

รายงานการวิจัยเรื่อง
การพัฒนาระบบและกลไกการพัฒนาเด็กและเยาวชนตำบลเมืองแก
อย่างมีส่วนร่วม
ตำบลเมืองแก อำเภอดำรงวิทยะ จังหวัดสุรินทร์

โดย
นายสุรศักดิ์ สิงห์หาร และคณะ

สนับสนุนโดย สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์
วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.)

สิงหาคม 2563

รายงานการวิจัยเรื่อง
การพัฒนาระบบและกลไกการพัฒนาเด็กและเยาวชนตำบลเมืองแก
อย่างมีส่วนร่วม
ตำบลเมืองแก อำเภอดำรงวิทยะ จังหวัดสุรินทร์

โดย
นายสุรศักดิ์ สิงห์หาร และคณะ

สนับสนุนโดย สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์
วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.)
สิงหาคม 2563

คำนำ

บอกเล่าเพื่อทำความเข้าใจร่วมกัน

งานวิจัยเพื่อท้องถิ่น เป็นกระบวนการที่คนในชุมชนรวมทั้งตัวท้องถิ่นเข้ามาร่วมกันคิด ทบทวนสถานการณ์ ตั้งคำถาม วางแผน หาข้อมูล ทดลองทำ วิเคราะห์ สรุปผลการทำงานและหา คำตอบเพื่อปรับปรุงงานต่อไป กล่าวคือ งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นเป็นเครื่องมือหนึ่งที่เน้นการให้ “คน” ใน ชุมชนเข้ามาร่วมในกระบวนการวิจัย ตั้งแต่การเริ่มคิด การตั้งคำถาม การวางแผน และค้นหาคำตอบ อย่างเป็นระบบเป็นรูปธรรม โดยเรียนรู้จากการปฏิบัติการจริง (Action Research) อันทำให้ชุมชน ได้เรียนรู้ สร้างผลงาน มีความเข้มแข็งในการแก้ปัญหาของตนเอง และสามารถใช้กระบวนการนี้ในการ แก้ไขปัญหาอื่น ๆ ในท้องถิ่น โดยมีกระบวนการศึกษาเรียนรู้อย่างเป็นเหตุเป็นผล ดังนั้น จุดเน้นของ งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจึงอยู่ที่ “กระบวนการ” มากกว่า “ผลลัพธ์” เพื่อให้ชาวบ้านได้ประโยชน์จาก งานวิจัยโดยตรง และให้งานวิจัยมีส่วนในการแก้ปัญหาของชาวบ้าน รวมทั้งเกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้น จริงในชุมชน ซึ่งจะต้องอาศัย “เวที” (การประชุม เสวนา พุดคุยถกเถียง) เป็นวิธีการเพื่อให้คนใน ชุมชน ทั้งชาวบ้าน ครู นักพัฒนา สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ข้าราชการ หรือกลุ่มคนอื่น ๆ เข้า มาร่วมหา “ร่วมใช้ปัญญา” ในกระบวนการวิจัย

“กระบวนการวิจัยเพื่อท้องถิ่น” หมายถึง การทำงานอย่างเป็นขั้นตอน เพื่อตอบ “คำถาม” หรือ “ความสงสัย” บางอย่าง ดังนั้น สิ่งสำคัญ คือประเด็น “คำถาม” ต้องคมชัด โดยมิ การแยกแยะประเด็นว่า ข้อสงสัยอยู่ตรงไหน มีการหา “ข้อมูล” ก่อนทำ มีการวิเคราะห์ความ น่าเชื่อถือของข้อมูล มีการ “วางแผน” การทำงานบนฐานข้อมูลที่มีอยู่ และในระหว่างลงมือทำมีการ “บันทึก” มีการ “ทบทวน” ความก้าวหน้า “วิเคราะห์” ความสำเร็จและอุปสรรคอย่างสม่ำเสมอ เพื่อ “ถอด” กระบวนการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นออกมาให้ชัดเจนในที่สุดก็จะสามารถ “สรุปบทเรียน” ตอบ คำถามที่ตั้งไว้แล้วอาจจะทำให้ใหม่ให้ดีขึ้น ตลอดจนสามารถนำไปใช้เป็นบทเรียนสำหรับเรื่องอื่น ๆ หรือ พื้นที่อื่น ๆ ต่อไป ซึ่งทั้งหมดนี้กระทำโดย “ผู้ที่สงสัย” ซึ่งเป็นคนในท้องถิ่นนั่นเอง ดังนั้นกระบวนการ งานวิจัยเพื่อท้องถิ่นจึงเป็นงานวิจัยอีกแบบหนึ่งที่ไม่ยึดติดกับระเบียบแบบแผนทางวิชาการมากนัก แต่เป็นการสร้างความรู้ในตัวคนท้องถิ่น โดยคนท้องถิ่น เพื่อคนท้องถิ่น โดยมุ่งแก้ไขปัญหาด้วยการ ทดลองทำจริงและมีการบันทึกและวิเคราะห์อย่างเป็นระเบียบการวิจัยแบบนี้จึงไม่ใช่เครื่องมือทาง วิชาการ ไม่ใช่ศักดิ์สิทธิ์ที่ผูกขาดอยู่กับครูบาอาจารย์ แต่เป็นเครื่องมือธรรมดาที่ชาวบ้านก็ใช้ประโยชน์ ในชีวิตประจำวันได้

สกว.ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น ได้ใช้วิธีการสนับสนุนงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นตามแนวคิดและหลักการ ดังกล่าวมาแล้วในระยะเวลาหนึ่ง พบว่า ชาวบ้านหรือทีมวิจัยส่วนใหญ่สามารถสะท้อนการดำเนินงาน ด้วยการบอกเล่าได้เป็นอย่างดี ในขณะเดียวกันก็พบว่า การเขียนรายงาน เป็นปัญหาที่สร้างความหนัก ใจให้แก่นักวิจัยเป็นอย่างยิ่ง ดังนั้นด้วยความตระหนักถึงสถานการณ์ปัญหาดังกล่าว สกว.ฝ่ายวิจัยเพื่อ

ท้องถิ่น จึงได้ปรับปรุงแบบการเขียนรายงานวิจัย ให้มีความยืดหยุ่น และมีความง่ายต่อการนำเสนองานออกในรูปแบบที่นักวิจัยถนัด โดยไม่ยึดติดในเรื่องของภาษาและรูปแบบที่เป็นวิชาการมากเกินไป ซึ่งเป้าหมายสำคัญของรายงานวิจัยยังคงมุ่งเน้นการนำเสนอให้เห็นภาพของกระบวนการวิจัยมากกว่าผลลัพธ์ที่ได้จากการวิจัย โดยกลไกสำคัญที่จะช่วยให้นักวิจัยให้มีความสามารถเขียนรายงานที่นำเสนอกระบวนการวิจัยได้ชัดเจนยิ่งขึ้น คือ ศูนย์ประสานงานวิจัย (Node) ในพื้นที่ ซึ่งทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยงโครงการวิจัยมาตั้งแต่เริ่มต้นจนกระทั่งจบการทำงานวิจัย ดังนั้น Node จะรับรู้พัฒนาการของโครงการวิจัยมาโดยตลอด บทบาทการวิเคราะห์เนื้อหาหรือกิจกรรมของโครงการจึงเป็นการทำงานร่วมกันระหว่าง Node และนักวิจัย ซึ่งความร่วมมือดังกล่าวได้นำมาซึ่งการถอดบทเรียนโครงการวิจัยสู่การเขียนมาเป็นรายงานวิจัยที่มีคุณค่าในที่สุด

แต่อย่างไรก็ตาม รายงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น อาจไม่สมบูรณ์แบบดังเช่นรายงานวิจัยเชิงวิชาการ โดยทั่วไปหากแต่ได้คำตอบและเรื่องราวต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากกระบวนการวิจัย ซึ่งท่านสามารถเข้าไปค้นหา ศึกษาและเรียนรู้เพิ่มเติมได้จากพื้นที่

สกว.ฝ่ายวิจัยเพื่อท้องถิ่น

กิตติกรรมประกาศ

โครงการวิจัย “การพัฒนาระบบและกลไกการพัฒนาเด็กและเยาวชนตำบลเมืองแกอย่างมีส่วนร่วม” เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพที่สร้างขึ้นเพื่อชุมชนในฐานะเป็นกลไกสำคัญในการดูแลเด็กและเยาวชนทั้งในและนอกระบบการศึกษาว่าจะมีกรอบในการพัฒนาเด็กและเยาวชนอย่างไร กลไกที่มีอยู่จะเข้าไปสนับสนุนให้โรงเรียนทำกิจกรรมร่วมกับหมู่บ้าน/ชุมชนอย่างไร สำหรับกลไกของเทศบาลที่ทำหน้าที่เชื่อมประสานหน่วยงานจากภายนอก จะเห็นได้ว่ายังไม่มีมีการเชื่อมประสานให้ชุมชนทราบและร่วมกันขับเคลื่อนโดยเห็นเป้าหมายร่วมกัน รูปแบบที่มีอยู่จึงยังไม่สมบูรณ์ ขาดการมีส่วนร่วมในการเอื้อต่อกันทั้งขาดการใช้ข้อมูล เป้าหมายที่มองการแก้ปัญหาแบบแยกส่วน สิ่งที่จะต้องร่วมกันขับเคลื่อน คือ ต้องทราบข้อมูลร่วมกัน ทราบเป้าหมายว่ามีแนวทางขับเคลื่อนงานเยาวชนอย่างชัดเจน ต้องวางเป้าหมายระยะยาวร่วมกัน ประกอบกับภายใต้การดำเนินการแต่ละโครงการยังขาดระบบการติดตามประเมินผลที่ชัดเจน เมื่อทำโครงการเสร็จก็จบเหมือนเช่นที่ผ่านมา จึงจำเป็นต้องค้นหากลไกที่มีอยู่ว่าทำงานอย่างไร จึงเป็นที่มาของคำถามวิจัยหลักคือ “ระบบและกลไกการพัฒนาเด็กและเยาวชนตำบลเมืองแกอย่างมีส่วนร่วม ตำบลเมืองแก อำเภอดำรงวิทยะปาริ วัง จังหวัดสุรินทร์” ที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพอย่างต่อเนื่องควรเป็นอย่างไร เพื่อบูรณาการกลไกทุกภาคส่วนได้ขับเคลื่อนการพัฒนาเด็กและเยาวชนตำบลเมืองแกอย่างมีส่วนร่วมและยั่งยืนต่อไป

โครงการนี้จะสำเร็จลุล่วงไปด้วยดีเพราะได้รับความร่วมมือจาก 1. มูลนิธิสยามกัมมาจล ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) ที่ได้ให้กรอบแนวคิดและองค์ความรู้ในการทำงานวิจัย 2. สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.) ที่ได้สนับสนุนงบประมาณในการวิจัย 3. เทศบาลตำบลเมืองแก และ 4. โรงเรียนทุกแห่งในเขตเทศบาลตำบลเมืองแก รวมถึงผู้นำชุมชนทุกหมู่ในเขตตำบลเมืองแก ที่ได้ให้ความร่วมมือ ตลอดจนให้ความช่วยเหลือในการดำเนินการโครงการในขั้นตอนต่าง ๆ จนทำให้การวิจัยสำเร็จลุล่วงเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

ขอขอบคุณผู้ที่เกี่ยวข้องทุกท่านมา ณ โอกาสนี้

สุรศักดิ์ สิงห์หาร และคณะ

บทสรุปผู้บริหาร

สัญญาเลขที่ : RDG62M9033

ชื่อโครงการ : โครงการ “การพัฒนาระบบและกลไกการพัฒนาเด็กและเยาวชนตำบลเมืองแก
อย่างมีส่วนร่วม ตำบลเมืองแก อำเภอดำรงวิทยารุจิราคม จังหวัดสุรินทร์”

หัวหน้าโครงการ : นายสุรศักดิ์ สิงห์หาร ตำแหน่ง ปลัดเทศบาลตำบลเมืองแก
สังกัด เทศบาลตำบลเมืองแก อำเภอดำรงวิทยารุจิราคม จังหวัดสุรินทร์

ผู้ประกอบการผู้ร่วมทุน : สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.)
และเทศบาลตำบลเมืองแก อำเภอดำรงวิทยารุจิราคม จังหวัดสุรินทร์

งบประมาณ : 262,650 บาท (สองแสนหกหมื่นสองพันหกร้อยห้าสิบบาทถ้วน)

ระยะเวลา : วันที่ 1 กรกฎาคม 2562 ถึงวันที่ 31 สิงหาคม 2563

คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยครั้งนี้ โดยมีวัตถุประสงค์คือ 1. เพื่อศึกษาข้อมูลบริบทชุมชน เป้าหมายและสถานการณ์เด็กและเยาวชน 9 ชุมชนในตำบลเมืองแก 2. เพื่อสรุปบทเรียนการ ปฏิบัติการเยาวชนระดับหมู่บ้าน โรงเรียนตำบล 3. เพื่อกำหนดเป้าหมาย แผนงานการพัฒนาเด็กและ เยาวชน โดยการมีส่วนร่วมของกลไกต่าง ๆ ในตำบลและปฏิบัติการส่งเสริมสนับสนุนการยกระดับ ขยายผลการพัฒนาเด็กและเยาวชนให้ต่อเนื่อง และ 4. เพื่อศึกษาระบบและกลไกการพัฒนาเด็กและ เยาวชนแบบมีส่วนร่วมที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพต่อเนื่อง โดยได้กำหนดกรอบแนวทางในการ พัฒนาเด็กและเยาวชนตำบลเมืองแกอย่างมีส่วนร่วมดังนี้

เป้าหมายการพัฒนาของเด็กและเยาวชนในรอบ 5 ปีตำบลเมืองแก

1.1 เด็กและเยาวชนในระบบ ระดับมัธยมศึกษาและประถมศึกษา มีเป้าหมายคือ ภายใน เวลา 5 ปี เด็กนักเรียนจะต้องจบการศึกษามัธยมศึกษาตอนต้นทุกคน ไม่ออกกลางคัน นักเรียนที่เรียนใน ระบบโรงเรียนต้องเรียนอย่างมีความสุข นักเรียนได้เรียนรู้อาชีพเกษตร สามารถนำไปใช้ได้อย่างน้อย 3 อาชีพ

1.2 เด็กและเยาวชนนอกระบบ มีเป้าหมายคือ หนุนเสริมศักยภาพของเด็กเยาวชนนอกระบบได้ค้นพบตัวเองว่ามีความสุข ความถนัดและความพร้อมในการทำกิจกรรม สามารถดำรงชีวิต ในสังคมอย่างมีคุณภาพ มีอาชีพที่สามารถสร้างรายได้ เด็กและเยาวชนตำบลเมืองแกเป็นผู้มีความรู้ และเห็นคุณค่าท้องถิ่น รักและร่วมพัฒนาท้องถิ่น

ขอบเขตการวิจัยในพื้นที่เป้าหมาย

1. การศึกษาข้อมูลบริบทชุมชนเป้าหมาย 9 ชุมชน ได้แก่ หมู่ที่ 1, 2, 4, 5, 6, 7, 10, 17, 18
2. การประชุมวางกรอบการศึกษาชุมชนแบบมีส่วนร่วมโดยการสำรวจ สัมภาษณ์ การ ประชุมกลุ่มย่อย

3. การศึกษาข้อมูลสถานการณ์เด็กและเยาวชนจำนวน 9 ชุมชน ได้แก่ หมู่ที่ 1, 2, 4, 5, 6, 7, 10, 17, 18
4. การสรุปบทเรียนการปฏิบัติงานที่ผ่านมาของเด็กและเยาวชนในระดับหมู่บ้าน
5. การกำหนดเป้าหมายแผนการดำเนินการพัฒนาเด็กเยาวชนเพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชน
6. การปฏิบัติการส่งเสริมสนับสนุน การยกระดับขยายผลการพัฒนาเด็กและเยาวชนอย่างต่อเนื่อง

สรุปผลการวิจัย

1. สนับสนุนและหนุนเสริมการลงมือปฏิบัติการของโครงการย่อย 3 โครงการ

1.1 โครงการศึกษาแนวทางการเรียนอย่างไรให้มีความสุขตามช่วงวัยโรงเรียนเมืองแกพิทยาสรรค์ มีผลการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นคือ มีการสร้างความสัมพันธ์ของครูกับนักเรียน สร้างข้อตกลงให้ชัดเจนแล้วปฏิบัติร่วมกัน เปิดใจคุยกันสร้างความไว้วางใจเป็นความสัมพันธ์ภาพรวม เปิดโอกาสให้ฝึกทำกิจกรรมร่วมกัน ฝึกทำงานเป็นทีมเปิดใจสื่อสาร ช่วยเหลือกันและกัน ครูลดการดูตำรา กล่าวว่ เข้าใจธรรมชาติของเด็กให้ความสนิทสนมเป็นกันเองให้ คำปรึกษาได้ทุกเรื่องแม้เรื่องส่วนตัว ฝึกฝนทักษะการสอนออกแบบการสอนให้เด็กมีส่วนร่วม ผู้ปกครองรู้ทักษะในการเลี้ยงลูกที่ดีควรเป็นอย่างไร ทักษะการฟัง เพื่อเข้าใจบุตรหลานมากขึ้น

1.2 โครงการศึกษารูปแบบการส่งเสริมการเล่นกีฬาของเด็กและเยาวชนชุมชนท่าศิลา 4 หมู่บ้าน ซึ่งมีต้นทุนเดิมด้านกีฬา โดยเฉพาะฟุตบอลทำให้ผู้นำและชุมชนช่วยดึง ชักชวน ให้เด็กฝึกซ้อมอย่างสม่ำเสมอ สังเกตเด็กแต่ละคนและสนับสนุนให้ถูกทาง ผู้นำมาให้ความสำคัญในการฝึกซ้อมและแข่งขัน เป็นตัวเชื่อมและประสานงานทางงบประมาณ ให้ความสนใจกับผู้ปกครองโดยชี้แจงความก้าวหน้า เพื่อกระตุ้นให้ผู้ปกครองสนับสนุน ประสานผู้ฝึกซ้อมผู้ปกครองกระตุ้น ติดตามสนับสนุนให้ฝึกซ้อม ช่วยเตรียมความพร้อมทั้งกายและใจให้พร้อมในการฝึกซ้อมรับส่งในการฝึกซ้อม สนับสนุนปัจจัยในการทำงาน เช่น น้ำดื่ม อาหาร ทรัพย์สิน ดูการฝึกซ้อมและแข่งขันเพื่อให้กำลังใจ ประสานชุมชน ผู้ฝึกสอน และผู้ปกครอง ติดตามข้อมูลข่าวสารจากผู้นำและผู้ฝึกสอนโรงเรียนบ้านท่าศิลาคอยติดตามสร้างแรงจูงใจให้เด็ก อำนวยความสะดวกด้านสถานที่ ผู้บริหารให้ความสำคัญและจัดหายุทธศาสตร์ในการดูแลและให้ความรู้กับเด็ก ทำให้บุคลากรในโรงเรียนมีความเข้าใจและเห็นความสำคัญของการฝึกเด็กเทศบาลมีบุคลากรคอยประสาน ติดตาม และดูแล จัดทำโครงการที่ต่อเนื่องและนำเสนอผู้บริหารองค์กร กำหนดนโยบาย สนับสนุนงบประมาณและดูแลการใช้งบประมาณ เยาวชนที่เข้าร่วมกิจกรรมมีแนวโน้มไปในทางที่ดีขึ้นอาทิ มีสัมมาคารวะ มีความสามัคคี เชื่อฟังผู้นำชุมชนมากขึ้น เข้าร่วมกิจกรรมต่างๆในชุมชนมากขึ้น ไม่มีการทะเลาะวิวาท ไม่มั่วสุมกลุ่มตามจุดเสี่ยงต่าง ๆ และเด็กนอกระบบการศึกษาบางคนหันกลับเข้ามาเรียนในระบบการศึกษาหลังจากผ่านกิจกรรม

1.3 โครงการรูปแบบการส่งเสริมให้เด็กทำกิจกรรมด้านเกษตรอินทรีย์ร่วมกับผู้ปกครองบ้านเมืองแก หมู่ที่ 3 ซึ่งเคยทำวิจัยต่อจากระยะที่ 1 เรื่อง “แนวทางการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขระหว่างผู้สูงอายุกับเยาวชนบ้านเมืองแก” ซึ่งได้มีแนวทางในการจัดกิจกรรมสร้างการอยู่ร่วมกันใน

ครอบครัวผ่านกิจกรรมด้านอาชีพเกษตรทำให้ความสัมพันธ์ดีขึ้น เห็นบทบาทของกลไกของระดับปฏิบัติการในหมู่บ้านเข้าสนับสนุนการขับเคลื่อนงานทั้งการแบ่งกลไกการปฏิบัติการด้านควบคุมกติกาหมู่บ้าน และผลจากการปฏิบัติการ ได้เกิดการเปลี่ยนแปลง

1) เกิดเครือข่ายผู้ปกครองที่มีผักกิน จำนวน 38 ครัวเรือน มีผักขายได้ 25 ครัวเรือน มีเด็กสนใจที่จะทำปศุสัตว์ที่เลี้ยงและซื้อขายควาย จำนวน 3 ราย

2) มีผักในชุมชนมากพอที่จะจำหน่ายในชุมชนได้และชุมชนมีแนวคิดเรื่องการสร้างตลาดผักในชุมชนและหาตลาดผักเป็นที่รวมขายสินค้าและได้ทดลองเปิดจำหน่ายผักเป็นตลาดชุมชน มีผู้มาจำหน่ายผัก จำนวน 17 ครอบครัว มีเงินหมุนเวียน 4,085 บาท และกำหนดเป็นตลาดผักอินทรีย์ ทุกวันพฤหัสบดีที่ 2 และพฤหัสบดีที่ 4 ของเดือน พร้อมการวางกรอบให้มีการทำอาหารจานเด็ดมาจำหน่ายทุกวันตรงสี่แยกหมู่บ้าน บทเรียนที่ได้ชุมชนได้เรียนรู้ร่วมกันว่าเมื่อปลูกผักซ้ำชนิดกันหลาย ๆ ชนิด ทำให้ผลผลิตขายในชุมชนไม่หมดต้องหาตลาดใหญ่ได้ส่งต่อข้อมูลไปทำงานเกษตรอินทรีย์ของเทศบาลตำบลเมืองแกลงเพื่อจัดทำปฏิทินการผลิตเพื่อให้รู้ถึงความต้องการของตลาดมีแผนการผลิตของหมู่บ้านเพื่อไม่ให้เกษตรกรปลูกซ้ำชนิดกันจะจำหน่ายลำบากเมื่อมีผักซ้ำชนิดกันและควรมีแผนการตลาดออนไลน์ หลังสรุปบทเรียนควรคิดเรื่องผักพื้นถิ่นในชุมชนเพิ่มเติม

ข้อเสนอแนะ

1. ยุทธศาสตร์ตำบลเมืองแกลงด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชน ปัจจุบันแยกเป็น 2 ส่วน คือ การพัฒนาเด็กในระบบโรงเรียนอยู่ในแผนงานด้านการศึกษา และการพัฒนาเด็กนอกระบบอยู่ในแผนงานเสริมสร้างความเข้มแข็ง ซึ่งจากสภาพปัญหาในปัจจุบัน ปัญหาของเด็กเยาวชนควรกำหนดให้การแก้ปัญหาเด็กเยาวชนเป็นยุทธศาสตร์หลักเป็นวาระของตำบล ทั้งนี้ควรปรับปรุงฐานข้อมูลของเยาวชน กำหนดเป้าหมายในการแก้ไขปัญหาให้ชัดเจน การปรับยุทธศาสตร์ตำบล 5 ปี จะดำเนินการอีกครั้งในช่วงปลายปี 2563 เพื่อเป็นยุทธศาสตร์การพัฒนาในการพัฒนา ปี พ.ศ. 2566 จนถึง พ.ศ. 2571 ซึ่งสามารถนำบทเรียนจากงานวิจัยท้องถิ่นเข้าไปวางระบบเพื่อจัดทำยุทธศาสตร์ตำบลได้เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ดีขึ้น

2. ข้อมูลจากการศึกษาการวางระบบกลไกในการพัฒนาเด็กและเยาวชน สิ่งที่จะต้องปรับปรุงมากที่สุดก่อนทำยุทธศาสตร์ตำบลคือเรื่องข้อมูล มีฐานข้อมูลเด็กและเยาวชนที่อยู่ในชุมชนน้อยมากมีเพียงการจำแนกเด็กในระบบที่อยู่ในสถานศึกษา แต่ข้อมูลนำเข้าของเด็กนอกระบบที่ไม่ได้เรียนต่อไม่มีการเก็บข้อมูลไว้ในแต่ละชุมชน บางชุมชนเด็กนอกระบบได้ไปทำงานต่างจังหวัดก็ไม่มีเก็บข้อมูลไว้เพื่อทำการวิเคราะห์ คงมีเพียงข้อมูลกิจกรรมที่เด็กเยาวชนเคยดำเนินการย้อนหลังในช่วง 3 ปี ที่ผ่านมา ซึ่งต้องจัดเก็บข้อมูลในเชิงลึกเพื่อการวางกลยุทธ์ในการแก้ไขปัญหา โดยมีคณะทำงานจัดเก็บข้อมูลในระดับหมู่บ้านแล้วนำข้อมูลไปสะท้อนให้คณะกรรมการหมู่บ้านฟัง เพื่อให้เห็นถึงความสำคัญและตระหนักร่วมกันแก้ไขปัญหาด้านเด็กและเยาวชน ซึ่งการจัดเก็บข้อมูลอาจตั้งทีมเก็บข้อมูลโดยเฉพาะ เพื่อจะได้ข้อมูลกลางในการนำไปเขียนโครงการของงบประมาณจากหน่วยงานอื่นทั้งยังสามารถนำข้อมูลไปใช้ในการวางแผนยุทธศาสตร์ตำบล

3. งบประมาณ ด้านการจัดสรรงบประมาณถือเป็นจุดแข็งของตำบลเมืองแก ที่มีงบประมาณสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง เพราะผู้บริหารเทศบาลมีกรอบในการพัฒนาเยาวชนเป็นนโยบายแล้ว ทั้งยังมีงบประมาณจากกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ที่สนับสนุนงบสภาเด็กและเยาวชนตำบล ปีละ 20,000 บาท ถ้าวิเคราะห์งบประมาณมีตั้งแต่การสร้างทีมเด็กเยาวชนในระดับหมู่บ้านมาพัฒนาการเป็นผู้นำขับเคลื่อนกิจกรรมในชุมชน และฝึกทักษะการทำงานเป็นทีมในการทำงานระดับชุมชน สิ่งที่ต้องปรับเพิ่มเติมคือ การพัฒนาทีมกลไกในระดับหมู่บ้านคือ คณะกรรมการเด็กและเยาวชนในระดับหมู่บ้านให้มีความเข้มแข็งทั้งด้านข้อมูล การเป็นพี่เลี้ยง และการสร้างเยาวชนส่งต่อรุ่นสู่รุ่นถัดไปและการสร้างอาชีพเด็กนอกระบบ อีกส่วนหนึ่งของงบประมาณที่มาจากภาคีเครือข่ายภายนอกที่จะมาหนุนเสริมให้มีความเข้มแข็งทั้งด้านข้อมูล การเป็นพี่เลี้ยง และการสร้างเยาวชนส่งต่อรุ่นสู่รุ่นถัดไปและการสร้างอาชีพเด็กนอกระบบ อีกส่วนหนึ่งของงบประมาณที่มาจากภาคีเครือข่ายภายนอกที่จะมาหนุนเสริมให้มีความเข้มแข็งทั้งด้านข้อมูล การเป็นพี่เลี้ยง และการสร้างเยาวชนส่งต่อรุ่นสู่รุ่นถัดไปและการสร้างอาชีพเด็กนอกระบบ ทั้งนี้ ต้องมาจากการทำข้อมูลให้ชัด มีแนวทางการขับเคลื่อนให้ชัดเจน ก็จะมีงบประมาณเสนอมาจากหน่วยภาคีเครือข่ายมาช่วยหนุนเสริม

4. แผนพัฒนาตำบล เทศบาลตำบลเมืองแก ควรปรับแผนงานโครงการตั้งแต่เดือนตุลาคม เพื่อให้ได้ชุดประสบการณ์ในการทำงานมาปรับแผนการทำงาน การเสนอแผนงานโครงการต้องมาปรับจากการใช้ข้อมูลและเป็นความต้องการของชุมชนโดยใช้ข้อมูลมาออกแบบ และผ่านการพิจารณาจากคณะกรรมการพัฒนาเด็กและเยาวชนในระดับตำบลเพื่อเสนอต่อคณะกรรมการพัฒนาตำบลซึ่งเป็นผู้กำหนดยุทธศาสตร์ตำบลให้ทราบแนวทางการขับเคลื่อนกิจกรรมว่าไปสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้หรือไม่ ถือว่าเป็นการสร้างการมีส่วนร่วมและตรวจสอบให้ข้อเสนอแนะ ทั้งยังเมื่อได้รับการจัดสรรงบประมาณแล้วจะได้ดำเนินการตามแผนปฏิบัติการที่วางไว้ตามกรอบเวลา

5. กลไกตำบล คือ คณะกรรมการพัฒนาเด็กและเยาวชนระดับตำบล เป็นคณะกรรมการที่ตั้งขึ้นมาเพื่อแก้ไขปัญหาเด็กและเยาวชนเป็นการเฉพาะ มีการคัดเลือกบุคลากรจากทุกภาคส่วนที่เคยทำงานด้านเด็กเยาวชนมาเป็นคณะทำงานเพื่อแก้ไขปัญหาเด็กทั้งในและนอกระบบ เป็นคณะกรรมการที่เป็นผู้วางเป้าหมายการขับเคลื่อนปัญหาเด็กและเยาวชน และคอยติดตามประเมินผลว่าเป็นไปตามเป้าหมายที่ตั้งไว้หรือไม่มีปัญหาหรืออุปสรรคอย่างไร ขาดแนวทางการดำเนินการด้านใดที่ไม่สามารถไปถึงเป้าหมายที่ตั้งไว้ได้และช่วยส่งเสริมผลักดันแนวทางขับเคลื่อนงานให้ไปถึงเป้าหมายได้

6. กลไกหมู่บ้าน เทศบาลตำบลเมืองแกได้เห็นถึงจุดอ่อนเห็นถึงการเชื่อมระหว่างกลไกตำบลมีทีมขับเคลื่อนกิจกรรมเด็กและเยาวชนในระดับหมู่บ้าน ตั้งแต่การเก็บข้อมูลเด็กและเยาวชน การค้นหาข้อมูล การคัดเลือกเด็กและเยาวชนมาพัฒนาทักษะการเสนอโครงการทำร่วมกับเด็กเยาวชนในชุมชน การเข้าไปช่วยแก้ปัญหาเด็กเยาวชนนอกระบบ ทำให้การแก้ปัญหาเยาวชนในชุมชนเป็นเรื่องสำคัญและต้องให้ความสำคัญตระหนักในการเข้ามาช่วยกันดูแล

7. กลไกโรงเรียน มีการตั้งคณะทำงานขับเคลื่อนกิจกรรมของโรงเรียนร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยเป็นทีมทำงานผ่านกิจกรรมด้านสุขภาพ กิจกรรมด้านการแข่งขันกีฬา การจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นและการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา ซึ่งถือว่าได้รับการสนับสนุนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมากพอสมควร สิ่งที่ต้องปรับปรุงคือ ฐานข้อมูลเชิงลึกถึงการดูแลของผู้ปกครอง

สิ่งที่เป็นจุดอ่อนในการพัฒนาด้านการสอน เพื่อมุ่งไปที่ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาควบคู่กับการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของนักเรียนให้เข้าไปช่วยงานผู้ปกครองมากขึ้น อีกสิ่งหนึ่งที่ต้องปรับคือ ทักษะคิด ต้องวางเป้าหมายร่วมกัน วางกิจกรรมที่ขับเคลื่อนช่วยดูแลนักเรียนให้ดีขึ้นอย่างไรไม่มองว่าเป็นภาระเรื่องงานฝากจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ไม่เปลี่ยนบุคลากรที่เป็นผู้รับผิดชอบร่วมกับท้องถิ่นย่อยเพราะจะไม่เห็นทิศทางการขับเคลื่อนร่วมกัน

8. ภาคิเครือข่าย กลุ่มที่หนุนเสริมด้านงบประมาณคือ บ้านพักเด็กและครอบครัวจังหวัดสุรินทร์ที่เข้ามาหนุนเสริมการดำเนินงานของสภาเด็กและเยาวชนในตำบล กลุ่มนี้วางบทบาทในการขับเคลื่อนงานด้านกลไกใต้ระดับตำบลให้ขับเคลื่อนแล้วรายงานผลการดำเนินงานให้ทราบปีละ 1 ครั้ง ต้องปรับปรุงคือมาสร้างกระบวนการรับรู้ ทำข้อมูล และจัดทำแผนปฏิบัติการร่วมกัน นอกจากนี้ยังมีหน่วยงานคือ องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุรินทร์ กองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษา (กสศ.) ที่เข้ามาช่วยสนับสนุนงบประมาณด้านการดูแลเด็กเยาวชนนอกระบบในพื้นที่ สนับสนุนงบประมาณให้ลงไปพัฒนาด้านทักษะอาชีพ และมูลนิธิสยามกัมมาจล ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) ที่เข้ามาช่วยสนับสนุนวิทยากรกระบวนการค่าย 3 วัน เพื่อสร้างแรงบันดาลใจให้เด็กเยาวชนนอกระบบได้รู้จักศักยภาพตนเองและเริ่มวางเป้าหมายชีวิตในการศึกษาต่อหรือพัฒนาทักษะอาชีพ ฯลฯ เป็นต้น

กลุ่มที่สนับสนุนด้านเครื่องมือในการทำงานกระบวนการพัฒนาศาครขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ยังมีความจำเป็นที่จะช่วยสนับสนุนพัฒนาทักษะเครื่องมือในการทำงานด้านเยาวชนในระยะ 5 ปีข้างหน้าเพื่อจะไปให้ถึงเป้าหมาย ทั้งเรื่องการเก็บข้อมูล การพัฒนาเด็กนอกระบบ การหาแนวทางปรับปรุงการเรียนการสอน การทำความเข้าใจกับผู้ปกครอง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจำเป็นต้องมีภาคิเครือข่ายในการร่วมขับเคลื่อนกลไกเพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชนตำบลเมืองแกให้เกิดความต่อเนื่อง

สารบัญ

เรื่อง	หน้า
คำนำเพื่อความเข้าใจร่วมกัน	ก - ข
กิตติกรรมประกาศ	ค
บทสรุปผู้บริหาร	ง - ช
สารบัญ	ฅ - ญ
สารบัญตาราง	ฎ - ฐ
สารบัญภาพ	ฑ
บทที่ 1 บทนำ	1 - 5
1.1 หลักการและเหตุผล	1 - 2
1.2 คำถามวิจัย	2 - 3
1.3 วัตถุประสงค์	3
1.4 ขอบเขตการวิจัย	3 - 4
1.5 ผลที่คาดว่าจะได้รับเมื่อสิ้นสุดการวิจัย	4 - 5
บทที่ 2 แนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	6 - 33
2.1 แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง	6 - 10
2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	10 - 12
2.3 เอกสารที่เกี่ยวข้อง	12 - 33
บทที่ 3 วิธีการดำเนินการวิจัย	34 - 47
3.1 ขอบเขตการวิจัย	34
3.2 เครื่องมือเก็บข้อมูล	34
3.3 ขั้นตอนและวิธีดำเนินการวิจัย	34 - 47
บทที่ 4 ผลดำเนินการวิจัย	48 - 158
4.1 กลไกและกระบวนการดำเนินงานสนับสนุนของกลไก	48 - 54
4.2 บริบทชุมชน 9 ชุมชน	54 - 95
4.3 สถานการณ์เด็กและเยาวชนระดับตำบลเมืองแก	95 - 97
4.4 สถานการณ์เด็กและเยาวชน 9 ชุมชน	97 - 113
4.5 การหนุนเสริม/การปฏิบัติการโครงการย่อย 3 โครงการ	114 - 158

สารบัญ (ต่อ)

เรื่อง	หน้า
บทที่ 5 ผลการศึกษาวิจัย	159 - 182
5.1 สรุปผลการวิจัย	159 - 165
5.2 อภิปรายผล	165 - 175
5.3 ข้อเสนอแนะ	175 - 177
บรรณานุกรม	178
ประวัติคณะผู้วิจัยโดยสังเขป	179 - 182

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
2.1 แสดงพระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ. 2550 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560	21
4.1 แสดงบริบทด้านทรัพยากร บ้านหนองยาง หมู่ที่ 1 ตำบลเมืองแก อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์	57
4.2 แสดงการวิเคราะห์ด้านทรัพยากร บ้านหนองยาง หมู่ที่ 1 ตำบลเมืองแก อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์	58
4.3 แสดงรายชื่อปราชญ์ชาวบ้าน	60
4.4 แสดงภูมิปัญญา	60
4.5 แสดงบริบทด้านทรัพยากร บ้านหนองคุน้อย หมู่ที่ 2 ตำบลเมืองแก อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์	61
4.6 แสดงการวิเคราะห์ด้านทรัพยากร บ้านหนองคุน้อย หมู่ที่ 2 ตำบลเมืองแก อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์	62
4.7 แสดงรายชื่อผู้นำชุมชนที่สำคัญในหมู่บ้าน	63
4.8 แสดงรายชื่อปราชญ์ชาวบ้าน	64
4.9 แสดงภูมิปัญญาท้องถิ่น	64
4.10 แสดงบริบทด้านทรัพยากร บ้านหนองม่วง หมู่ที่ 4 ตำบลเมืองแก อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์	66
4.11 แสดงการวิเคราะห์ด้านทรัพยากร บ้านหนองม่วง หมู่ที่ 4 ตำบลเมืองแก อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์	67
4.12 แสดงบริบทด้านทรัพยากร บ้านท่าศิลา หมู่ที่ 5 ตำบลเมืองแก อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์	70
4.13 แสดงการวิเคราะห์ด้านทรัพยากร บ้านท่าศิลา หมู่ที่ 5 ตำบลเมืองแก อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์	71
4.14 แสดงบริบทด้านทรัพยากร บ้านโคกล่าม หมู่ที่ 6 ตำบลเมืองแก อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์	75
4.15 แสดงการวิเคราะห์ด้านทรัพยากร บ้านโคกล่าม หมู่ที่ 6 ตำบลเมืองแก อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์	76
4.16 แสดงบริบทด้านทรัพยากร บ้านโนนสาย หมู่ที่ 7 ตำบลเมืองแก อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์	79

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
4.17 แสดงการวิเคราะห์ด้านทรัพยากร บ้านโนนสาย หมู่ที่ 7 ตำบลเมืองแก อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์	80
4.18 แสดงบริบทด้านทรัพยากร บ้านกุง หมู่ที่ 10 ตำบลเมืองแก อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์	83
4.19 แสดงการวิเคราะห์ด้านทรัพยากร บ้านกุง หมู่ที่ 10 ตำบลเมืองแก อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์	84 - 85
4.20 แสดงบริบทด้านทรัพยากร บ้านท่าวังหิน หมู่ที่ 17 ตำบลเมืองแก อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์	88
4.21 แสดงการวิเคราะห์ด้านทรัพยากร บ้านท่าวังหิน หมู่ที่ 17 ตำบลเมืองแก อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์	89
4.22 แสดงบริบทด้านทรัพยากร บ้านสระบัว หมู่ที่ 18 ตำบลเมืองแก อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์	92 - 93
4.23 แสดงการวิเคราะห์ด้านทรัพยากร บ้านสระบัว หมู่ที่ 18 ตำบลเมืองแก อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์	94
4.24 แสดงปัญหาเด็กในระดับประถมศึกษา อายุ 7-12 ปี	95
4.25 แสดงปัญหาเด็กในระดับประถมศึกษา อายุ 13-15 ปี	96
4.26 แสดงปัญหาเด็กในระดับประถมศึกษา อายุ 18-25 ปี	96 - 97
4.27 แสดงข้อมูลจำนวนเด็กและเยาวชนอายุ 0 – 25 ปี 9 ชุมชน ตำบลเมืองแก อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์	98
4.28 แสดงสถานการณ์เด็กและเยาวชนตำบลเมืองแก ตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2557-2563	99 - 113
4.29 แสดงจำนวน ครู บุคลากร โรงเรียนเมืองแกพิทยาสรรค์	114
4.30 แสดงจำนวน นักเรียน โรงเรียนเมืองแกพิทยาสรรค์	114
4.31 แสดงการวิเคราะห์จุดเด่น จุดด้อยของโรงเรียนเมืองแกพิทยาสรรค์	115 - 116
4.32 แสดงความแตกต่างระหว่างการจัดการเรียนการสอน ก่อน – หลัง ของกระบวนการจัดการเรียนการสอนแบบ PBL	117
4.33 แสดงรายชื่อทีมวิจัยโรงเรียนเมืองแกพิทยาสรรค์	118
4.34 แสดงการจัดกิจกรรมสร้างแรงบันดาลใจในการเรียน เขียนข้อความขยายคำตอบ	121
4.35 แสดงรายวิชาที่ทดลองสอนแบบใหม่	123

สารบัญตาราง (ต่อ)

ตารางที่	หน้า
4.36	แสดงผลจากการสังเกตของเยาวชนนักวิจัย124 - 127
4.37	แสดงกระบวนการขับเคลื่อนกลไกระดับชุมชนหมู่บ้าน131 - 132
4.38	แสดงการทบทวนกิจกรรมงานเกษตรอินทรีย์142 - 143
	ขยายความสัมพันธ์ในครัวเรือน และกลไกของบ้านเมืองแก
	เข้าไปช่วยขับเคลื่อนสนับสนุนกิจกรรมการปลูกผักอินทรีย์
4.39	แสดงกลุ่มทำเกษตรในบ้านเมืองแก147
4.40	แสดงสถานการณ์/ผลการปฏิบัติการโครงการย่อย153 – 154
5.1	แสดงแนวทางการขับเคลื่อนและเป้าหมาย163
	การพัฒนาเด็กเยาวชนตำบลเมืองแก
5.2	แสดงจุดแข็งและจุดอ่อนของกลไก163 - 164
5.3	แสดงสิ่งที่กลไกทำได้ดีและสิ่งที่กลไกควรปรับปรุง164 - 165
5.4	แสดงกระบวนการและกลไกตำบลกับการขับเคลื่อน165 - 166
	การจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น
5.5	แสดงกระบวนการกลไกตำบลกับการขับเคลื่อนแก้ไขปัญหา167 - 168
	ด้านผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา
5.6	แสดงการขับเคลื่อนกิจกรรมระดับชุมชนที่ขยายการขับเคลื่อน171
5.7	แสดงการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน ผลการขับเคลื่อนกิจกรรม172
	เด็กและเยาวชนผ่านกลไกหมู่บ้าน
5.8	แสดงองค์ประกอบและบทบาทหน้าที่ คณะกรรมการการติดตาม174
	ประเมินผลการขับเคลื่อนกิจกรรมเยาวชนตำบลเมืองแก

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
2.1 กลไกการพัฒนากลุ่มเด็กและเยาวชนและสภาเด็กและเยาวชน	31
2.2 Model เมืองแก กลไกของชุมชนที่เข้าไปพัฒนาชุมชนและครอบครัว	32
2.3 โครงการ การพัฒนาระบบและกลไกการพัฒนาเด็กและเยาวชน ตำบลเมืองแกอย่างมีส่วนร่วม	33
4.1 โครงสร้างคณะกรรมการพัฒนาเด็กและเยาวชนตำบลเมืองแก	49
4.2 สรุปวงจรการขับเคลื่อนของกลไกหมู่บ้านบ้านเมืองแก	143
5.1 โครงสร้างระบบและกลไกการพัฒนาเด็กเยาวชนปี 2547-2552 ระบบงานด้านเด็กและเยาวชน	159
5.2 กลไกการสนับสนุนให้เกิดการทำงานด้านเยาวชน ปี 2554-2561	160
5.3 คณะกรรมการพัฒนาเด็กและเยาวชนตำบลเมืองแกในปัจจุบัน	162
5.4 องค์ประกอบ บทบาทหน้าที่และคุณสมบัติของคณะกรรมการเด็ก และเยาวชนในระดับหมู่บ้าน	173
5.5 กระบวนการขับเคลื่อนกลไกการพัฒนาเด็กและเยาวชนตำบลเมืองแก	175

บทที่ 1

บทนำ

1.1 หลักการและเหตุผล

เด็กในระบบ เป็นเด็กที่เรียนอยู่ในโรงเรียนประถมศึกษาและมัธยมศึกษาในเขตพื้นที่ตำบลเมืองแก ปัญหาส่วนใหญ่ที่พบ คือ ปัญหาการเข้าเรียนในชั้นไม่สม่ำเสมอ ไม่มีความรับผิดชอบในงานที่ครูมอบหมายให้ ดิตสื้อโซเซียลมากเกินไป ไม่ช่วยเหลืองานในครอบครัว โดยอ้างเหตุว่ามีภาระในการเรียนมาก ซึ่งเมื่อตรวจสอบกับทางโรงเรียนไม่ได้มากอย่างที่เด็กกล่าวอ้าง ทั้งยังเกิดปัญหาตามมา คือ เกิดการออกจากโรงเรียนกลางคัน ซึ่งมาจากการไม่อยากเรียนและติดเพื่อนนอกระบบคิดว่าไม่มีความจำเป็นต้องเรียนก็มีผู้ปกครองดูแล เด็กนอกระบบเป็นเด็กที่ต้องออกจากโรงเรียนกลางคันแล้วมาศึกษาต่อกับการศึกษาตามอัธยาศัย เพื่อเรียนต่อให้จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และอาจมีบางคนที่ไม่ได้เรียนต่อ ส่วนใหญ่พฤติกรรมดื่มเหล้าและสูบบุหรี่ไม่ช่วยงานครอบครัว และรวมกลุ่มกันเล่นกีฬาบางโอกาส แต่ขาดความต่อเนื่องในกิจกรรมที่ช่วยเหลือชุมชน ไม่มีความรับผิดชอบต่อครอบครัว

กลไกของเทศบาลที่เข้าไปแก้ปัญหาทางด้านเด็กและเยาวชน เทศบาลตำบลเมืองแกในฐานะผู้มีหน้าที่ในการดูแลการแก้ปัญหาเด็กเยาวชน ได้เข้าไปแก้ปัญหาของเด็กเยาวชน โดยแบ่งการแก้ไขเด็กเยาวชนออกเป็น 2 ระดับ ดังนี้

1. กลไกแก้ปัญหาเด็กในระบบ มีการเชิญผู้อำนวยการสถานศึกษามาระดมปัญหาและสรุปวางแผนการแก้ปัญหาผ่านกระบวนการโรงเรียนครอบครัว เน้นการสร้างกิจกรรมให้เด็กได้เรียนรู้กิจกรรมที่เพิ่มการเรียนรู้แต่ละสาขาวิชา เป็นกิจกรรมที่ไม่ได้มองปัญหาที่เด็ก แต่นำเรื่องที่ครูอยากสอนเป็นส่วนใหญ่และไม่ได้เชื่อมโยงให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมร่วมกันที่บ้านเมื่อดำเนินกิจกรรมก็จบไม่ต่อเนื่อง แต่ไม่สามารถเปลี่ยนพฤติกรรมของเด็กให้ดีขึ้น งานกิจกรรมเป็นงานแบบพัฒนาแบบขาดการวางแผนร่วมกัน เป็นการกำหนดนโยบายจากส่วนของท้องถิ่นหรือส่วนกลางจากการสร้างการเรียนรู้ร่วมกัน

2. กลไกการแก้ปัญหาเด็กนอกระบบ เทศบาลตำบลเมืองแกมีภาคีเครือข่ายและงบประมาณที่มาสสนับสนุนการแก้ปัญหาจากหลายหน่วยงาน แต่ขาดการวางแผนเป้าหมายร่วมกัน เป็นนโยบายที่มาจากส่วนกลาง เช่น กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ประเด็นเพศคุ้ยได้ในครอบครัว และการพัฒนาศักยภาพด้านครอบครัว แต่ไม่เกิดความต่อเนื่อง เทศบาลเองก็พยายามกระตุ้นให้เกิดการมีกิจกรรมสร้างสรรค์ให้เด็กได้ทำกิจกรรมในชุมชนผ่านกิจกรรมโรงเรียนครอบครัว แต่ก็ไม่ต่อเนื่องและขาดความร่วมมือและตระหนักถึงปัญหาเยาวชนที่จะมากระทบต่อชุมชน ทำให้เลือกทำกิจกรรมเฉพาะหมู่บ้านที่ให้ความร่วมมือจากปัญหาด้านเด็กและเยาวชนพอสรุปได้ว่า แม้จะมีกิจกรรมที่แก้ไขปัญหาเด็กเยาวชนทั้งในและนอกระบบ ทั้งจากเทศบาลและหน่วยงานภาคีเครือข่ายแต่เป็นการทำงาน

ที่ไม่ต่อเนื่อง ต่างคนทำตามตัวชี้วัดของหน่วยงานตนเอง ขาดการตั้งเป้าหมายที่มาจากความร่วมมือของทุกภาค ส่วนในการวางกรอบแนวทางการสนับสนุน การวางกรอบด้านงบประมาณทั้งของเทศบาลและบูรณาการงบประมาณจากหน่วยงานอื่นร่วมกัน แม้จะมีการตั้งคณะกรรมการร่วมที่ได้กำหนดแนวทางที่ทำงานร่วมกันแต่เป็นการกำหนดจากแค่แกนนำและขาดการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน จากการระดมการคิดโจทย์วิจัยร่วมกันของภาคีเครือข่ายทุกหน่วยงานร่วมกับเทศบาล ในการทบทวนปัญหาสถานการณ์เด็กและเยาวชน กำหนดเป้าหมายร่วมกันและวางกรอบแนวทางที่จะไปให้ถึงเป้าหมายที่กำหนดไว้พอสรุปได้ ดังต่อไปนี้

เป้าหมายการพัฒนาของเด็กและเยาวชนในรอบ 5 ปี ตำบลเมืองเก่า

1. เด็กเยาวชนในระบบ ระดับมัธยมศึกษาและประถมศึกษา

- 1.1 ภายในเวลา 5 ปี เด็กนักเรียนจะต้องจบการศึกษามัธยมศึกษาตอนต้นทุกคน ไม่ออกกลางคัน
- 1.2 นักเรียนที่เรียนในระบบโรงเรียนต้องเรียนอย่างมีความสุข
- 1.3 นักเรียนได้เรียนรู้อาชีพเกษตร สามารถนำไปใช้ได้อย่างน้อย 3 อาชีพ

2. เด็กเยาวชนนอกระบบ

- 2.1 เด็กนอกระบบค้นพบตัวเองว่ามีความชอบ ความถนัดและความพร้อมในการทำกิจกรรม
- 2.2 สามารถดำรงชีวิตในสังคมอย่างมีคุณภาพ มีอาชีพที่สามารถสร้างรายได้
- 2.3 เด็กและเยาวชนตำบลเมืองเก่าเป็นผู้มีความรู้และเห็นคุณค่าท้องถิ่น รักและร่วมพัฒนาท้องถิ่นในส่วนนี้จึงเป็นที่มาของการพัฒนาโจทย์วิจัย โดยที่ ชุมชนในฐานะเป็นกลไกสำคัญในการดูแลเด็กทั้งในและนอกระบบจะมีกรอบในการพัฒนาเด็กและเยาวชนอย่างไร กลไกที่มีอยู่จะเข้าไปสนับสนุนให้โรงเรียนทำกิจกรรมร่วมกับหมู่บ้านอย่างไร สำหรับกลไกของเทศบาลที่ทำหน้าที่เชื่อมประสานหน่วยงานจากภายนอก จะเห็นได้ว่ายังไม่มี การเชื่อมประสานให้ชุมชนทราบและร่วมกันขับเคลื่อนโดยเห็นเป้าหมายร่วมกัน รูปแบบที่มีอยู่จึงยังไม่สมบูรณ์ ขาดการมีส่วนร่วมในการเอื้อต่อกันทั้งขาดการใช้ข้อมูล เป้าหมายที่มองการแก้ปัญหาแบบแยกส่วน สิ่งที่จะต้องร่วมกันขับเคลื่อน คือ ต้องทราบข้อมูลร่วมกัน ทราบเป้าหมายว่ามีแนวทางขับเคลื่อนงานเยาวชนอย่างชัดเจน ต้องวางเป้าหมายระยะยาวร่วมกัน ประกอบกับภายใต้การดำเนินการแต่ละโครงการยังขาดระบบการติดตามประเมินผลที่ชัดเจน เมื่อทำโครงการเสร็จก็จบเหมือนเช่นที่ผ่านมา จึงจำเป็นต้องค้นหากลไกที่มีอยู่ว่าจะทำงานอย่างไร จึงเป็นที่มาของคำถามโจทย์วิจัยหลักคือ “ระบบและกลไกการพัฒนาเด็กและเยาวชนตำบลเมืองเก่าแบบมีส่วนร่วมที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพอย่างต่อเนื่องควรเป็นอย่างไร”

1.2 คำถามวิจัย

คำถามวิจัยหลัก

ระบบและกลไกการพัฒนาเด็กและเยาวชนตำบลเมืองเก่าแบบมีส่วนร่วมที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพอย่างต่อเนื่องควรเป็นอย่างไร

คำถามวิจัยสำรอง

- 1) กลไกชุมชนและโรงเรียนจะยกระดับและขยายผลการพัฒนาเด็กและเยาวชนให้เกิดความต่อเนื่องได้อย่างไร
- 2) กลไกตำบลจะมีระบบสนับสนุนการพัฒนาเยาวชนและเชื่อมประสานภาคีให้สามารถขับเคลื่อนได้อย่างไร

1.3 วัตถุประสงค์

- 1) เพื่อศึกษาข้อมูลบริบทชุมชนเป้าหมายและสถานการณ์เด็กและเยาวชน 9 ชุมชนในตำบลเมืองแก
- 2) เพื่อสรุปทบทวนการปฏิบัติการเยาวชนระดับหมู่บ้าน โรงเรียนและตำบล
- 3) เพื่อกำหนดเป้าหมาย แผนงานการพัฒนาเด็กและเยาวชน โดยการมีส่วนร่วมของกลไกต่าง ๆ ในตำบลและปฏิบัติการส่งเสริมสนับสนุนการยกระดับ ขยายผลการพัฒนาเด็กและเยาวชนให้ต่อเนื่อง
- 4) เพื่อศึกษาและพัฒนาระบบและกลไกการพัฒนาเด็กและเยาวชนแบบมีส่วนร่วมที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพต่อเนื่อง

1.4 ขอบเขตการวิจัย

ขอบเขตด้านพื้นที่

- 1) กลุ่มชุมชนที่เป็นพื้นที่ต้นแบบที่เคยดำเนินการกระบวนการวิจัยท้องถิ่นไปทำร่วมกับชุมชน คือ บ้านเมืองแก หมู่ที่ 3 เป็นพื้นที่ขยายผลในการทำวิจัยเพิ่มเติม
- 2) กลุ่มชุมชนบ้านท่าศิลา 4 ชุมชน ได้แก่ ชุมชนบ้านท่าศิลา หมู่ที่ 5 บ้านโคกล่าม หมู่ที่ 6 บ้านโนนสาย หมู่ที่ 7 บ้านท่าวังหิน หมู่ที่ 17 ที่เคยได้รับการสนับสนุนด้านเด็กและเยาวชน ซึ่งเป็นการรวมกลุ่มทำกิจกรรมของเด็กนอกระบบ
- 3) โรงเรียนเมืองแกพิทยาสรรค์ เป็นโรงเรียนที่รับบพัฒนาจากเทศบาลตำบลเมืองแก ในโครงการโรงเรียนครอบครัว เป็นโรงเรียนต้นแบบที่จะพัฒนาโดยใช้บวิจัยมาพัฒนาต่อยอดในปีงบประมาณ 2563 เป็นงบประมาณของเทศบาลตำบล
- 4) โรงเรียนประถมศึกษาจำนวน 6 แห่ง จะเก็บข้อมูลบริบทโรงเรียนและสรุปทบทวนการดำเนินงานที่ผ่านมา และมีงบประมาณสนับสนุนการดำเนินการหลักสูตรท้องถิ่นด้านอาชีพ ในปี 2563 โรงเรียนละ 40,000 บาท

ขอบเขตประชากรหรือกลุ่มเป้าหมายร่วม

กลุ่มเป้าหมาย จำนวน 10 ชุมชน โรงเรียนประถมศึกษาและมัธยมศึกษา จำนวน 7 โรงเรียน ภาคีเครือข่ายที่เคยขับเคลื่อนกิจกรรมงานเยาวชนและออกแบบการปฏิบัติการร่วมกันเพื่อค้นหาแนวทางของกลไกที่เหมาะสม

1) กลุ่มเด็กเยาวชน

ในชุมชน จำนวน 83 คน

ในโรงเรียน

- นักวิจัยนักเรียน จำนวน 8 คน
- นักเรียนกลุ่ม มัธยมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนเมืองแกพิทยาสรรค์ จำนวน 30 คน
- นักเรียนที่เก็บบริบทชุมชน จำนวน 30 คน

2) กลุ่มผู้ปกครอง/ผู้นำ/ปราชญ์ในชุมชน จำนวน 50 คน

3) คณะครู/ผู้บริหารในโรงเรียน

- โรงเรียนเมืองแกพิทยาสรรค์ จำนวน 16 คน
- โรงเรียนบ้านท่าศิลา จำนวน 4 คน
- ผู้อำนวยการโรงเรียนทั้ง 7 แห่งในเขตเทศบาลตำบลเมืองแก จำนวน 7 คน

4) คณะทำงาน/กลไกตำบล/ชุมชน จำนวน 24 คน

ขอบเขตเนื้อหา

- 1) ศึกษาข้อมูลบริบทชุมชนด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรมและทรัพยากรของ 9 ชุมชน
- 2) ศึกษาสถานการณ์เด็กและเยาวชน 9 ชุมชน ตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบันว่ามีการดำเนินการปัญหาอุปสรรค ความสำเร็จในการดำเนินการเยาวชน
- 3) ศึกษาบทเรียนการปฏิบัติการพัฒนาเยาวชนในระดับหมู่บ้าน โรงเรียนและกลไกระดับตำบลต่อการขับเคลื่อนการดำเนินการ
- 4) กำหนดเป้าหมายแผนงานกลไกการสนับสนุนบูรณาการด้านงบประมาณการติดตามประเมินผล โดยมีส่วนร่วมของกลไกต่าง ๆ ในตำบล
- 5) ปฏิบัติการส่งเสริม สนับสนุน ยกระดับ ขยายผลการพัฒนาเด็กเยาวชนให้ต่อเนื่อง
- 6) ระบบและกลไกการพัฒนาเด็กและเยาวชนแบบมีส่วนร่วมที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพต่อเนื่อง

1.5 ผลที่คาดว่าจะได้รับ

ผลผลิต (Output)

- 1) ได้ความรู้ข้อมูลสถานการณ์เด็กและเยาวชน ชุมชนประสบการณ์ทำงานเด็กและเยาวชน
- 2) เกิดกลไกการทำงานที่มีบทบาทและภารกิจร่วมในการพัฒนาด้านเด็กและเยาวชนตำบลเมืองแกอย่างต่อเนื่อง
- 3) เกิดระบบการสนับสนุนการกำหนดเป้าหมายในการพัฒนาเด็กเยาวชน ทั้งด้านแผนงานและแนวทางการสนับสนุนติดตามประเมินผลพร้อมทั้งการสนับสนุนงบประมาณแบบมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่อง

ผลลัพธ์ (Outcome)

- 1) ความสัมพันธ์ในการดูแลเด็กและเยาวชนของโรงเรียนและผู้ปกครองดีขึ้น เด็กนักเรียนได้เข้าเรียนอย่างมีความสุข ปัญหาการออกกลางคันของนักเรียนลดลง
- 2) เทศบาลมีแผนงานที่เกิดจากการมีส่วนร่วมจากกลไกตำบล มีแผนงานที่ชัดเจน กรอบในการสนับสนุนแผนปฏิบัติการ การสนับสนุนงบประมาณ การติดตามประเมินผลที่ชัดเจนสอดคล้องตามความต้องการของชุมชนและโรงเรียน เกิดความต่อเนื่องในการสนับสนุนอย่างยั่งยืน
- 3) เป็นแหล่งเรียนรู้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ทำงานให้กับองค์กรปกครองท้องถิ่น ได้แนวทางปฏิบัติงานของกลไกอย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพมากขึ้นหรือไม่

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนาระบบและกลไกการพัฒนาเด็กและเยาวชนตำบลเมืองแกอย่างมีส่วนร่วม ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

2.1 แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

2.1.1 แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

ความหมายของการมีส่วนร่วม

สำนักงานคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและทบทวนมหาวิทยาลัย (2546, หน้า 114) ได้ระบุว่า การมีส่วนร่วม คือ การที่ประชาชนหรือชุมชนสามารถเข้าไปมีส่วนในการตัดสินใจ ในการกำหนด นโยบายพัฒนาท้องถิ่น และมีส่วนร่วมในการรับประโยชน์จากบริการ รวมทั้งมีส่วนในการควบคุมประเมินผลโครงการต่าง ๆ ของท้องถิ่น นอกจากนี้ยังได้ให้ความหมายของการมีส่วนร่วมว่ามี 2 ลักษณะ คือ

1) การมีส่วนร่วมในลักษณะที่เป็นกระบวนการของการพัฒนา โดยให้ประชาชน มีส่วนร่วมในการพัฒนาตั้งแต่เริ่มต้นจนสิ้นสุดโครงการ ได้แก่ การร่วมกันค้นหาปัญหา การวางแผน การตัดสินใจ การระดมทรัพยากรและเทคโนโลยีท้องถิ่น การบริหารจัดการ การติดตามประเมินผล รวมทั้งรับผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากโครงการ

2) การมีส่วนร่วมทางการเมือง แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ การส่งเสริมสิทธิและพลังอำนาจของพลเมืองโดยประชาชน หรือ ชุมชนพัฒนาขีดความสามารถของตนในการจัดการเพื่อรักษาผลประโยชน์ของกลุ่ม ควบคุมการใช้และการกระจายทรัพยากรของชุมชนอันจะก่อให้เกิดกระบวนการและ โครงสร้างที่ประชาชนในชนบทสามารถแสดงออกซึ่งความสามารถของตนและได้รับผลประโยชน์จากการพัฒนาการเปลี่ยนแปลงกลไกการพัฒนาโดยรัฐ มาเป็นการพัฒนาที่ประชาชน มีบทบาทหลักโดยการกระจายอำนาจในการวางแผน จากส่วนกลางมาเป็นส่วนภูมิภาค เป็นการคืนอำนาจในการพัฒนาให้แก่ประชาชนให้มีส่วนร่วมในการกำหนดอนาคตของตนเอง นิรันดร์ จงวุฒิเวศย์ (2527, หน้า 183) ได้สรุปความหมายของการมีส่วนร่วมว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง การเกี่ยวข้องทางด้านจิตใจและอารมณ์ของบุคคลหนึ่งในสถานการณ์กลุ่ม ซึ่งผลของการเกี่ยวข้องดังกล่าวเป็นเหตุเร้าใจให้กระทำการให้บรรลุจุดมุ่งหมายของกลุ่มนั้น กับทั้งทำให้เกิดการมีส่วนร่วมรับผิดชอบกับกลุ่มดังกล่าวด้วย นรินทร์ชัย พัฒนพงศา (2546, หน้า 4) ได้สรุปความหมายของการมีส่วนร่วมว่า การมีส่วนร่วม คือ การที่ฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดที่ไม่เคยได้เข้าร่วมในกิจกรรมต่างๆ หรือเข้าร่วมการตัดสินใจหรือเคยมาเข้าร่วมด้วยเล็กน้อยได้เข้าร่วมด้วยมากขึ้น เป็นไปอย่างมี อิสระภาพ เสมอภาค มิใช่มีส่วนร่วมอย่างผิวเผินแต่เข้าร่วมด้วยอย่างแท้จริงยิ่งขึ้นและการเข้าร่วมนั้นต้องเริ่มตั้งแต่ขั้นแรกจนถึงขั้นสุดท้ายของโครงการ ชิต นิลพานิช และกุลธนา ธนาพงศธร (2532, หน้า 350) ได้ระบุว่า การมีส่วน

ร่วมของประชาชนในการพัฒนาชนบท หมายถึง การที่ประชาชนทั้งในเมืองและชนบทได้เข้ามามีส่วนร่วมหรือเข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานพัฒนาชนบทขั้นตอนใดขั้นตอนหนึ่งหรือทุกขั้นตอนแล้วแต่เหตุการณ์จะเอื้ออำนวย วันรักษ์ มิ่งมณีนาคิน (2531, หน้า 10) ได้สรุปว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การเข้าร่วมอย่างแข็งขันและอย่างเต็มที่ของกลุ่มบุคคลผู้มีส่วนได้เสียในทุกขั้นตอนของโครงการหรืองานพัฒนาชนบท โดยเฉพาะอย่างยิ่งการมีส่วนร่วมในอำนาจ การตัดสินใจ และหน้าที่ความรับผิดชอบ การมีส่วนร่วมเข้าร่วมจะเป็นเครื่องประกันว่าสิ่งที่ผู้มีส่วนได้เสียต้องการที่สุดนั้น จักได้รับการตอบสนองและทำให้มีความเป็นไปได้มาก ขึ้นอยู่ว่าสิ่งที่ทำไปนั้นจะตรงกับความต้องการที่แท้จริง และมั่นใจมากขึ้นว่าผู้เข้าร่วมทุกคนจะได้รับประโยชน์เสมอหน้ากัน

การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชน

หลักการสำคัญของการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนมี ดังนี้ (จิต นิลพานิช และกุลธรรณางศธร, 2532, หน้า 362)

- 1) หลักการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีต่อกันระหว่างทางราชการกับประชาชน โดย ยึดถือความศรัทธาของประชาชนที่มีต่อหน่วยงานหรือต่อบุคคล
- 2) หลักการจัดความขัดแย้ง ความขัดแย้งในเรื่องผลประโยชน์และความคิด จะมีอิทธิพลต่อการดำเนินงานพัฒนาเป็นอย่างมากเพราะจะทำให้งานหยุดชะงักและล้มเหลว
- 3) หลักการสร้างอุดมการณ์และค่านิยมในด้านความขยัน ความอดทน การร่วมมือ การซื่อสัตย์ และการพึ่งตนเอง เพราะอุดมการณ์เป็นเรื่องที่จะจูงใจประชาชนให้ร่วมสนับสนุนนโยบายและเป้าหมายการดำเนินงาน และอาจก่อให้เกิดขวัญและกำลังใจ ในการปฏิบัติงาน
- 4) การให้การศึกษาอบรมอย่างต่อเนื่องเป็นการส่งเสริมให้คนมีความรู้ความคิด ของตนเอง ช่วยให้ประชาชนมั่นใจในตนเองมากขึ้น การให้การศึกษาอบรมโดยให้ ประชาชนมีโอกาสทดลองคิด ปฏิบัติ จะช่วยให้ประชาชนสามารถคุ้มครองตนเองได้ รู้จักวิเคราะห์เห็นคุณค่าของงาน และนำไปสู่การเข้าร่วมในการพัฒนา
- 5) หลักการทำงานเป็นทีม สามารถนำมาใช้ในการแสวงหาความร่วมมือในการพัฒนาได้
- 6) หลักการสร้างพลังชุมชน การรวมกลุ่มกันทำงานจะทำให้เกิดพลังในการทำงานและทำให้ งานเกิดประสิทธิภาพ สำนักมาตรฐานการศึกษา, สำนักงานสถาบันราชภัฏ, กระทรวงศึกษาธิการ, สำนักมาตรฐานอุดมศึกษา และทบวงมหาวิทยาลัย (2545, หน้า 118) ได้ กล่าวถึงยุทธศาสตร์ในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนไว้ 2 ประการคือ

6.1) การจัดกระบวนการเรียนรู้ สามารถทำได้หลายวิธี ดังนี้

- (1) จัดเวทีวิเคราะห์สถานการณ์ของหมู่บ้านเพื่อทำความเข้าใจและเรียนรู้ร่วมกันในประเด็นต่าง ๆ
- (2) จัดเวทีแลกเปลี่ยนประสบการณ์หรือจัดทัศนศึกษาระหว่างกลุ่มองค์กรต่าง ๆ ภายในชุมชนและระหว่างชุมชน
- (3) การอบรมเพื่อพัฒนาทักษะเฉพาะด้านต่าง ๆ
- (4) ลงมือปฏิบัติจริง

(5) ถ่ายถอดประสบการณ์และสรุปบทเรียนที่จะนำไปสู่การปรับปรุงกระบวนการทำงานที่เหมาะสม

6.2) การพัฒนาผู้นำเครือข่าย เพื่อให้ผู้นำเกิดความมั่นใจในความสามารถที่มี จะช่วยให้สามารถริเริ่มกิจกรรมการแก้ไขปัญหา หรือกิจกรรมการพัฒนาได้ ซึ่งสามารถทำได้หลายวิธี ดังนี้

- (1) แลกเปลี่ยน เรียนรู้ระหว่างผู้นำทั้งภายในและภายนอกชุมชน
- (2) สนับสนุนการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง และสนับสนุนข้อมูลข่าวสารที่จำเป็นอย่างต่อเนื่อง
- (3) แลกเปลี่ยนเรียนรู้และดำเนินงานร่วมกันของเครือข่ายอย่างต่อเนื่องจะทำให้เกิดกระบวนการจัดการและจัดองค์กรร่วมกัน

กรรมวิธีในการมีส่วนร่วมของประชาชน

กรรมวิธีการมีส่วนร่วมของประชาชน สามารถทำได้หลายวิธีที่สำคัญมีดังต่อไปนี้ (โกวิทย์ พวงงาม, 2545, หน้า 11)

- 1) การเข้าร่วมประชุมอภิปราย เป็นการเข้าร่วมอภิปรายหรือเนื้อหาสาระของแผนงานหรือ โครงการพัฒนา เพื่อสอบถามความคิดเห็นของประชาชน
- 2) การถกเถียง เป็นการแสดงความคิดเห็นโต้แย้งตามวิถีทางประชาธิปไตยเพื่อให้ทราบถึงผลดี ผลเสียในกรณีต่าง ๆ โดยเฉพาะประชาชนในท้องถิ่นที่มีผลกระทบ ทั้งทางบวกและทางลบต่อความเป็นอยู่ของเขา
- 3) การให้คำปรึกษาแนะนำ ประชาชนต้องร่วมเป็นกรรมการในคณะกรรมการบริหารโครงการเพื่อให้ความมั่นใจว่ามีเสียงของประชาชนที่ถูกผลกระทบ เข้ามีส่วนร่วม รับรู้และร่วมในการตัดสินใจและการวางแผนด้วย
- 4) การสำรวจ เป็นวิธีการให้ประชาชนได้มีส่วนร่วมแสดงความคิดเห็นในเรื่อง ต่าง ๆ อย่างทั่วถึง
- 5) การประสานงานร่วม เป็นกรรมวิธีที่ประชาชนเข้าร่วมตั้งแต่การคัดเลือก ตัวแทนของกลุ่มเข้าไปเป็นแกนนำในการจัดการหรือบริหาร
- 6) การจัดทัศนศึกษา เป็นการให้ประชาชนได้เข้าร่วมตรวจสอบข้อเท็จจริง ณ จุดดำเนินการ ก่อนให้มีการตัดสินใจอย่างใดอย่างหนึ่ง
- 7) การสัมภาษณ์หรือพูดคุยอย่างไม่เป็นทางการกับผู้นำ รวมทั้งประชาชนที่ได้รับผลกระทบเพื่อหาข้อมูลเกี่ยวกับความคิดเห็นและความต้องการที่แท้จริงของท้องถิ่น
- 8) การไต่สวนสาธารณะ เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนทุกกลุ่มเข้าร่วมแสดงความคิดเห็นต่อนโยบาย กฎ ระเบียบในประเด็นต่าง ๆ ที่จะมีผลกระทบต่อประชาชน โดยรวม
- 9) การสาธิต เป็นการใช้เทคนิคการสื่อสารทุกรูปแบบเพื่อเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารให้ประชาชนรับทราบอย่างทั่วถึงและชัดเจนอันจะเป็นแรงจูงใจให้เข้ามามีส่วนร่วม

10) การรายงานผล เป็นการเปิดโอกาสให้ประชาชนทบทวนและสะท้อนผลการตัดสินใจต่อโครงการอีกครั้งหนึ่ง หากมีการเปลี่ยนแปลงจะได้แก้ไขได้ทันทั่วทั้งพื้นที่ที่ประชุมเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน ณ องค์การสหประชาชาติ เมื่อปี ค.ศ. 1975 กลุ่มผู้เชี่ยวชาญที่ให้ข้อเสนอแนะไว้ว่า การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นคำที่ไม่อาจกำหนดนิยามความหมายเดียวที่ครอบคลุมได้ เพราะความหมายของการมีส่วนร่วมอาจแตกต่างกันไปในแต่ละประเทศ หรือแม้แต่ในประเทศเดียวกันก็ตาม ดังนั้น การนิยามความหมายของการมีส่วนร่วมของประชาชน ควรมีลักษณะจำกัดเฉพาะในระบบเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองหนึ่ง ๆ เท่านั้น อย่างไรก็ตาม กลุ่มผู้เชี่ยวชาญดังกล่าวได้ขยายความการมีส่วนร่วมของประชาชนว่าครอบคลุมประเด็นดังนี้ (กรมอนามัย, 2550)

ประเด็นที่ 1 การมีส่วนร่วมของประชาชนครอบคลุมการสร้างโอกาสที่เอื้อให้สมาชิกทุกคนของชุมชนและของสังคมได้ร่วมกิจกรรมซึ่งนำไปสู่ และมีอิทธิพลต่อกระบวนการ พัฒนา และเอื้อให้ได้รับประโยชน์จากการพัฒนาโดยเท่าเทียมกัน

ประเด็นที่ 2 การมีส่วนร่วมสะท้อนการเข้าเกี่ยวข้องโดยสมัครใจ และเป็นประชาธิปไตยในกรณีนี้คือ การเอื้อให้เกิดการพัฒนา การแบ่งสรรผลประโยชน์จากการพัฒนาโดยเท่าเทียมกัน และการตัดสินใจเพื่อกำหนดเป้าหมาย นโยบายและการวางแผนดำเนินการโครงการพัฒนาทางเศรษฐกิจและสังคม

ประเด็นที่ 3 การมีส่วนร่วมเป็นตัวเชื่อมโยงระหว่างประชาชนและทรัพยากรเพื่อพัฒนากับประโยชน์ที่ได้รับจากการลงทุนดังกล่าว กล่าวอีกนัยหนึ่งก็คือ การมีส่วนร่วมของประชาชนในการตัดสินใจ ไม่ว่าจะเป็นระดับท้องถิ่น ภูมิภาค และระดับชาติจะช่วยก่อให้เกิดความเชื่อมโยงระหว่างสิ่งที่ประชาชนลงทุนลงแรงกับประโยชน์ที่ได้รับ

ประเด็นที่ 4 การมีส่วนร่วมของประชาชนอาจแตกต่างกันไปตามสภาพเศรษฐกิจของประเทศ นโยบาย และโครงสร้างการบริหาร รวมทั้งลักษณะเศรษฐกิจสังคมของประชากร การมีส่วนร่วมของประชาชนมิได้เป็นเพียงเทคนิควิธีการ แต่เป็นปัจจัยสำคัญในการประกันให้เกิดกระบวนการพัฒนาที่มุ่งเอื้อประโยชน์ต่อประชาชน นอกจากนี้ ในกระบวนการพัฒนาแบบมีส่วนร่วมจะต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการตัดสินใจกำหนดความต้องการของตนเอง การตัดสินใจใช้ทรัพยากร โดย ทวีทอง หงส์วิวัฒน์ (2557, หน้า 2) มีความเห็นที่สอดคล้องกันว่า การมีส่วนร่วม หมายถึง สิทธิของประชาชนต่อการตัดสินใจนโยบายที่เกี่ยวกับการจัดสรร (allocation) และการใช้ประโยชน์ (utilization) ของทรัพยากรเพื่อการผลิต ซึ่งเป็นความจำเป็นที่ประชาชนต้องเข้าร่วมในการวางแผน เพื่อกินดีอยู่ดี และสามารถตอบสนองต่อสิ่งที่เข้าถึง ซึ่งการพัฒนาให้คนจนได้รับประโยชน์เพื่อการผลิต การบริการ และสิ่งอำนวยความสะดวกสาธารณะด้วย และการมีส่วนร่วมคือการที่ประชาชนเข้าไปมีส่วนในการตัดสินใจในระดับต่าง ๆ ทางการจัดการบริการทางการเมืองเพื่อกำหนดความต้องการของชุมชนของตน การมีส่วนร่วมของประชาชนก่อให้เกิดกระบวนการและโครงสร้างที่ประชาชนสามารถที่จะแสดงออก ซึ่งความต้องการของตน การจัดลำดับความสำคัญ การเข้าร่วมในการพัฒนา และได้รับประโยชน์จากการพัฒนานั้นโดยเน้นการให้อำนาจในการตัดสินใจแก่ประชาชนในชนบท และเป็นกระบวนการกระทำที่ประชาชนมีความสมัครใจเข้ามามีส่วนในการ

กำหนดการเปลี่ยนแปลง เพื่อประชาชนเอง โดยให้ประชาชนได้มีส่วนในการตัดสินใจเพื่อตนเอง ทั้งนี้โดยมิใช่การกำหนดกรอบความคิดจากบุคคลภายนอกในการวิจัยครั้งนี้ ทีมวิจัยได้สรุปความหมาย ความสำคัญ ลักษณะการมีส่วนร่วม และการส่งเสริมการมีส่วนร่วม ได้ว่าการมีส่วนร่วมของประชาชน ในฐานะสมาชิกของสังคม ไม่ว่าจะในบริบทของการพัฒนาสังคม เศรษฐกิจ การเมืองหรือวัฒนธรรม ย่อมเป็นสิ่งที่แสดงออกให้เห็นถึงพัฒนาการรับรู้ และภูมิปัญญาในการกำหนดชีวิตของตนเองเป็นตัวของตนเองในการจัดการควบคุมการใช้และการกระจายทรัพยากรที่มีอยู่เพื่อประโยชน์ต่อการดำรงชีวิตทางเศรษฐกิจและสังคม ตามความจำเป็นอย่างสมศักดิ์ศรี นอกจากนี้ การที่ประชาชนหรือชุมชนพัฒนาขีดความสามารถของตนในการจัดการควบคุมการใช้ทรัพยากร ควบคุมการกระจายทรัพยากรที่มีอยู่ เพื่อประโยชน์ต่อการดำรงชีพทางเศรษฐกิจและสังคม ทำให้ประชาชนได้พัฒนาการรับรู้และภูมิปัญญา

2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.2.1 งานวิจัยของสำลี อุตมุล และคณะ ได้ศึกษาวิจัยเรื่องรูปแบบการมีส่วนร่วมของภาคีชุมชนในเขตเทศบาลกุดดินจี่ อำเภอนากลาง จังหวัดหนองบัวลำภู ได้ค้นพบ รูปแบบที่เริ่มต้นทำงาน โดยคนกลุ่มเล็ก ๆ แล้วขยายผลไปสู่กลุ่มกลไกภาคีหลักในระดับตำบล การทำงานดังกล่าวเกิดขึ้นมาจากการดำเนินงานในช่วงแรกพบอุปสรรคที่ภาคีต่าง ๆ ไม่สามารถเข้ามาร่วมงานกันได้อย่างพร้อมเพรียง จึงปรับกระบวนการทำงานใหม่โดยเริ่มต้นจากภาคีที่มีความพร้อมเข้ามาทำงานร่วมกันเพื่อปรับเปลี่ยนวิธีคิด วิธีปฏิบัติในการพัฒนาเด็กและเยาวชนใหม่ วิธีการสร้างและพัฒนาเยาวชนให้มีเป็นคนมีจิตอาสา จึงเกิดแนวคิดคือให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมบทบาทเยาวชนในการพัฒนาท้องถิ่น ผ่านแนวคิด “การให้พื้นที่และการให้บทบาทเยาวชนในการทำกิจกรรมเพื่อการพัฒนาตนเอง” โดยมีผู้ใหญ่เป็นคนเอื้ออำนวยสนับสนุน โดยมีกิจกรรมสำคัญดังนี้

- (1) ประชุมเตรียมทีมเพื่อออกแบบกิจกรรม
 - (2) การจัดตั้งกลุ่มเยาวชน “เยาวชนอาสาก่อการดี” ซึ่งเป็นกลุ่มเยาวชนจิตอาสาพัฒนาท้องถิ่น
 - (3) กิจกรรมจิตอาสาช่วยงานบุญประเพณี โดยให้เยาวชนกลุ่มนี้คิดและวางแผนกิจกรรมร่วมกัน ทำงานผ่านกิจกรรม บุญประเพณี (ถนนวัฒนธรรม)
 - (4) กิจกรรมจิตอาสาร่วมกันพัฒนาชุมชน โดยระดมเยาวชนไปชักชวนคนในชุมชนทำความสะอาดหมู่บ้าน
 - (5) กิจกรรมปลูกทานตะวันเยาวชนตามถนนในหมู่บ้าน
 - (6) กิจกรรมจิตอาสาทำความดี โดยร่วมกับวัดและกลุ่มจิตอาสาหัวใจสิงห์ไปสร้างฝายอาสาในโครงการสร้าง 70 ฝาย 70 ปีในหลวงรัชการที่ 9
 - (7) กิจกรรมประชุมติดตามทดลองปฏิบัติการ
 - (8) ประชุมติดตาม/สรุปผลทดลองปฏิบัติการ
- ผลที่เกิดขึ้น คือ

1) เกิดกลไกชุมชนตำบลกุดดินจี่ในการส่งเสริมบทบาทเยาวชนในการพัฒนาท้องถิ่น โดยมีวัดศรีบุญธรรม ผู้นำชุมชน กลุ่มเยาวชน กลุ่มอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้านและโรงเรียนเป็นแกนนำหลักในการทำกิจกรรมอย่างต่อเนื่องทุกปี โดยภาคีชุมชนกลุ่มดังกล่าวให้ความสำคัญกับการให้บทบาทให้พื้นที่เยาวชนเพื่อให้มีเวทีสำหรับการพัฒนาตนเองเชิงสร้างสรรค์ และมีความพยายามในการเชื่อมโยงภาคีอื่นเข้ามาทำงานในทิศทางเดียวกัน

2) เกิดกลุ่มเยาวชนเขตเทศบาลตำบลกุดดินจี่ 8 หมู่บ้าน โดยมีชื่อเรียกกลุ่มว่า “กลุ่มผู้ก่อการดี” ซึ่งกลุ่มเยาวชนกลุ่มนี้จะเป็นแกนกลางในการเชื่อมประสานเด็กและเยาวชนในพื้นที่เข้ามาทำกิจกรรมจิตอาสาด้วยกัน โดยมีการแบ่งบทบาทหน้าที่กันในการทำงานฝ่ายการเงิน ฝ่ายประชาสัมพันธ์ ฝ่ายกฎหมาย และฝ่ายกิจกรรม เยาวชนกลุ่มนี้จะมีผู้ใหญ่เป็นที่ปรึกษาคอยให้คำแนะนำและได้ร่วมกันทำกิจกรรมทดลองปฏิบัติการมาแล้วหลายอย่าง ได้แก่ บุญประเพณี ช่วยงานชุมชน ทำความสะอาดหมู่บ้าน เยาวชนอาสาทำความดี ทำฝ่าย 70 ฝ่าย 70 ปี สวนทานตะวัน เริ่มกิจกรรมทำฝ่ายก่อน ทำร่วมกับโรงเรียนอื่นนอกเขตเทศบาลและกลุ่มอาสาคนหัวใจสิงห์

2.2.2 งานวิจัยของบุษบา บัวสาย และคณะ (2556) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องรูปแบบการทำงานของภาคีเครือข่ายอำเภอ โนนสียงในการป้องกัน การตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควร จังหวัดหนองบัวลำภูพบว่าแนวคิดในการทำงานภาคีเครือข่ายในการทำงานเพื่อแก้ปัญหาเยาวชนแบบมีส่วนร่วม สิ่งที่สำคัญที่สุดของการทำงานกับภาคีชุมชนคือการประสานงานที่เข้าถึงทุกภาคี และต้องเข้าใจร่วมกันทุกภาคส่วน มีการบูรณาการงานประจำหรือบทบาทของตนเองมาทำกิจกรรมที่ส่งเสริมบทบาทเยาวชนตั้งแต่เริ่มต้นและร่วมทุกขั้นตอน ใช้การประสานงานทั้งแบบเป็นทางการและที่ไม่เป็นทางการ ทำงานประจำของตนเองให้เป็นงานร่วมกันในชุมชน และมีความเป็นพี่น้องกัน แต่งานวิจัยในเขตเทศบาลตำบลกุดดินจี่นั้นเป็นงานวิจัยในระดับชุมชนเขตเทศบาลตำบล ภาคีหลัก ๆ จะอยู่ในพื้นที่ ทำให้การประสานงานนั้นสามารถเข้าถึงตัวได้

2.2.3 งานวิจัยของภาสกร บัวศรี และศักรินทร์ ชาเสน (2558) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องรูปแบบการเสริมสร้างศักยภาพและพลังเยาวชน ในการเปลี่ยนแปลงชุมชนจังหวัดหนองบัวลำภู ได้ขอค้นพบจากการวิจัยว่ารูปแบบการเสริมสร้าง ศักยภาพและพลังเยาวชนในการเปลี่ยนแปลงชุมชนต้องมีการออกแบบชุดกิจกรรมให้เยาวชนได้พัฒนาศักยภาพทุกขั้นตอนด้วยการให้บทบาทและกระตุ้นให้เยาวชนได้แสดงความสามารถอย่างเต็มที่ สำหรับขั้นตอนในการพัฒนาศักยภาพเยาวชนประกอบด้วย

- 1) กระบวนการค้นหาเยาวชนและชุมชนวิจัย
- 2) การเตรียมความพร้อมเยาวชนและชุมชนวิจัย
- 3) การศึกษาสถานการณ์และศักยภาพเดิมของเยาวชนและชุมชนวิจัย

4) กระบวนการเสริมสร้างศักยภาพและพลังเยาวชนในการเปลี่ยนแปลงชุมชน นอกจากนี้ยังค้นพบว่ากระบวนการเสริมสร้างศักยภาพเยาวชนในการเปลี่ยนแปลงชุมชน จะต้องให้เยาวชนเป็นผู้แสดงหลัก ผู้ใหญ่และผู้เกี่ยวข้องเป็นผู้สนับสนุนเอื้ออำนวยให้เกิดการเรียนรู้ของเด็กเยาวชนที่เหมาะสมตามวัย ซึ่งจะส่งผลต่อการสร้างเสริมให้เด็กได้กล้าคิดกล้าทำได้มากยิ่งขึ้น นำไปสู่ผลสำเร็จในการเปลี่ยนแปลงเยาวชนให้เป็นคนมีคุณภาพ

2.2.4 งานวิจัยของชุดิมา จันทรณิ และคณะ (2554) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง รูปแบบการเสริมสร้างศักยภาพเด็กและเยาวชนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนในพื้นที่กิ่งเมืองกิ่งชนบท กรณีศึกษา บ้านด้ามพรา ตำบลขามใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี ที่ค้นพบว่าการเสริมสร้างศักยภาพเด็กและเยาวชนโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนนั้น ใช้การพัฒนาศักยภาพเด็กและเยาวชนในด้านต่าง ๆ ที่เขาสนใจประกอบกับการใช้ทุนทางสังคมในชุมชนมาสร้างการเรียนรู้โดยชุมชนและเยาวชนมีส่วนร่วมตั้งแต่เริ่มต้นในการค้นหาปัญหาและออกแบบกิจกรรมจะทำให้เยาวชนมีความสุขและเต็มใจทำซึ่งเป็นการพัฒนาศักยภาพตัวเองไปด้วย

2.2.5 งานวิจัยเรื่อง กลไกการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการพื้นที่สาธารณะ “หาดแห่” เกาะกลางแม่น้ำโขง งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอกลไกการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการพื้นที่สาธารณะ “หาดแห่” ที่ตั้งอยู่ระหว่างบ้านน้ำก่ำ ตำบลน้ำก่ำ อำเภอธาตุพนม จังหวัดนครพนม และบ้านท่าค้อ แขวง คำม่วน สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วม (Participatory action research หรือ PAR) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ การสัมภาษณ์เชิงลึก การประชุมกลุ่มย่อย และการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ผลการวิจัยพบว่า การบริหารจัดการพื้นที่สาธารณะ “หาดแห่” มีการดำเนินงานที่ไม่ซับซ้อน สามารถวางแผนการใช้ประโยชน์พื้นที่ทั้งด้านการเกษตร การประมง และการท่องเที่ยวโดยกลุ่มและสมาชิกชุมชนเป็นหลัก อาศัยความสัมพันธ์แบบเครือญาติ มีเทศบาลตำบลน้ำก่ำสนับสนุนการบริหารจัดการพื้นที่ตั้งแต่ปี พ.ศ.2556 จนถึงปัจจุบัน โดยมีกลไกการบริหารจัดการพื้นที่ 2 รูปแบบ คือ

1) กลไกที่ไม่เป็นทางการ หรือกลไกเชิงสถาบัน ที่มีการจัดตั้งคณะกรรมการในการบริหารจัดการพื้นที่เป็นลายลักษณ์อักษร

2) กลไกที่ไม่เป็นทางการเป็นการจัดการพื้นที่ผ่านเวทีประชาคมหมู่บ้านให้การยอมรับผู้นำที่ไม่เป็นทางการ เพื่อร่วมกันกำหนด กฎ กติกา รวมถึงสิทธิการใช้ประโยชน์พื้นที่ผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน 4 ขั้นตอน คือ

- (1) การมีส่วนร่วมในการวางแผน
- (2) การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ
- (3) การมีส่วนร่วมในการจัดสรรผลประโยชน์ และ
- (4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล

2.3 เอกสารที่เกี่ยวข้อง

เอกสารที่เกี่ยวข้อง 1 รายงานการศึกษา การส่งเสริมกระบวนการทางความคิด(Mindset) เด็กและเยาวชนสู่ประเทศไทย 4.0 โดยศาสตราจารย์สมพงษ์ จิตระดับและคณะ (หน้า 1-19)

ส่วนที่ 1 ภาพรวมสถานการณ์ด้านเด็กและเยาวชน

ตอนที่ 1 แนวโน้มการเปลี่ยนแปลงสถานการณ์เด็กและเยาวชน

การศึกษาแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงสถานการณ์เด็กและเยาวชน เป็นการศึกษาภาพรวมของการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน และมีแนวโน้มที่จะเกิดการเปลี่ยนแปลงต่อเนื่องใน

อนาคต 6 ประเด็น ได้แก่ 1) ความแตกต่างของคุณลักษณะตามเจเนอเรชัน (Generation) 2) สถานการณ์ด้านสุขอนามัยและพัฒนการเรียนรู้ 3) สถานการณ์ด้านคุณธรรมจริยธรรมและความเป็นพลเมือง 4) สถานการณ์ด้านพฤติกรรมของเด็กและเยาวชน 5) สถานการณ์ด้านการมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชน และ 6) สถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชนที่ต้องการคุ้มครองเป็นพิเศษ โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. ความแตกต่างของคุณลักษณะตามเจเนอเรชัน (Generation)

คุณลักษณะของเด็กและเยาวชนจะมีความแตกต่างกันตามสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจสังคม และวัฒนธรรม กล่าวคือ เด็กและเยาวชนที่เกิดในช่วง พ.ศ. 2523-2540 จัดอยู่ในเจเนอเรชันวาย (Generation Y) จะมีความคิดสร้างสรรค์คุ้นเคยกับเทคโนโลยี มีความมุ่งมั่น ทำงานเป็นทีม เด็กและเยาวชนที่เกิดในช่วง พ.ศ. 2540-2552 จัดอยู่ในเจเนอเรชันแซด (Generation Z) เกิดและเติบโตมาพร้อมกับความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง และสภาพแวดล้อม และเด็กและเยาวชนที่เกิดในช่วง พ.ศ. 2553 ขึ้นไป จัดอยู่ในเจเนอเรชันแอลฟา (Generation Alpha) เด็กและเยาวชนรุ่นนี้เกิดและเติบโตมาพร้อมเทคโนโลยีเป็นกลุ่มที่ถูกเรียกว่า “Digital Natives” ซึ่งพบว่าเทคโนโลยีและสื่อสังคมออนไลน์ปัจจุบันส่งผลต่อวิถีชีวิตและการเรียนรู้ของคนทุกเจเนอเรชัน (สถาบันวิจัยประชากรและสังคม, 2559)

2. สถานการณ์ด้านสุขอนามัยและพัฒนการเรียนรู้พฤติกรรมการบริโภคและอยู่อาศัยในสังคมยุคใหม่ ทำให้เกิดผลกระทบต่อสุขภาพอนามัยและการพัฒนา ดังนี้ 1) กลุ่มเด็กปฐมวัย (0-5 ปี) ยังมีพัฒนาการไม่สมวัย มีแนวโน้มเป็นโรคน้ำหนักเกินสูงขึ้น มีภาวะทุพโภชนาการเรื้อรังหรือเตี้ยกว่าเกณฑ์มาตรฐานเมื่อเทียบกับอายุ สาเหตุเกิดจากครอบครัวไม่มีความรู้และขาดเวลาในการเลี้ยงดูที่เหมาะสม เด็กปฐมวัยบางส่วนยังไม่ได้รับการเสริมธาตุเหล็กและอาหารให้ครบหมู่อย่างต่อเนื่อง รวมทั้งไม่ได้รับข้อมูลการให้คำปรึกษาด้านพัฒนาการอย่างต่อเนื่องและเพียงพอ 2) กลุ่มเด็กวัยเรียน อายุ 6-15 ปี มีปัญหาด้านความสามารถทางเชาว์ปัญญา (IQ) เฉลี่ย 93.10 ซึ่งต่ำกว่าค่ากลางมาตรฐานสากล (IQ เท่ากับ 100) (กรมสุขภาพจิต, 2557) และความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) ปี พ.ศ. 2554 มีคะแนนเฉลี่ย 45.12 ซึ่งต่ำกว่าเกณฑ์ปกติ 50 - 100 คะแนน เนื่องจากปัญหาโภชนาการของแม่และเด็ก ปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคม การดูแลของครอบครัว ส่งผลต่อพฤติกรรมและทักษะการใช้ชีวิตที่ส่งผ่านไปช่วงวัยรุ่น ส่วนวัยรุ่นมีปัญหาการตั้งคร่ำก่อนวัยอันควร และ 3) กลุ่มวัยรุ่นแรงงานมีปัญหาลดประสิทธิภาพแรงงานต่ำโดยมีสาเหตุสำคัญจากทักษะ และสมรรถนะไม่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน (Mismatching) การสำรวจขององค์การทุนเพื่อเด็กแห่งสหประชาชาติ (2558) พบว่ากลุ่มเด็กและเยาวชน อายุระหว่าง 15 - 24 ปี ได้รับการพัฒนาทักษะแรงงาน และมีการศึกษาในระดับสูง ไม่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน

3. สถานการณ์ด้านคุณธรรมจริยธรรมและความเป็นพลเมือง

คนไทยส่วนใหญ่ยังมีปัญหาด้านคุณธรรมจริยธรรม และไม่ตระหนักถึงความสำคัญของการมีความรับผิดชอบ ระเบียบวินัย ความซื่อสัตย์สุจริต และการมีจิตสาธารณะ หากมีการเสริมสร้างความเป็นพลเมืองให้เกิดในกลุ่มเด็ก และเยาวชนย่อมจะส่งผลให้เป็นกลุ่มเด็กและเยาวชนเป็นพลเมืองที่มี

คุณภาพนำไปสู่การพัฒนาให้สังคมเข้มแข็งและยั่งยืน สำหรับในประเทศไทยได้มีการขับเคลื่อนความเป็นพลเมืองในเด็กและเยาวชนในหลายภาคส่วน โดยสถาบันการศึกษา ภาคเอกชน และภาคประชาชน แต่ยังคงต้องการการพัฒนาอย่างต่อเนื่องเพื่อเกิดความยั่งยืนต่อไป

4. สถานการณ์ด้านพฤติกรรมของเด็กและเยาวชน

เด็กและเยาวชนในชุมชนเมืองมีพฤติกรรมเสี่ยง อาทิ ยึดติดกับวัตถุนิยม ปัญหายาเสพติด เพศเสรีในเด็กวัยรุ่น ความรุนแรงในพฤติกรรมและอารมณ์ ติดและใช้อินเตอร์เน็ตในทางที่ไม่เหมาะสม สื่อลามกอนาจารและตั้งแก๊งมอเตอร์ไซด์ ในขณะที่เด็กและเยาวชนในท้องถิ่นที่กำลังเติบโตเป็นเมืองใหญ่ มีพฤติกรรมเสี่ยงในด้านต่าง ๆ อาทิ บริโภคนิยมสูง มีพฤติกรรมนอนตื่นสายเนื่องจากใช้เวลาค่าคืนกับสื่อมัลติมีเดีย มีสภาพร่างกายอ่อนแอ ออกกำลังกายน้อย ปัญหายาเสพติด มีวุฒิภาวะทางอารมณ์และพฤติกรรมก้าวร้าว เด็กวัยใสที่อ่อนเยาว์แต่กลับเรียนรู้ทางเพศเร็วกว่าวัยอันควร การแสวงหาความรู้ ความสุขและการมีเพื่อนใหม่ทางอินเทอร์เน็ต ยึดคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาเป็นตัวตั้งในการสร้างค่านิยมเชิงปริมาณ ขาดจิตอาสาและสำนึกสาธารณะ เป็นต้น

5. สถานการณ์ด้านการมีส่วนร่วมของเด็กและเยาวชน

กลุ่มเด็กและเยาวชนจำนวนมากทำงานพัฒนาชุมชนและสังคมแต่ไม่ได้เชื่อมโยงกันให้เกิดพลังบวกในการขับเคลื่อนงานหรือผลักดันระดับนโยบาย ยังไม่มีกลไกรับผิชอบการส่งเสริมการมีส่วนร่วมที่ชัดเจน และมีเอกภาพ กลไกที่มีอยู่ไม่ครอบคลุมทุกกลุ่ม และมีข้อจำกัดด้านศักยภาพในการทำงาน ปัญหาอุปสรรคสำคัญของการมีส่วนร่วม คือ โอกาสในการมีส่วนร่วมไม่เท่าเทียมกันและโอกาสในระดับนโยบาย มีจำกัด ความอ่อนด้อย ประสิทธิภาพของเด็กและเยาวชน และทัศนคติทางลบของผู้ใหญ่เรื่องบทบาทของเด็กและเยาวชนในกระบวนการพัฒนา ทั้งนี้พระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ. 2550 ซึ่งได้รับการแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560 ได้เพิ่มระดับของสภาเด็กและเยาวชนที่มีอยู่เดิม 4 ระดับ เป็น 6 ระดับ คือ เพิ่มสภาเด็กและเยาวชนระดับตำบล และระดับเขตในกรุงเทพมหานคร หากสภาเด็กและเยาวชนทุกระดับได้รับการพัฒนาอย่างเต็มที่ เกิดความเข้มแข็งก็จะทำให้เครือข่ายเด็กและเยาวชนตั้งแต่ระดับท้องถิ่นถึงระดับประเทศประสานพลังกันได้อย่างแน่นแฟ้นยิ่งขึ้น

6. สถานการณ์ที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชนที่ต้องการการคุ้มครองเป็นพิเศษ

เด็กและเยาวชนเร่ร่อน รวม 50,000 คน เด็กไทย จำนวน 30,000 คน เด็กเร่ร่อนต่างด้าว จำนวน 20,000 คน จากปัญหาครอบครัวแตกแยก ถูกทารุณกรรม หารายได้ช่วยเหลือครอบครัว และหนีตามเพื่อนมาเร่ร่อน เด็กและเยาวชนกลุ่มนี้กำลังเผชิญความเสี่ยงสูงต่อปัญหายาเสพติด การขายบริการทางเพศ และอาชญากรรม อาชีพของเด็กเร่ร่อนคือ ขอดทาน รวมถึงช่วยพ่อแม่เก็บของเก่าขาย ส่วนเด็กเร่ร่อนต่างด้าวมาจากขบวนการค้ามนุษย์จากกัมพูชาที่พ่อแม่ยินยอมขายเด็กผ่านนายหน้า ในราคาเฉลี่ย 3,000 บาท ซึ่งแหล่งชุมชนแออัดที่มีจำนวนเด็กและเยาวชนเร่ร่อนมากที่สุด คือ เมืองขนาดใหญ่ จากการสำรวจผู้ใช้ชีวิตในพื้นที่สาธารณะ 50 เขตกทม. พบว่า 5 เขตที่มีคนเร่ร่อนสูงสุด อันดับ 1 ชุมชนริมทางรถไฟเขตพระนคร ชุมชนทางรถไฟเขตบางซื่อ จตุจักร ปทุมวัน และสัมพันธวงศ์ (มูลนิธิอิสรชน, 2559)

6.1 เด็กและเยาวชนไร้สัญชาติ มีจำนวน 200,000 – 300,000 คน ในจำนวนนี้มีอยู่ 100,000 คนที่ยังขาดโอกาสทางการศึกษา โดยเฉพาะรอยต่อทางการศึกษาระหว่างช่วงชั้น ขาดสิทธิทางการรักษาพยาบาลเพราะไม่ได้รับการรองรับสิทธิการเป็นพลเมือง และสิทธิการเดินทางออกนอกพื้นที่ แม้จะมีการดำเนินงานของไทยที่ช่วยแก้ไขปัญหาลูกและเยาวชนไร้สถานะ/ไร้รัฐ ทั้งการออกกฎหมายและมาตรการต่าง ๆ แต่พบว่าในทางปฏิบัติยังมีข้อจำกัดในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงาน รวมถึงการออกกฎระเบียบตามกฎหมายที่ยังล่าช้าอยู่

6.2 เด็กและเยาวชนที่เป็นบุตรของแรงงานต่างชาติดี มีจำนวน 250,000 คน ปัญหาสำคัญของเด็กกลุ่มนี้คือ ขาดโอกาสทางการศึกษาเป็นแรงงานเด็ก เด็กกลุ่มนี้จึงต้องการการศึกษาแบบพิเศษบนพื้นฐานของความต้องการให้การศึกษาที่มีคุณภาพเหมาะสมกับวิถีชีวิตที่มีความหลากหลายทางวัฒนธรรม

6.3 เด็กและเยาวชนที่ได้รับผลกระทบจากเอดส์ มีจำนวน 50,000 คน ต้องเผชิญกับปัญหาทางสุขภาพ ขาดการยอมรับจากสังคม เข้าไม่ถึงบริการด้านสุขภาพ การส่งต่อเด็กกระหว่างองค์กรไม่เป็นความลับ เด็กและเยาวชนที่ป่วยไม่สามารถอยู่ร่วมกับครอบครัวได้ เด็กและเยาวชนในกลุ่มนี้จึงต้องการการดูแลด้านสุขภาพ ระบบสวัสดิการ การเข้าใจและยอมรับจากสังคม และโอกาสในการศึกษา

6.4 เด็กและเยาวชนกำพร้าถูกทอดทิ้ง มีจำนวน 88,730 คน ซึ่งถูกทอดทิ้งตามโรงพยาบาล สถานรับเลี้ยงเด็ก และที่สาธารณะ เด็กและเยาวชนในกลุ่มนี้ต้องการโอกาสทางการศึกษา ความรัก ความเอาใจใส่เป็นพิเศษ เพื่อให้เด็กสามารถปรับตัวกับสังคมได้

6.5 เด็กและเยาวชนถูกบังคับใช้แรงงาน ประมาณ 25,000 คน มีจำนวนมากที่เข้าไม่ถึงระบบการคุ้มครองของกฎหมายและบริการทางสังคม เนื่องจากสถานประกอบการมีลักษณะซ่อนเร้น เด็กและเยาวชนกลุ่มนี้ต้องการความช่วยเหลือทั้งทางสุขภาพ จิตใจ และโอกาสกลับสู่ระบบการศึกษา การมีงานทำที่มั่นคง เพื่อหนีความยากจนในอนาคต

6.6 เด็กและเยาวชนถูกบังคับให้ค้าประเวณี รวมถึงเด็กและเยาวชนที่ทำงานในสถานบริการต่างๆ ไม่ต่ำกว่า 25,000 คน โดยพบว่าเด็กอายุต่ำกว่า 18 ปี ที่เข้าสู่การค้าประเวณี ซึ่งความต้องการของเด็กและเยาวชนกลุ่มนี้ คือ ความช่วยเหลือทั้งทางสุขภาพ จิตใจ โอกาสทางการศึกษา รวมถึงกลไกทางสังคมและชุมชนในการให้กำลังใจเพื่อฟื้นฟูจิตใจ ปลุกจิตสำนึกให้รักศักดิ์ศรี ความเป็นมนุษย์ การฝึกฝนอาชีพให้มีงานทำ

6.7 เด็กและเยาวชนติดยาเสพติด โดยกระจายอยู่ในเขตกรุงเทพมหานครและเมืองใหญ่ รวมถึงพื้นที่ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ เด็กและเยาวชนกลุ่มนี้มีความต้องการฟื้นฟูสภาพร่างกาย สมอง การเยียวยาจิตใจและคืนความมั่นใจในการกลับสู่สังคม/ชุมชน

6.8 เด็กและเยาวชนยากจนพิเศษ หรือเด็กและเยาวชนที่ครอบครัวมีรายได้ รวมกันไม่เกิน 20,000 บาท/ปี มีจำนวน 476,647 คน จำแนกเป็นกลุ่มประถมศึกษา 356,426 คน และมัธยมศึกษาตอนต้น 120,221 คน เด็กและเยาวชนในกลุ่มนี้ต้องการการสนับสนุนโอกาสทางการศึกษาที่มีคุณภาพตั้งแต่ปฐมวัยจนถึงขั้นสูงสุดตามศักยภาพ

6.9 เด็กและเยาวชนที่อยู่ในพื้นที่ห่างไกล ถิ่นทุรกันดาร มีจำนวน 160,000 คน โดยเด็กและเยาวชนกลุ่มนี้ต้องการการสนับสนุนโอกาสทางการศึกษาที่มีคุณภาพตั้งแต่ปฐมวัยจนถึงขั้นสูงสุดตามศักยภาพ

6.10 เด็กและเยาวชนพิการ จากรายงานสถานการณ์คนพิการในประเทศไทย พบว่ามีจำนวนคนพิการรวมทั้งสิ้น 1,647,438 คน โดยมีอายุแรกเกิด - 21 ปี จำนวน 62,318 คน และอายุ 15 - 21 ปี จำนวน 66,601 คน โดยมีจำนวนเด็กพิการที่เป็นออทิสติก เด็กที่มีความบกพร่องในการเรียนรู้ (LD) เด็กสมาธิสั้น (ADHD) มีจำนวนประมาณ 1 ใน 5 ของเด็ก ในวัยเรียนในระดับชั้นอนุบาลถึงมัธยม (3 - 18 ปี) ซึ่งขาดการส่งเสริมดูแลตามพัฒนาการการเรียนรู้อย่างเข้าใจ นอกจากนี้ยังพบว่าสถานการณ์ความพิการแต่กำเนิดซึ่งเป็นสาเหตุหนึ่งของการเสียชีวิตของทารกนั้น มีสถิติค่อนข้างสูงจากการคาดประมาณจำนวนทารกที่เกิดความพิการแต่กำเนิดพบว่ามีจำนวนถึง 24,000 - 40,000 ราย/ปี

6.11 เด็กและเยาวชนที่ถูกดำเนินคดีในสถานพินิจฯ จากสถิติการสำรวจการดำเนินคดีกับเด็กและเยาวชน พบว่า ข้อมูลล่าสุด ณ วันที่ 30 สิงหาคม พ.ศ. 2560 มีการแจ้งดำเนินคดีในกลุ่มเด็กและเยาวชนประมาณ 23,397 คดี ในปี พ.ศ. 2559 มีประมาณ 29,230 คดี และในปี 2558 มีประมาณ 33,121 คดี ทั้งนี้ในปี พ.ศ. 2557 มีจำนวนทั้งหมด 36,537 คดี จากข้อมูลปี พ.ศ. 2557 เมื่อพิจารณาจำแนกตามเพศ พบว่า เป็นคดีที่ผู้กระทำความผิดเป็นเพศชายสูงกว่าเพศหญิง คือ มีจำนวน 34,108 คดี คิดเป็นร้อยละ 93.35 ของคดีทั้งหมด และเป็นเพศหญิง จำนวน 2,429 คดี ซึ่งคิดเป็น 6.65 ของคดีทั้งหมด

เมื่อพิจารณาตามอายุ พบว่าคดีส่วนใหญ่เป็นคดีที่ผู้กระทำความผิดมีอายุเกิน 15 ปี แต่ไม่ถึง 18 ปี คือ มีจำนวน 25,761 คดี คิดเป็นร้อยละ 70.51 ของคดีทั้งหมด นอกนั้นเป็นคดีที่ผู้กระทำความผิดมีอายุเกิน 10 ปี แต่ไม่เกิน 15 ปี จำนวน 10,776 คดี ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 29.49 เมื่อพิจารณาจำแนกตามอายุและเพศ พบว่าในช่วงอายุเกิน 15 ปี แต่ไม่ถึง 18 ปีนั้น ผู้กระทำความผิดส่วนมากเป็นเพศชาย มีจำนวนมากที่สุดคือ 24,153 คดี คิดเป็นร้อยละ 66.10 ของคดีทั้งหมด และเป็นเพศหญิงเพียง จำนวน 1,608 คดี ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 4.40 สำหรับในช่วงอายุ เกิน 10 ปี แต่ไม่เกิน 15 ปี พบว่า ผู้กระทำความผิดส่วนมากเป็นเพศชายเช่นเดียวกัน ซึ่งมีจำนวน 9,955 คดี คิดเป็นร้อยละ 27.25 ของคดีทั้งหมด และเป็นเพศหญิง จำนวนเพียง 821 คดี ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 2.25 ของคดีทั้งหมด

เมื่อพิจารณาจำแนกตามระดับการศึกษา พบว่าคดีส่วนใหญ่เป็นคดีที่ผู้กระทำความผิดมีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้นมากที่สุด มีจำนวน 15,744 คดี คิดเป็นร้อยละ 43.09 ของคดีทั้งหมด รองลงมาเป็นคดีที่ผู้กระทำความผิดมีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายและสูงกว่า มีจำนวน 13,600 คดี คิดเป็นร้อยละ 37.22 นอกจากนั้น เป็นคดีที่ผู้กระทำความผิดมีการศึกษาระดับประถมศึกษา มีจำนวน 6,037 เป็นผู้ที่ไม่ได้รับการศึกษา จำนวน 1,041 คดี และคดีเป็นผู้ที่มีการศึกษาประเภทอื่นๆจำนวน 79 คดี หรือ คิดเป็นร้อยละ 16.62 , 2.85 และ 0.22 ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาจำแนกตามลักษณะการอยู่อาศัย พบว่า คดีส่วนใหญ่เป็นคดี ที่ผู้กระทำความผิดที่มีได้อยู่กับบิดามารดาหรือบิดามารดาแยกกันอยู่มากกว่าผู้กระทำความผิดที่อยู่ร่วมกับครอบครัว คือ คดีที่ผู้ถูกกระทำความผิดที่มีได้อยู่กับบิดามารดาหรือบิดามารดาแยกกัน มีจำนวน 23,556 คดี คิดเป็นร้อยละ 64.47 ของคดีทั้งหมด ส่วนคดีที่ผู้ถูกกระทำความผิดที่อยู่รวมกันกับครอบครัว มีจำนวน 12,981 คดี คิดเป็นร้อยละ 35.53 เมื่อพิจารณาจำนวนและร้อยละของคดีที่ผู้กระทำความผิดที่ครอบครัวแยกกันอยู่ จำนวน 23,556 คดี ซึ่งแบ่งออกเป็นลักษณะต่าง ๆ 12 ลักษณะ ได้แก่ ครอบครัวแยกกันอยู่ซึ่งอยู่กับ บิดา มารดา บิดาเลี้ยง มารดาเลี้ยง คู่สมรส ปู่/ย่า/ตา/ยาย พี่น้อง/ญาติ นายจ้าง เร่ร่อน ตามลำพัง เพื่อน และอื่นๆ พบว่าจำนวนและร้อยละของลักษณะครอบครัวที่แยกกันอยู่สูงสุด 4 อันดับแรก ได้แก่ เด็กและเยาวชนผู้กระทำความผิดที่ครอบครัวแตกแยกกันอยู่ ซึ่งอาศัยอยู่กับมารดา มีจำนวนมากที่สุด คือ 7,776 คดี คิดเป็นร้อยละ 21.28 ของคดีที่ถูกดำเนินคดีทั้งหมด รองลงมาเป็นคดีที่ผู้อาศัยอยู่กับพี่น้อง/ญาติ มีจำนวน 7,197 คดี คิดเป็นร้อยละ 19.70 ส่วนเป็นคดีที่ผู้ถูกกระทำความผิดอาศัยอยู่กับบิดา จำนวน 2,849 คดี และคดีที่ผู้กระทำความผิดอาศัยอยู่กับปู่ ย่า ตา ยาย มีจำนวน 2,625 คดี หรือ คิดเป็นร้อยละ 7.80 และ 7.18 ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาจำแนกตามฐานความผิด พบว่า คดีส่วนใหญ่เป็นคดีที่มีฐานความผิดเกี่ยวกับ ยาเสพติดให้โทษมากที่สุด คือ มีจำนวน 16,508 คดี คิดเป็นร้อยละ 45.18 ของคดีทั้งหมด รองลงมาเป็นคดีที่มีฐานความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน มีจำนวน 7,208 คดี คิดเป็นร้อยละ 19.73 นอกจากนั้นเป็นคดีที่มีฐานความผิดเกี่ยวกับชีวิต และร่างกาย จำนวน 3,759 คดี เป็นคดีที่มีฐานความผิดเกี่ยวกับอาวุธและวัตถุระเบิด จำนวน 3,252 คดี เป็นคดีที่มีฐานความผิดเกี่ยวกับเพศ จำนวน 1,383 คดี และเป็นคดีที่มีฐานความผิดเกี่ยวกับความสงบสุข เสรีภาพ ชื่อเสียงและการปกครอง จำนวน 866 คดี ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 10.29, 9.75, 8.90, 3.79 และ 2.37 (กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน, 2557)

6.12 เด็กออทิสติก เด็กที่มีความต้องการพิเศษทางการเรียนรู้ และสมาธิสั้น มีจำนวนถึง 1.7 ล้านคน โดยพบว่ายังขาดการส่งเสริมดูแลตามพัฒนาการเรียนรู้อย่างเข้าใจ

6.13 แม่วัยรุ่น อายุระหว่าง 10-19 ปี จำนวน 104,289 คน เฉลี่ย 286 คนต่อวัน คิดเป็น 15.3 % ของจำนวนหญิงคลอดทั้งหมด เท่ากับว่า ในจำนวนเด็กแรกเกิดของไทยในแต่ละปี มีจำนวน 15 % ที่เกิดขึ้นมาจากแม่วัยรุ่นที่ขาดความพร้อมในการเลี้ยงดู และพบปัญหาเด็กแรกเกิดมีน้ำหนักต่ำกว่าเกณฑ์ 32 % โดยจังหวัดที่มีแม่วัยรุ่นสูงที่สุดเมื่อเทียบกับสัดส่วนประชากรผู้หญิงอายุ 15-19 ปี อันดับ 1 คือ จังหวัดชลบุรี ตามด้วยนครนายก และระยอง ส่วนอัตราการตั้งครรภ์ซ้ำอยู่ที่ 30,228 คน คิดเป็น 20 % ของจำนวนแม่วัยรุ่น

6.14 เด็กที่ได้รับผลกระทบใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ จำนวน 6,094 คน เด็กกำพร้านับจากการเกิดสถานการณ์ความไม่สงบในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ปี พ.ศ. 2547-2558

เอกสารที่เกี่ยวข้อง 2 รายงานการศึกษาการส่งเสริมให้ท้องถิ่นสนับสนุนสภาเด็กและเยาวชน และกลุ่มเด็กและเยาวชนริเริ่มทำกิจกรรมสร้างสรรค์และแก้ไขปัญหาในชุมชน สังคมของตนเอง โดย รองศาสตราจารย์ชานนท์ โกมลมาลย์ และคณะ (หน้า 33-46)

บทบาทและกลไกองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ด้านสนับสนุนสภาเด็กและเยาวชนและกลุ่มเด็กและเยาวชน

3.1 บทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับการพัฒนาเด็กและเยาวชนและสภาเด็กและเยาวชน

การพัฒนาเด็กและเยาวชน

การพัฒนาเด็กและเยาวชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เริ่มต้นขึ้นจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้ตระหนักถึงปัญหาเด็กและเยาวชนในระดับท้องถิ่น เช่น ปัญหายาเสพติด วัฒนธรรม ความรุนแรงในพฤติกรรมและอารมณ์ ฯลฯ และเห็นว่าปัญหาด้านเด็กและเยาวชนเป็นเรื่องที่ต้องร่วมกันเร่งแก้ไข องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งใกล้ชิดกับประชาชน มีอำนาจดูแลและจัดทำบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่น จึงจะต้องสร้างพลังชุมชนให้กลับมาเข้มแข็ง มีศักยภาพ เพื่อดูแลปกป้องคุ้มครองเด็กและเยาวชนจากปัญหาดังกล่าว กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทยได้จัดทำ “มาตรฐานการพัฒนาเด็กและเยาวชน” ขึ้น เพื่อเป็นแนวทางในการจัดบริการด้านสาธารณะด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นได้แก่ องค์การบริหารส่วนจังหวัด (อบจ.) เทศบาล และองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) บนพื้นฐานของความถูกต้องเหมาะสมทางวิชาการ โดยคำนึงถึงศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและบริบทความพร้อมด้านทรัพยากรท้องถิ่นชุมชนที่มีอยู่ มาตรฐานการพัฒนาเด็กและเยาวชนมีวัตถุประสงค์ 5 ข้อ ได้แก่ (1) เพื่อให้เด็กและเยาวชนได้รับการพัฒนาทั้งทางร่างกาย จิตใจ และสติปัญญาเต็มตามศักยภาพและเหมาะสมตามวัย (2) เพื่อปรับวิธีการจัดการจากสาขาการพัฒนาเป็นการจัดการบริการจากพัฒนาการของแต่ละวัยให้เป็นมาตรฐานสากล (3) เพื่อปรับบทบาทการบริหารของหน่วยงานภาครัฐ เป็นผู้ส่งเสริมสนับสนุนให้ครอบครัวและทุกส่วนของสังคมมีส่วนร่วมรับผิดชอบการพัฒนาเด็กและเยาวชน (4) เพื่อใช้เป็นแนวทางในการทำยุทธศาสตร์ โครงการ กิจกรรม เพื่อการพัฒนาเด็กและเยาวชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างเป็นระบบ มีความถูกต้องเหมาะสมทางวิชาการและสอดคล้องกับความต้องการของเด็กและเยาวชนภายใต้การมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายในชุมชน (5) เพื่อเป็นเครื่องมือในการติดตาม ประเมินผลการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการพัฒนาเด็กและเยาวชน

“มาตรฐานการพัฒนาเด็กและเยาวชน” ได้มีดัชนีบ่งชี้ 4 ประเด็นดังต่อไปนี้

การพัฒนาเด็กและเยาวชนเยาวชน	เกณฑ์มาตรฐานตัวบ่งชี้วัด
1. การบริหารจัดการงบประมาณ	- วิสัยทัศน์ พันธกิจ นโยบาย แผนดำเนินงาน กิจกรรมที่มีต่อ เด็กและเยาวชน
การมีส่วนร่วม	- สัดส่วนงบประมาณ การลงทุนในโครงการต่างๆ
	- การจัดประชุมสัมมนา กิจกรรมภาคสังคม บริการ

สาธารณะ

- การมีส่วนร่วม ปัญหาสถานการณ์ สิทธิเด็ก
- 2. สภาวะด้านสุขภาพ ความแข็งแรง
การออกกำลังกาย
 - โภชนาการ ส่วนสูง น้ำหนักเด็ก
 - การเลี้ยงดู การรักษาพยาบาล
 - ความเสี่ยง อันตราย การบาดเจ็บ
 - สุขภาพจิต การดูแลปกป้องชีวิต
- 3. สภาวะด้านการศึกษา
 - ความพร้อมของครูผู้สอนต่อจำนวนเด็กจำนวนโรงเรียน
 - การศึกษาต่อ การออกกลางคัน
 - ห้องสมุด แหล่งเรียนรู้ คอมพิวเตอร์
 - งบประมาณ การลงทุนทางการศึกษา
- 4. สภาวะด้านสังคม
 - การจดทะเบียน การหย่าร้าง
 - การจัดระเบียบพื้นที่สำหรับเด็ก สังคมกลุ่มเพื่อน
 - ความผิดที่เกิดขึ้นทางเพศ ยาเสพติด อบายมุขต่าง ๆ
 - เด็กกับความสัมพันธ์ครอบครัว การทิ้งทารก

คู่มือ “มาตรฐานการพัฒนาเด็กและเยาวชน” เป็นกรอบแนวทางการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชน ซึ่งมาตรฐานการพัฒนาเด็กและเยาวชนได้นำมาใช้เป็นแนวทางในการทำยุทธศาสตร์ โครงการ กิจกรรมเพื่อการพัฒนาเด็กและเยาวชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างเป็นระบบ มีทั้งการกำหนดนโยบาย วิสัยทัศน์ พันธกิจ ยุทธศาสตร์ แผนแม่บท แผนเชิงปฏิบัติการ คณะกรรมการการดำเนินการ งบประมาณ มีความถูกต้องเหมาะสมทางวิชาการและสอดคล้องกับความต้องการของเด็กและเยาวชนภายใต้การมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายในชุมชน ดังนั้นมาตรฐานการพัฒนาเด็กและเยาวชนจึงมีการกำหนดภารกิจ ขั้นตอนการปฏิบัติ ที่ช่วยให้เกิดการพัฒนาเด็กและเยาวชนในระดับท้องถิ่นอย่างเป็นรูปธรรม

นอกจากจะมี “มาตรฐานการพัฒนาเด็กและเยาวชน” ที่ได้ดำเนินงานมาอย่างต่อเนื่องแล้ว กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นได้จัดทำ “มาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก” โดยมุ่งเน้นพัฒนาเด็กอายุ 2 - 5 ปี ที่เข้ารับการอบรมเลี้ยงดู และพัฒนาความพร้อม ด้านร่างกาย อารมณ์-จิตใจ สังคมและสติปัญญา ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กหลักเกณฑ์ให้สอดคล้องกับกฎหมาย ระเบียบและหนังสือสั่งการ รวมทั้งอำนาจหน้าที่ตามบริบทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้มีความเหมาะสมและปัจจุบันเพื่อรองรับนวัตกรรมต่าง ๆ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัด ท้องถิ่นอำเภอ ใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น สำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้ใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้เป็นไปอย่างมีระบบ มีมาตรฐานและมีคุณภาพตามหลักวิชาการ เพื่อให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสามารถส่งเสริมและพัฒนาให้เด็กปฐมวัยภายในท้องถิ่น มี

พัฒนาการสมบูรณ์ตามวัย ครบทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านร่างกาย ด้านอารมณ์ ด้านสังคม และสติปัญญา และมีความพร้อมในการเข้าศึกษาต่อในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานต่อไปในปัจจุบัน (พ.ศ.2562) กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย กำลังจัดทำ “คู่มือมาตรฐานการพัฒนาเด็กและเยาวชน” ฉบับใหม่ซึ่งยังดำเนินการไม่แล้วเสร็จ

การพัฒนาสภาพเด็กและเยาวชน

สืบเนื่องจากการสัมมนาวันเยาวชนแห่งชาติ : เสี่ยงสะท้อนจากเยาวชนเนื่องในวันเยาวชนแห่งชาติ ประจำปี 2547 เยาวชนได้เสนอความต้องการให้มีการจัดให้มีสภาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ ขึ้น คณะกรรมการจัดงานวันเยาวชนแห่งชาติจึงมีมติให้สำนักงานส่งเสริมสวัสดิภาพและพิทักษ์เด็ก เยาวชน ผู้ด้อยโอกาส คนพิการ และผู้สูงอายุ (สท.) ปัจจุบันเปลี่ยนเป็นกรมกิจการเด็กและเยาวชน ดำเนินโครงการจัดให้มีสภาเด็กและเยาวชนจังหวัดนาร่อง ในปี 2547 รวม 4 จังหวัด คือ เชียงราย สุรินทร์ ปราจีนบุรีและสตูล

ต่อมา คณะกรรมการส่งเสริมและประสานงานเยาวชนแห่งชาติ (กยช.) ได้สานต่อนโยบายดังกล่าว โดยมอบให้กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ขยายผลการจัดให้มีสภาเด็กและเยาวชนให้ครบทั้ง 76 จังหวัด ภายในปี 2549 ในหลักการ “เด็กนำ ผู้ใหญ่หนุน” รวมทั้งพร้อมจัดสรรงบประมาณให้ทุกจังหวัดดำเนินการ และเมื่อวันที่ 14 มกราคม 2551 ได้ประกาศใช้พระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ. 2550 โดยให้สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดจัดให้มีสภาเด็กและเยาวชนระดับอำเภอ จำนวน 878 อำเภอ และระดับจังหวัด 76 จังหวัด และให้กรมกิจการเด็กและเยาวชนจัดให้มีสภาเด็กและเยาวชนกรุงเทพมหานคร และสภาเด็กและเยาวชนแห่งประเทศไทย โดย พระราชบัญญัติส่งเสริมและพัฒนาเด็กแห่งชาติปี พ.ศ. 2550 ได้กำหนดให้มีที่ปรึกษาคณะบริหารสภาเด็กและเยาวชนระดับอำเภอ ประกอบด้วย (1) พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด (2) ผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาที่ดูแลอำเภอนั้น (3) ผู้แทนองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น (4) ผู้แทนองค์กรเอกชนและองค์กรชุมชนที่มีกิจกรรมหรือผลงานเกี่ยวกับการพัฒนาเด็กและเยาวชน พระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ. 2550 กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรเอกชนหรือองค์กรชุมชน ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานกับเด็กและเยาวชนเพิ่มมากขึ้นแต่ยังไม่ได้มีบทบาทที่ชัดเจนมากนัก

ในปี พ.ศ. 2533 รัฐบาลมีนโยบายให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสนับสนุนให้มีการจัดให้มีสภาเด็กและเยาวชนตำบล แม้ว่าจะมิได้กำหนดไว้ในกฎหมายก็ตาม เพื่อส่งเสริมสนับสนุนให้เด็กและเยาวชนของท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม และเป็นแกนนำในการทำกิจกรรมที่เกี่ยวกับการพัฒนาเด็กและเยาวชน รวมทั้ง ให้ข้อเสนอแนะความคิดเห็นในการพัฒนาเด็กและเยาวชนในท้องถิ่น ซึ่งพบว่ามีการจัดให้มีสภาเด็กและเยาวชนตำบลกว่า 5,000 บาท ซึ่งสภาเด็กและเยาวชนตำบลยังไม่ถูกกำหนดไว้ในกฎหมาย รวมทั้งสภาเด็กและเยาวชนยังไม่เกิดขึ้นในทุกตำบล

เมื่อวันที่ 13 มิถุนายน 2560 พระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560 ได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา ได้กำหนดให้มีจัดตั้งสภาเด็กและเยาวชนใน

ระดับตำบลขึ้น โดยให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นสนับสนุนให้มีการจัดตั้งสภาเด็กและเยาวชนตำบล เพื่อส่งเสริมสนับสนุนให้เด็กและเยาวชนของท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม เป็นแกนนำในการทำกิจกรรมที่เกี่ยวกับการพัฒนาเด็กและเยาวชน รวมทั้งให้ข้อเสนอแนะความคิดเห็นในการพัฒนาเด็กและเยาวชนในท้องถิ่น นโยบายดังกล่าวนี้ทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและชุมชนได้เข้ามามีบทบาทในการดำเนินการด้านการส่งเสริมพัฒนาสภาเด็กและเยาวชนและกลุ่มเด็กและเยาวชน

ผลจากการประกาศใช้พระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ.2550 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560 ได้กำหนดแนวทางและปรับปรุงวิธีการในการส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนให้เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพสังคมในปัจจุบันโดยกำหนดจัดให้มีสภาเด็กและเยาวชนจังหวัด สภาเด็กและเยาวชนกรุงเทพมหานคร และสภาเด็กและเยาวชนแห่งประเทศไทย ซึ่งมีโครงสร้างเชื่อมโยงกัน รวมทั้งให้หน่วยงานภาครัฐ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรเอกชน ภาคประชาสังคม ร่วมส่งเสริมสนับสนุนสภาเด็กและเยาวชน ให้มีส่วนร่วมในการพัฒนาเด็กและเยาวชน ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ. 2550 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560 ดังนี้

ตารางที่ 2.1 พระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ. 2550 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560

ที่	หน่วยงาน	บทบาท/ภารกิจหน้าที่
1	บ้านพักเด็กและครอบครัว (บพด.)	1. ส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานของสภาเด็กและเยาวชนตำบล/เทศบาล 2. เป็นที่ปรึกษาให้กับสภาเด็กและเยาวชนตำบล/เทศบาล โดยการให้คำปรึกษาข้อเสนอแนะ เมื่อสภาเด็กและเยาวชนตำบล/เทศบาลที่เกิดปัญหาอุปสรรค
2	อบต./เทศบาล	1. ดำเนินการจัดให้มีสภาเด็กและเยาวชนตำบล/เทศบาล ตามแนวทางที่กำหนด 2. จัดทำประกาศและทำเนียบของคณะบริหารสภาเด็กและเยาวชนตำบล/เทศบาล 3. จัดทำบัตรประจำตัวให้กับคณะบริหารสภาเด็กและเยาวชนตำบล/เทศบาล 4. พัฒนาศักยภาพสภาเด็กและเยาวชนตำบล/เทศบาล ให้มีความเข้มแข็งได้ตามมาตรฐานที่กำหนด 5. ประสานให้สมาชิกสภาเด็กและเยาวชนตำบล/เทศบาล ประชุมสามัญประจำปีอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง

ที่	หน่วยงาน	บทบาท/ภารกิจหน้าที่
		6. ประสานให้คณะกรรมการสภาเด็กและเยาวชนตำบล/เทศบาลประชุมสามัญประจำปีอย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง 7. ประสานให้สภาเด็กและเยาวชนจัดทำข้อบังคับของสภาเด็กและเยาวชนตำบล/เทศบาล โดยให้สอดคล้องกับข้อบังคับของสภาเด็กและเยาวชนแห่งประเทศไทย 8. ประสานให้สภาเด็กและเยาวชนตำบล/เทศบาล จัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีของสภาเด็กและเยาวชนตำบล/เทศบาล 9. ส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานของสภาเด็กและเยาวชนตำบล/เทศบาลตามแผนปฏิบัติการของสภาเด็กและเยาวชนตำบล/เทศบาล 10. กำกับ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานของสภาเด็กและเยาวชนตำบล/เทศบาล 11. สรุปผลการดำเนินงานของสภาเด็กและเยาวชนตำบล/เทศบาลให้กับบ้านพักเด็กและครอบครัว
3	นายอำเภอ	1. ส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานของสภาเด็กและเยาวชนตำบล/เทศบาล 2. เป็นที่ปรึกษาให้กับสภาเด็กและเยาวชนตำบล/เทศบาล โดยการให้คำปรึกษาข้อเสนอแนะเมื่อสภาเด็กและเยาวชนตำบล/เทศบาลเกิดปัญหาอุปสรรค
4	ผู้ว่าราชการจังหวัด	1. เป็นที่ปรึกษาคณะกรรมการสภาเด็กและเยาวชนจังหวัด และแต่งตั้งที่ปรึกษาให้คณะกรรมการสภาเด็กและเยาวชนจังหวัด
5	พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (พมจ.)	2. ร่วมมือกับบ้านพักเด็กและครอบครัว สนับสนุนส่งเสริมให้เกิดการจัดให้มีสภาเด็กและเยาวชนตำบล/เทศบาล ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 3. ส่งเสริม สนับสนุน การดำเนินงานของสภาเด็กและเยาวชนตำบล/เทศบาล 4. เป็นที่ปรึกษาในการให้คำแนะนำข้อเสนอแนะให้แก่สภาเด็กและเยาวชนตำบล/เทศบาล
6	สำนักงานส่งเสริมและสนับสนุนวิชาการ (สสว.)	1. ศึกษาพัฒนารูปแบบแนวทาง โดยศึกษาวิจัยการพัฒนาวัตรกรรมการถอดบทเรียน นำไปต่อยอดขยายผล

ที่	หน่วยงาน	บทบาท/ภารกิจหน้าที่
		2. การประเมินผล ติดตามผล วิเคราะห์สังเคราะห์ ผลกระทบในระดับนโยบายและสัมฤทธิ์ผลของสภา เด็กและเยาวชน ต่อทิศทางการพัฒนากลุ่มเป้าหมาย เด็กและเยาวชนในพื้นที่กลุ่มจังหวัด 3. ให้คำปรึกษาแนะนำ ส่งเสริม สนับสนุน การจัดทำ โครงการ/กิจกรรมบรรจุในแผนพัฒนากลุ่มจังหวัด
7	ศึกษาธิการจังหวัด	1. ให้ความร่วมมือ ประชาสัมพันธ์ การจัดให้มีสภาเด็ก และเยาวชนตำบล/เทศบาล ใน-นอกระบบโรงเรียน 2. ให้ความร่วมมือกับบ้านพักเด็กและครอบครัว (บพด.) ในการดำเนินการของสภาเด็กและเยาวชนตำบล/ เทศบาล
8	หน่วยงานของรัฐ/เอกชน อื่นๆ ในพื้นที่	1. ส่งเสริม และสนับสนุนการดำเนินงานของสภาเด็กและ เยาวชนตำบล/เทศบาล 2. เป็นที่ปรึกษาให้กับสภาเด็กและเยาวชนตำบล/เทศบาล โดยการให้คำปรึกษา ข้อเสนอแนะเมื่อสภาเด็กและ เยาวชนตำบล/เทศบาลเกิดปัญหาอุปสรรค

กล่าวได้ว่าพระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ. 2550 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560 กำหนดให้องค์การบริหารส่วนตำบล/เทศบาล ดำเนินการจัดให้มีสภาเด็กและเยาวชนตำบล/เทศบาลขึ้นเพื่อให้สภาเด็กและเยาวชนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ เผยแพร่ด้านวิชาการต่าง ๆ ของเด็กและเยาวชน และให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาเด็กและเยาวชนกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง พระราชบัญญัตินี้ดังกล่าวส่งผลให้มีสภาเด็กและเยาวชนทุกระดับ การเกิดขึ้นของสภาเด็กและเยาวชนตำบล/เทศบาล ทำให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีบทบาทในการดำเนินงานการพัฒนาเด็กและเยาวชนในท้องถิ่นตนเองอย่างชัดเจนมากขึ้น

กลไกการพัฒนากลุ่มเด็กและเยาวชนและสภาเด็กและเยาวชน

นับตั้งแต่การประกาศใช้พระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ. 2550 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) ประเทศไทยให้ความสำคัญกับการพัฒนาเด็กและเยาวชนในหลายด้านทั้งการสนับสนุนให้เกิดกิจกรรมสร้างสรรค์สำหรับเด็กและเยาวชน โดยมีทั้งมีหน่วยงานภาครัฐ องค์กรพัฒนาเอกชน (NGOs) กลุ่มชุมชน หรือแม้แต่ตัวเด็กและเยาวชนเองที่สนใจในการทำกิจกรรมสร้างสรรค์ ที่ผ่านมา การสนับสนุนเด็กและเยาวชนนั้นมีหลายด้านและมีกลไกการพัฒนาเด็กและเยาวชนและกลุ่มเด็กและเยาวชนหลายกลไก โดยกลไกที่หนุนเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนและกลุ่มเด็กและเยาวชนมีกลไกที่น่าสนใจดังต่อไปนี้

กลไกด้านการพัฒนาศักยภาพ

หลักสูตรอบรมนักพัฒนาเด็กและเยาวชนระดับท้องถิ่น

ในปี พ.ศ. 2559 กรมกิจการเด็กและเยาวชน กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ได้จัดทำร่างหลักสูตรฝึกอบรม “นักพัฒนาเด็กและเยาวชนระดับท้องถิ่น” โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้บุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและผู้ปฏิบัติงานด้านเด็กและเยาวชนภาคประชาสังคม มีศักยภาพในการทำงานเพื่อการส่งเสริมพัฒนาและปกป้องคุ้มครองเด็กและเยาวชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และให้นักพัฒนาเด็กและเยาวชนในท้องถิ่นดูแลปกป้องคุ้มครองเด็กและเยาวชนจากปัญหาและดำเนินงานที่เป็นประโยชน์ต่อสังคม กรมกิจการเด็กและเยาวชนจึงได้จัดทำหลักสูตรเพื่อพัฒนานักพัฒนาเด็กและเยาวชนระดับท้องถิ่น โดยเน้นการสร้างความรู้ความเข้าใจความสำคัญของการเป็นวิทยากรกระบวนการ และเรียนรู้ทักษะการวิเคราะห์ข้อมูล การออกแบบกิจกรรม และการเขียนแผน โดยใช้ฐานข้อมูลที่มีอยู่ และฝึกทักษะการแสดงความคิดเห็นต่อแผนการดำเนินการของกลุ่มอื่น การนำประสบการณ์เดิมมาออกแบบพัฒนาโครงการ ออกแบบการปฏิบัติงาน และนำไปปฏิบัติจริงในพื้นที่ โดยกำหนดให้มีวิชาการออกแบบกระบวนการปฏิบัติงานโครงการและการประเมินผล เพื่อส่งเสริมและกระตุ้นให้ผู้เข้าร่วมได้บูรณาการความรู้เพื่อพัฒนางานด้านเด็กและเยาวชนไปปฏิบัติ โดยครอบคลุมเนื้อหา คือ การออกแบบพัฒนาโครงการ การออกแบบการปฏิบัติงาน ปัญหาและอุปสรรค พร้อมแนวทางการแก้ไขปัญหาและการติดตามและประเมินผลโครงการ เป็นต้น ทั้งนี้เมื่อนักพัฒนาเด็กและเยาวชนระดับท้องถิ่น ผ่านการฝึกอบรมครบถ้วนตามหลักสูตรแล้ว จะต้องมีการนำความรู้ไปสู่การปฏิบัติได้จริงในท้องถิ่นของตน อย่างไรก็ตามโครงการดังกล่าวนี้ก็ไม่ได้ดำเนินงานอย่างต่อเนื่องและยังไม่ทั่วถึงองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

กลไกด้านการรับฟังความคิดเห็นและการเสนอนโยบาย

สมัชชาการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ

สมัชชาการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ เกิดขึ้นตามพระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ.2550 และที่แก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่2) พ.ศ.2560 มาตรา11 (4) กำหนดให้คณะกรรมการส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ (กดยช.) มีหน้าที่ส่งเสริมสนับสนุนให้มีการจัดสมัชชาการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติอย่างน้อยปีละครั้ง เพื่อวิเคราะห์สถานการณ์ด้านเด็กและเยาวชน ทบทวนกลไกการกระบวนการทำงานและพัฒนาองค์ความรู้ ทักษะและทัศนคติในการพัฒนาเด็กและเยาวชนของประเทศ สมัชชาการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติจึงเป็นกลไกหรือเวทีรับฟังความคิดเห็นจากผู้ที่เกี่ยวข้องหรือดำเนินงานด้านการพัฒนาเด็กเยาวชน ไม่ว่าจะเป็นภาครับภาคเอกชน และภาคประชาสังคมหรือสภาเด็กและเยาวชนและกลุ่มเด็กและเยาวชน ที่เข้าร่วมประชุมสมัชชาฯ ตลอดจนเวทีสมัชชาฯ ยังเปิดโอกาสให้ผู้เข้าร่วมเสนอแนะนโยบายต่อคณะกรรมการส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ (กดยช.) เพื่อนำไปดำเนินการสั่งการให้หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องส่งเสริมสนับสนุนเด็กและเยาวชนตามความเห็นของสมัชชาการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ

สมัชชาการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ ซึ่งการจัดสมัชชาประจำปี 2560 และประจำปี 2561 ที่ผ่านมา ได้จัดขึ้นในประเด็นเกี่ยวข้องกับบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในการพัฒนาเด็กและเยาวชนโดยตรง ซึ่งตอกย้ำความสำคัญขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการกิจการส่งเสริมและพัฒนาเด็กและเยาวชนและสภาเด็กและเยาวชนตำบล โดย สมัชชาการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติประจำปี 2560 จัดขึ้นในประเด็นหัวข้อ “ท้องถิ่นกับการพัฒนาเด็กและเยาวชนสู่ประเทศไทย 4.0” มีมติการประชุมสมัชชาฯ เพื่อจัดทำแนวทางการขับเคลื่อนมติสมัชชาการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติจำนวน 7 ข้อ ดังต่อไปนี้

1) ขอให้มติดิคณะรัฐมนตรีกำหนดเป็นนโยบายสำคัญแห่งชาติในการพัฒนาเด็กและเยาวชน กระทรวงมหาดไทยต้องออกกฎหมายและระเบียบให้ อบต. ถือเป็นนโยบายที่ต้องทำ

2) ขอให้กระทรวงมหาดไทยออกระเบียบว่าด้วยการใช้จ่ายเงินเพื่อการคุ้มครองและส่งเสริมพัฒนาเด็กและเยาวชน

3) ขอให้กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นสนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดทำแผนการพัฒนาเด็กและเยาวชนระดับท้องถิ่น ให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – พ.ศ. 2564 โดยการมีส่วนร่วมของภาคประชาสังคมและเครือข่ายเด็กและเยาวชน

4) ขอให้กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นสนับสนุนให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเสริมสร้างความร่วมมือกับภาครัฐ ภาคเศรษฐกิจ ภาคประชาสังคม ภาควิชาการและเครือข่ายเด็กและเยาวชนในพื้นที่ที่เกี่ยวข้องในการทำงานด้านการคุ้มครองและส่งเสริมพัฒนาเด็กและเยาวชน

5) ขอให้กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นร่วมกับกรมกิจการเด็กและเยาวชนจัดให้มีการพัฒนาผู้บริหาร และบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นให้มีสมรรถนะในการปฏิบัติงานคุ้มครองและส่งเสริมพัฒนาศักยภาพของเด็กและเยาวชน โดยกำหนดเป็นตัวชี้วัดขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

6) ขอให้กรมกิจการเด็กและเยาวชนผลักดันให้เกิดการจัดทำ/เชื่อมโยง/บูรณาการฐานข้อมูลเด็กและเยาวชนระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในรูปแบบฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ โดยคำนึงถึงสิทธิในการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลตามกฎหมาย

7) ขอให้มิตีพื้นที่กลางให้กับเด็กและเยาวชนในพื้นที่

สำหรับสมัชชาการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติประจำปี 2561 ประเด็นหัวข้อ “ท้องถิ่นร่วมใจพัฒนาเด็กและเยาวชน” ได้มีมติประชุมสมัชชาฯ เพื่อจัดทำแนวทางการขับเคลื่อนมติสมัชชาการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติจำนวน 6 ข้อ ดังนี้

1) ให้กระทรวงมหาดไทย กระทรวงการคลัง (กรมบัญชีกลาง) สำนักงบประมาณและกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ร่วมกันร่างระเบียบว่าด้วยการใช้จ่ายงบประมาณที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมและพัฒนาเด็กและเยาวชน

2) ให้ผู้บริหารระดับจังหวัด นำโดยผู้ว่าราชการจังหวัด พัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัด ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และภาคีเครือข่ายทั้งภาครัฐและภาคเอกชนที่

เกี่ยวข้อง ร่วมกันกำหนดนโยบายในการปฏิบัติงานด้านการส่งเสริมและพัฒนาเด็กและเยาวชนอย่างบูรณาการ

3) ให้กรมส่งเสริมปกครองท้องถิ่นร่วมกับกรมกิจการเด็กและเยาวชน จัดให้มีการพัฒนาบุคลากรขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้มีสมรรถนะในงานด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชนและมีความสามารถในการจัดทำแผนการระดมทรัพยากรและการบริหารจัดการ

4) ให้กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น แก้ไขระเบียบให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นต้องมีผู้แทนสภาเด็กและเยาวชน เข้าร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาระดับท้องถิ่น

5) ให้คณะกรรมการส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ มีมติให้กรมกิจการเด็กและเยาวชนประสานงานหน่วยงาน เพื่อหาแนวทางในการสนับสนุนทุนให้กับเด็กและเยาวชนเปิดโอกาสให้เด็กและเยาวชนในท้องถิ่นทุกกลุ่ม สามารถเข้าถึงแหล่งทุนได้โดยง่ายและสามารถบริหารจัดการได้อย่างยืดหยุ่น

6) หน่วยงานภาครัฐที่มีการดำเนินงานด้านเด็กและเยาวชน ต้องมีนโยบายในการสนับสนุนให้รางวัลและสร้างแรงจูงใจกับภาคส่วนต่างๆ เพื่อให้เข้ามามีส่วนร่วมกับท้องถิ่นในการสนับสนุนงานของเด็กและเยาวชน

กล่าวได้ว่า สมัชชาการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ ประจำปี 2560 และประจำปี 2561 ที่ผ่านมานั้น มีประเด็นหลักเกี่ยวข้องกับบทบาทขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการพัฒนาเด็กและเยาวชนโดยตรง อย่างไรก็ตาม อดีตสมัชชาการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติประจำปี 2560 และประจำปี 2561 ยังอยู่ในระหว่างการเสนอ เข้าสู่การพิจารณาของคณะกรรมการส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ (กดยช.) เพื่อนำไปดำเนินการให้หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องส่งเสริมสนับสนุนเด็กและเยาวชนในลำดับต่อไป

กลไกด้านการอุดหนุนงบประมาณ

กรมกิจการเด็กและเยาวชน ได้สนับสนุน “เงินอุดหนุนแก่สภาเด็กและเยาวชน” ทุกระดับทั่วประเทศ เป็นการสนับสนุนหรือเงินทุนให้กับเด็กและเยาวชน เพื่อนำไปทำกิจกรรมในการพัฒนาชุมชนสังคมของตนเอง ในปีงบประมาณ 2559 เป็นเงิน 42,280,000 บาท เพื่อให้สภาเด็กและเยาวชนทำกิจกรรมต่างๆ ตามที่ระบุ ในพระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ. 2550 และกิจกรรมตามนโยบายกรมกิจการเด็กและเยาวชน โดยโอนให้กับสำนักงานบ้านพักเด็กและครอบครัว (บพด.) เพื่อประสานดูแลการดำเนินงานของสภาเด็กและเยาวชน

1) การอุดหนุนงบประมาณรายโครงการ

กรมกิจการเด็กและเยาวชน กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ได้จัดให้มี “กองทุนคุ้มครองเด็ก” โดยตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นทุนใช้จ่ายในการสงเคราะห์ คุ้มครองสวัสดิภาพ และส่งเสริมความประพฤติเด็ก รวมทั้งครอบครัวและครอบครัวอุปถัมภ์ของเด็กตามประกาศคณะกรรมการบริหารกองทุนคุ้มครองเด็ก มีลักษณะการใช้จ่ายเงินกองทุนภายใต้วัตถุประสงค์ของกองทุน

สำหรับประเภทการให้การสนับสนุนของกองทุนคุ้มครองเด็ก มี 2 ประเภทคือ ประเภทรายบุคคล คือ ครอบครัว ครอบครัวอุปถัมภ์ หรือบุคคลที่อุปการะเลี้ยงดูเด็ก โดยต้องเป็นผู้ประสบปัญหาความเดือดร้อนและไม่ได้รับความช่วยเหลือจากแหล่งทุนอื่น หรือได้รับแต่ไม่เพียงพอ ประเภทรายโครงการ คือหน่วยงาน ภาครัฐและองค์กรภาคเอกชนที่ดำเนินการด้านเด็ก โดยกำหนดเงื่อนไขดังนี้ หน่วยงานภาครัฐ ต้องเป็นหน่วยงานที่ดำเนินตามวัตถุประสงค์และกิจการเพื่อการสงเคราะห์คุ้มครองสวัสดิภาพ และส่งเสริมความประพฤติเด็ก รวมทั้งครอบครัว และครอบครัวอุปถัมภ์และโครงการที่ขอรับการสนับสนุนต้องเป็นโครงการริเริ่มใหม่ หรือเป็นโครงการที่ไม่สามารถขอรับการสนับสนุนจากงบประมาณปกติได้ หรือได้รับแต่ไม่เพียงพอองค์กรภาคเอกชน เป็นองค์กรที่บุคคลรวมกันขึ้นเพื่อดำเนินการตามวัตถุประสงค์และกิจการในการสงเคราะห์การคุ้มครองสวัสดิภาพ และการส่งเสริมความประพฤติเด็ก รวมทั้งครอบครัวและครอบครัวอุปถัมภ์ และต้องเป็นโครงการที่ไม่ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากส่วนราชการและแหล่งทุนอื่น ๆ (กองบริหารกองทุนสำนักงานปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2561)

กองทุนส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ได้มีการจัดตั้งกองทุนส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม ในสำนักงานปลัดกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ตามมาตรา 24 ของพระราชบัญญัติส่งเสริมการจัดการสวัสดิการสังคม พ.ศ. 2561 ซึ่งได้แก่เพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติส่งเสริมการจัดการสวัสดิการสังคม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2550 ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อเป็นทุนจ่ายในการจัดสวัสดิการสังคมตามพระราชบัญญัติส่งเสริมการจัดการสวัสดิการสังคม โดยผู้มีสิทธิ์เขียนโครงการขอรับการสนับสนุนจากกองทุน คือ

- 1) องค์กรสาธารณประโยชน์ ได้แก่ มูลนิธิ สมาคม หรือองค์กรเอกชนที่มีวัตถุประสงค์ในการจัดสวัสดิการสังคม และได้รับการจดทะเบียนรับรองเป็นองค์กรสาธารณะประโยชน์
- 2) องค์กรสวัสดิการชุมชน ได้แก่ องค์กรภาคประชาชนที่จัดตั้งขึ้นโดยวัตถุประสงค์ในการจัดสวัสดิการให้แก่สมาชิกในชุมชน หรือปฏิบัติงานด้านการจัดสวัสดิการสังคมของเครือข่ายองค์กรสวัสดิการชุมชน
- 3) หน่วยงานภาครัฐ ได้แก่ กระทรวง ทบวง กรม หรือส่วนราชการที่เรียกชื่ออย่างอื่น ซึ่งมีฐานะเป็นกรม ราชการส่วนภูมิภาค ราชการส่วนท้องถิ่น รัฐวิสาหกิจ เป็นต้น

ลักษณะโครงการที่ให้การสนับสนุนเงินกองทุน ได้แก่ (1) โครงการที่มีผลต่อการป้องกัน การแก้ไขปัญหา และการพัฒนาสังคม (2) โครงการของหน่วยงานของรัฐ ต้องเป็นโครงการที่ริเริ่มใหม่หรือเป็นโครงการที่สามารถขอรับการสนับสนุนจากงบประมาณปกติได้หรือได้รับแต่ไม่เพียงพอ (3) โครงการขององค์กรสาธารณประโยชน์ หรือองค์กรสวัสดิการชุมชน ต้องเป็นโครงการที่ไม่ขัดต่อนโยบายของรัฐบาลและแผนพัฒนางานสวัสดิการสังคม และเป็นโครงการที่ดำเนินการมาแล้ว โดยมีทุนหรือเงินสมทบอยู่บางส่วนหรือเป็นโครงการใหม่ ทั้งนี้โครงการนั้นต้องไม่ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากส่วนราชการ และแหล่งทุนอื่น ๆ หรือได้รับแต่ไม่เพียงพอ (4) โครงการอื่นตามหลักเกณฑ์และเงื่อนไขที่คณะกรรมการส่งเสริมการจัดการสวัสดิการสังคมแห่งชาติกำหนด สำหรับการจัดทำโครงการส่งเสริมการจัดการสวัสดิการสังคมที่เสนอขอรับการสนับสนุนจากกองทุนในระบบปกติมี

กรอบวงเงิน ดังนี้ โครงการขนาดเล็ก คือ โครงการที่ขอสนับสนุนในวงเงินไม่เกิน 50,000 บาท โครงการขนาดกลาง คือ โครงการที่ขอสนับสนุนในวงเงินเกิน 300,000 -3,000,000 บาท ทั้งนี้ ถ้ามีความจำเป็นในการดำเนินงานโครงการ วงเงินเกิน 3,000,000 บาท ให้นำเสนอต่อคณะกรรมการบริหารกองทุนส่งเสริมการจัดสวัสดิการโดยพิจารณาเป็นรายกรณีไป ส่วนระบบกระจายกรอบวงเงินที่จะจัดสรร ขึ้นอยู่กับกรอบวงเงิน ที่ได้รับจากคณะกรรมการบริหารกองทุนฯ ในแต่ละปี

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) เป็นหน่วยงานภาครัฐที่มีลักษณะเฉพาะและเป็นกองทุนด้านสุขภาวะ มีสำนักสนับสนุนสุขภาวะเด็ก เยาวชนและครอบครัวที่ระบุชัดเจนว่ารับผิดชอบกลุ่มเป้าหมายเด็กและเยาวชน โดยในทางปฏิบัติสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพได้ให้ทุนกับภาคีเครือข่ายไปสนับสนุนเด็กและเยาวชน ในประเด็นต่างๆ ที่หลากหลาย (กรมกิจการเด็กและเยาวชน,พ.ศ. 2559, หน้า 68) รวมทั้งสนับสนุนการสร้างกลไกในการทำงาน นวัตกรรม รูปแบบ เครื่องมือ และวิธีการทำงานที่สามารถนำไปใช้ได้จริง ทั้งในระดับองค์กรและระดับพื้นที่ด้วย จำนวนงบประมาณสนับสนุนขึ้นอยู่กับขนาดและความซับซ้อนและความยากง่ายของกิจกรรม

กองทุนหลักประกันสุขภาพระดับท้องถิ่น/พื้นที่ สำนักงานหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ (สปสช.)

กองทุนหลักประกันสุขภาพระดับท้องถิ่น นับเป็นนวัตกรรมทางสังคมที่สำคัญในระบบสุขภาพของประเทศไทย เกิดขึ้นตามพระราชบัญญัติหลักประกันสุขภาพแห่งชาติ พ.ศ. 2545 มาตรา 13 (3) มาตรา 18 มาตรา (8) (9) และมาตรา 47 โดยมุ่งเน้นการส่งเสริมการมีส่วนร่วมดูแลสุขภาพของประชาชนจากหลายภาคส่วนสังคมโดยมีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นกลไกสำคัญในการประสานหน่วยงาน องค์กร และภาคีเครือข่ายพื้นที่มาเข้าร่วมค้นหาปัญหาและความต้องการของประชาชน ร่วมวางแผน และส่งเสริมให้เกิดการร่วมดำเนินกิจกรรมด้านสุขภาพ สามารถติดตามประเมินผลการดำเนินงานให้เกิดขึ้นอย่างเป็นรูปธรรมของประชาชน โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเป็นผู้ดำเนินงานระบบหลักประกันสุขภาพในระดับท้องถิ่นหรือพื้นที่ เพื่อสร้างหลักประกันสุขภาพแห่งชาติให้แก่บุคคลในพื้นที่ กองทุนนี้สนับสนุนองค์กรชุมชน องค์กรเอกชน และภาคเอกชน รวมถึงกลุ่มเด็กและเยาวชนในตำบล โดยการขอรับการสนับสนุนจะต้องไม่มีวัตถุประสงค์เพื่อแสวงหากำไร ดำเนินงานและบริหารจัดการและบริหารจัดการเงินทุนในระดับท้องถิ่นหรือพื้นที่ที่ได้ตามความพร้อม ความเหมาะสมและความต้องการ โดยส่งเสริมกระบวนการมีส่วนร่วมเพื่อสร้างหลักประกันสุขภาพแห่งชาติให้แก่บุคคลในพื้นที่

สำนักเฝ้าระวังทางวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม มอบทุนให้กับกลุ่มเด็กและเยาวชน กลุ่มเยาวชนอาสาสมัครระหว่างทางวัฒนธรรมที่มีอยู่แล้วประเภทต่าง ๆ เช่น กลุ่มอิสระ กลุ่มที่จัดตั้งตามกฎหมาย (สภาเด็กและเยาวชน) กลุ่มที่จัดตั้งในสถาบันการศึกษา ซึ่งมีกิจกรรมในประเด็นวัฒนธรรม และกิจกรรมเชิงพัฒนาในพื้นที่ทั้งส่วนกลางและภูมิภาค ทั้ง 77 จังหวัดโดยสำนักเฝ้าระวังทางวัฒนธรรมจะสนับสนุนเด็กและเยาวชนตามขนาดของกิจกรรมที่ดำเนินการ คือ ขนาดเล็ก กลางใหญ่ ในวงเงิน 4,000-100,000 บาท รวมเป็นเงินจำนวน 12 ล้าน

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา สนับสนุนให้ชมรม สโมสร องค์กรนิสิตนักศึกษาทำโครงการโดยเสนอรายละเอียดโครงการที่ผ่านความเห็นชอบจากสถาบันอุดมศึกษา เพื่อพิจารณา ซึ่งขึ้นอยู่กับความสอดคล้องกับนโยบายรัฐบาลและประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ โดยสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาได้การจัดสรรจากรัฐบาลเพื่อเป็นเงินอุดหนุนให้กลุ่มชมรมด้านอาสาพัฒนา และทำโครงการ โดยสนับสนุนงบประมาณ 8-10 ล้านบาท

นอกจากหน่วยงานองค์กรที่ได้กล่าวไปแล้ว ยังมีองค์กรภาครัฐที่สนับสนุนงบประมาณให้กับกลุ่มเด็กและเยาวชนเพื่อให้กลุ่มเด็กและเยาวชน แต่การดำเนินงานโครงการหรือจัดกิจกรรมของกลุ่มเด็กและเยาวชนจะต้องเป็นไปตามเงื่อนไขหรือเป้าหมายของหน่วยงานภาครัฐที่สนับสนุนทุนนั้น เช่น สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด สนับสนุนงบประมาณให้กลุ่มเด็กและเยาวชนเพื่อดำเนินงานจัดกิจกรรมโครงการเพื่อป้องกัน แก้ไขและเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดตามแผนการปฏิบัติงานที่ได้ร่วมกันในพื้นที่กำหนดขึ้นกรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มอบเงินทุนสนับสนุนให้ชมรมชุมนุม กลุ่มกิจกรรมของเด็กและเยาวชนในระดับมัธยมและมหาวิทยาลัย โดยที่ชมรม ชุมนุม กลุ่มกิจกรรมของเด็กและเยาวชนมีเป้าหมายในการดำเนินงานอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เป็นต้น

สรุป: บทบาทและกลไกที่สนับสนุนการพัฒนาเด็กและเยาวชน

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีภารกิจในการดูแลและจัดทำบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นตามกฎหมายกำหนด บทบาทด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชนก็ถือเป็นภารกิจสำคัญอย่างหนึ่งด้วย สำหรับบทบาทการสนับสนุนและพัฒนาสภาเด็กและเยาวชนตำบล/เทศบาลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่ผ่านมาได้มีการจัดทำ “มาตรฐานการพัฒนาเด็กและเยาวชน” ซึ่งเป็นกรอบแนวทางการดำเนินงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชน โดยมาตรฐานการพัฒนาเด็กและเยาวชนต้องนำมาใช้เป็นแนวทางในการทำยุทธศาสตร์ การกำหนดภารกิจ การจัดทำโครงการหรือกิจกรรมตลอดจนขั้นตอนการปฏิบัติเพื่อการพัฒนาเด็กและเยาวชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอย่างเป็นระบบและสามารถบ่งชี้มาตรฐานการพัฒนาเด็กเยาวชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนั้นๆได้อีกด้วย

นอกจากนี้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังได้ดำเนินงานพัฒนาเด็กตาม “มาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก” โดยมุ่งเน้นพัฒนาเด็กอายุระหว่าง 2 - 5 ปี ที่เข้ารับการอบรมเลี้ยงดูและพัฒนาความพร้อมด้านร่างกาย อารมณ์-จิตใจ สังคมและสติปัญญา ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นโดยมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก หลักเกณฑ์ให้สอดคล้องกับกฎหมาย

ในเวลาต่อมาพระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ พ.ศ. 2550 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2560 กำหนดให้องค์กรบริหารส่วนตำบล/เทศบาล กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีบทบาทในการดำเนินงานการพัฒนาเด็กและเยาวชนในท้องถิ่นตนเองอย่างชัดเจนมากขึ้น

นอกจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจะมีบทบาทด้านสนับสนุนสภาเด็กและเยาวชนและกลุ่มเด็กและเยาวชน ที่ผ่านมาก็มีหลายหน่วยงานที่สนับสนุนหรือเป็นกลไกการพัฒนาเด็กและเยาวชนและกลุ่มเด็กและเยาวชน โดยสนับสนุนผ่านกลไกหลายด้าน โดยแต่ละด้านมีแนวทางการขับเคลื่อนและปัญหาอุปสรรคต่างกัน

สำหรับกลไกด้านการพัฒนาศักยภาพ ที่มุ่งเน้นสนับสนุนเรื่ององค์ความรู้เจ้าหน้าที่เพื่อเป็นนักพัฒนาเด็กและเยาวชนยังขาดการฝึกอบรมบุคลากรในท้องถิ่นได้อย่างทั่วถึงและการพัฒนาหลักสูตรให้มีคุณภาพที่ได้รับการยอมรับเป็นมาตรฐานจากทั้งกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่นและกรมกิจการเด็กและเยาวชนในด้านกลไกด้านการรับฟังความเห็นและเสนอแนะนโยบาย ได้มีการเสนอแนะเป็นมติสมัชชาการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ ทั้ง มติสมัชชาการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติประจำปี 2560 และประจำปี 2561 ยังอยู่ในระหว่างการเสนอเข้าสู่การพิจารณาของคณะกรรมการส่งเสริมการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ (กดยช.) ยังขาดกระบวนการติดตามและขับเคลื่อนมติสมัชชาที่สามารถขับเคลื่อนให้เกิดขึ้นจริงอย่างมีประสิทธิภาพได้ สำหรับกลไกด้านการอุดหนุนงบประมาณ มุ่งเน้นสนับสนุนงบประมาณและทรัพยากรเพื่อดำเนินงานด้านเด็กและเยาวชนพบว่ามีกลไกการอุดหนุนงบประมาณหลักให้แก่เด็กและเยาวชนอยู่จำนวนน้อยส่วนใหญ่มักเป็นการสนับสนุน/อุดหนุนงบประมาณรายโครงการดังนี้

กลไกด้านการรับฟังความเห็น/เสนอแนะนโยบาย - สมัชชาการพัฒนาเด็กและเยาวชนแห่งชาติ - สมัชชาเด็กและเยาวชนจัดโดยสภาเด็กและเยาวชน	กลไกด้านการอุดหนุนงบประมาณ กลไกหลัก - กรมกิจการเด็กและเยาวชนให้ “เงินอุดหนุนแก่สภาเด็กและเยาวชน” การอุดหนุนงบประมาณรายโครงการ - กองทุนการส่งเสริมการจัดสวัสดิการสังคม - สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) - กองทุนหลักประกันสุขภาพระดับท้องถิ่น(สปสช.) - สำนักเฝ้าระวังทางวัฒนธรรม - สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา	กลไกด้านการพัฒนาศักยภาพ - หลักสูตรอบรมนักพัฒนาเด็กและเยาวชนระดับท้องถิ่น
--	--	--

ภาพที่ 2.1 กลไกการพัฒนาเด็กและเยาวชนและสภาเด็กและเยาวชน

กลไกของเทศบาลตำบลเมืองแก

กลไกของเทศบาลตำบลเมืองแก ในการแก้ไขปัญหาเยาวชน เทศบาลตำบลเมืองแกในฐานะผู้มีหน้าที่ในการดูแลและการแก้ไขปัญหาเยาวชน โดยเป็นการแก้ไขปัญหาเยาวชนออกเป็น 2 ระดับดังต่อไปนี้

1. กลไกการแก้ปัญหาเด็กในระบบ

เป็นเด็กที่อยู่ใน การดูแลของสถานศึกษาทั้งระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา รวม 7 โรงเรียน มีการเชิญผู้อำนวยการสถานศึกษามาร่วมประชุมของเด็กรักเรียนที่มีความเป็นคนดี เป็นคนเก่ง และเรียนอย่างมีความสุข เน้นการเรียนรู้ด้านทักษะอาชีพเป็นกิจกรรมที่ลดเวลาเรียนเพิ่มเวลารู้ของรัฐบาล แต่ส่วนใหญ่กิจกรรมที่ถูกนำมาออกแบบกระบวนการเรียนรู้เป็นเรื่องที่ครูอยากสอนเป็นส่วนใหญ่ไม่ได้เชื่อมโยงให้ผู้ปกครองรับทราบว่า ควรเข้ามาช่วยมีส่วนร่วมในการดูแลเด็กร่วมกันและไม่ส่งต่อกิจกรรมที่สามารถนำไปทำร่วมกันกับผู้ปกครองที่บ้าน เมื่อกิจกรรมจบก็จบไม่สามารถเปลี่ยนพฤติกรรมของเด็กได้ กิจกรรมออกแบบพัฒนาแบบขาดกระบวนการมีส่วนร่วม เป็นการกำหนดกรอบนโยบายจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและตามนโยบายของผู้บริหารโรงเรียน ซึ่งไม่ได้เกิดจากการคิดร่วมกันของครูผู้สอน คณะกรรมการสถานศึกษา และตัวเด็กพร้อมผู้ปกครองที่จะเป็นกลไกในการขับเคลื่อนร่วมกัน

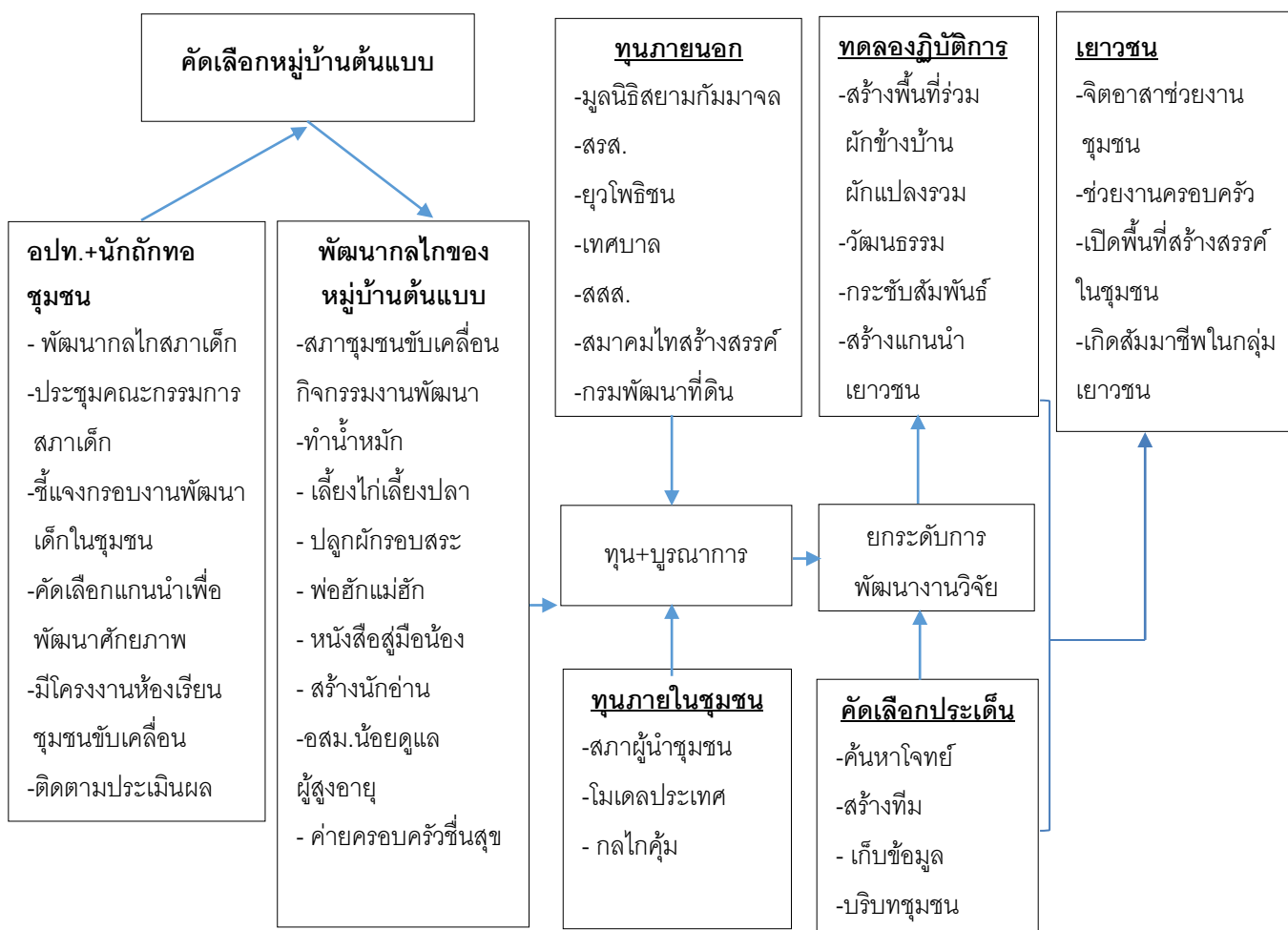
2. กลไกการแก้ปัญหาเด็กนอกระบบ

เทศบาลตำบลเมืองแกมีภาคีเครือข่ายและงบประมาณที่มาสสนับสนุนการแก้ไขปัญหาจากหลายหน่วยงาน แต่ขาดการวางเป้าหมายร่วมกัน เป็นนโยบายที่มาจากส่วนกลาง เช่น กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เน้นประเด็นเพศศุขได้ในครอบครัว และการพัฒนาศักยภาพด้านครอบครัว แต่ไม่เกิดความต่อเนื่อง เทศบาลตำบลเมืองแกเองก็พยายามให้เกิดการกระตุ้นให้เกิดมีกิจกรรมสร้างสรรค์ ลดพื้นที่เสี่ยง ให้เด็กมาทำกิจกรรมร่วมกันผ่านกิจกรรมโรงเรียนชุมชน แต่ก็ไม่ได้ต่อเนื่องและขาดความตระหนักถึงปัญหาเยาวชนที่ออกมากระทบถึงชุมชน ทำให้ต้องเลือกทำกิจกรรมผ่านบางหมู่บ้านที่ให้ความร่วมมือ

หลักสูตรในโรงเรียนที่ขับเคลื่อนกิจกรรมของเด็กและเยาวชน

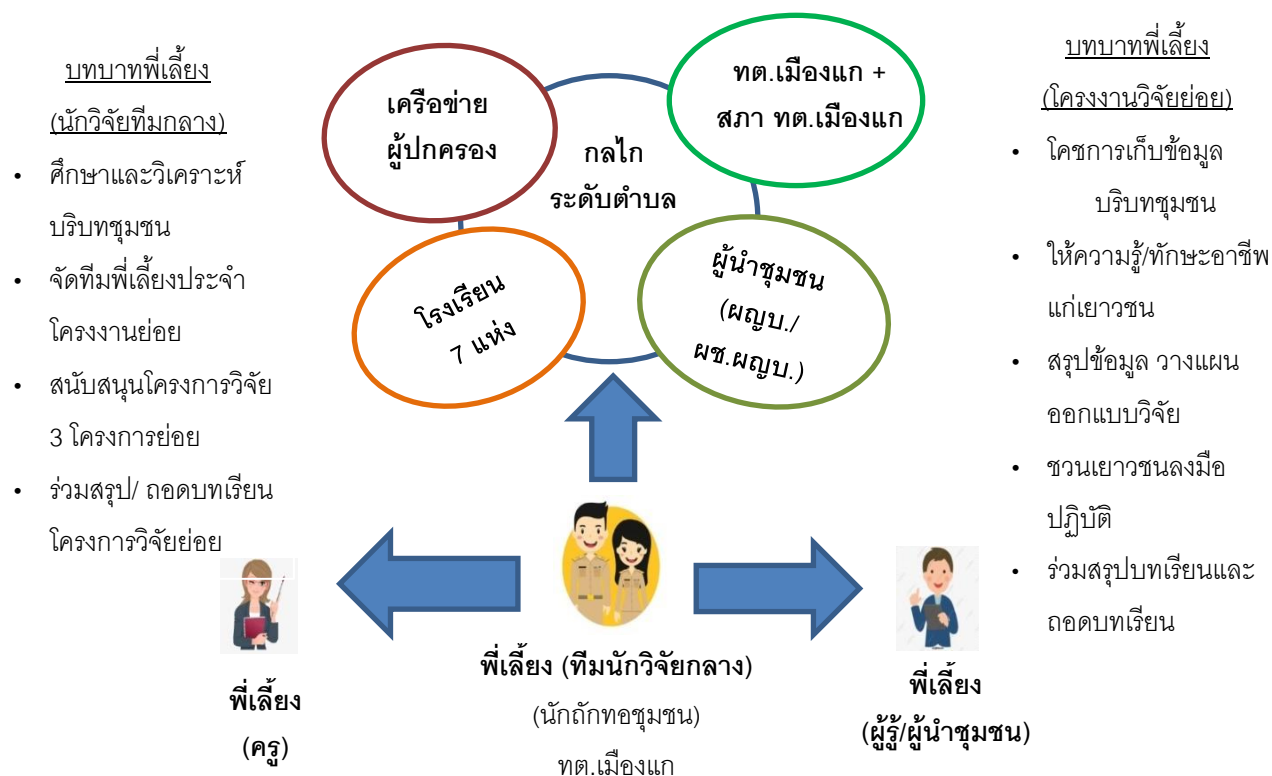
กิจกรรมหลักสูตรการเรียนรู้ในระดับโรงเรียนประถมศึกษาและมัธยมศึกษาในช่วงที่ผ่านมาผ่านกิจกรรม “โรงเรียนครอบครัว” ผ่านกิจกรรมให้เด็กได้เรียนรู้จากการลงมือทำผ่านการปฏิบัติจริง โดยคัดเลือกนักเรียนที่มีอยู่ 1 ช่วงชั้นมาเรียนรู้กิจกรรมผ่านโครงการด้านการทำอาชีพเกษตร ทำขนมหัตถกรรม จากสิ่งที่มีอยู่ในชุมชน ผ่านกระบวนการเรียนรู้ 8 สัปดาห์ โดยมูลนิธิสยามกัมมาจล ได้นำครูไปเรียนรู้กระบวนการออกแบบกิจกรรมที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ที่โรงเรียนลำปลายมาศพัฒนา เมื่อกลับมาก็นำมาออกแบบกิจกรรมเสนอขออนุมัติจากเทศบาลตำบลเมืองแก ติดต่อกัน 2 ปีงบประมาณ แต่เมื่อได้สรุปถอดบทเรียนการดำเนินการตามกิจกรรมไม่ดำเนินการตามแผน การสอนที่เขียนไว้มีการควบเรียนกิจกรรม เน้นผลลัพธ์ชิ้นงานที่ทำออกมามากกว่าให้เด็กได้เข้าไปเรียนรู้จริงสัมผัสจริง ขาดการถอดบทเรียนว่าเด็กมีความรู้ ทักษะที่เพิ่มขึ้นอย่างไร และสิ่งหนึ่งที่ขาดในการทำ

หลักสูตรที่ทำในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาคือการทำงานร่วมกันกับผู้ปกครองในการให้เด็กได้ใช้เวลาว่างในการทำกิจกรรมครอบครัวเพื่อความสัมพันธ์ที่ดี ลดช่องว่างระหว่างวัย จากการศึกษา ระยะที่ 1 โครงการ “แนวทางการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขระหว่างผู้สูงอายุและเยาวชนบ้านเมืองแก” เกิดชุดกลไกการทำงานเด็กเยาวชนระดับชุมชน ดังนี้

ภาพที่ 2.2 Model เมืองแก กลไกของชุมชนที่เข้าไปพัฒนาชุมชนและครอบครัว

เมื่อสิ้นสุดโครงการวิจัยระยะที่ 1 เทศบาลได้สรุปบทเรียนกระบวนการทำงานร่วมกับภาคีต่าง ๆ ในตำบล มีชุดบทเรียนการทำงานและมีการปรับกลไกการทำงานร่วมกัน ดังนี้

 เรียนอย่างไรให้มีความสุข - ลดปัญหาเยาวชนในระบบการศึกษาหนีเรียน เบื่อไม่ อยากเรียน - ได้แนวทางพัฒนาครูและกระบวนการเรียนการสอน 7 สารวิชา - ปรับตารางเรียน 4 ชั่วโมงต่อ 1 สารวิชา โดยใช้เกม นิทาน เทคนิคต่างๆ ในลักษณะ Play & Learn เพื่อสร้างความสุข - มีการประเมินความพึงพอใจและแบบสอบถามเพื่อประเมินความสุข ถอดบทเรียน/ความรู้ของโครงการวิจัยย่อย - ระหว่างครูพี่เลี้ยงกับเพื่อนครูทั้ง 7 สารวิชา - ระหว่างครูพี่เลี้ยงกับนักวิจัยเยาวชน	 กีฬาฟุตบอล - ลดปัญหาการมั่วสุม/ แว่น เพื่อให้ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ - ฝึกทักษะการเล่นฟุตบอล ซึ่งเป็นการออกกำลังกายเพื่อสุขภาพและสามารถพัฒนาทักษะอาชีพเพื่อก้าวสู่เป็นนักฟุตบอลอาชีพ - สร้างชุดความรู้ พัฒนาหลักสูตรกีฬา และสร้างโรงเรียนกีฬา (Academy) ถอดบทเรียน/ความรู้ของโครงการวิจัยย่อย เกษตรอินทรีย์ - ส่งเสริมอาชีพเกษตรอินทรีย์และสานความสัมพันธ์เพื่อลดช่องว่างระหว่างวัยจำนวน 38 ครัวเรือน ที่มีบุตรหลานอยู่กับผู้ปกครอง - พัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นที่เน้นเป็นอาชีพได้จริงสู่การขยายผลไปยังโรงเรียนขยายโอกาสในพื้นที่ ถอดบทเรียน/ความรู้ของโครงการวิจัยย่อย
สรุปข้อมูล ทบทวนระบบ/กลไกฯ องค์ประกอบ - บทบาทหน้าที่ - ยุทธศาสตร์ แผนงาน และงบประมาณ	

ภาพที่ 2.3 โครงการการพัฒนากระบวนการและกลไกการพัฒนาเด็กและเยาวชนตำบลเมืองแกอย่างมีส่วนร่วม

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

คณะผู้วิจัย ได้ดำเนินการวิจัย 19 กิจกรรมตามขั้นตอนและวิธีการวิจัยดังนี้

3.1 ขอบเขตการวิจัย

1) การศึกษาข้อมูลบริบทชุมชนเป้าหมาย 9 ชุมชน

1.1 การประชุมวางกรอบการศึกษาชุมชนแบบมีส่วนร่วมโดยการสำรวจ สัมภาษณ์
การประชุมกลุ่มย่อย

2) การศึกษาข้อมูลสถานการณ์เด็กและเยาวชนจำนวน 9 ชุมชน

2.1 การศึกษาข้อมูลเด็กและเยาวชนของเทศบาลตำบลเมืองเก่าที่ผ่านมา

2.2 การประชุมคณะทำงานจัดเก็บข้อมูลสถานการณ์

2.3 ออกปฏิบัติการลงพื้นที่จัดเก็บเชิงพัฒนาการเยาวชน จำนวนเยาวชน
สถานการณ์เด็กและเยาวชน ความเสี่ยง ศักยภาพเยาวชน

2.4 จัดเวทีค้นข้อมูลสะท้อนมุมมองของชุมชนต่อเด็กและเยาวชน

3) การสรุปบทเรียนการปฏิบัติงานที่ผ่านมาของเด็กและเยาวชนในระดับหมู่บ้าน

3.1 ศึกษาข้อมูลเอกสารมือสอง

3.2 จัดประชุมกลุ่มเพื่อทราบถึงบทเรียนความสำเร็จไม่สำเร็จ กลไก การพัฒนา
เยาวชนของหมู่บ้าน โรงเรียน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

3.3 ประชุมสรุปการพัฒนากลไกและกิจกรรมที่เหมาะสมในการทำงานด้านเด็กและ
เยาวชน

4) การกำหนดเป้าหมายแผนการดำเนินการพัฒนาเด็กเยาวชนเพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชน

4.1 ประชุมกลไกตำบล ชุมชน โรงเรียน กำหนดเป้าหมายร่วม แผนการขับเคลื่อน
และบทบาทหน้าที่กลไกของการขับเคลื่อนการพัฒนาเยาวชน

4.2 ชุมชนและโรงเรียนนำเสนอกลไกแผนพัฒนาเยาวชนตามขั้นตอนกระบวนการ
แผนท้องถิ่น

4.3 ประชุมระดมความคิดเพื่อกำหนดเป้าหมายแนวทางการพัฒนาเด็กและเยาวชน
ของแต่ละชุมชนเป้าหมาย

5) การปฏิบัติการส่งเสริมสนับสนุนการยกระดับขยายผลการพัฒนาเด็กและเยาวชนให้ ต่อเนื่อง

5.1 การปฏิบัติการของชุมชน 3 โครงการย่อย ให้การติดตามสนับสนุนถอดความรู้
ประเมินผล

5.2 ประชุมประเมินผลถอดบทเรียน

5.3 การนำเสนอการดำเนินการคืนข้อมูลระดับชุมชน โรงเรียน และตำบล

3.2 เครื่องมือเก็บข้อมูล

ในการวิจัยเพื่อพัฒนาท้องถิ่นเรื่องการพัฒนาาระบบและกลไกการพัฒนาเด็กและเยาวชน ตำบลเมืองแกอย่างมีส่วนร่วมใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยดังต่อไปนี้

- 1) จัดเวทีประชุมเชิงปฏิบัติการ เพื่อถอดบทเรียน และชี้แจงข้อมูลเกี่ยวกับโครงการวิจัย ทำความเข้าใจกับกลุ่มเป้าหมาย พร้อมทั้ง การนำข้อมูลงานวิจัยสู่ชุมชน
- 2) การศึกษา สืบค้นข้อมูล การวิเคราะห์เอกสาร แนวคิด/งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ได้ข้อมูล แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาเด็กและเยาวชน แนวคิดการมีส่วนร่วม ตลอดจนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งต้องนำมาใช้ในขั้นตอนการศึกษา เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องรวบรวมข้อมูลนำเสนอทำความเข้าใจภายในทีม
- 3) การใช้แบบสอบถาม และสัมภาษณ์ เพื่อศึกษาสถานการณ์ของเด็กและเยาวชน
- 4) การสำรวจสภาพปัญหาและบทบาทเยาวชนโดยการถอดบทเรียนจากผู้นำชุมชนและแกนนำเยาวชน เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล ที่เกี่ยวข้องกับโครงการวิจัย
- 5) การบันทึกภาพกิจกรรม เพื่อใช้เป็นเอกสารในการอ้างอิงการปฏิบัติงานวิจัย

3.3 ขั้นตอนและวิธีดำเนินการวิจัย

กิจกรรมที่ 1 การประชุมนักวิจัยเพื่อแบ่งบทบาทหน้าที่

วันที่ 1 สิงหาคม พ.ศ. 2562 ณ สำนักงานเทศบาลตำบลเมืองแก อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์

วัตถุประสงค์

1. เพื่อแบ่งบทบาทหน้าที่ทีมวิจัย
2. เพื่อออกแบบการดำเนินการ

กลุ่มเป้าหมาย

ทีมวิจัย จำนวน 20 คน

ขั้นตอนและวิธีการ

1. หัวหน้าโครงการประสานงานทีมวิจัยเข้าร่วมประชุมที่สำนักงานเทศบาลตำบลเมืองแก
2. หัวหน้าโครงการทบทวนโครงการวิจัยที่ผ่านพิจารณาชี้แจงถึงกรอบโครงการที่ต้องดำเนินการร่วมกัน
3. ร่วมกันออกแบบกระบวนการวิจัยและโครงการย่อย และกำหนดกลุ่มเป้าหมายการเก็บข้อมูลร่วมกัน
4. แบ่งบทบาทหน้าที่ทีมวิจัยที่รับผิดชอบในโครงการและกำหนดระยะเวลาในการทำงาน
5. สรุปผลและสรุปข้อมูล

ผลการดำเนินการ

ทีมวิจัยได้แผนการดำเนินการ ของโครงการเป็นตารางการดำเนินกิจกรรมมีเนื้อหาที่ต้องเก็บ

ข้อมูล เครื่องมือเก็บข้อมูลและระยะเวลาในการเก็บข้อมูล

กิจกรรมที่ 2 จัดอบรมแกนนำเด็กและเยาวชน เพื่อให้รู้เครื่องมือและเทคนิคในการจัดเก็บข้อมูล บริบทชุมชน 9 ชุมชนผ่านเยาวชนตำบลเมืองแก

วันที่ 24 สิงหาคม พ.ศ. 2562 ณ สำนักงานเทศบาลตำบลเมืองแก อำเภอท่าตูม จังหวัด
สุรินทร์

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาขั้นตอนและเครื่องมือการรวบรวมและการจัดเก็บข้อมูลชุมชนด้านบริบทชุมชน
ทั้ง 4 ด้าน
2. เพื่อฝึกทักษะการฝึกคำถาม การสรุปรวบรวมประเด็นในการจัดเก็บข้อมูลบริบทชุมชน

กลุ่มเป้าหมาย

1. ทีมนักวิจัย	จำนวน 20 คน
2. แกนนำเยาวชน	จำนวน 30 คน
รวม	จำนวน 50 คน

ขั้นตอนและวิธีการ

1. ศึกษากรอบการจัดเก็บข้อมูลด้านบริบทชุมชนจากพื้นที่ต้นแบบ
2. เรียนรู้แบ่งกลุ่มฝึกปฏิบัติการจัดเก็บข้อมูลทั้ง 4 ด้าน เช่นด้านสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ
และทรัพยากร
3. ทดลองนำผลการออกจัดเก็บข้อมูลมาจัดทำแผนผังชุมชน ผังทรัพยากร และข้อมูลด้าน
เศรษฐกิจชุมชน
4. กำหนดกรอบกลุ่มที่จะไปดำเนินการจัดเก็บข้อมูลว่ามีกลุ่มใดบ้าง พร้อมกำหนด
ตารางเวลาในการปฏิบัติงาน

ผลการดำเนินการ

1. ทีมวิจัยได้เรียนรู้เครื่องมือการเก็บข้อมูลในชุมชนอย่างละเอียด ได้เข้าใจทักษะการ
ออกแบบคำถามในการจัดเก็บข้อมูล การสรุปรวบรวมข้อมูล การเรียบเรียงข้อมูลเพื่อนำเสนอต่อ
ชุมชน
2. ทีมวิจัยได้เห็นถึงประโยชน์ของการจัดเก็บข้อมูลที่สามารถนำไปใช้ในการทำงานพัฒนา
ชุมชนในด้านอื่นที่เกี่ยวข้องได้

กิจกรรมที่ 3 ประชุมชี้แจงทำความเข้าใจวัตถุประสงค์ของงานวิจัยและการออกจัดเก็บข้อมูลวิจัย

วันที่ 30 สิงหาคม พ.ศ. 2562 ณ โรงเรียนเมืองแกพิทยาสรรค์ อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์

วัตถุประสงค์

1. เพื่อชี้แจงทำความเข้าใจกับกลุ่มเป้าหมายและบุคคลที่เกี่ยวข้อง
2. เพื่อสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม

กลุ่มเป้าหมาย

1. ผู้นำชุมชนและแกนนำเยาวชน	จำนวน 30 คน
2. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเช่น	
เทศบาลตำบลเมืองแก โรงเรียนเมืองแกพิทยาสรรค์	จำนวน 2 คน
3. ทีมนักวิจัย	จำนวน 20 คน
รวม	จำนวน 52 คน

ขั้นตอนและวิธีการ

1. จัดประชุมชี้แจงกรอบของการศึกษาวิจัย ระยะเวลาในการทำงานวิจัย ประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นกับชุมชนเมื่อทำงานวิจัย
2. ชี้แจงกรอบการขอความร่วมมือในการจัดเก็บข้อมูลว่า มีกลุ่มใดบ้างที่ต้องขอความร่วมมือ
3. ชี้แจงขั้นตอนการดำเนินการขอข้อมูลเพิ่มเติมจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น ชุมชนบ้านท่าศิลา ชุมชนบ้านเมืองแก เทศบาลตำบลเมืองแก โรงเรียนบ้านท่าศิลา โรงเรียนเมืองแกพิทยาสรรค์

ผลการดำเนินการ

1. ผู้นำชุมชน แกนนำเยาวชน เข้าใจถึงขั้นตอน กรอบของงานวิจัยและยินดีให้ความร่วมมือในการให้ข้อมูล และสนับสนุนข้อมูลพื้นฐานที่หน่วยงานมีอยู่ เพื่อให้งานวิจัยสมบูรณ์ขึ้น
2. ผู้บริหารองค์กร เห็นด้วยกับวิธีการค้นหาข้อมูล ยินดีขยายผลกรอบการจัดเก็บข้อมูลบริบทชุมชน

กิจกรรมที่ 5 การออกจัดเก็บข้อมูลบริบทชุมชน 9 ชุมชน

ระหว่างวันที่ 31 สิงหาคม - 13 กันยายน พ.ศ. 2562 ณ โรงเรียนเมืองแกพิทยาสรรค์ และชุมชน 9 ชุมชน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาข้อมูลบริบทชุมชนเป้าหมาย 9 ชุมชน รวบรวมและการจัดเก็บข้อมูลชุมชนด้านบริบทชุมชนทั้ง 4 ด้าน
2. เพื่อศึกษาข้อมูลสถานการณ์เด็กและเยาวชน จำนวน 9 ชุมชน 1 โรงเรียน

กลุ่มเป้าหมาย

1. ทีมนักวิจัย	จำนวน 30 คน
2. แกนนำเยาวชน	จำนวน 20 คน
รวม	จำนวน 50 คน

ขั้นตอนการดำเนินการ

1. กำหนดกรอบเนื้อหาข้อมูลของกลุ่มที่จะไปดำเนินการจัดเก็บข้อมูลว่ามีกลุ่มใดบ้าง พร้อมกำหนดตารางเวลาในการปฏิบัติงาน
2. นัดหมาย สัมภาษณ์ สัมภาษณ์ กลุ่มเป้าหมาย
3. ปฏิบัติการ สัมภาษณ์ สัมภาษณ์ การประชุมกลุ่มย่อย

4. เก็บรวบรวมข้อมูลบริบทและสถานการณ์เด็กและเยาวชน

ผลการดำเนินการ

1. ทีมวิจัยได้นำเครื่องมือไปใช้และได้จัดเก็บข้อมูล สรุปรวบรวมข้อมูล เรียบเรียงข้อมูลเพื่อนำเสนอต่อไป
2. ทีมวิจัยได้เห็นถึงประโยชน์ของการจัดเก็บข้อมูลว่าสามารถนำไปใช้ในการทำงานพัฒนาชุมชนในด้านอื่นที่เกี่ยวข้องได้

กิจกรรมที่ 6 เวทีประชุมวิเคราะห์ ติดตามความก้าวหน้าการดำเนินงานจัดเก็บบริบทชุมชนและการวางแผนงาน 3 โครงการย่อย

วันที่ 14 กันยายน พ.ศ. 2562 ณ ห้องประชุมเทศบาลตำบลเมืองแก อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์

วัตถุประสงค์

1. เพื่อทบทวนกิจกรรมที่ดำเนินมาในระยะขั้นตอนการเก็บข้อมูลว่ามีข้อมูลที่เก็บมาครบถ้วนสมบูรณ์หรือไม่
2. เพื่อรวบรวมข้อมูลทั้งหมดมาตรวจสอบและเรียบเรียงเพื่อเข้าสู่ขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป
3. เพื่อวิเคราะห์ทุนทางสังคมที่เคยพัฒนาด้านเด็กและวางแผนงานปฏิบัติการโครงการย่อย 3 โครงการ ได้แก่

3.1 เรียนอย่างไรให้มีความสุข โรงเรียนเมืองแกพิทยาสรรค์

3.2 รูปแบบการส่งเสริมกีฬาชุมชนท่าศิลา 4 หมู่บ้าน

3.3 รูปแบบการส่งเสริมให้เด็กทำกิจกรรมด้านเกษตรอินทรีย์ร่วมกับผู้ปกครองบ้านเมืองแก

กลุ่มเป้าหมาย

1. ทีมนักวิจัย	จำนวน 20 คน
2. พี่เลี้ยงชุมชน	จำนวน 10 คน
3. แกนนำเยาวชน	จำนวน 30 คน
รวม	จำนวน 60 คน

ขั้นตอนและวิธีการ

1. นักวิจัยแต่ละทีมนำเสนอข้อมูลที่จัดเก็บมาเพื่อให้ทีมเติมเต็มและข้อเสนอแนะ ว่าควรปรับปรุงข้อมูลใดเพิ่มเติม
2. ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล ประเด็นที่ต้องสัมภาษณ์เพิ่มเติมว่ามีประเด็นใดบ้างที่ต้องทำและขับเคลื่อนร่วมกันให้ข้อมูลที่ได้มาสมบูรณ์ยิ่งขึ้น
3. เพื่อวิเคราะห์ทุนทางสังคมที่เคยพัฒนาด้านเด็กและวางแผนงานปฏิบัติการ 3 โครงการย่อย

ผลการดำเนินการ

1. ได้แผนผังด้านสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ และทรัพยากร ประวัติของชุมชนบ้านเมืองแกแต่ละยุคสมัย ประเพณีวัฒนธรรมในด้านต่าง ๆ ทนและองค์กรชุมชน
2. ได้ทราบปัญหาและอุปสรรคพร้อมทั้งนำมาวิเคราะห์เพื่อดำเนินการในขั้นต่อไป

กิจกรรมที่ 7 ประชุมเชิงปฏิบัติการเรียนอย่างไรให้มีความสุข โรงเรียนเมืองแกพิทยาสรรค์

ระหว่างวันที่ 17 – 18 ธันวาคม พ.ศ. 2562 ณ ห้องประชุมโรงเรียนเมืองแกพิทยาสรรค์

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเปิดกรอบความคิดระหว่างครู ผู้ปกครอง นักเรียนและนักวิจัย
2. เพื่อเรียนรู้สถานการณ์และถอดบทเรียน สายธารแห่งชีวิต ครู เด็กนักเรียน

กลุ่มเป้าหมาย

1. ทีมนักวิจัย	จำนวน 14 คน
2. ครูโรงเรียนเมืองแกพิทยาสรรค์	จำนวน 22 คน
3. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2	จำนวน 30 คน
4. ผู้ปกครองนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2	จำนวน 24 คน
รวม	จำนวน 90 คน

ขั้นตอนและวิธีการ

1. จัดทำแบบฟอร์ม สิ่งที่ได้ก้อยากรู้/ปัญหา ครูเห็นอย่างไร ผู้ปกครองคิดเห็นอย่างไร กับบุตรหลาน
2. สร้างแรงบันดาลใจ สายธารแห่งชีวิต ความคุ้นเคย การเปิดกรอบความคิดระหว่างครู ผู้ปกครอง และนักเรียน
3. ครูแสดงข้อคิดเห็น สิ่งที่ต้องการให้เด็กก้อยากรู้
4. เด็กนักเรียนสะท้อนการเรียนรู้ สิ่งที่ต้องการจะทำให้มีความสุขในการเรียน
5. ผู้ปกครองสะท้อนสิ่งอยากให้การเรียนรู้การสอนอย่างมีความสุข

ผลการดำเนินการ

1. ได้รู้ปัญหา จุดอ่อนจุดแข็งของโรงเรียน
2. ได้สร้างแรงบันดาลใจ สายธารแห่งชีวิต ความคุ้นเคย ผู้ปกครองและนักเรียน
3. ครูได้แสดงข้อคิดเห็น สิ่งที่ต้องการให้เด็กก้อยากรู้
4. เด็กนักเรียนได้สะท้อนการเรียนรู้ สิ่งที่ต้องการจะทำให้มีความสุขในการเรียน
5. ผู้ปกครองได้สะท้อนสิ่งอยากให้การเรียนรู้การสอนอย่างมีความสุข

กิจกรรมที่ 8 ประชุมการทำแผนและปฏิบัติการเรียนอย่างไรให้มีความสุข โรงเรียนเมืองแกพิทยาสรรค์

ระหว่างวันที่ 8 - 9 มกราคม พ.ศ. 2563 ณ ห้องประชุมโรงเรียนเมืองแกพิทยาสรรค์

วัตถุประสงค์

1. เพื่อทำความเข้าใจ ละลายพฤติกรรมและเปิดใจครูผู้สอน
2. เพื่อออกแบบแผนปฏิบัติการ ขับเคลื่อนแผนปฏิบัติการสอน

กลุ่มเป้าหมาย

1. ทีมนักวิจัย	จำนวน 12 คน
2. ครูโรงเรียนเมืองแกพิทยาสรรค์	จำนวน 22 คน
3. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2	จำนวน 30 คน
4. ผู้ปกครองนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2	จำนวน 24 คน
รวม	จำนวน 88 คน

ขั้นตอนและวิธีการ

1. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 แสดงความคิดเห็นและสะท้อนความต้องการห้องเรียนในฝันและวิชาที่ชื่นชอบ
2. ครูนำข้อแสดงข้อคิดเห็น สิ่งที่ยากให้เด็กอยากรู้มาปรับใช้กับวิธีการสอน
3. ครูออกแบบปฏิบัติการ ขับเคลื่อนแผนปฏิบัติการสอน

ผลการดำเนินการ

1. การเปิดกรอบความคิดระหว่างครูและนักเรียน
2. ครูได้แสดงข้อคิดเห็น และสังเคราะห์สิ่งที่อยากได้ก้อยากรู้มาปรับใช้ในการออกแบบแผนการสอน
3. ครูได้ออกแบบแผนปฏิบัติการเรียนการสอนใหม่ปรับตารางเรียนเพื่อขับเคลื่อนแผนปฏิบัติการสอน ระยะเวลา 1 เดือน

กิจกรรมที่ 9 เวทีชี้แจงและดำเนินการปฏิบัติการฝึกฟุตบอลท่าศิลาอคาเดมี่

วันที่ 18 มกราคม พ.ศ. 2563 ณ ห้องประชุมโรงเรียนบ้านท่าศิลา

วัตถุประสงค์

1. เพื่อชี้แจงกรอบของแผนปฏิบัติการ ระยะเวลาในการทำงาน ประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นกับชุมชน และโรงเรียนบ้านท่าศิลา
2. เพื่อชี้แจงกรอบการขอความร่วมมือในการเข้าฝึกกีฬาฟุตบอลท่าศิลาอคาเดมี่ระหว่างชุมชน โรงเรียน และเทศบาลตำบลเมืองแก
3. เพื่อชี้แจงขั้นตอนการดำเนินการและกติกาการเข้าฝึกกีฬาฟุตบอลท่าศิลาอคาเดมี่ ให้กับเด็กและผู้ปกครองทราบ

กลุ่มเป้าหมาย

1. ผู้บริหารและครูโรงเรียนบ้านท่าศิลา	จำนวน 2 คน
2. เด็กเยาวชนและผู้ปกครอง	จำนวน 30 คน
3. ผู้นำชุมชน	จำนวน 6 คน

4. ทีมนักวิจัย

จำนวน 2 คน

รวม

จำนวน 40 คน

ขั้นตอนและวิธีการ

1. จัดประชุมชี้แจงกรอบของแผนปฏิบัติการ ระยะเวลาในการทำงาน ประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นกับชุมชน และโรงเรียนบ้านท่าศิลา
2. ชี้แจงกรอบการขอความร่วมมือในการเข้าฝึกกีฬาฟุตบอลท่าศิลาอคาเดมี่ระหว่างชุมชน โรงเรียน และเทศบาลตำบลเมืองแก
3. ชี้แจงขั้นตอนการดำเนินการและกติกาการเข้าฝึกกีฬาฟุตบอลท่าศิลาอคาเดมี่ให้กับเด็กและผู้ปกครองทราบ

ผลการดำเนินการ

1. ผู้มีส่วนร่วมทราบถึงกรอบของแผนปฏิบัติการ ระยะเวลาในการทำงาน ประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นกับชุมชน
2. ผู้มีส่วนร่วมทราบกรอบการขอความร่วมมือในการเข้าฝึกกีฬาฟุตบอลท่าศิลาอคาเดมี่
3. ผู้มีส่วนร่วมทราบถึงขั้นตอนการดำเนินการ กติกาการเข้าฝึกกีฬาฟุตบอลท่าศิลาอคาเดมี่
4. ได้ผลการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ ของผู้ร่วมปฏิบัติการ

กิจกรรมที่ 10 เวทีสรุปและถอดบทเรียนการเรียนรู้ให้มีความสุข โรงเรียนเมืองแกพิทยาสรรค์

วันที่ 24 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2563 ณ ห้องประชุมโรงเรียนเมืองแกพิทยาสรรค์

วัตถุประสงค์

1. เพื่อระดมแสดงข้อคิดเห็น แสดงความรู้สึก ทักษะ การลงมือปฏิบัติ และการนำไปใช้ของแต่ละกลุ่มสาระวิชา
2. เพื่อสะท้อน สิ่งที่ได้ผ่านกระบวนการวิจัย
3. เพื่อสะท้อน กรอบเนื้อหา กระบวนการเรียนรู้ ขอบเขตเวลา สื่อการสอน สถานที่ ห้องเรียนที่เหมาะสมจากการทดลองปฏิบัติการ
4. เพื่อข้อตกลงร่วมกันกับนักเรียนให้ชัดเจน

กลุ่มเป้าหมาย

1. ทีมนักวิจัย	จำนวน 2 คน
2. ผู้บริหารและครูโรงเรียนเมืองแกพิทยาสรรค์	จำนวน 22 คน
3. นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2	จำนวน 29 คน
4. ผู้ปกครองนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2	จำนวน 28 คน
รวม	จำนวน 81 คน

ขั้นตอนและวิธีการ

1. ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครองและนักเรียน ระดมแสดงข้อคิดเห็น แสดงความรู้สึก ทักษะ การลงมือปฏิบัติ และการนำไปใช้ของแต่ละกลุ่มสาระวิชา

2. ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครองและเด็กนักเรียนผู้วิจัยสะท้อน สิ่งที่ได้ผ่านกระบวนการวิจัย
3. ผู้บริหาร ครู ผู้ปกครองและเด็กนักเรียนสะท้อน กรอบเนื้อหา กระบวนการเรียนรู้ ขอบเขตเวลา สื่อการสอน สถานที่ห้องเรียนที่เหมาะสมจากการทดลองปฏิบัติการ
4. ครูสร้างข้อตกลงกับนักเรียนและข้อสรุปให้ชัดเจน

ผลการดำเนินการ

1. ได้ทราบถึงทักษะความรู้สึกร การลงมือปฏิบัติ และการนำไปใช้ของแต่ละกลุ่มสาระวิชา
2. ได้ทราบการเปลี่ยนแปลงนักวิจัย ครู นักเรียนกลุ่มเป้าหมาย
3. ได้ทราบกรอบเนื้อหา กระบวนการเรียนรู้ ขอบเขตเวลา สื่อการสอน สถานที่ห้องเรียนที่เหมาะสม
4. ได้สร้างข้อตกลงกับนักเรียนให้ชัดเจน ปฏิบัติตามกติกาที่ตกลงกันไว้ สร้างกรอบปฏิบัติให้ชัดเจน บางครั้งครูเกิดความท้อเพราะเด็กไม่ให้ความร่วมมือ หลายครั้งเด็กนักเรียนไม่บอกเหตุผลที่แท้จริงในการไม่เข้าเรียน หนีเรียน ต้องเปิดใจคุยกันไว้วางใจกันเป็นความสัมพันธ์แนบแน่น

กิจกรรมที่ 11 ประชุมถอดบทเรียนโครงการโรงเรียนชุมชนและการเตรียมหลักสูตรด้านการเกษตรในโรงเรียนในเขตเทศบาลตำบลเมืองแก

วันที่ 25 กุมภาพันธ์ 2563 ณ ห้องประชุมเทศบาลตำบลเมืองแก อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์

วัตถุประสงค์

1. เพื่อระดมความคิด ในด้านบริบททั่วไปและผลการดำเนินการที่ผ่านมาของโครงการโรงเรียนครอบครัวที่ได้รับเงินอุดหนุนจากเทศบาลตำบลเมืองแก
2. เพื่อถอดบทเรียนการดำเนินงานด้านเกษตรในโรงเรียน
3. เพื่อสรุปรวบรวมข้อคิดเห็นถึงกิจกรรมและรูปแบบการทำกิจกรรมด้านงานเกษตรและโครงการโรงเรียนครอบครัว

กลุ่มเป้าหมาย

1. ผู้บริหาร ครู และประธานกรรมการสถานศึกษา โรงเรียนทั้ง 6 แห่ง
ในเขตเทศบาลตำบลเมืองแก จำนวน 14 คน
2. ทีมวิจัย จำนวน 11 คน
- รวม จำนวน 25 คน

ขั้นตอนและวิธีการ

1. สัมภาษณ์และระดมความคิด ในด้านบริบททั่วไปและผลการดำเนินการที่ผ่านมาของโครงการโรงเรียนครอบครัวที่ได้รับเงินอุดหนุนจากเทศบาลตำบลเมืองแก
2. ถอดบทเรียนการดำเนินงานด้านเกษตรในโรงเรียน
3. สรุปรวบรวมบทสัมภาษณ์ถึงกิจกรรมและรูปแบบการทำกิจกรรมด้านงานเกษตรและโครงการโรงเรียนครอบครัว

ผลการดำเนินงาน

1. ทราบถึงบริบททั่วไปและผลการดำเนินการที่ผ่านมาผ่านโครงการโรงเรียนครอบครัว
2. ทราบสิ่งที่ควรส่งเสริม สิ่งที่ดำเนินการแล้วควรส่งเสริมต่อ สิ่งใหม่ที่ต้องการทำเพิ่ม
3. ทราบถึงปัญหาอุปสรรค สิ่งไม่ควรทำต่อ
4. ได้แนวทางในการดำเนินการหลักสูตรท้องถิ่นด้านการเกษตร

กิจกรรมที่ 12 เวทีถอดบทเรียนกีฬาฟุตบอลท่าศิลาอคาเดมี่

วันที่ 26 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2563 ณ ห้องประชุมโรงเรียนบ้านท่าศิลา

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลสภาพปัญหาอุปสรรคและสิ่งดี ๆ ที่ได้จากการร่วมกิจกรรมฟุตบอลท่าศิลา อคาเดมี่
2. เพื่อเก็บข้อมูลสิ่งที่ได้เรียนรู้สิ่งประทับใจเด็กและเยาวชน
3. เพื่อให้ทราบการเปลี่ยนแปลงและข้อเสนอแนะที่ได้จากการเข้ากิจกรรมฟุตบอลท่าศิลา อคาเดมี่

กลุ่มเป้าหมาย

1. เยาวชนนักกีฬาฟุตบอล	จำนวน 30 คน
2. ทีมวิจัย	จำนวน 3 คน
3. ผู้ปกครอง	จำนวน 10 คน
รวม	จำนวน 52 คน

ขั้นตอนและวิธีการ

1. สอบถามเก็บรวบรวมข้อมูลสภาพปัญหาอุปสรรคและสิ่งดี ๆ ที่ได้จากการร่วมกิจกรรมฟุตบอลท่าศิลาอคาเดมี่
2. ระดมเก็บข้อมูลสิ่งที่ได้เรียนรู้สิ่งประทับใจเด็กและเยาวชน และผู้ปกครอง
3. ระดมความคิดการเปลี่ยนแปลงและข้อเสนอแนะที่ได้จากการเข้ากิจกรรมฟุตบอลท่าศิลา อคาเดมี่

ผลการดำเนินการ

1. ได้ข้อมูลด้านสภาพปัญหาและสิ่งดี ๆ ที่ได้จากการทำโครงการโรงเรียนชุมชน 10 ชุมชน
2. ได้ทราบถึงสภาพสถานการณ์เด็กและเยาวชนในปัจจุบันและกิจกรรมที่จะสร้างความต่อเนื่องให้กับเด็กและเยาวชน
3. ได้ทราบการเปลี่ยนแปลง ข้อเสนอแนะที่ได้จากการเข้ากิจกรรมฟุตบอลท่าศิลาอคาเดมี่

กิจกรรมที่ 13 ประชุมติดตาม รายงานความก้าวหน้าโครงการพัฒนาระบบและกลไกการพัฒนาเด็กและเยาวชนตำบลเมืองแก

วันที่ 28 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2563 ณ ห้องประชุมเทศบาลตำบลเมืองแก

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลสรุป สภาพปัญหาอุปสรรคและสิ่งดี ๆ ที่ได้จากการร่วมกิจกรรม โครงการย่อย 3 โครงการ

2. เพื่อสร้างกรอบการเขียนรายงานความก้าวหน้าโครงการวิจัยการพัฒนาระบบและกลไก การพัฒนาเด็กและเยาวชนตำบลเมืองแกอย่างมีส่วนร่วม

กลุ่มเป้าหมาย

1. นักวิจัยเยาวชน	จำนวน 3 คน
2. ทีมวิจัย	จำนวน 10 คน
3. เยาวชนและผู้นำชุมชน	จำนวน 20 คน
4. พี่เลี้ยงนักวิจัย	จำนวน 4 คน
รวม	จำนวน 37 คน

ขั้นตอนและวิธีการ

1. ทีมวิจัยย่อนำเสนอสรุป สภาพปัญหาอุปสรรคและสิ่งดี ๆ ที่ได้จากการร่วมกิจกรรม
2. ระดมเก็บข้อมูลสิ่งที่ได้เรียนรู้สิ่งประทับใจเด็กและเยาวชน และผู้เกี่ยวข้อง
3. ร่วมวิเคราะห์และออกแบบ กรอบเนื้อหา ระยะเวลาการจัดทำรายงานความก้าวหน้าโครงการวิจัยเพื่อนำเสนอกับผู้ทรงคุณวุฒิ

ผลการดำเนินการ

1. ได้ทราบสรุป สภาพปัญหาอุปสรรคและสิ่งดี ๆ ที่ได้จากการร่วมกิจกรรม
2. ได้ทราบสิ่งที่ได้เรียนรู้สิ่งประทับใจเด็กและเยาวชน และผู้เกี่ยวข้อง
3. ร่วมวิเคราะห์และออกแบบ กรอบเนื้อหา ระยะเวลาการจัดทำรายงานความก้าวหน้าโครงการวิจัยเพื่อนำเสนอกับผู้ทรงคุณวุฒิ

กิจกรรมที่ 14 เวทีสรุปถอดบทเรียน การส่งเสริมให้เด็กทำกิจกรรมด้านเกษตรอินทรีย์ร่วมกับ ผู้ปกครองบ้านเมืองแก

วันที่ 9 มีนาคม พ.ศ. 2563 ณ ที่ทำการผู้ใหญ่บ้านเมืองแก

วัตถุประสงค์

1. เพื่อสรุปผลการดำเนินการด้านต่างๆของโครงการ
2. เพื่อให้ทราบสิ่งที่ได้จากการลงปฏิบัติการและความร่วมมือระหว่างผู้ปกครองกับเยาวชน
3. เพื่อให้ทราบการดำเนินการผักที่ปลูก ผลผลิต วิธีการสอน และปัญหาจากการทำกิจกรรม

กลุ่มเป้าหมาย

1. ครั้วเรือนที่เข้าร่วมโครงการ	จำนวน 38 คน
2. ทีมวิจัย	จำนวน 5 คน
รวม	จำนวน 43 คน

ขั้นตอนและวิธีการ

1. ระดมผลสรุปผลการดำเนินการด้านต่าง ๆ ของโครงการ
2. สอบถามสิ่งที่ได้จากการลงปฏิบัติการและความร่วมมือระหว่างผู้ปกครองกับเยาวชน
3. แต่ละครอบครัวอธิบายการดำเนินการฝึกที่ปลูก ผลผลิต วิธีการสอน และปัญหาจากการ

ทำกิจกรรม

ผลการดำเนินการ

1. ได้ผลการดำเนินการด้านต่างๆ ของโครงการ
2. ได้ทราบสิ่งที่ได้จากการลงปฏิบัติการและความร่วมมือระหว่างผู้ปกครองกับเยาวชน
3. ได้ทราบถึงการดำเนินการฝึกที่ปลูก ผลผลิต วิธีการสอน และปัญหาจากการทำกิจกรรม

กิจกรรมที่ 15 เวทีวางแผนงานโครงการทำศิลาอคาเดมี่ ในระยะ 1 ปี (งบทศบาลตำบลเมืองแก)

วันที่ 10 มีนาคม พ.ศ. 2563 ณ ห้องประชุมโรงเรียนบ้านท่าศิลา

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ได้สิ่งคาดหวังที่ผู้ใหญ่อยากเห็นเด็กและเยาวชนหลังจากที่ผ่านกระบวนการทำศิลาอคาเดมี่ 1 ปี
2. เพื่อทราบบทบาทหน้าที่ของแต่ละฝ่ายในการวางแผนให้เกิดโครงการทำศิลาอคาเดมี่ 1 ปี
3. เพื่อจัดทำแผนงานและกติกาในการเข้าโครงการทำศิลาอคาเดมี่ 1 ปี

กลุ่มเป้าหมาย

1. ผู้บริหารโรงเรียนบ้านท่าศิลา	จำนวน 1 คน
2. ทีมวิจัย	จำนวน 10 คน
3. ผู้นำชุมชน	จำนวน 12 คน
รวม	จำนวน 32 คน

ขั้นตอนวิธีการ

1. สอบถามสิ่งคาดหวังที่ผู้ใหญ่อยากเห็นเด็กและเยาวชนหลังจากที่ผ่านกระบวนการทำศิลาอคาเดมี่ 1 ปี
2. สอบถามถึงบทบาทหน้าที่ของแต่ละฝ่ายในการวางแผนให้เกิดโครงการทำศิลาอคาเดมี่ ภายใน 1 ปี
3. ร่วมจัดทำแผนงานและกติกาในการเข้าร่วมโครงการทำศิลาอคาเดมี่ 1 ปี

ผลการดำเนินการ

1. ได้ข้อมูลเกี่ยวกับสิ่งคาดหวังที่ผู้ใหญ่อยากเห็นเด็กและเยาวชนหลังจากที่ผ่านกระบวนการทำศิลาอคาเดมี่ 1 ปี
2. ทราบถึงบทบาทหน้าที่ของแต่ละฝ่ายในการวางแผนให้เกิดโครงการทำศิลาอคาเดมี่ 1 ปี
3. ได้แผนงานและกติกาในการเข้าโครงการทำศิลาอคาเดมี่ 1 ปี

กิจกรรมที่ 16 เวทีถอดบทเรียนสรุปสถานการณ์ และวางแผนงานโครงการโรงเรียนชุมชนจากบ เทศบาลตำบลเมืองแก

วันที่ 11 มีนาคม พ.ศ. 2563 ณ ห้องประชุมเทศบาลตำบลเมืองแก

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลสภาพปัญหาและสิ่งดี ๆ ที่ได้จากการทำโครงการโรงเรียนชุมชน 9 ชุมชน
2. เพื่อวิเคราะห์สถานการณ์เด็กและเยาวชนในปัจจุบันและกิจกรรมที่จะสร้างความต่อเนื่องให้กับเด็กและเยาวชน
3. เพื่อสังเคราะห์แผนงานที่จะดำเนินการให้เกิดความต่อเนื่องของโครงการโรงเรียนชุมชน

กลุ่มเป้าหมาย

1. ผู้นำชุมชน	จำนวน 30 คน
2. ทีมวิจัย	จำนวน 10 คน
รวม	จำนวน 40 คน

ขั้นตอนและวิธีการ

1. สัมภาษณ์เก็บรวบรวมข้อมูลสภาพปัญหาและสิ่งดี ๆ ที่ได้จากการทำโครงการโรงเรียนชุมชน 9 ชุมชน
2. วิเคราะห์สถานการณ์เด็กและเยาวชนในปัจจุบันและกิจกรรมที่จะสร้างความต่อเนื่องให้กับเด็กและเยาวชน
3. ระดมความคิดสังเคราะห์แผนงานที่จะดำเนินการให้เกิดความต่อเนื่องของโครงการโรงเรียนชุมชนจากผู้นำชุมชน

ผลการดำเนินการ

1. ได้ข้อมูลด้านสภาพปัญหาและสิ่งดี ๆ ที่ได้จากการทำโครงการโรงเรียนชุมชน 9 ชุมชน
2. ทราบถึงสภาพสถานการณ์เด็กและเยาวชนในปัจจุบันและกิจกรรมที่จะสร้างความต่อเนื่องให้กับเด็กและเยาวชน
3. ได้แผนงานกิจกรรมที่จะดำเนินการปรับใช้ให้เกิดความต่อเนื่องของโครงการโรงเรียนชุมชน

กิจกรรมที่ 17 ประชุมถอดบทเรียนทำแผนดำเนินงานโครงการสนับสนุนงานเด็กและเยาวชน

วันที่ 25 - 27 พฤษภาคม พ.ศ. 2563 ณ ห้องประชุมเทศบาลตำบลเมืองแก

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลและเขียนแผนการดำเนินงานโครงการศูนย์ฝึกฟุตบอลประชาชนตำบลเมืองแกท่าศาลาอคาเดมี่
2. เพื่อจัดทำแผนงานและโครงการโรงเรียนครอบครัวเพื่อพัฒนาอาชีพในชุมชน (หลักสูตรท้องถิ่น)

3. เพื่อถอดบทเรียนการพัฒนาการศึกษาและศักยภาพผู้เรียนโรงเรียนในเขตเทศบาลตำบลเมืองแกทั้ง 7 แห่ง

กลุ่มเป้าหมาย

1. ผู้นำชุมชน	จำนวน 10 คน
2. เด็กเยาวชนและทีมวิจัย	จำนวน 18 คน
3. ผู้บริหารสถานศึกษาและครู	จำนวน 70 คน
รวม	จำนวน 98 คน

ขั้นตอนและวิธีการ

1. ถอดบทเรียนสัมภาษณ์เก็บรวบรวมข้อมูลสภาพปัญหาและสิ่งดี ๆ
2. วิเคราะห์สถานการณ์เด็กและเยาวชนในปัจจุบันและกิจกรรมที่จะสร้างความต่อเนื่องให้กับเด็กและเยาวชน
3. ระดมความคิดสังเคราะห์ทำแผนงานที่จะดำเนินการให้เกิดความต่อเนื่องและนำเสนอ

ผลการดำเนินการ

1. ได้ข้อมูลและแผนการดำเนินงานโครงการศูนย์ฝึกฟุตบอลประชาชนตำบลเมืองแก ท่าศาลา อคาเดมี่
2. ได้แผนงานและโครงการโรงเรียนครอบครัวเพื่อพัฒนาอาชีพในชุมชน (หลักสูตรท้องถิ่น)
3. ได้บทเรียนและแผนการพัฒนาการศึกษาและศักยภาพผู้เรียนโรงเรียนในเขตเทศบาลตำบลเมืองแกทั้ง 7 แห่ง

กิจกรรมที่ 18 ประชุมทำแผนปฏิบัติการพัฒนาการศึกษาและศักยภาพผู้เรียนโรงเรียนในเขตเทศบาลตำบลเมืองแกทั้ง 7 แห่ง

วันที่ 11 มิถุนายน พ.ศ. 2563 ณ ห้องประชุมเทศบาลตำบลเมืองแก

วัตถุประสงค์

1. เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลระดมความคิดปัญหาและอุปสรรค
2. เพื่อจัดทำแผนปฏิบัติการเรียนการสอนเพื่อขอรับเงินอุดหนุนตามโครงการพัฒนาการศึกษาและศักยภาพผู้เรียนโรงเรียนในเขตเทศบาลตำบลเมืองแกทั้ง 7 แห่ง

กลุ่มเป้าหมาย

1. ทีมนักวิจัย	จำนวน 3 คน
2. ผู้บริหารสถานศึกษาและครู	จำนวน 35 คน
รวม	จำนวน 38 คน

ขั้นตอนและวิธีการ

1. เก็บข้อมูลสภาพการเรียนการสอนปัจจุบัน
2. วิเคราะห์ข้อมูล
3. ระดมความคิดสังเคราะห์ทำแผนปฏิบัติการเรียนการสอนรายสัปดาห์

ผลการดำเนินการ

1. ได้ข้อมูลปัญหาและอุปสรรค การเรียนการสอน
2. ได้แผนปฏิบัติการเรียนการสอนเพื่อขอรับเงินอุดหนุนตามโครงการพัฒนาการศึกษาและศักยภาพผู้เรียนโรงเรียนในเขตเทศบาลตำบลเมืองแกทั้ง 7 แห่ง

กิจกรรมที่ 19 การศึกษาดูงานการจัดการตลาดอินทรีย์

วันที่ 18 -19 สิงหาคม พ.ศ. 2563 ณ ตลาดเขียวบึงแก่นนคร จังหวัดขอนแก่น

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาดูงานของศูนย์เรียนรู้สวนผักคนเมืองการก่อเกิดตลาดเขียว
2. เพื่อให้ได้ความรู้ประสบการณ์การผลิตผักอินทรีย์ การจัดการตลาดและนำมาปรับใช้กับ

ตลาดเขียวบ้านเมืองแก

กลุ่มเป้าหมาย

1. ทีมวิจัย	จำนวน 6 คน
2. เกษตรกรบ้านเมืองแก	จำนวน 10 คน
รวม	จำนวน 16 คน

ขั้นตอนและวิธีการ

1. ศึกษาข้อมูล ติดต่อประสานงาน และสถานที่ดูงาน
2. แลกเปลี่ยนเรียนรู้ กระบวนการกลุ่ม การผลิต
3. สรุปผลการศึกษา

ผลการดำเนินการ

1. ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ปัญหาและอุปสรรค การทำตลาดเขียว
2. ได้ความรู้และประสบการณ์การผลิตผักอินทรีย์ การจัดการตลาดและนำมาปรับใช้กับตลาดเขียวบ้านเมืองแก จากการปฏิบัติโครงการย่อยรูปแบบการส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนบ้านเมืองแกทำกิจกรรมด้านเกษตรอินทรีย์ร่วมกับผู้ปกครองบ้านเมืองแก

บทที่ 4

ผลดำเนินการวิจัย

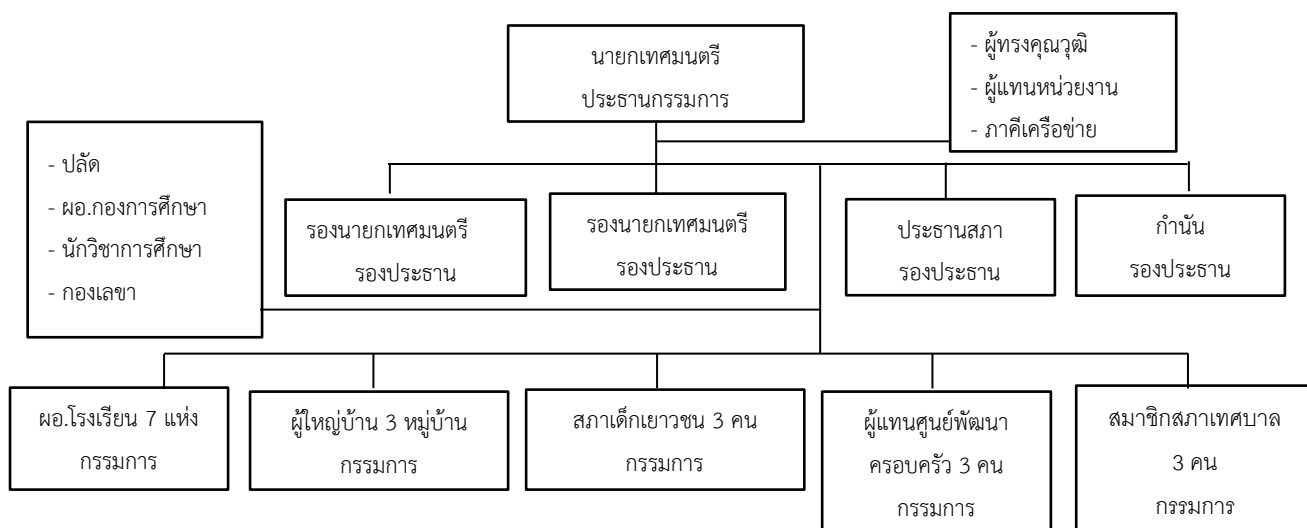
4.1 กลไกและกระบวนการดำเนินงานสนับสนุนของกลไก

กลไกพัฒนาเยาวชนเดิม (พ.ศ. 2547 – พ.ศ. 2562)

กลไกเดิมในการพัฒนาด้านเด็กและเยาวชนตำบลเมืองแกมีท้องถิ่น คือเทศบาลตำบลเมืองแก เป็นแกนหลักในการรับผิดชอบในการพัฒนาเด็กและเยาวชนในตำบล โดยช่วงแรกได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากภาคีเครือข่ายภายนอก เช่น สถาบันครอบครัวเข้มแข็ง กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ โดยเน้นกิจกรรมผ่านการทำจิตอาสาของเยาวชน การพัฒนาชุมชน งานกิจกรรมงานประเพณี ลดการทะเลาะวิวาทในชุมชน แต่เมื่อโครงการเสร็จสิ้นก็ไม่มี การขับเคลื่อนต่อ ผู้รับผิดชอบโครงการคือเจ้าหน้าที่ของเทศบาลตำบลเมืองแก พบว่าขาดความรู้และทักษะในการทำงานด้านเยาวชนมองว่าเป็นภาระงานต่อมาในปี 2556 เทศบาลตำบลเมืองแกเริ่มพัฒนาแก้ไขปัญหาเยาวชนทำให้งานเยาวชนเพิ่มพื้นที่มากขึ้น ตั้งแต่ระดับปฐมวัย-เด็กนอกระบบโดยเทศบาล บุคลากรร่วมกับมูลนิธิสยามกัมมาจลผ่านหลักสูตร “นักถักทอชุมชน” ที่เน้นให้บุคลากรท้องถิ่น ตระหนักถึงการเป็นแกนกลางในการสนับสนุนงบประมาณและเสนอของบประมาณจากภาคีเครือข่าย แต่จากการถอดบทเรียนโครงการกิจกรรมที่พัฒนาเยาวชนยังไม่มีเอกภาพ ขาดการวางแผนเป้าหมาย ร่วมกันว่ากิจกรรมที่ทำไม่ต่อเนื่อง ต่างหน่วยงานที่เข้ามาสนับสนุนต่างทำตามตัวชี้วัดของตนเอง ขาด การวางแผนเป้าหมายที่มาจากทุกภาคส่วน การตัดสินใจสนับสนุนของท้องถิ่นมาจากการตัดสินใจของ ผู้บริหารท้องถิ่นเพียงฝ่ายเดียว

กลไกพัฒนาเด็กและเยาวชนในปัจจุบันปี พ.ศ. 2563

เทศบาลตำบลเมืองแก ได้ปรับปรุงกลไกการพัฒนาเด็กและเยาวชนตำบลเมืองแก โดยจัดตั้ง เป็น “คณะกรรมการพัฒนาเด็กและเยาวชนตำบลเมืองแก” ดังนี้

ภาพที่ 4.1 โครงสร้างคณะกรรมการพัฒนาเด็กและเยาวชนตำบลเมืองแก

บทบาทและอำนาจหน้าที่

1. จัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาระดับเด็กและเยาวชนตำบลเมืองแกลงตั้งแต่กระบวนการหาปัญหา วางเป้าหมาย สร้างตัวชี้วัด การพัฒนาร่วมกัน
2. จัดทำแผนพัฒนาเยาวชนสนับสนุนให้เกิดการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนา พร้อมทั้งเสนอของบประมาณจากหน่วยงานภายนอก
3. พิจารณาแผนการพัฒนาเยาวชนพร้อมทั้งสนับสนุนการพัฒนาเด็กและเยาวชนทั้งในและนอกระบบ
4. ติดตามประเมินผลให้การสนับสนุนการดำเนินการดำเนินการตามโครงการที่พิจารณาอนุมัติงบประมาณหรือโครงการที่ได้รับจากหน่วยงานภายนอกภาคีเครือข่ายอย่างต่อเนื่อง
5. ติดตามตรวจสอบผลการดำเนินงานผลการดำเนินการและงบการเงินให้ทราบต่อเนื่อง

แนวทางการดำเนินการ

1. ขับเคลื่อนการสนับสนุนงบประมาณการพัฒนาเด็กในระบบ ผ่านโครงการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นโดยใช้งานวิจัยท้องถิ่นในการหาความรู้แล้วนำมาวิเคราะห์ออกแบบก่อนเป็นหลักสูตรท้องถิ่น แล้วขับเคลื่อนโครงการจากงบประมาณของเทศบาลตำบลเมืองแกลง ด้วยงบประมาณ 240,000 บาท
2. ขับเคลื่อนการสนับสนุนงบประมาณพัฒนาเด็กในระบบที่อยู่ในระดับชั้นมัธยมต้นให้มีความสุขในการเรียน ผ่านการหาความรู้ ทบทวนบทเรียนและทดลองปฏิบัติงานผ่านงานวิจัยท้องถิ่นแล้วนำมาขับเคลื่อนต่อเนื่องเพื่อให้เห็นผลลัพธ์อย่างชัดเจน โดยใช้งบประมาณจากเทศบาลตำบลเมืองแกลงเงินงบประมาณสนับสนุน 50,000 บาท
3. การขับเคลื่อนกิจกรรมโครงการโรงเรียนชุมชน ที่มุ่งพัฒนากลไกการขับเคลื่อนเยาวชนในระดับหมู่บ้าน ปีนี้ได้ใช้งานวิจัยท้องถิ่นในการหาความรู้ชุดประสบการณ์ ในอดีตทุนของชุมชนในการขับเคลื่อนงานเยาวชนแล้วนำมาออกแบบโครงการเพื่อรับการสนับสนุนงบประมาณโดยมีหมู่บ้านที่จะทดลองปฏิบัติการ 9 ชุมชน

การจัดกลไกปฏิบัติการ

นักวิจัยหลัก

1. นายสุรศักดิ์	สิงห์หาร	ปลัดเทศบาลตำบลเมืองแกลง
2. นายเบิ้ม	สงนวน	ผู้นำหมู่ที่ 3
3. นางสาวกาญจน์	ลักษระ	ผู้นำหมู่ที่ 3
4. นางสาวสมหมาย	รักษะชอบ	ผู้นำหมู่ที่ 3
5. นางสาวเยาวลักษณ์	งามคำ	ผู้นำหมู่ที่ 3
6. นายวิรัตน์	อุดหนุน	ผู้นำหมู่ที่ 3

7. นายไกรสร	งอกงาม	ผู้นำ หมู่ที่ 17
8. นายชูชาติ	ประเมินชัย	ผู้นำ หมู่ที่ 4
9. นายประถม	ใจแก้ว	ผู้นำ หมู่ที่ 6
10. นายสงวน	คหาวงค์	ผู้นำ หมู่ที่ 5
11. นายทัตพงษ์	บุญมี	ผู้นำ หมู่ที่ 7
12. นางสาวกาญจนา	ศรีราช	ครู โรงเรียนเมืองแกพิทยาสรรค์
13. นางมยุรี	ทองสุข	ครู กศน.ตำบลเมืองแก
14. นายประสิทธิ์	อุดหนุน	ครู โรงเรียนเมืองแกพิทยาสรรค์
15. นายไกรสร	เพริศแก้ว	นักวิชาการศึกษา เทศบาลตำบลเมืองแก
16. นายพิสิษฐ์	พงษ์สุวรรณ	ผู้ช่วยครูผู้ดูแลเด็ก ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โรงเรียนบ้านหนองแขว
17. นางสาวอรัญญา	อุดหนุน	พนักงานจ้างเทศบาลตำบลเมืองแก
18. นายอรุณศักดิ์	กำจร	ประธานสภาเด็กและเยาวชนตำบลเมืองแก
19. นายธนภัทร	สงวน	เยาวชน หมู่ที่ 3
20. นางสาวนิตติยา	เห็นสิน	เยาวชน หมู่ที่ 3
21. นายกฤษดา	สาแก้ว	ผู้นำ หมู่ที่ 7
22. นายถนอม	บุญโต	ผู้อำนวยการโรงเรียนเมืองแกพิทยาสรรค์

บทบาทหน้าที่ในกระบวนการวิจัย

ดำเนินการประชุม วางแผนและกำหนดกรอบกลุ่มที่จะไปดำเนินการจัดเก็บข้อมูล กำหนดตารางเวลาในการปฏิบัติงาน นัดหมาย สัมภาษณ์ กลุ่มเป้าหมายปฏิบัติการ การประชุมกลุ่มย่อย เก็บรวบรวมข้อมูลบริบทและสถานการณ์เด็กและเยาวชน กิจกรรมต่าง ๆ ตามข้อกำหนดในโครงการวิจัย และแผนปฏิบัติการชุมชนร่วมกับทีมชุมชน เก็บรวบรวมข้อมูลการศึกษาวิจัยจากผู้เข้าร่วมโครงการวิจัยหลักและโครงการย่อย เตรียมตรวจสอบเอกสาร ร่วมผลิต/เผยแพร่ข้อมูลวิชาการและองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้อง ในรูปแบบต่าง ๆ รวมทั้งจัดกิจกรรมที่เกี่ยวข้องในงานวิจัยและงานชุมชนการอภิปรายผลและลงข้อสรุป การลงข้อสรุปหรือผลการวิจัยในการทำวิจัยนั้น ร่วมนำเสนอข้อมูลให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย การลงข้อสรุปหรือผลการวิจัย รวมทั้งการวิเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษาจากตำรา และผู้มีความรู้ การค้นคว้าเอกสารที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยจากแหล่งข้อมูลเพื่อสนับสนุน การวิจัยการพัฒนาระบบและกลไกการพัฒนาเด็กและเยาวชนตำบลเมืองแกอย่างมีส่วนร่วมในภาพรวมงานวิจัยหลักระดับตำบล

ทีมที่ปรึกษา

1. นายจักรกฤษณ์ พาณิชยกิจเจริญ นายกเทศมนตรี

2. นายเสมอ	เอ็นดู	รองนายกเทศมนตรี
3. นายทิพย์	ทองด้วง	รองนายกเทศมนตรี
4. นายถนอม	บุญโต	ผู้อำนวยการโรงเรียนเมืองแกพิทยาสรรค์

บทบาทหน้าที่ในกระบวนการวิจัย

ให้คำปรึกษา ส่งเสริม สนับสนุน อำนวยความสะดวก แก้ไขปัญหา ติดตามประเมินผลและประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการทำงานวิจัย

ทีมวิจัยโครงการย่อยที่ 1 : โครงการศึกษาแนวทางการเรียนอย่างไรให้มีความสุขตามช่วงวัย โรงเรียนเมืองแกพิทยาสรรค์

1. เด็กหญิงพิภรณ์	ขวัญใจ	นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
2. เด็กหญิงชนติพร	อดุทน	นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
3. นางสาวกนกวรรณ	เพชรดี	นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6
4. นางสาวเบญญทิพย์	บุญสิทธิ์	นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6
5. นางสาวมยุรี	อดุทน	นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6
6. นางสาววิจิตรา	เสาทอง	นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6
7. นางสาวปนัดดา	เล็กสันเทียะ	นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6
8. นางสาวเหมสุดา	สายทอง	นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6
9. นางสาวกาญจนา	ศรีราช	ครู
10. นางปวีณา	จันดา	ครู
11. นายประสิทธิ์	อดุทน	ครู
12. นายถนอม	บุญโต	ผู้อำนวยการโรงเรียน

บทบาทหน้าที่ในกระบวนการวิจัย

ดำเนินการประชุม วางแผนและกำหนดกรอบกลุ่มที่จะไปดำเนินการจัดเก็บข้อมูล กำหนดตารางเวลาในการปฏิบัติงานนัดหมาย สัมภาษณ์ กลุ่มเป้าหมายปฏิบัติการ การประชุมกลุ่มย่อย เก็บรวบรวมข้อมูลศึกษาแนวทางการเรียนอย่างไรให้มีความสุขตามช่วงวัยจัดกิจกรรมต่าง ๆ ตามข้อกำหนดในโครงการวิจัย และแผนปฏิบัติการเรียนการสอนกับกลุ่มเป้าหมายนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ร่วมกับทีมชุมชน เก็บรวบรวมข้อมูลบริบทชุมชน 5 ชุมชน ได้แก่ หมู่ที่ 1 หมู่ที่ 2 หมู่ที่ 4 หมู่ที่ 10 หมู่ที่ 18 คั่นคว่าเอกสารที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยจากแหล่งข้อมูลเพื่อสนับสนุน งานวิจัยหลักการพัฒนาาระบบและกลไกการพัฒนาเด็กและเยาวชนตำบลเมืองแกอย่างมีส่วนร่วม

ทีมวิจัยโครงการย่อยที่ 2 : โครงการศึกษารูปแบบการส่งเสริมการเล่นกีฬาของเด็กและ

เยาวชนชุมชนท่าศิลา 4 หมู่บ้าน

1. นายสงวน	คหาวงศ์	ผู้นำ หมู่ที่ 5
2. นายวิชัย	บุญมี	ผู้นำ หมู่ที่ 5
3. น.ส.รจนา	คันชั่งทอง	ผู้นำ หมู่ที่ 5
4. นายประถม	ใจแก้ว	ผู้นำ หมู่ที่ 6
5. นายสว่าง	เพิ่มผล	ผู้นำ หมู่ที่ 6
6. นางยุพิน	ตุดา	ผู้นำ หมู่ที่ 6
7. นายทัตพงษ์	บุญมี	ผู้นำ หมู่ที่ 7
8. นายบุญเลิศ	วางาม	ผู้นำ หมู่ที่ 7
9. นางสุพิท	กุลสิทธิ์	ผู้นำ หมู่ที่ 7
10. นายเดชา	แก้วศรี	ผู้นำ หมู่ที่ 7
11. นาย กฤษดา	สาแก้ว	ผู้นำ หมู่ที่ 7
12. นายไกรสร	งอกงาม	ผู้นำ หมู่ที่ 17
13. นางสาวสุนีย์	ธรรมชอบ	ผู้นำ หมู่ที่ 17
14. นางอัญชลี	บุญมี	ผู้นำ หมู่ที่ 17
15. นางสาวอุบลวรรณ	เกียรติชูสกุล	เยาวชน หมู่ที่ 5
16. เด็กหญิงสุนิสา	สุขตาม	เยาวชน หมู่ที่ 5
17. นายวุฒิชัย	หลอดทอง	เยาวชน หมู่ที่ 6
18. นายสหชัย	ศรีสังวร	เยาวชน หมู่ที่ 6
19. นายเด่น	งอกงาม	เยาวชน หมู่ที่ 7
20. นายเอกพล	จันทปัด	เยาวชน หมู่ที่ 7
21. นายจักรรินทร์	การะเกษ	เยาวชน หมู่ที่ 17
22. นายสุรัชย์	คุมสระ	เยาวชน หมู่ที่ 17

บทบาทหน้าที่ในกระบวนการวิจัย

ดำเนินการประชุม วางแผนและกำหนดกรอบกลุ่มที่จะไปดำเนินการจัดเก็บข้อมูล กำหนดตารางเวลาในการปฏิบัติงาน นัดหมาย สัมภาษณ์ กลุ่มเป้าหมายปฏิบัติการ การประชุมกลุ่มย่อย เก็บรวบรวมข้อมูลและจัดกิจกรรมต่าง ๆ ตามข้อกำหนดในโครงการวิจัย และแผนปฏิบัติการ โครงการศึกษารูปแบบการส่งเสริมการเล่นกีฬาของเด็กและเยาวชนชุมชนท่าศิลา 4 หมู่บ้าน เก็บรวบรวมข้อมูลบริบทชุมชน 4 ชุมชน ได้แก่ หมู่ที่ 5 หมู่ที่ 6 หมู่ที่ 7 และหมู่ที่ 17 ค้นคว้าเอกสารที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยจากแหล่งข้อมูลเพื่อสนับสนุน งานวิจัยหลักการพัฒนากระบวนการและกลไกการพัฒนาเด็กและเยาวชนตำบลเมืองแกอย่างมีส่วนร่วม

**วิจัยโครงการย่อยที่ 3 : โครงการรูปแบบการส่งเสริมให้เด็กทำกิจกรรมด้านเกษตรอินทรีย์
ร่วมกับผู้ปกครองบ้านเมืองแก**

1. นายเบิ้ม	สงนวน	ผู้ใหญ่บ้าน
2. นายวิรัตน์	อุดหนุน	สภาผู้นำ
3. นางสาวราญ	ลักษร	สภาผู้นำ
4. นางทองสุข	เสาวรส	สภาผู้นำ
5. นางสมหมาย	รักษชอบ	สภาผู้นำ
6. นายธนภัทร	สงนวน	เยาวชน
7. นางสาวนิตติยา	เห็นสิน	เยาวชน
8. ด.ญ ดรลพร	ตะวันแทน	เยาวชน

บทบาทหน้าที่ในกระบวนการวิจัย

ดำเนินการประชุม วางแผนและกำหนดกรอบกลุ่มที่จะไปดำเนินการจัดเก็บข้อมูล กำหนดตารางเวลาในการปฏิบัติงานนัดหมาย สัมภาษณ์ กลุ่มเป้าหมายปฏิบัติการ การประชุมกลุ่มย่อย เก็บรวบรวมข้อมูลและจัดกิจกรรมต่าง ๆ ตามข้อกำหนดในโครงการวิจัย และแผนปฏิบัติการ โครงการรูปแบบการส่งเสริมให้เด็กทำกิจกรรมด้านเกษตรอินทรีย์ร่วมกับผู้ปกครองบ้านเมืองแก เก็บรวบรวมสถานการณ์เด็กและเยาวชนในบ้านเมืองแกขั้นตอนการดำเนินการสำรวจข้อมูลฐานทุนด้านการทำเกษตรอินทรีย์ของบ้านเมืองแกเชิญปราชญ์ชาวบ้าน ตัวแทนกลุ่มเกษตรอินทรีย์มาให้ข้อมูลการขับเคลื่อนกิจกรรมเกษตรอินทรีย์ของบ้านเมืองแก รวบรวมผลการศึกษาข้อมูลกลุ่มเกษตรอินทรีย์ทั้งหมดในบ้านเมืองแกจากการออกแบบแผนปฏิบัติการ กลไกของชุมชนที่เข้ามาสนับสนุนกิจกรรม ค้นหาเอกสารที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยจากแหล่งข้อมูลเพื่อสนับสนุน งานวิจัยหลักการพัฒนาและกลไกการพัฒนาเด็กและเยาวชนตำบลเมืองแกอย่างมีส่วนร่วม

4.2 บริบทชุมชน 9 ชุมชน

4.2.1 บริบทชุมชน บ้านหนองยาง หมู่ที่ 1 ตำบลเมืองแก อำเภอดำรงวิทยารัษฎานุบำรุง จังหวัดสุรินทร์

ด้านสังคม

ประวัติความเป็นมา

บ้านหนองยางหมู่ที่ 1 ตำบลเมืองแก อำเภอดำรงวิทยารัษฎานุบำรุง จังหวัดสุรินทร์ เดิมชาวบ้านได้ย้ายมาจากบ้านหมากหมี่ อำเภอดำรงวิทยารัษฎานุบำรุง จังหวัดสุรินทร์ โดยมีนายชม งามเลิศ ได้เป็นผู้ก่อตั้งหมู่บ้านเป็นคนแรกด้วย คนที่ 2 คือ นายดี บริสุทธิ์ คนที่ 3 นายพิรุณ งามเลิศ และต่อมาก็ได้ดำรงตำแหน่งกำนันตำบลเมืองแก และได้หมดวาระลง มีการเลือกตั้งผู้ใหญ่บ้านคือ นายทูล เหลี่ยมดี ต่อมาบ้านหนองยางได้มีการแยกออกเป็น 3 หมู่บ้าน คือหมู่ที่ 1 บ้านหนองยาง หมู่ที่ 14 บ้านตากแดด หมู่ที่ 16 บ้านหนองแต้ และมีผู้ใหญ่บ้านปกครองบ้านหนองยางมาจนถึงปัจจุบัน

รายนามผู้ใหญ่บ้านจากอดีตจนถึงปัจจุบัน

1. นายชุม งามเลิศ
2. นายดี บริสุทธิ์
3. นายพิรุณ งามเลิศ อดีตกำนัน ต.เมืองแก
4. นายทูล เหลี่ยมดี หมดวาระ พ.ศ. 2537
5. นายมัค จันทรคณา พ.ศ. 2537 - 2542
6. นายประณม บุรณะ พ.ศ. 2542 - 2547
7. นางอำนวย สุขล้วน พ.ศ. 2547 - 2552
8. นายจับ งามเลิศ พ.ศ. 2552 - 2559
9. นายมานะ พิศงาม คนปัจจุบัน

ที่ตั้งและอาณาเขต

บ้านหนองยาง ตำบลเมืองแก อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์ ตั้งอยู่ทางทิศใต้ของอำเภอท่าตูม ห่างจากที่ว่าการอำเภอประมาณ 10 กิโลเมตร ตามเส้นทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 214 ห่างจากศาลากลางจังหวัดสุรินทร์ ประมาณ 42 กิโลเมตร

ครัวเรือนและประชากร

จำนวนครัวเรือน 99 ครัวเรือน จำนวนประชากรที่อาศัยอยู่จริง 353 คน แยกเป็นเพศชาย จำนวน 165 คน และเป็นเพศหญิง จำนวน 188 คน

กลุ่มองค์กรต่าง ๆ ในชุมชน

- ศูนย์ส่งเสริมสหกรณ์ประจำหมู่บ้าน จัดตั้งเมื่อ พ.ศ. 2542 มีสมาชิกจำนวน 99 คน เงินทุน 12,000 บาท ประธานกลุ่มชื่อ นายมัค จันทรคณา
- กลุ่มกองทุนหมู่บ้านหนองยางจัดตั้งเมื่อ พ.ศ. 2544 ประธานกลุ่มชื่อ นายทวี จารัตน์
- กลุ่มสตรีออมทรัพย์บ้านหนองยาง จัดตั้งเมื่อวันที่ 5 เมษายน พ.ศ. 2549 มีสมาชิกจำนวน 15 คน เงินทุน 5,000 บาท ประธานกลุ่มชื่อ นางเทียน บุรณะ
- กลุ่มออมทรัพย์สัจจะบ้านหนองยางจัดตั้งเมื่อวันที่ 5 พฤษภาคม พ.ศ. 2550 ประธานกลุ่มชื่อ นายทวี จารัตน์

ด้านการปกครองและภาษา

บ้านหนองยาง หมู่ที่ 1 ตำบลเมืองแก อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์ มีการปกครองโดยระบอบประชาธิปไตย มีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขของชาติ มีเชื้อชาติไทย สัญชาติไทย นับถือศาสนาพุทธเป็นศาสนาประจำชาติ ภาษาท้องถิ่นส่วนใหญ่ พูดภาษาเขมรและภาษาไทย

ด้านศาสนา ประเพณีและวัฒนธรรม

นับถือศาสนาพุทธ ประเพณี/วัฒนธรรม ได้แก่ บุญกองข้าวบุญรวมญาติ ช่วงเทศกาล วันเทศน์มหาชาติ (บุญพระเวส) บุญเข้าพรรษาบุญตักบาตรเทโว ออกพรรษาบุญกฐิน และงานปฐมาภิเษก

ด้านเศรษฐกิจ

การประกอบอาชีพและรายได้

- อาชีพหลัก	(1) ทำนา	จำนวน 75 ครัวเรือน
	(2) ค้าขาย	จำนวน 3 ครัวเรือน
	(3) รับราชการ	จำนวน 7 ครัวเรือน
- อาชีพเสริม	(1) ช่างทั่วไป	จำนวน 11 ครัวเรือน
	(2) รับจ้างทั่วไป	จำนวน 10 ครัวเรือน

ผลิตภัณฑ์ที่น่าสนใจ/ ผลิตภัณฑ์จากภูมิปัญญาท้องถิ่น/ผลิตภัณฑ์ OTOP ได้แก่ โอง่งน้ำ
รายได้เฉลี่ย 179,304.55 บาท/ครัวเรือน/ปี

ตารางที่ 4.2 แสดงการวิเคราะห์ด้านทรัพยากร บ้านหนองยาง หมู่ที่ 1 ตำบลเมืองแก อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์

ชื่อทรัพยากร	สภาพในอดีต	สภาพในปัจจุบัน	การใช้ประโยชน์	แนวโน้มในอนาคต
ที่ดินทำกิน				
1.ทำนา	พื้นที่หมู่ที่ 1 ทำนา 75 ครัวเรือน 1,328 ไร่ เป็นพื้นที่แปลงนาเล็กๆ ใช้ควายไถนา ดำนา ถอนกล้า ใส่ปุ๋ยคอก ปุ๋ย ปลา กบ เขียด หาง่าย ตามท้องถิ่น มีการลงแขกทำนา และเกี่ยวข้าว สภาพดิน พื้นที่ดินเป็นดินทราย	- ทำนาอินทรีย์ จำนวน 22 ราย ผลผลิตต่อไร่ 350-400 กก./ไร่ - มีทำนาเคมี จำนวน 53 ราย ใช้ปุ๋ยเคมี แต่ไม่ใช้ยาฆ่าแมลง - ผลผลิตต่อไร่ 650-700 กก./ไร่	- มีทำนาอินทรีย์ จำนวน 22 ราย ผลผลิตต่อไร่ 350-400 กก./ไร่ - มีทำนาเคมี จำนวน 53 ราย ใช้ปุ๋ยเคมี แต่ไม่ใช้ยาฆ่าแมลง ผลผลิตต่อไร่ 650-700 กก./ไร่	- ถ้ามีน้ำก็หันมาปลูกพืชผักสวนครัว - การทำนาอินทรีย์ มีทั้งที่เข้าและไม่เข้าร่วมโครงการ อาจจะมีแนวโน้มทำนาอินทรีย์มากขึ้น - การสืบทอดเป็นส่วนของผู้หลาน ไม่ให้นาทุนมารับต่อ - หลายปีข้างหน้าอาจจะมีพืชเศรษฐกิจพอเพียงเข้ามาหลายด้าน
2.ลำห้วยจวบ	ห้วยจวบยาว 3 กม. เป็นดินทราย น้ำตื้นเขิน มีการปลูกต้นไม้รอบห้วย มีการสูบน้ำจากลำห้วยใส่นา	มีการขุดลอกเพิ่มเติมทำให้มีน้ำกักเก็บและบรรจุเต็มลำห้วย มีการปลูกต้นไม้ริมลำห้วย	ชาวบ้านหนองยางและหมู่บ้านใกล้เคียง หมู่ที่ 12 ได้ให้วัว-ควาย และใช้ประโยชน์และชาวบ้านหาปลา	- ในอนาคตไม่ยากให้มีการปลูกยูคาในริมห้วย มีทางสัญจรที่สะดวก
3.ประปาหมู่บ้าน	เป็นสระน้ำ ของ โรงเรียน เพื่อใช้ในการปลูกผักของนักเรียน	สระน้ำของโรงเรียนใช้ประโยชน์ในการทำประปาหมู่บ้าน ปี 2561 มีสมาชิกใช้น้ำประปา 71 ราย จากจำนวน 109 ราย	สมาชิก 71 ราย ใช้น้ำประปาหมู่บ้านที่เหลือใช้น้ำบาดาล	คาดว่าในอนาคตจะมีสมาชิกใช้น้ำประปาเพิ่มมากขึ้น

4.2 บริบทชุมชน

4.2.1 บ้านหนองคูน้อย หมู่ที่ 2 ตำบลเมืองแก อำเภอลำดวน จังหวัดสุรินทร์

ด้านสังคม

ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน

เดิมตั้งบ้านเรือนอยู่บ้านลุ่มปุ้ง ก่อนปี 2473 ได้มีประชาชนอพยพมาอยู่ตามหัวไร่ปลายนา จำนวน 10 ครัวเรือน โดยมี นายคง – นางนารี กำจร เป็นผู้บุกเบิก จับจองได้ที่ทำกินและที่อาศัย มากพอสมควร

ที่ตั้งและอาณาเขต

ที่ตั้งบ้านหนองคูน้อย ตั้งอยู่หมู่ที่ 2 ตำบลเมืองแก อำเภอลำดวน จังหวัดสุรินทร์ตั้งอยู่ทางทิศเหนือของตำบลเมืองแก อยู่ห่างจากอำเภอลำดวนทางทิศใต้ประมาณ 8 กิโลเมตร และที่ตั้งเทศบาลตำบลเมืองแกไปทางทิศตะวันออก 3 กิโลเมตร มีพื้นที่ทั้งหมด 1,600 ไร่ แบ่งเป็นพื้นที่อยู่อาศัย 80 ไร่ พื้นที่เรือกสวนไร่นา 1,520 ไร่

อาณาเขต และการติดต่อ

ทิศเหนือ	ติดบ้านลุ่มปุ้ง	ตำบลท่าตูม	อำเภอลำดวน
ทิศใต้	ติดบ้านกุง	ตำบลเมืองแก	อำเภอลำดวน
ทิศตะวันออก	ติดบ้านบัวโคก	ตำบลบัวโคก	อำเภอลำดวน
ทิศตะวันตก	ติดบ้านตากแดด	ตำบลเมืองก	อำเภอลำดวน

สภาพประเทศและภูมิอากาศ

ภูมิศาสตร์ส่วนใหญ่เป็นที่ราบสูง อากาศร้อนแห้งแล้งพื้นผิวดินเป็นดินร่วนปนทราย น้ำซึมผ่านได้เร็ว

ครัวเรือนและประชากร

จำนวนครัวเรือนทั้งหมด 109 ครัวเรือน จำนวนประชากรทั้งหมด 464 คน แยกเป็นเพศชาย จำนวน 228 คน และแยกเป็นเพศหญิง จำนวน 464 คน

กลุ่ม/องค์กร/เงินทุนในชุมชน

- กองทุนหมู่บ้าน
- กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต
- กองทุน กขคจ.
- กลุ่มสัจจะ
- กองทุนแม่ของแผ่นดิน
- โรงสีชุมชน
- ฌาปนกิจสงเคราะห์หมู่บ้าน

ปราชญ์ชาวบ้านและภูมิปัญญา ดังนี้

ตารางที่ 4.3 แสดงรายชื่อปราชญ์ชาวบ้าน

ลำดับ	ชื่อ - สกุล	อายุ	ที่อยู่	การศึกษา	ปราชญ์ด้าน
1	นายโพธิ์ แก้วมณี	75	1/1	ป.4	ศาสนา
2	นายขุนทอง อินทร์แก้ว	75	10	ป.4	พิธีกรรม ศาสนา
3	นางพุดธา ยืนหาญ	65	36	ป.4	หมอดู
4	นายอ้าย กะการดี	74	18	ป.4	เป่า

ตารางที่ 4.4 แสดงภูมิปัญญา

ลำดับ	ชื่อ - สกุล	อายุ (ปี)	ที่อยู่	การศึกษา	ภูมิปัญญาด้าน
1	นายทองใบ ธรรมนาม	52	9	ประถมศึกษาปีที่ 4	ทำบายศรี
2	นายลี กำจร	72	31/4	ประถมศึกษาปีที่ 4	สานแห สวิง
3	นายถาวร สายเชื้อ	49	11/2	ประถมศึกษาปีที่ 4	ช่างก่อสร้าง
4	นางน้ำหอม เอ็นดู	51	2/1	ประถมศึกษาปีที่ 4	สานหมวก
5	นางเอ็ดด โสระถาวร	70	11/2	ประถมศึกษาปีที่ 4	หมอดำแย
6	นายเข้มพร จันทรเจริญ	49	9	ประถมศึกษาปีที่ 4	วาดแผนโบราณ
7	นายจันทรโท นาผม	62	67	ประถมศึกษาปีที่ 4	วาดแผนโบราณ
8	นางสวน สากแก้ว	52	34	ประถมศึกษาปีที่ 4	มัดหมี่
9	นางดวงจันทร์ พรชานา	34	70	ประถมศึกษาปีที่ 4	มัดหมี่

ด้านศาสนา ประเพณีและวัฒนธรรม

นับถือศาสนาพุทธ มีประเพณี/วัฒนธรรม ได้แก่ บุญกองข้าว บุญรวมญาติ ช่วงเทศกาล วันเทศน์มหาชาติ (บุญพระเวส) บุญเข้าพรรษา บุญตักบาตรเทโว ออกพรรษาบุญกฐิน งานปรีวาสมกรรม

ด้านเศรษฐกิจ

การประกอบอาชีพและรายได้

ครอบครัวทำนา จำนวน 109 ครัวเรือน ผลิตภัณฑ์ที่น่าสนใจในชุมชนการทอผ้าไหม ผลิตโดยกลุ่มพัฒนาสตรีบ้านหนองคูน้อย มีทั้งผ้าไหม มัดหมี่ ผ้าโสร่ง

ผลิตภัณฑ์ที่น่าสนใจของหมู่บ้าน คือ ผ้าไหม ผลิตโดยกลุ่มสตรีบ้านหนองคูน้อย มีทั้งผ้าไหม มัดหมี่ ผ้าซิ่น ผ้าโสร่ง ราคาประมาณ 300 – 1,500 บาท ตามชนิดของผ้า

อาชีพหลัก คือ การทำนา อาชีพรอง รับจ้าง ทอผ้าไหม

รายได้เฉลี่ย 176,629.36 บาท/ครัวเรือน/ปี

ตารางที่ 4.6 แสดงการวิเคราะห์ด้านทรัพยากร บ้านหนองคูน้อย หมู่ที่ 2 ตำบลเมืองแก อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์

ชื่อทรัพยากร	สภาพในอดีต	สภาพในปัจจุบัน	การใช้ประโยชน์	แนวโน้มในอนาคต
ที่ดินทำกิน				
ทำนา	ทำนา 100 ราย สภาพแปลงเป็นนาเล็ก ๆ ใช้ควายไถนา ใช้การปักดำเอา ใช้ปุ๋ยคอก มูลวัวควาย และร่อนน้ำฝนอย่างเดียว การเก็บเกี่ยวใช้คนเกี่ยวเป็นการลงแขก การนวดข้าวแบบการตีข้าว	สภาพแปลงนาจะเป็นแบบแปลงนาใหญ่ๆมีการใช้ปุ๋ยเคมีในการใส่ นาข้าวจำนวน 100 ราย เป็นนาเกษตรอินทรีย์ 24 ราย วิธีการทำนาใช้เครื่องทุ่นแรง คือการใช้รถไถนา การเก็บเกี่ยวใช้รถเกี่ยวข้าว	ชาวนาใช้ปลูกข้าวทุกครัวเรือน ปลูกหลังนาข้าวที่ทำการเกษตรอินทรีย์ก็จะใช้	คาดว่าจะปลูกข้าวน้อยลงถ้าน้ำแห้งขาดไม่เอื้ออำนวย
หนองน้ำบ้านหนองคูน้อยทำน้ำประปา	ใช้น้ำทำฝนตกใช้สระ	ใช้น้ำแห้งขาด อยากเจาะบ่อบาดาล	ชาวบ้านใช้ทุกครัวเรือน จำนวน 100 ครัวเรือน	อยากใช้ชุดลอกสระเพื่อใช้ประโยชน์ในชุมชน

4.2.2 บริบทชุมชน บ้านหนองม่วง หมู่ที่ 4 ตำบลเมืองแก อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์ ด้านสังคม

ประวัติความเป็นมา

บ้านหนองม่วงก่อตั้งมาประมาณ 200 กว่าปี โดยการอพยพมาจากบ้านโสมน หมู่ที่ 5,17 ตำบลบัวโคก อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์ ในปัจจุบัน โดยบุคคลที่มาตั้งรกรากคนแรก คือ นายปรมงทอง โดยมาอยู่ใกล้กับหนองน้ำขนาดใหญ่ที่มีต้นมะม่วงใหญ่อยู่กลางหนองน้ำ รอบ ๆ หนองน้ำมีต้นตาลขึ้นอยู่ทั่วบริเวณ จนได้ตั้งชื่อตามหนองน้ำว่า “บ้านหนองม่วง” มาจนถึงปัจจุบัน โดยมี นายชูชาติ ประเมินชัย เป็นผู้ใหญ่บ้านบ้านหนองม่วงตั้งอยู่หมู่ที่ 4 ตำบลเมืองแก อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์ อยู่ห่างจากศาลากลางจังหวัดสุรินทร์ ไปทางทิศเหนือ 43 กิโลเมตร ห่างจากที่ว่าการอำเภอท่าตูมไปทางทิศใต้ 12 กิโลเมตร อยู่ห่างจากที่ตั้งเทศบาลตำบลเมืองแกไปทางทิศตะวันออกเฉียงใต้ 7 กิโลเมตร ใช้การคมนาคมโดยรถยนต์และรถจักรยานยนต์ ประชากรในพื้นที่ส่วนมากทำการเกษตร คือ ทำนา ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน โดยข้าวที่ปลูกเป็นข้าวหอมมะลิ ปลูกข้าวปีละ 1 ครั้ง

สภาพภูมิประเทศ

ภูมิประเทศส่วนใหญ่เป็นที่ราบสูง พื้นผิวดินเป็นดินเหนียวปนทราย

ที่ตั้งและอาณาเขต

ทิศเหนือ	ติดกับบ้านร่มไทร
ทิศใต้	ติดกับบ้านหนองแวง
ทิศตะวันออก	ติดกับบ้านบุใหญ่ ตำบลบัวโคก
ทิศตะวันตก	ติดกับบ้านเมืองแก

ครัวเรือนและประชากร

จำนวนครัวเรือน 89 ครัวเรือน จำนวนประชากรทั้งหมด 342 คน แยกเป็นเพศชาย จำนวน 175 คน และแยกเป็นเพศหญิง จำนวน 167 คน

ผู้นำชุมชน ปราชญ์ชาวบ้าน และภูมิปัญญาท้องถิ่น ดังนี้

ตารางที่ 4.7 แสดงรายชื่อผู้นำชุมชนที่สำคัญในหมู่บ้าน

ลำดับที่	ชื่อ - สกุล	ตำแหน่ง
1.	นายชูชาติ ประเมินชัย	ผู้ใหญ่บ้าน
2.	นายชัย ประเจริญ	ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน
3.	นางทอง เอื้อเพื่อสุข	ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน

กลุ่มอาชีพเยาวชน

- ผลิตไข่เค็ม

กลุ่มอาชีพอื่น

- ทอผ้า

กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต 1 กลุ่ม

- กองทุนหมู่บ้าน	จำนวนสมาชิก 107 คน
- กลุ่มเกษตรอินทรีย์	จำนวนสมาชิก 31 คน
- กลุ่มสตรีทอผ้า	จำนวนสมาชิก 30 คน
- กลุ่มตัดเย็บเสื้อผ้า	จำนวนสมาชิก 6 คน

ด้านศาสนา ประเพณีและวัฒนธรรม

นับถือศาสนาพุทธ ประเพณี/วัฒนธรรม ได้แก่ ประเพณีลอยกระทง ประเพณีวันสงกรานต์ ประเพณีเข้า-ออกพรรษา ประเพณีทำบุญตักบาตรหมู่บ้าน

ด้านเศรษฐกิจ

การประกอบอาชีพและรายได้

ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพหลักคือ ทำนา อาชีพรอง รับจ้าง

ธุรกิจภายในหมู่บ้านได้แก่

(1) ร้านค้าชุมชน/ศูนย์สาธิตการตลาด	จำนวน 1 แห่ง
(2) ร้านขายของชำ (ของใช้จำเป็น)	จำนวน 3 แห่ง
(3) โรงสีข้าวของหมู่บ้าน - แห่ง โรงสีข้าวส่วนตัว	จำนวน 2 แห่ง

กลุ่มอาชีพมีความเข้มแข็ง มีรายได้และประกอบอาชีพได้อย่างยั่งยืน คือ

- รายได้จากการทอผ้าไหม
- รายได้จากการเลี้ยงโค
- รายได้จากการเลี้ยงปลา
- รายได้จากการทำปุ๋ยเกษตรอินทรีย์
- รายได้จากการเพาะเห็ดฟาง
- รายได้จากการเลี้ยงสุกร
- รายได้จากการผลิตน้ำยาล้างจาน
- รายได้จากเงินออม
- รายได้จากการเลี้ยงไก่พื้นบ้าน
- รายได้จากการปลูกผักสวนครัว
- มีธนาคารข้าวในชุมชน
- รายได้จากผลิตภัณฑ์จักสาน

รายได้เฉลี่ย 210,283.15 บาท/ครัวเรือน/ปี

ตารางที่ 4.11 แสดงวิเคราะห์ด้านทรัพยากร บ้านหนองม่วง หมู่ที่ 4 ตำบลเมืองแก อำเภอบางบาล จังหวัดสุรินทร์

ชื่อ ทรัพยากร	สภาพในอดีต	สภาพในปัจจุบัน	การใช้ประโยชน์	แนวโน้มในอนาคต
ที่ดินทำกิน				
1.ทำนา	บ้านหนองม่วง หมู่ที่ 4 มีที่ดินทำ กิน 1,341 ไร่ ในอดีต การทำนา ใช้ควายไถนาและใช้ปุ๋ยธรรมชาติ ผลผลิตในการทำนาพอมีพอกิน และในการทำนา มีชาวบ้านมา ช่วยลงแขกทำนา	ในปัจจุบัน การทำนาของชาวบ้านจะ ใช้รถไถนา รถเกี่ยวข้าว ใช้ปุ๋ยเคมี และในบางที่การทำนาแต่ละปี ขาดทุน และทำนาไครนามัน ไม่เอื้อ อาหารต่อกัน มีแต่การจ้างครั้งละ 300 - 400 บาท/วัน ทำนาอินทรีย์ 44 ราย จำนวน 300 ไร่ โดยประมาณ ใช้น้ำฝนจากธรรมชาติทำการเกษตร	- ทำนาเคมี มีประมาณจำนวน 50 คน - ทำนาอินทรีย์ จำนวน 44 คน - ทำนาเคมีจะได้ผลผลิตมากและ ใช้ต้นทุนมาก - ทำนาอินทรีย์จะได้ผลผลิตน้อย แต่ใช้ต้นทุนน้อย - การใช้เคมี ทำให้ร่างกายเสีย สุขภาพร่างกายสะสมเคมีทำให้ อายุสั้น และตายเร็ว	อยากให้ชาวบ้านทำนาอินทรีย์ ทุกหลังคาเรือนเพื่อสุขภาพของ ตนเองและคนในครอบครัว มี สุขภาพร่างกายแข็งแรง และ มีอายุที่ยืนยาว ลดค่าใช้จ่ายมี รายได้เพิ่ม เป็นหมู่บ้านอินทรีย์ ปราศจาก เคมี 100 %
2.แหล่งน้ำ	ใช้น้ำฝนธรรมชาติ	ปัจจุบันก็ยังใช้น้ำฝนธรรมชาติ		อยากได้แหล่งน้ำที่ใครที่มัน เช่น ขุดบ่อ ซ่อมแซมบ่อเก่าให้มีความ ลึก

4.2.3 บริบทชุมชน บ้านท่าศิลา หมู่ที่ 5 ตำบล เมืองแก อำเภотаตูม จังหวัดสุรินทร์ ด้านสังคม

ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน

บ้านท่าศิลา ย้ายมาจากบ้านผา อำเภอรัตนบุรี คนที่มาตั้งหมู่บ้านท่าศิลา คือ พ่อสุข บุญมี พ่อศิลา บุญมี พ่อรินทร์ บุญมี หลักฐานการตั้งหมู่บ้านคือหินศิลา บ้านท่าศิลา ตำบลหมากหมี่ราช ศีลารัตน์ อำเภотаตูม ปัจจุบันได้ตั้งขึ้นเป็นบ้านท่าศิลา ตำบลเมืองแก อำเภотаตูม จังหวัดสุรินทร์

รายนามผู้นำหมู่บ้านตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

1. นายสุข	บุญมี	(เสียชีวิต)
2. นายรินทร์	บุญมี	(เสียชีวิต)
3. นายฟิ่ง	จันทร์งาม	(เสียชีวิต)
4. นายแพง	สำราญจิต	(เสียชีวิต)
5. นายขำ	บุญมี	(เสียชีวิต)
6. นายบุตดี	งอกงาม	(เสียชีวิต)
7. นายชัย	เหลาคม	(เสียชีวิต)
8. นายบุญภพ	บุญมี	(หมดวาระ ปี 2558)
9. นายสงวน	คหาวงศ์	พ.ศ. 2559 - ปัจจุบัน

สภาพภูมิประเทศและภูมิอากาศ

สภาพภูมิศาสตร์ เป็นที่ราบลุ่ม/ที่ราบลุ่มแม่น้ำ/ที่ราบสลับที่ดอน มีสภาพอากาศร้อน/ร้อน ค่อนข้างแห้งแล้ง

ที่ตั้งและอาณาเขต

หมู่บ้าน/ชุมชน บ้านท่าศิลา หมู่ที่ 5 ตำบลเมืองแก อำเภотаตูม จังหวัดสุรินทร์ ตั้งอยู่ ทางด้านทิศของอำเภотаตูม มีระยะทางห่างจากตัวอำเภотаตูม ตามเส้นทางหมายเลข 214 ประมาณ 13 กิโลเมตร มีอาณาเขตติดต่อ ดังนี้

ทิศเหนือ	ติดกับ บ้านหนองยาง	หมู่ที่ 1 ตำบลเมืองแก อำเภотаตูม
ทิศใต้	ติดกับ บ้านหนองตาต	หมู่ที่ 19 ตำบลเมืองแก อำเภотаตูม
ทิศตะวันออก	ติดกับ บ้านท่าวังหิน	หมู่ที่ 17 ตำบลเมืองแก อำเภотаตูม
ทิศตะวันตก	ติดกับ บ้านโนนสาย	หมู่ที่ 7 ตำบลเมืองแก อำเภотаตูม

ครัวเรือนและประชากร

จำนวนครัวเรือนทั้งหมด 101 ครัวเรือน จำนวนประชากรที่อาศัยอยู่จริงทั้งหมด จำนวน 414 คน แยกเป็นเพศชาย จำนวน 190 คน และแยกเป็นเพศหญิง จำนวน 224 คน

กลุ่ม/องค์กรชุมชน

- กองทุนหมู่บ้าน (กทบ.)
- กลุ่มออมทรัพย์ฯ

- ร้านค้าชุมชน
- กลุ่มเกษตรอินทรีย์
- กลุ่มพัฒนาสตรี (กพสม.)
- อาสาพัฒนาชุมชน (อช.)

ด้านศาสนา ประเพณีและวัฒนธรรม

ประชาชนส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ ภาษาในการสื่อสารใช้ภาษาท้องถิ่น (ภาษาลาว) งานบุญประเพณีที่ปฏิบัติสืบทอดกันมา (ฮีตสิบสอง คองสิบสี่)

1. บุญเดือนอ้าย “บุญเข้ากรรม”
2. บุญเดือนยี่ “บุญคลองลาน”
3. บุญเดือนสาม “บุญข้าวจี”
4. บุญเดือนสี่ “บุญพระเวส”
5. บุญเดือนห้า “บุญสงกรานต์”
6. บุญเดือนหก “บุญบั้งไฟ”
7. บุญเดือนเจ็ด “บุญซำฮะ”
8. บุญเดือนแปด “บุญเข้าพรรษา”
9. บุญเดือนเก้า “บุญข้าวประดับดิน”
10. บุญเดือนสิบ “บุญข้าวสาก”
11. บุญเดือนสิบเอ็ด “บุญออกพรรษา”
12. บุญเดือนสิบสอง “บุญกฐิน”

ด้านเศรษฐกิจ

การประกอบอาชีพและรายได้

อาชีพหลัก ได้แก่

- 1) ทำนา
- 2) ค้าขาย
- 3) รับราชการ เจ้าหน้าที่ของรัฐ
- 4) ประกอบธุรกิจส่วนตัว
- 5) รับจ้างทั่วไป
- 6) พนักงานบริษัท

อาชีพรอง ได้แก่ 1) รับจ้างแรงงาน 2) เลี้ยงสัตว์ และ 3) เพาะปลูกพืช

ผลิตภัณฑ์ที่น่าสนใจ/ผลิตภัณฑ์จากภูมิปัญญาท้องถิ่น/ ผลิตภัณฑ์ OTOP ได้แก่ ข้าวหอม
รายได้เฉลี่ย 241,821.78 บาท/ครัวเรือน/ปี

ตารางที่ 4.13 แสดงการวิเคราะห์ด้านทรัพยากร บ้านท่าศิลา หมู่ที่ 5 ตำบลเมืองแก อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์

ชื่อทรัพยากร	สภาพในอดีต	สภาพในปัจจุบัน	การใช้ประโยชน์	แนวโน้มในอนาคต
1.ลำห้วย ท่าศิลา – โนน สาย	- ดินชั้นมีวัชพืชในน้ำเยอะ - มีต้นไผ่ตามลำคลองเกิดขึ้นเองตามธรรมชาติเยอะ	- มีการขุดลอกลำห้วยให้มีขนาดลึกกว่าเดิม - มีการปรับปรุงคันดินตามลำห้วยโดยการตัดต้นไม้ออก	- อดีตมีต้นไม้อตามลำคลองดินไม่ทรุดปัจจุบันได้ใช้น้ำในการเกษตรมากขึ้น มีเกษตรกรผู้ทำไร่นาสวนผสมได้รับประโยชน์ 12 ครัวเรือน	- ยากฝายกั้นน้ำให้มีน้ำกักเก็บไว้ใช้ในการเกษตร
2.ที่นา ที่ดินทำนา	- สมบูรณ์เพราะดินดีน้ำดีไม่ใช้สารเคมีน้ำในนาสามารถดื่มได้ กุ้ง หอย ปู ปลา กบ ตามธรรมชาติมีเยอะไม่ค่อยได้ซื้ออาหาร ปลุกผักกินเองเหลือแบ่งเพื่อนบ้านกิน ส่งกับข้าวแบ่งกันกินไม่ค่อยมีการซื้อขาย	- ใช้สารเคมีเยอะดินเสื่อมโทรมเป็นกรดเป็นสภาพอากาศฝนตกไม่ถูกต้องตามฤดูกาล ทำให้ในปัจจุบันหันมาทำนาหว่าน ทำให้วัชพืชในแปลงมีมาก สารพิษต่าง ๆ จึงจำเป็นต้องนำมาใช้ทำให้ธรรมชาติที่เคยมีหายไป	- ทุกคนที่ทำนาต้องตระหนักในผลเสียในการใช้เคมีถึงจะได้รับผลประโยชน์เยอะแต่ผลเสียมีมากกว่าฉะนั้นควรให้มาทำนาข้าวอินทรีย์ ปัจจุบันคนทำนาอินทรีย์กลุ่มท่าศิลา 34 คน แปลงเกษตร 400 ไร่	- ประชาสัมพันธ์สิ่งที่เป็นประโยชน์ในการทำนาข้าวอินทรีย์ให้ทุกคนที่ทำนาข้าวอินทรีย์เป็นแบบอย่าง จึงจะชักชวนให้คนที่ทำนาเคมี หันมาสนใจนาข้าวอินทรีย์
3.สภาพดิน	- ดินสมบูรณ์ตามธรรมชาติเพราะในอดีตมีการเลี้ยงวัว – ควาย จะเป็นปุ๋ยอย่างดี จึงไม่จำเป็นต้องใช้สารเคมี	- ต้องปลูกผักปลอดสารพิษใช้น้ำหมักชีวภาพ เป็นตัวปรับปรุงดิน	- ปลูกกินเองในครัวเรือนปลูกขายในชุมชน	- ในแต่ละครัวเรือนต้องหันมาปลูกผักกินเองในครอบครัว

4.2.4 บริบทชุมชน บ้านโคกล่าม หมู่ที่ 6 ตำบลเมืองแก อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์ ด้านสังคม

ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน

บ้านโคกล่าม หมู่ที่ 6 ตำบลเมืองแก อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์ เดิมมี นายหงส์ สาแก้ว นายทา สร้อยจิตร ได้ย้ายภูมิลำเนา อพยพมาจากบ้านหมากมี ตำบลท่าตูม อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์ เมื่อประมาณปี พ.ศ. 2427 โดยชาวบ้านมาทำมาหากินและรวมตัวกันเป็นกลุ่ม และปัจจุบันขึ้นตำบลหนองบัวเมื่อก่อนเป็นโคกป่าละมอก และเป็นสูงเนิน จึงขนานนามว่า บ้านโคกล่าม ได้ตั้งชื่อหมู่บ้านว่า บ้านโคกล่าม จนถึงปัจจุบัน

รายนามผู้นำหมู่บ้านโคกล่าม หมู่ที่ 6 ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน

1. นายวัน ไพเราะ
2. นายหงส์ เทียงธรรม
3. นายจันทร์ มีทรัพย์
4. นายนวล ไพเราะ
5. นายแหลม บุญมี
6. นายประถม ใจแก้ว (คนปัจจุบัน)

ที่ตั้งและอาณาเขต

บ้านโคกล่าม หมู่ที่ 6 ตำบลเมืองแก อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์ อยู่ทางทิศใต้ของอำเภอท่าตูม ห่างจากที่ว่าการอำเภอประมาณ 13 กิโลเมตร ตามเส้นทางหมายเลข 214 ถนนปัทมานนท์ ห่างจากจังหวัด 40 กิโลเมตร มีเนื้อที่ประมาณ 1,150 ไร่ มีอาณาเขตติดกับหมู่บ้านต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

ทิศเหนือ	ติดต่อกับ บ้านท่าวังหิน หมู่ที่ 17
ทิศใต้	ติดต่อกับ บ้านตาดทอง หมู่ที่ 19
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับ บ้านท่าศิลา หมู่ที่ 5
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับ บ้านหนองแวง หมู่ที่ 9

สภาพภูมิอากาศ

สภาพภูมิอากาศของหมู่บ้านโคกล่าม มี 3 ฤดู

1. ฤดูร้อน อากาศก็จะมีร้อน บางปีก็ร้อนมาก
2. ฤดูฝน เป็นฤดูกาลทำนาของประชาชน บางปีฝนไม่ค่อยตก ฝนทิ้งช่วง การเพาะปลูกไม่ได้ผล น้ำในลำห้วยก็ขาดแคลน
3. ฤดูหนาว อากาศหนาวเย็น

ครัวเรือนและประชากร

บ้านโคกล่าม หมู่ที่ 6 ตำบลเมืองแก อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์ เดิมเป็นหมู่บ้านเล็ก ๆ มีประชากรไม่มาก จำนวนครัวเรือนก็ไม่ค่อยมี ปัจจุบันได้ขยายเติบโตขึ้น มีจำนวนครัวเรือนทั้งหมด 158 ครัวเรือน จำนวนประชากร 397 คน แยกเป็นเพศชาย จำนวน 194 คน และแยกเป็นเพศหญิงจำนวน

203 คน

กลุ่ม/องค์กร/ผู้นำต่าง ๆ ชุมชน

1. นายประถม	ใจแก้ว	ผู้ใหญ่บ้าน
2. นายสว่าง	เพิ่มผล	ผู้ช่วย
3. นางยุพิน	ตุดา	ผู้ช่วย
4. นายวิโรจน์	วรจักษ์	สท.
5. นางสมพร	ทรงพระ	อสม.
6. นายสมพร	เหลาคม	ประธานกองทุน
7. นายประถม	ใจแก้ว	ประธานประชาคมหมู่บ้าน
8. นางบุญมี	ใจแก้ว	ประธานกลุ่มสตรี
9. นายประถม	ใจแก้ว	ประธานกลุ่ม ก.ข.ค.จ.
10. นางเจนจิรา	วรจักษ์	ประธานกลุ่ม อสม.
11. นายแหลม	บุญมี	ประธานชมรมผู้สูงอายุ
12. นางสมพร	ทรงพระ	กลุ่มสวัสดิการสังคม
13. นายวุฒิชัย	หลอดทอง	ประธานเยาวชน
14. นางสาวบัวผัน	งามเลิศ	ประธานสภาผู้นำ

ด้านศาสนา ประเพณีและวัฒนธรรม

ประชาชนในหมู่บ้านนับถือศาสนาพุทธทั้งหมด ภาษพื้นบ้านคือ ภาษาลาว

ด้านวัฒนธรรม ได้แก่ ประเพณีลอยกระทงประเพณีวันสงกรานต์ ประเพณีเข้า-ออกพรรษา ประเพณีทำบุญตักบาตรหมู่บ้านศิลปวัฒนธรรม โฉมแม่่มล (การเข้าทรงเพื่อรักษาโรค)

ด้านการปกครองและภาษา

บ้านโคกล่าม หมู่ที่ 6 ตำบลเมืองแก อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์ ปกครองโดยระบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขของประเทศ มีเชื้อชาติไทย สัญชาติไทย ประชาชนส่วนใหญ่พูดภาษาลาว เขมร ปะปนกัน

ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น

- ด้านการจักสาน
- ด้านการทอผ้าไหม
- ด้านวัฒนธรรมประเพณี
- ด้านศิลปะการแสดง (เป่าแคน)

ด้านปราชญ์ชาวบ้าน

- นางเม้ง บุญมี บ้านเลขที่ 72 อายุ 64 ปี การศึกษา ป.4 เป็นปราชญ์ด้าน ทอผ้าไหม
- นายล้าน บุญมี บ้านเลขที่ 10 อายุ 67 ปี การศึกษา ป.4 เป็นปราชญ์ด้าน วัฒนธรรม

ประเพณีและจักสานไม้ไผ่

ด้านเศรษฐกิจ

ประกอบอาชีพและรายได้

อาชีพหลัก ทำนา รับจ้าง ค้าขาย รับราชการ

ผลิตภัณฑ์ที่น่าสนใจของหมู่บ้าน ได้แก่ ผ้าไหม ผลิตโดยกลุ่มสตรีบ้านโคกล่าม ทั้งผ้าไหมมัดหมี่ ผ้าขาวม้า ผ้าโสร่ง ราคาประมาณ 300-1,500 บาท ตามชนิดของผ้า

รายได้ของประชากร บ้านโคกล่าม หมู่ที่ 6 ตำบลเมืองแก อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์ มีรายได้จาก

1. จากการเกษตร
2. ค้าขาย
3. รับจ้าง
4. เย็บผ้า
5. เลี้ยงสัตว์
6. ลูกหลานส่งเงินมาให้

รายได้ของประชากรมีรายได้เฉลี่ย 160,812.77 บาท/ครัวเรือน/ปี

ตารางที่ 4.15 แสดงการวิเคราะห์ด้านทรัพยากร บ้านโคกล่าม หมู่ที่ 6 ตำบลเมืองแก อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์

ชื่อทรัพยากร	สภาพในอดีต	สภาพในปัจจุบัน	การใช้ประโยชน์	แนวโน้มในอนาคต
ที่ดินทำกิน				
1.ลำห้วย / สาย	เป็นลำห้วยเล็ก มีป่า 2 ข้างทาง มีของป่าเกิดขึ้นตามฤดูกาล ลำห้วยต้นเขินขาดน้ำในฤดูแล้ง ฝายต้นดิน – น้ำมาฝายทลาย	ขุดลอก มีฝายกั้นน้ำ ,ฝายห้วยจันทร์,ฝายพ่อคำมี,ฝายคุณ ยังมีผักตบชวา จอก แหน ขึ้นหนา	ชาวบ้าน หมู่ 6 และบ้านใกล้เคียง/ วัว-ควายมีน้ำใช้ตลอดทั้งปี ผลิตน้ำประปาหมู่บ้าน	มีการปรับปรุงตามสภาพฤดูกาล
2.ป่าสาธารณะ				
3.ที่นา	เป็นป่ามีต้นไม้แปลงนายน้อย-ใหญ่ ไม่สมดุล แปลงนาสูง-ต่ำ ใช้ปุ๋ยคอก	แปลงนาผืนใหญ่ ปรับพื้นที่ ใช้ปุ๋ยเคมี/ยาฆ่าแมลง	ในชุมชนใช้ทำนา 1 ครั้ง ใช้ประโยชน์ได้ช่วงฤดูฝน ช่วงฤดูแล้งปล่อยว่างเปล่า	นาแปลงใหญ่ ทฤษฎีใหม่ เกษตรอินทรีย์
4.ที่สวน	ป่า - ชุมชนไม่แน่นอนหนา อยู่ใกล้กัน - ไม่มีไฟฟ้า	ปลูกบ้านเป็นที่อยู่อาศัย อยู่แออัด สภาพแวดล้อมไม่ดี	แบ่งให้ญาติทุกคน แบ่งโฉนด 1/2	
5.ที่ดินสาธารณะ	- สนามกีฬาเก่า	ปัจจุบันจับจองสร้างบ้าน	ชาวบ้านจำนวน 30 หลังคาปลูกบ้านเป็นที่อยู่อาศัย	แนวโน้มมีเอกสารสิทธิ์ครอบครอง

4.2.5 บริบทชุมชน บ้านโนนสาย หมู่ที่ 7 ตำบลเมืองแก อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์ ด้านสังคม

ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้าน

(ความเป็นมาของหมู่บ้าน, ที่มาของชื่อหมู่บ้าน, ผู้นำในการจัดตั้งหมู่บ้าน, ลำดับผู้นำหมู่บ้าน และผู้นำหมู่บ้านปัจจุบัน)

เดิมตั้งอยู่กับบ้านท่าศิลา หมู่ 5 แต่ต่อมามีประชากรหนาแน่นขึ้น จึงได้เสนอเพื่อขอแยกหมู่บ้านเนื่องจากบริเวณที่ย้ายมาตั้งหมู่บ้านนั้น เป็นบริเวณโนนต่าง ๆ อยู่ 5 โนน มีลักษณะเป็นสายยาวตามถนนสายปัทมานนท์ มีความยาวเกือบ 3 กิโลเมตร จึงได้ตั้งชื่อเป็นบ้านโนนสาย และได้แต่งตั้งนายกิ่ง เสพสุข เป็นผู้ใหญ่บ้านคนแรก และปกครองต่อมามีผู้ใหญ่บ้าน 4 คน คือ

1. นายกิ่ง เสพสุข
2. นายอุดม ปันสุข
3. นายแพง บุญมี
4. นายทัตพงษ์ บุญมี ผู้ใหญ่บ้านคนปัจจุบัน

ที่ตั้งและอาณาเขต

ทิศเหนือ ติดบ้านหนองยาง หมู่ที่ 1 ตำบลเมืองแก
 ทิศใต้ ติดบ้านหนองตาด หมู่ที่ 8 ตำบลเมืองแก
 ทิศตะวันออก ติดบ้านท่าศิลา หมู่ที่ 5 ตำบลเมืองแก
 ทิศตะวันตก ติดบ้านนาवल หมู่ที่ 9 ตำบลหนองเมธี

สภาพประเทศและภูมิอากาศ

เป็นโนนทุ่งกระจายเป็นคุ่ม ๆ อากาศร้อนและแห้งแล้งและมีลำห้วย 3 สายมาประจบกัน

1. ห้วยโนนสาย
2. ห้วยโนนกระเจียว
3. ห้วยท่าศิลา

สถานที่สำคัญของหมู่บ้าน

ประกอบด้วย โรงเรียน ที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้าน หอกระจายข่าว ศาลาประชาคม สนามกีฬา และลำห้วย สถานที่ศักดิ์สิทธิ์ปู่ตา (ผีภูมิบ้าน) จำนวน 3 แห่ง

การคมนาคม

ถนนภายในหมู่บ้านมีลักษณะเป็นถนนคอนกรีต 300 เมตร ถนนลูกรัง/หินคลุก 200 เมตร ถนนดิน 100 เมตร ถนนที่หมู่บ้านใช้ในการเดินทางติดต่อกับอำเภอสะดวกที่สุด ระยะทาง 13 กิโลเมตร แยกเป็นถนนลาดยาง/คอนกรีต 13 กิโลเมตร ใช้เวลาเดินทาง 20 นาที

ครัวเรือนและประชากร

จำนวนครัวเรือนที่อาศัยอยู่จริงรวมทั้งสิ้น 156 ครัวเรือน จำนวนประชากร 533 คน แยกเป็นเพศชาย จำนวน 248 คน และแยกเป็นเพศหญิง จำนวน 285 คน

ด้านวัฒนธรรม

- ศิลปวัฒนธรรม ไฉลแม่เมล (การเข้าทรงเพื่อการรักษาโรค)
- การสู่ขวัญข้าว (เพื่อเป็นขวัญกำลังใจในการทำนา)
- บวชนาคหมู่
- เทศกัมมาชาติ
- บุญสารท
- งานประเพณีสงกรานต์ ทำบุญร่วมญาติ

ด้านภูมิปัญญา ได้แก่ การทอผ้าไหม, จักสาน, ช่างไม้

ด้านเศรษฐกิจ

การประกอบอาชีพและรายได้

อาชีพหลักคือ การทำนา อาชีพรองคือ ทอผ้า, รับจ้าง, เลี้ยงสัตว์, ขายข้าวหลาม

ผลิตภัณฑ์ที่น่าสนใจของหมู่บ้าน มีทั้งผ้าไหมมัดหมี่, ผ้าขาวม้า, ผ้าโสร่ง ราคาประมาณ 300

- 1,500 บาท ตามชนิดของผ้า รวมถึงมีข้าวหลาม

รายได้เฉลี่ย 195,257.71 บาท/ครัวเรือน/ปี

ตารางที่ 4.17 แสดงการวิเคราะห์ด้านทรัพยากร บ้านโนนสาย หมู่ที่ 7 ตำบลเมืองแก อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์

ชื่อทรัพยากร	สภาพในอดีต	สภาพในปัจจุบัน	การใช้ประโยชน์	แนวโน้มในอนาคต
ที่ดินทำกิน				
1.ทำนา	เป็นป่ากร้าง	แปลงมาเป็นที่นาปลูกข้าวเจ้าเป็นแปลงนาผืนใหม่	เป็นที่ปลูกพืชปลูกผักที่ใช้ประโยชน์ได้ผลผลิตดี ใช้ในครอบครัว	มีการปรับปรุงดินแก้ไขปัญหาดินให้ดีขึ้นกว่าเดิม และมีการใช้เครื่องมือการเกษตร มีการปลูกข้าวอินทรีย์ปลอดสารพิษ
2.แหล่งลำห้วย	เป็นแหล่งน้ำต้นเขิน เก็บกักน้ำได้น้อย	ควรมีการขุดลอกให้ลึกลงได้ขนาดพอที่จะกักเก็บน้ำเพื่อการเกษตร	เกษตรกรได้ใช้ประโยชน์ผลผลิตในช่วงฤดูฝน	ต้องขุดลอกให้ลึกลงเพราะมีฝนตกเป็นช่วง ๆ เพื่อประโยชน์ของเกษตรกร การปลูกพืชหลังนาให้เกิดประโยชน์

4.2.6 บริบทชุมชนบ้านทุ่งหมูที่ 10 ตำบลเมืองแก อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์

ด้านสังคม

ประวัติความเป็นมา

บ้านทุ่งเดิมอยู่ที่บ้านเมืองแก โดยปัจจุบันบ้านเมืองแก ตำบลเมืองแก เมื่อปี พ.ศ. 2481 ได้มี นายบุญ อุดหนุน ย้ายออกมาอยู่ที่หัวนาเป็นคนแรก และต่อมาได้มีหลาย ๆ ครัวเรือนย้ายตามมาอยู่ จนกลายเป็นบ้านทุ่งในเวลาต่อมา โดยปัจจุบันนายพิน สร้อยจิต เป็นผู้ใหญ่บ้าน

ที่ตั้งและอาณาเขต

บ้านทุ่ง ตั้งอยู่ทางทิศตะวันออก ของตำบลหนองเมธี อยู่ห่างจากที่ว่าการอำเภอท่าตูม ประมาณ 10 กิโลเมตร

- ทิศเหนือ ติดกับบ้านหนองคูน้อย หมู่ที่ 2 ตำบลเมืองแก
- ทิศใต้ ติดกับบ้านสระบัว หมู่ที่ 18 ตำบลเมืองแก
- ทิศตะวันออก ติดกับบ้านร่มไทร หมู่ที่ 15 ตำบลเมืองแก
- ทิศตะวันตก ติดกับบ้านตากแดด

ลักษณะภูมิประเทศ

ภูมิประเทศทั่วไป เป็นที่ลุ่มและที่ดอนอยู่ทั่วไปสลับกันทั้งหมู่บ้าน ลักษณะพื้นดิน เป็นดินทรายปนดินเหนียว มีการระบายน้ำไปทางทิศใต้ จากหมู่บ้านลงไปที่หนองน้ำใหญ่ ดินอุดมสมบูรณ์

การปกครอง/ภาษา

บ้านทุ่งมีการปกครองแบบประชาธิปไตย มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขของชาติมีเชื้อชาติไทย สัญชาติไทย นับถือศาสนาพุทธ ภาษาท้องถิ่นส่วนใหญ่พูด ภาษาไทยและภาษาเขมร

ประชากรและครัวเรือน

จำนวนครัวเรือนทั้งหมด 46 ครัวเรือน จำนวนประชากร 203 คน แยกเป็นเพศชาย จำนวน 98 คนและแยกเป็นเพศหญิง จำนวน 105 คน

รายนามหัวหน้ากลุ่ม/องค์กรในหมู่บ้าน/ชุมชน

1. กลุ่มอ.ป.พ.ร. นายพิน สร้อยจิต
2. กลุ่มกองทุนหมู่บ้าน นายสุทิน คงทรัพย์

ปราชญ์ชาวบ้าน

1. นายอาจ พิศงาม ด้านพอพราหมณ์ในพิธีต่าง ๆ
2. นางบัวผัน ประเจริญ ด้านขนมไทย
3. นายราชรัฐ ลาภจิต ด้านดนตรีไทย
4. นายประมวล สิมมา ด้านเกษตรอินทรีย์

ด้านประเพณี/วัฒนธรรม

- บุญกองข้าว
- บุญรวมญาติ ช่วงเทศกาล

- วันเทศน์มหาชาติ (บุญพระเวศน์)
- บุญเข้าพรรษา
- บุญตักบาตรเทโว ออกพรรษา
- บุญกฐิน
- งานปฐมาสน์กรรม

ด้านเศรษฐกิจ

การประกอบอาชีพและรายได้

อาชีพหลัก คือ ทำนา ค้าขาย รับราชการ

อาชีพเสริม คือ รับจ้างทั่วไป หาปลา

รายได้เฉลี่ยของประชากร 251,995 บาท/ครอบครัว/ปี

ตารางที่ 4.19 แสดงการวิเคราะห์ด้านทรัพยากร บ้านทุ่ง หมู่ที่ 10 ตำบลเมืองแก อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์

ชื่อทรัพยากร	สภาพในอดีต	สภาพในปัจจุบัน	การใช้ประโยชน์	แนวโน้มในอนาคต
ที่ดินทำกิน				
1.ทำนา	หมู่ 10 บ้านทุ่ง ทำนาทุกครัวเรือน จำนวน 40 ราย เนื้อที่ 824 ไร่ การทำนาในอดีตเป็นแปลงนาเล็ก ๆ ชาวบ้านทำเกษตรอินทรีย์ ทุกครัวเรือนโดยใช้ปุ๋ยคอก การทำเกษตรในอดีตมีน้ำเยอะ ชาวบ้านใช้วิธีปักดำไม่ใช้สารเคมี หนองนาจะมี กุ้ง หอย ปู ปลา กิน ต้นทุนจากการใช้จ่ายน้อยการเก็บเกี่ยวไม่ต้องจ้าง	- ในปัจจุบันสภาพแปลงนาเป็นแปลงนาใหญ่ ทำนาเกษตรอินทรีย์ 27 ราย และทำนาเคมี 27 ราย รวมทั้งหมด 57 ราย และในการทำนาแต่ละปีต้องรอน้ำฝน เพียงอย่างเดียว - สำหรับการเก็บเกี่ยวใช้เครื่องทุ่นแรงเป็นส่วนใหญ่	- ชาวนาทุกครัวเรือนใช้ปลูกข้าว และพืชหลังนาหรือปุ๋ยพืชสดทำให้ที่ดินมีแร่ธาตุหรือดินที่ดีขึ้นไม่แข็งกระด้าง เหมือนใช้เคมี ลดต้นทุนการผลิต ลดรายจ่ายของครัวเรือน	คาดว่าคนปลูกข้าวจะน้อยลง เพราะสภาพอากาศไม่เอื้ออำนวย เด็กหรือเยาวชนสมัยนี้ไม่สนใจไม่เข้าใจและไม่เอาใจใส่ในการทำนาสักเท่าไร
2.สระน้ำสาธารณะ	1. เป็นสระน้ำของโรงเรียนเก่าซึ่งเป็นเขตพื้นที่ของ ราชพัสดุ มีสภาพตื้นเขินและรกทึบ 2. เป็นสระน้ำส่วนบุคคลซึ่งเจ้าของเห็นว่าชุมชนไม่มีสระน้ำสาธารณะ จึงมอบให้เป็นของ	- ได้รับการปรับปรุงและขุดลอกใหม่จนสามารถกักเก็บน้ำไว้ใช้อุปโภคบริโภคตลอดทั้งปี	- ชาวบ้านบางส่วนออกไปใช้ประโยชน์ เช่นปลูกผักสวนครัวไว้กินในครัวเรือนและจำหน่ายเพื่อเพิ่มรายได้อย่างต่อเนื่อง มีการปล่อยพันธุ์ปลาทุกครั้งที่มีกิจกรรมต่าง ๆ ให้คนในชุมชนจับปลามา	คาดว่าจะเป็นที่ให้คนรุ่นใหม่นำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างมีคุณค่า และใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในชุมชนให้เป็นไปในทางที่ดี

ชื่อทรัพยากร	สภาพในอดีต	สภาพในปัจจุบัน	การใช้ประโยชน์	แนวโน้มในอนาคต
	ชุมชนไว้ใช้อุปโภคบริโภคและมีสภาพดีเงินเช่นเดียวกัน		ทำอาหาร รับประทานร่วมกันทั้งชุมชน	
3.ประปาชุมชน	ชาวบ้านใช้น้ำบาดาลทุกครั้งเปลี่ยนเป็นบาดาลส่วนตัวบ้างบาดาลของกรมทรัพยากรบ้างหรือบางครัวเรือนก็ใช้น้ำสระในการอุปโภคบริโภค	เทศบาลตำบลเมืองแกเล็งเห็นความสำคัญในการดำเนินการในชีวิตประจำวันของราษฎรจึงได้รับการอนุมัติงบประมาณเพื่อสร้างประปาหมู่บ้านให้กับชุมชน หมู่ที่ 10	ชาวบ้านบางส่วนหันมาใช้น้ำประปา ซึ่งมีประมาณ 47 ครัวเรือน บางส่วนยังใช้น้ำบาดาลอยู่	คาดว่าทุกครัวเรือนจะหันมาใช้น้ำประปาทุกหลังเพราะน้ำบาดาลบางบ่อไม่ค่อยไหลเพราะมีผลกระทบ

4.2.7 บริบทบ้านท่าวังหิน หมู่ที่ 17 ตำบลเมืองแก อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์

ด้านสังคม

ประวัติความเป็นมา

เดิมขึ้นอยู่กับบ้านท่าศิลา หมู่ที่ 5 ตำบลเมืองแก และได้แยกเขตการปกครองออกมาเป็นบ้านท่าวังหิน ที่ได้ตั้งชื่อว่าเป็นบ้านท่าวังหิน เพราะแต่ก่อนท่าน้ำของหมู่บ้านมีแต่หิน ชาวบ้านจึงเรียกว่า “ท่าวังหิน” จึงได้ตั้งชื่อว่า บ้านท่าวังหิน มาจนถึงปัจจุบัน มีผู้ใหญ่บ้านเป็นคนแรก คือ นาย บุตดี งอกงาม

ที่ตั้งและอาณาเขต

ทิศเหนือ	ติดบ้านตากแดด หมู่ที่ 14 ตำบลเมืองแก
ทิศใต้ และ ทิศตะวันออก	ติดบ้านโคกล่าม หมู่ที่ 6 ตำบลเมืองแก
ทิศตะวันตก	ติดบ้านท่าศิลา หมู่ที่ 5 ตำบลเมืองแก

สภาพภูมิประเทศ

บ้านท่าวังหิน มีพื้นที่ทั้งหมด 1,100 ไร่ อาชีพส่วนใหญ่ทำการเกษตรและเลี้ยงสัตว์ อาชีพเสริม คือ ทำข้าวหลาม มีสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ที่เคารพบูชาของหมู่บ้าน คือ ศาลหลวงปู่เปอเลอ และ ศาลพระภูมิกลางหมู่บ้าน มีครัวเรือนอาศัยอยู่ทั้งหมด 106 ครัวเรือน

ประชากร

จำนวนประชากรทั้งหมด 437 คน แยกเป็นเพศชาย จำนวน 205 คน และแยกเป็นเพศหญิง จำนวน 232 คน มีลำห้วยจำนวน 1 แห่ง มีผู้นำหมู่บ้านประกอบด้วย ผู้ใหญ่บ้าน 1 คน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน 2 คน และกรรมการหมู่บ้าน จำนวน 12 คน ผู้ใหญ่บ้านท่าวังหินในปัจจุบัน คือ นาย ไกรศร งอกงาม โดยมีนางสายสุนีย์ ธรรมชอบ และ นางอัญชลี บุญมี เป็นผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน

สภาพภูมิประเทศและภูมิอากาศ

ภูมิประเทศเป็นที่ราบ ดินร่วนปนทราย สภาพอากาศร้อนและแห้งแล้ง

กลุ่มองค์กร

1. กองทุนหมู่บ้านท่าวังหิน จัดตั้งเมื่อวันที่ 24 ธันวาคม พ.ศ. 2544 มีสมาชิกที่เข้าร่วมจำนวน 69 คน เงินทุน 1,071,45.20 บาท ประธานกลุ่มชื่อ นายประดิษฐ์ ปันสุข จำนวนคณะกรรมการ 9 คน
2. กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านท่าวังหิน จัดตั้งเมื่อ วันที่ 21 มิถุนายน พ.ศ. 2544 มีสมาชิกจำนวน 96 คน เงินทุน 164,093.56 บาท ประธานกลุ่มชื่อ นางประจวบ ตราชู จำนวนคณะกรรมการ 15 คน
3. กลุ่มข้าวหลามบ้านท่าวังหิน จัดตั้งเมื่อ วันที่ 11 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2549 มีสมาชิกที่เข้าร่วมจำนวน 30 คน เงินทุน 25,000 บาท ประธานกลุ่มชื่อ นางดวงใจ สุขชีพ จำนวนคณะกรรมการ 7 คน

4. กลุ่มสตรีท้าววังหิน จัดตั้งเมื่อวันที่ 3 มีนาคม พ.ศ. 2548 มีสมาชิกที่เข้าร่วมจำนวน 15 คน เงินทุน 5,000 บาท ประธานกลุ่มชื่อ นางประเดิม ศรีพรมสุข จำนวนคณะกรรมการ 7 คน

5. กลุ่มกองทุนประปาหมู่บ้านท้าววังหิน จัดตั้งเมื่อวันที่ 5 กันยายน พ.ศ. 2548 มีสมาชิกที่เข้าร่วมจำนวน 221 คน เงินทุน 180,535.31 บาท ประธานกลุ่มชื่อ นายประดิษฐ์ ปันสุข จำนวนคณะกรรมการ 7 คน

บริการด้านการศึกษา

- โรงเรียนประถมศึกษา (ในหมู่บ้านห่างเกิน 3 กม.) จำนวน 1 แห่ง
- โรงเรียนขยายโอกาส (ในหมู่บ้านห่างเกิน 3 กม.) จำนวน 1 แห่ง
- ที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้าน จำนวน 1 แห่ง

สถาบันและองค์กรศาสนา

- วัด จำนวน 2 แห่ง
 1. วัดสว่างอารมณ์ท่าศิลา
 2. วัดท้าววังหิน

โครงสร้างพื้นฐาน

- ถนนระหว่างหมู่บ้านมี 2 สาย ถนนลาดยาง 1 สาย ระยะทาง 500 เมตร ถนนลูกรัง 1 สาย ระยะทาง 100 เมตร
- ถนนติดต่อระหว่างหมู่บ้านกับเทศบาลตำบลถนนลาดยาง 1 สาย ระยะทาง 2 กิโลเมตร
- ถนนติดต่อระหว่างหมู่บ้านกับที่ว่าการอำเภอถนนลาดยาง 1 สาย ระยะทาง 13 กิโลเมตร

ด้านศาสนา ประเพณีและวัฒนธรรม

นับถือศาสนาพุทธ ประเพณี/วัฒนธรรม ได้แก่ ประเพณีลอยกระทง ประเพณีวันสงกรานต์ ประเพณีเข้า-ออกพรรษา ประเพณีทำบุญตักบาตรหมู่บ้าน

ด้านเศรษฐกิจ

การประกอบอาชีพและรายได้

อาชีพหลัก คือ ทำนา อาชีพรอง ขายข้าวหลาม และรับจ้างทั่วไป มีพื้นที่ทำนาทั้งหมด

1,336 ไร่ คราวเรือนที่ทำนาทั้งหมด 98 คราวเรือน

รายได้เฉลี่ย 262,481.13 บาท/ครอบครัว/ปี

ตารางที่ 4.20 แสดงบริบทด้านทรัพยากร บ้านท่าวังหิน หมู่ที่ 17 ตำบลเมืองแก อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์

ชื่อทรัพยากร	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	จำนวนราย
1.ทำนาหว่าน	ไถกลบตอซังข้า หว่านพืชหลังนา		ไถตะเตรียมดิน		ไถหว่าน		ดูแลกำจัดวัชพืช ใส่ปุ๋ยบำรุง		ใส่ปุ๋ยบำรุง		เก็บเกี่ยว ทำนาอินทรีย์ 5 ราย ทำนาเคมี 79 ราย		84 ราย 1,064 ไร่
2.ปลูกผักสวน ครัวในครัวเรือน	ปลูกตลอดปี												50 ไร่กินเอง
3.ไร่นาสวนผสม	ปลูกพืช		ดูแลใส่ปุ๋ยคอกฉีดพ่นปุ๋ย อินทรีย์			เก็บเกี่ยวผลผลิต		เริ่มเตรียมพื้นที่ทำนา			เตรียมดิน		6 ราย
4.ห้วยสาธารณะ ห้วยเริง	ปล่อยปลา					จับปลาจำหน่าย หรือเอาบัตรแห		กักเก็บน้ำใช้ผลิตประปา				ปล่อยปลา	1 แห่ง 120 ราย
5.เลี้ยงสัตว์	ปล่อยเลี้ยงตามทุ่งนา					เริ่มกักขังไว้ในคอก					อัดฟางสะสมอาหาร		11 ราย
6.ป่าชุมชน วัด (ป่าช้าเก่า)	เตรียมพื้นที่เพาะปลูกและเตรียมตกกล้า					เริ่มปลูกป่า				ดูแลใส่ปุ๋ย			1 แห่ง

ตารางที่ 4.21 แสดงการวิเคราะห์ด้านทรัพยากร บ้านท่าวังหิน หมู่ที่ 17 ตำบลเมืองแก อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์

ชื่อทรัพยากร	สภาพในอดีต	สภาพในปัจจุบัน	การใช้ประโยชน์	แนวโน้มในอนาคต
ที่ดินทำกิน				
1.ทำนา	ป่ากร้างชาวบ้านมาสร้างแปลงสภาพเป็นพื้นที่เพาะปลูกทำกินปลูกข้าว การใช้ปุ๋ย ในอดีต ทั้งเคมีและอินทรีย์	เป็นพื้นที่นาและบางที่เป็นแปลงปลูกพืชไร่สวนเป็นบางครัวเรือนปัจจุบันมีผู้ที่ทำเกษตรอินทรีย์รวม 76 ไร่	เพาะปลูก เป็นที่เลี้ยงสัตว์ช่วงหมดหน้าเพาะปลูก บางพื้นที่ใช้ปลูกพืชผักสวนครัว บางพื้นที่ปลูกพืชหลังนาเช่น ถั่วฟ่า ถั่วเขียว ปอเทือง ได้ผลผลิตดี	ต่อไปจะมีการปรับแก้ไขให้ดีขึ้นและเพิ่มพื้นที่ทำนาเกษตรอินทรีย์ให้ครอบคลุมทั้งชุมชน
2.แหล่งน้ำห้วยเลิง	ลำห้วยต้นเขินและแคบไม่ สามารถเก็บกักน้ำได้ตลอดทั้งปี น้ำที่ใช้เพาะปลูกพืชหลังนาก็ไม่เพียงพอ	สามารถกักเก็บน้ำไว้ใช้ผลิตน้ำประปาแจกจ่ายให้ชุมชนได้ใช้ตลอดทั้งปี	ใช้ผลิตน้ำประปาชุมชนและพื้นที่ข้างเคียง ผลจากการขุดลอกลำห้วย ชาวบ้าน มีแหล่งน้ำใช้ได้ตลอดปี มี ปลาธรรมชาติไว้เป็นพันธุ์ตลอดปี แบบหมุนเวียน	ถ้าขุดลอกลำห้วยได้ตลอดทั้งปี จะมีแหล่งน้ำที่สามารถใช้ได้ทั้ง หมู่บ้าน และสามารถใช้ในการเกษตรได้ตลอดปี รอบแหล่งน้ำประปาสามารถทำเป็นที่ออกกำลังกายและสวนสาธารณะพักผ่อน
3.สาธารณะประโยชน์ (ป่าช้าเก่า)	เป็นป่าสาธารณะใช้หากินของป่า เช่น เห็ด ดอกกระเจียว และเป็นที่พักศพ และ เผาศพ	พื้นที่ปลูกป่าและอีกส่วน สร้างวัด สถานที่ปฏิบัติธรรม	สร้างวัดปฏิบัติธรรมปลูกป่าเพิ่มเติม มีพันธุ์ไม้หลายชนิดที่ได้ปลูกเพิ่ม	เป็นสถานที่ปฏิบัติธรรม ศูนย์เรียนรู้ทางพุทธศาสนา ศูนย์อบรมของหน่วยงานต่าง ๆ เกี่ยวกับศาสนา

4.2.9 บริบทชุมชนบ้านสระบัว หมู่ที่ 18 ตำบลเมืองแก อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์

ด้านสังคม

ประวัติความเป็นมา

บ้านสระบัว เดิมเป็นบ้านโคกสระ อยู่ในความปกครองของบ้านเมืองแก หมู่ที่ 3 ตำบลเมืองแก อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์ ต่อมาได้เสนอขอแยกมาตั้งหมู่บ้านใหม่ โดยตั้งชื่อว่า บ้านสระบัว ตำบลเมืองแก อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์ ในปี พ.ศ. 2531 โดยมีนายประสิทธิ์ เสริมศรี ผู้ใหญ่บ้านคนแรก ปัจจุบันมี นายสนม กองทอง เป็นผู้ใหญ่บ้าน

ที่ตั้งและอาณาเขต

ที่ตั้งอยู่ทางทิศตะวันตกของบ้านเมืองแก โดยห่างจากที่ว่าการอำเภอท่าตูมไปทางทิศใต้ประมาณ 12 กิโลเมตร และอยู่ห่างจากศาลากลางจังหวัดสุรินทร์ไปทางทิศใต้ประมาณ 45 กิโลเมตร มีเนื้อที่ทั้งหมดประมาณ 430 ไร่ แยกเป็นเนื้อที่การเกษตรจำนวน 380 ไร่ เป็นเนื้อที่หมู่บ้านจำนวน 50 ไร่ มีอาณาเขตติดต่อกับหลายหมู่บ้าน ระยะทางห่างจากอำเภอ โดยใช้เส้นทางหลวง 214 ระยะห่าง 12 กิโลเมตร

ทิศเหนือ	ติดกับบ้านกุง	หมู่ที่ 10 ตำบลเมืองแก
ทิศใต้จรด	ติดกับบ้านหนองแวง	หมู่ที่ 9 ตำบลเมืองแก
ทิศตะวันออก	ติดบ้านเมืองแก	หมู่ที่ 3 ตำบลเมืองแก
ทิศตะวันตก	ติดบ้านโนนสาย	หมู่ที่ 7 ตำบลเมืองแก

สภาพภูมิประเทศและภูมิอากาศ

ภูมิศาสตร์เป็นดินร่วนปนทราย น้ำธรรมชาติ 90% และมีอากาศร้อนตลอดปี

ครัวเรือนและประชากร

จำนวนครัวเรือนทั้งหมด 40 ครัวเรือน จำนวนประชากร จำนวน 174 คน แยกเป็นเพศชาย จำนวน 88 คน และแยกเป็นเพศหญิง จำนวน 86 คน

กลุ่ม/องค์กร/ชุมชน

รายนามหัวหน้ากลุ่ม/องค์กรในหมู่บ้าน/ชุมชน

1. กลุ่มสตรีออมทรัพย์	นางณิชากร ศรีมาตร
2. กลุ่ม กองทุนหมู่บ้าน	นายสมพร สุขล้วน
3. กลุ่มแก้ไขปัญหาคาความยากจน	นายสมพร สุขล้วน

รายนามอาสาสมัครสาธารณสุขประจำหมู่บ้าน (อสม.)

1. นางณิชากร ศรีมาตร

รายนามปราชญ์ชาวบ้าน

1. นายเหรียญ ศรีมาตร	ด้านจักรสาน
2. นายบัน กระจาย	ด้านจักรสาน
3. นางแอม กระแสโท	ด้านทอผ้า-มัดหมี่

ด้านศาสนา ประเพณีและวัฒนธรรม

นับถือศาสนาพุทธ ประเพณี/วัฒนธรรม ได้แก่ บุญกองข้าว บุญรวมญาติ ช่วงเทศกาล วัน
เทศน์มหาชาติ (บุญพระเวส) บุญเข้าพรรษา บุญตักบาตรเทโว ออกพรรษา บุญกฐิน งานกวนข้าว
ทิพย์

ด้านเศรษฐกิจ

การประกอบอาชีพและรายได้

อาชีพหลัก

(1) ทำนา	จำนวน 40 ครัวเรือน
(2) ค้าขาย	จำนวน 2 ครัวเรือน
(3) รับราชการ	จำนวน 1 ครัวเรือน

อาชีพเสริม

(1) ขายของป่า,ปลูกผัก	จำนวน 10 ครัวเรือน
(2) รับจ้างทั่วไป	จำนวน 10 ครัวเรือน

รายได้ประชากรเฉลี่ย 246,300 บาท/ครัวเรือน/ปี

ตารางที่ 4.22 แสดงบริบทด้านทรัพยากร บ้านสระบัว หมู่ที่ 18 ตำบลเมืองแก อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์

ชื่อทรัพยากร	ม.ค.	ก.พ.	มี.ค.	เม.ย.	พ.ค.	มิ.ย.	ก.ค.	ส.ค.	ก.ย.	ต.ค.	พ.ย.	ธ.ค.	จำนวน ราย
1.ทำนา นาดำ+นาหว่าน	ไถหว่าน พืชหลัง นา	ดูแล วัชพืช		เก็บเกี่ยว พืชหลังนา	ไถกลบ วัชพืช หรือไถ ตะ	ไถ หว่าน ข้าวนา แห้ง	ใส่ปุ๋ยครั้ง แรก ระยะเวลา 45 วัน สำหรับนา ดำและ ปลูกกล้า ไว้	ทำการปัก ดำนา หว่านและ ทำการ กำจัด วัชพืชและ ดูแลน้ำให้ เพียงพอ	ใส่ปุ๋ย หรือ พ่นน้ำ หมัก รอบที่ 2	ดูแลเรื่อง ระบบน้ำ	เริ่มเก็บ เกี่ยว และเก็บ ข้าวเก็บ ฟางไว้ เลี้ยง สัตว์	ไถกลบ ต่อซัง ข้าว	47
2.ปลูกผัก	ดูแลใส่ ปุ๋ยรด น้ำ		เก็บเกี่ยว เพื่อไว้ บริโภค และทำ พันธุ์ในปี ต่อไป	เตรียมดิน บำรุงดิน เพื่อจะได้ ปลูกผักที่ หลากหลาย ชนิดใน เดือนถัดไป	ปลูกผักทุกชนิดเพื่อบริโภคหรือจำหน่าย						เตรียม ดินเพื่อ ปลูกผัก ในฤดู ต่อไป	ปลูกผัก เช่น หอม กระเทียม และผัก ต่าง ๆ	28

ตารางที่ 4.23 แสดงการวิเคราะห์ด้านทรัพยากร บ้านสระบัว หมู่ที่ 18 ตำบลเมืองแก อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์

ชื่อทรัพยากร	สภาพในอดีต	สภาพในปัจจุบัน	การใช้ประโยชน์	แนวโน้มในอนาคต
ที่ดินทำกิน				
1.ทำนา	พื้นที่ 523 ไร่ เป็นการทำนาตาย ธรรมชาติอาศัยน้ำฝน 100% มีการใช้สารเคมีบ้างเป็น ส่วนมากจะใช้ ปุ๋ยคอกและใช้วัว – ควายในการไถนา	มีการทำนาแบบเคมีและการทำนาแบบอินทรีย์ผสมผสานกัน จำนวนที่ทำอินทรีย์ มี 110 ไร่ จำนวน 10 ราย จำนวนที่ทำเคมี 23 ราย 413 ไร่	ประโยชน์สำหรับนาอินทรีย์ คือ 1. ช่วยบำรุงดิน 2. ได้กินข้าวที่ปลอดสารพิษ	ในอนาคตอาจจะมีการทำนาอินทรีย์เพิ่มขึ้น
2.สระบัวเป็นสระสาธารณะประโยชน์	เป็นหนองน้ำตามธรรมชาติต่อมามีการขุดเป็นสระน้ำโดยการใช้แรงงานคนในการขุดลอก	ในปัจจุบันมีการขุดลอกขึ้นใหม่ โดยการใช้รถในการขุดลอก โดยมีความลึก 5 เมตร รวมพื้นที่ทั้งหมด จำนวน 2 ไร่	คนในชุมชนหมู่ที่ 18 ได้ใช้น้ำร่วมกัน เช่น ปลูกผัก ทำการเกษตร	จะเป็นการเลี้ยงปลาเพื่อเป็นแหล่งอาหารของคนในชุมชน
3.คลองอีสานเขียว	เป็นลำห้วยเล็ก ๆ มีต้นไม้น้อยใหญ่ อยู่ริมสองฝั่ง มีความลึกไม่มากนัก พอได้อาศัย หา ปู หาปลากินบ้าง	มีการขุดลอกใหม่โดยทางเทศบาลตำบลเมืองแกมีงบประมาณให้	มีการใช้ประโยชน์จำนวน 12 คน ส่วนมากจะใช้ในการเกษตร เช่น สูบน้ำใส่นาข้าว	อาจมีการทำฝายเพิ่มขึ้น เพื่อจะได้กักเก็บน้ำได้มากยิ่งขึ้น

4.3 สถานการณ์เด็กและเยาวชนระดับตำบลเมืองแก

สถานการณ์ระดับตำบลเมืองแก มีจำนวนประชากรทั้งสิ้น 9,975 คน เป็นเด็กและเยาวชนที่มีอายุตั้งแต่ 0 -25 ปี ทั้งหมดจำนวน 3,264 คน คิดเป็นร้อยละ 32 ของประชากรทั้งหมด สถานการณ์เด็กและเยาวชนตำบลเมืองแก แบ่งกลุ่มออกเป็น 4 กลุ่มไว้ดังต่อไปนี้

กลุ่มเด็กปฐมวัย-อนุบาล ระดับอายุ 2 - 6 ปี มีปัญหาด้านพัฒนาการของเด็กทางร่างกาย น้ำหนักที่ต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานการขาดการป้องกันโรคที่เกี่ยวกับเด็ก การขาดการเอาใจใส่จากผู้ปกครอง ซึ่งสาเหตุหลักมาจากการที่เด็กอาศัยอยู่กับตายายถึงร้อยละ 60 ผู้ปกครองยังขาดความรู้ความเข้าใจไม่มีเวลาดูแล ขาดทักษะในการดูแล การแก้ปัญหาของเทศบาลตำบลเมืองแกได้ร่วมกับโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลและศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในการให้ความรู้การดูแลแก่ผู้ปกครอง พัฒนาแผนการจัดประสบการณ์ในชั้นเรียนในการเสริมพัฒนาการแบบองค์รวม ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม สติปัญญา ซึ่งได้รับความร่วมมือจากผู้ปกครองในการร่วมมือกันทำงานเป็นอย่างดี

กลุ่มเด็กในระดับประถมศึกษา อายุ 7 - 12 ปี ดังนี้

ตารางที่ 4.24 แสดงปัญหาเด็กในระดับประถมศึกษา อายุ 7-12 ปี

ปัญหา	สภาพปัญหา	สาเหตุ	ผลกระทบที่เกิดขึ้น
เด็กขี้เกียจ	- นอนตื่นสาย - ไม่ช่วยพ่อแม่ทำงานบ้าน - ซักเสื้อผ้าไม่เป็น ต้องให้ - มีคนช่วยตลอด	- พ่อแม่ตามใจ - ไม่อยากให้ลูกหลาน - ลำบาก ทำให้เกิด - เอาแต่ใจตนเอง	- ต้องเป็นภาระของ - ครอบครัว - ไม่รู้บทบาทในหน้าที่ - ของตนเอง
เด็กติดโทรศัพท์	- ขาดการสร้างควม - สัมพันธในครัวเรือน - ไม่ทานข้าวพร้อมกัน - ไม่ช่วยงานครอบครัว - นอนเล่นแต่เกม - คุยโทรศัพท์ - ขอแต่เงินไปเติมค่า - โทรศัพท์	- กลัวแพ้เพื่อนเรื่องเกม - บางคนมีแพนน้อยใจ - ถ้าไม่ได้พูดคุยกันต่อ - พ่อแม่ตัดความรำคาญ - ไม่มีเวลาดูแลด้วยการ - เพิ่มเงินให้ - ขาดการแนะนำของ - ผู้ปกครอง	- ค่าใช้จ่ายสิ้นเปลือง - เสียเวลา เสีย - สุขภาพ - เป็นเส้นทางไปสู่ - เรื่องการพนัน/เพศ - เป็นเด็กก้าวร้าว - เอาแต่ใจ

กลุ่มเด็กในระดับประถมศึกษา อายุ 13 - 15 ปี ดังนี้

ตารางที่ 4.25 แสดงปัญหาเด็กในระดับประถมศึกษา อายุ 13 - 15 ปี

ปัญหา	สภาพปัญหา	สาเหตุ	ผลกระทบที่เกิดขึ้น
- ไม่ร่วมกิจกรรมของชุมชนและครอบครัว	- ติดโทรศัพท์ ชอบอยู่คนเดียว - เชื่อเพื่อนมากกว่าครอบครัว - เห็นงานชุมชนเป็นของผู้ใหญ่, ผู้นำ	- ติดโทรศัพท์ - พ่อแม่ไม่กระตุ้นให้คำแนะนำให้มาร่วมกิจกรรมของชุมชน - กลัวลูกลำบาก กลัวลูกทำไม่เป็น กลัวเพื่อนล้อ	- ทำให้เด็กไม่กล้าแสดงออก - ตามเพื่อนไม่ทัน - ไม่รู้ความถนัดความชอบของตนเอง - เป็นโรคซึมเศร้า
- เด็กขาดความมั่นใจในตนเอง	- ไม่กล้าพูดกล้านำเสนอ - ผลักเพื่อนให้ทำก่อน - ไม่กล้าร่วมกิจกรรม ถนัดใช้กำลังมากกว่าใช้สมอง	- ขาดความฝึกฝนไม่ค่อยเข้าร่วมกิจกรรม - กลัวทำไม่ถูกไม่มั่นใจในตัวเอง ทำอะไรก็กลัวผิด	- ไม่กล้าตัดสินใจทำให้เกิดการจำกัดขอบเขต - ไม่ใช้ศักยภาพความรู้ความสามารถของตนเองอย่างเต็มที่
- เด็กหนีเรียน ไม่อยากไปโรงเรียน	- เรียนไม่รู้เรื่องพื้นฐานไม่ดีมาตั้งแต่ระดับประถมศึกษา - ไม่เชื่อฟังคุณครูจึงไม่ทำการบ้าน - อ่านเขียนไม่คล่อง	- ขาดความอบอุ่น พ่อแม่หย่าร้าง อยู่กับตา ยายที่ตามหลานไม่ทัน - รุ่นพี่ชวนทดลองเรียนแบบเห็นเป็นพฤติกรรมทำตาม	- ไม่เคารพเชื่อฟังผู้ปกครองเกิดการทะเลาะกับตา ยาย

กลุ่มเด็กนอกระบบ อายุ 18 - 25 ปี ดังนี้

ตารางที่ 4.26 แสดงปัญหาเด็กในระดับประถมศึกษา อายุ 18 - 25 ปี

ปัญหา	สภาพปัญหา	สาเหตุ	ผลกระทบที่เกิดขึ้น
เด็กรวมกลุ่มแว้น	- ขาดความรับผิดชอบต่อกิจกรรมในครอบครัว - หงุดหงิดง่าย - ขี้บรลเสียงดัง รบกวน	- ผู้ปกครองตามใจไม่ทำกิจกรรมร่วมกับครอบครัว - ไม่ช่วยเหลืองานในครอบครัว	- เกิดการละเมิดชุมชนที่ได้สร้างไว้เป็นกรอบป้องกัน - เสียค่าใช้จ่ายทาง

ปัญหา	สภาพปัญหา	สาเหตุ	ผลกระทบที่เกิดขึ้น
	ชาวบ้าน เรียกร้องความสนใจ เป็นอันตรายต่อผู้ใช้ถนน	- ไม่ช่วยเหลืองานในครอบครัวขาดการพูดคุยทำความเข้าใจระหว่างผู้ปกครองกับบุตรหลาน	เศรษฐกิจกรณีไปทะเลาะวิวาทกับชุมชนอื่น - ไม่แคร์ครอบครัวและสังคมรอบตัว

4.4 สถานการณ์เด็กและเยาวชน 9 ชุมชน ดังนี้

ตารางที่ 4.27 แสดงข้อมูลจำนวนเด็กและเยาวชนอายุ 0 – 25 ปี 9 ชุมชน ตำบลเมืองแก อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์ (ข้อมูล จปฐ. ธันวาคม 2562)

หมู่บ้าน	หมู่ที่ 1	หมู่ที่ 2	หมู่ที่ 4	หมู่ที่ 5	หมู่ที่ 6	หมู่ที่ 7	หมู่ที่ 10	หมู่ที่ 17	หมู่ที่ 18	รวม 9 ชุมชน	หน่วย
เพศชาย	47	61	60	52	54	82	40	67	29	492	คน
เพศหญิง	61	64	47	63	50	87	43	64	31	510	คน
รวม	108	125	107	115	104	169	83	131	60	1,002	คน
สัดส่วน เพศชาย	43.52	48.80	56.07	45.22	51.92	48.52	48.19	51.15	48.33	49.10	%
สัดส่วน เพศหญิง	56.48	51.20	43.93	54.78	48.08	51.48	51.81	48.85	51.67	50.90	%

ตารางที่ 4.28 แสดงสถานการณ์เด็กและเยาวชนตำบลเมืองแก ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2557 – พ.ศ. 2563

พัฒนาการกลุ่ม เด็กและเยาวชน รายหมู่บ้าน	เป้าหมายของกลุ่ม	องค์ประกอบของกลุ่ม	บทบาทของกลุ่ม	กระบวนการสำคัญในการพัฒนา ให้เกิดความเข้มแข็งและต่อเนื่อง/ ปัญหา อุปสรรค
1. กลุ่มเยาวชน บ้านหนองยาง หมู่ที่ 1 พ.ศ. 2558 - 2560	1. รวมกลุ่มกันทำขนม และผลิตภัณฑ์ จำหน่าย	<u>แกนนำเยาวชน</u> 1. น.ส.เจตฎาภรณ์ จันทาม ประธาน สมาชิกกลุ่มประมาณ 30 คน <u>พี่เลี้ยงเทศบาล</u> 1. นางชนัญญา ศรีแก้ว <u>พี่เลี้ยงชุมชน</u> 1. นางอำนวย สุขล้วน	1. รวมกลุ่มทำกิจกรรมด้านอาสา พัฒนาชุมชน 2. รวมกลุ่มกันทำขนมและน้ำยา ล้างจานจำหน่าย 3. ทำตะกร้าจากกระป๋องอลูมิเนียม - เก็บข้อมูลบริบทชุมชนเพิ่มเติม	1. กลุ่มที่มีทุนเดิมคือได้รับการพัฒนาผ่าน โครงการของ สสส. ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2553 ทำกิจกรรมผ่านชุมชน เช่น การทำโมบาย และผลิตภัณฑ์ จำหน่ายในชุมชน 2. ประธานกลุ่ม คือ น.ส. เจตฎาภรณ์ จันทราม มีทักษะเป็นยุววิทยากร พำน้อง ๆ ในชุมชนได้ขับเคลื่อนกิจกรรม และสามารถเชื่อมทุนของพื้นที่ คือ พี่ อำนวย สุขล้วน ในการกระตุ้นให้ชุมชน หันมาให้ความสนใจในปัญหาของชุมชน 3. มีโครงการชุมชนน่าอยู่เป็นตัวกระตุ้น ขับเคลื่อนกิจกรรม การทำตะกร้าเด็ก ทำไมได้ตรงตามความต้องการ เพราะ เป็นงานค่อนข้างละเอียดไม่เหมาะกับเด็ก

พัฒนาการกลุ่ม เด็กและเยาวชน รายหมู่บ้าน	เป้าหมายของกลุ่ม	องค์ประกอบของกลุ่ม	บทบาทของกลุ่ม	กระบวนการสำคัญในการพัฒนา ให้เกิดความเข้มแข็งและต่อเนื่อง/ ปัญหา อุปสรรค
				แต่เป็นโครงการที่ผู้ใหญ่อยากทำ 4. เด็กจบการศึกษามัธยมศึกษาปีที่ 6 ไปมี ครอบครัว การส่งต่อรุ่นต่อรุ่นไปสู่ประณ ปลายไม่ได้ ผู้นำชุมชนไม่ให้ความสนใจใน ปัญหาเยาวชน ผลักภาระให้ อสม.
2. กลุ่มเยาวชน บ้านหนองยาง หมู่ ที่ 1 พ.ศ. 2561-2563	1. ทำกิจกรรมพี่สอน น้อง 2. ทำกิจกรรมกำจั ดขยะ การทำถัง ขยะในหมู่บ้าน	<u>แกนนำเยาวชน</u> 1. น.ส.รพีภรณ์ ขวัญใจ ประธาน 2. ด.ญ.สุพรรณษา แข่งขัน 3. ด.ญ.นิลทิศา กุลสอนนาน 4. ด.ญ.พิยะดา ดอกไม้ 5. ด.ญ.วิยะดา แก่นสาร <u>สมาชิกกลุ่ม</u> จำนวน 24 คน <u>พี่เลี้ยงเทศบาล</u> 1. นางสาววย แสนกล้า	1. รวมกลุ่มทำกิจกรรมด้านอาสา พัฒนาชุมชน โดย น.ส. รพีภรณ์ ขวัญใจ ได้นำน้อง ๆ ทำกิจกรรม พี่สอนน้องและกิจกรรมกำจัดขยะ การทำถังขยะในหมู่บ้าน หลังจาก เข้าร่วมค่ายสร้างเครือข่ายเยาวชน สนับสนุนโดย มูลนิธิสยามกัมมาจล และเทศบาลตำบลเมืองแ วิทยากรโดย สถาบันยุวโพธิชน เมื่อ พ.ศ. 2561 ดังนี้ - ค่ายพัฒนาศักยภาพแกนนำ	1. แกนนำเยาวชนเข้าร่วมกิจกรรมที่เทศบาล ดำเนินการอย่างสม่ำเสมอ 2. เด็กที่เข้าร่วมส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุ 7 – 15 ปี จึงขาดความหลากหลายช่วง อายุที่เข้ามาช่วยขับเคลื่อนงานเยาวชน

พัฒนาการกลุ่ม เด็กและเยาวชน รายหมู่บ้าน	เป้าหมายของกลุ่ม	องค์ประกอบของกลุ่ม	บทบาทของกลุ่ม	กระบวนการสำคัญในการพัฒนา ให้เกิดความเข้มแข็งและต่อเนื่อง/ ปัญหา อุปสรรค
		<u>เลี้ยงชุมชน</u> 1. ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน	เยาวชน สู่การเป็นพลเมืองรุ่นใหม่ 10 วัน ณ อำเภอแคนดง จังหวัดบุรีรัมย์ - ค่ายยุวกระบวนการ 10 วัน ณ สวนชุมแสง จังหวัด มหาสารคาม	
3. กลุ่มเยาวชน บ้านหนองคูน้อย หมู่ที่ 2 พ.ศ. 2558-2560	1. ทำกิจกรรมในช่วง งานประเพณีรวม กลุ่มกันทำโครงการ เพื่อสร้างทักษะ ตนเอง	เน้นกิจกรรมตัวของเยาวชน ในบ้านหนองคูน้อย 4 คุ่ม ทำกิจกรรมในชุมชนโดย รวบรวมนักเรียนเยาวชนใน หมู่บ้าน <u>ประธาน</u> 1. น.ส.เกศเกสร กำจร (น้องเอื้อง) <u>รองประธาน</u> 1. นายอาทิตย์ ทาหาญ		1. บ้านหนองคูน้อยมีการพัฒนาเยาวชนตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2551 โดย กระทรวงพัฒนาสังคม และความมั่นคงของมนุษย์ ใช้เป็นหมู่บ้าน พัฒนาด้านเด็กและเยาวชนผ่านการ เสริมสร้างเด็กที่ผ่านกระบวนการพัฒนา ศักยภาพเป็นเด็กเยาวชน ซึ่งสามารถพา น้อง ๆ ในชุมชนทำกิจกรรมได้ 2. มีจุดแข็งคือท่านผู้ใหญ่สุนทร ธรรมนาม เปิดให้ภาคีเครือข่าย ช่วยเข้ามาพัฒนา เยาวชนในชุมชนของตนเอง เช่น โครงการ

พัฒนาการกลุ่ม เด็กและเยาวชน รายหมู่บ้าน	เป้าหมายของกลุ่ม	องค์ประกอบของกลุ่ม	บทบาทของกลุ่ม	กระบวนการสำคัญในการพัฒนากลุ่ม ให้เกิดความเข้มแข็งและต่อเนื่อง/ ปัญหา อุปสรรค
		โดยชุมชนรวบรวมเด็กและ เยาวชนในหมู่บ้าน ทำให้มี สมาชิกกลุ่ม จำนวน 40 คน <u>พี่เลี้ยงเทศบาล</u> 1. นายทศพล นาเจริญ <u>พี่เลี้ยงชุมชน</u> นางพรทิพย์ กะการดี	เด็กในชุมชน เทศบาลสนับสนุน อุปกรณ์	รักการอ่านของ สสส. และงานรณรงค์ ปลอดการพนันในงานบุญ
4. กลุ่มเยาวชน บ้านหนองคูน้อย หมู่ที่ 2 พ.ศ. 2561-2563	1.ทำกิจกรรมปลูกผัก แปลงรวม	<u>แกนนำเยาวชน</u> 1. นายอรุณศักดิ์ กัจกร ประธาน 2. ด.ญ.รพีพรรณ กัจกร 3. ด.ช.ศตวรรษ เกตุแก้ว 4. นายณัฐวุฒิ ผู้มีสิทธิ์ 5. ด.ญ.พิชญา บุญหอม <u>สมาชิกกลุ่ม</u> จำนวน 57 คน	1. นายอรุณศักดิ์ กัจกร เป็นประธาน สภาเด็กและเยาวชนตำบลเมืองแก ช่วยดูงานภาพรวมของระดับตำบล ด้วย 2. มีการแบ่งคุ้มในชุมชนให้เยาวชนมี ประธานแต่ละคุ้ม 3. มีกิจกรรมปลูกผักแปลงรวมกันของ เด็กในชุมชน เทศบาลสนับสนุน วัสดุอุปกรณ์ตามโครงการของ	1. ประธานเยาวชนมาทำการศึกษาต่อใน ระดับจังหวัด ไม่ได้คลุกคลี กิจกรรมกับ น้องที่อยู่ในชุมชน

พัฒนาการกลุ่ม เด็กและเยาวชน รายหมู่บ้าน	เป้าหมายของกลุ่ม	องค์ประกอบของกลุ่ม	บทบาทของกลุ่ม	กระบวนการสำคัญในการพัฒนา ให้เกิดความเข้มแข็งและต่อเนื่อง/ ปัญหา อุปสรรค
		<u>พี่เลี้ยงเทศบาล</u> 1. นายพิสิษฐ์ พงษ์สุวรรณ <u>พี่เลี้ยงชุมชน</u> 1. นางพรทิพย์ กะการดี 2. นายกิตติศักดิ์ แท่นแก้ว	โรงเรียนชุมชน	
5. กลุ่มเยาวชน บ้านหนองม่วง หมู่ที่ 4 พ.ศ. 2558-2560	1. รวมกลุ่มทำ ผลิตภัณฑ์ไข่เค็ม และเลี้ยงเป็ดไข่	ประธานคือ นายพงศธร เอื้อเพื่อสุข (นนท์) สมาชิกกลุ่ม 1. น.ส.ชอลดา เอื้อเพื่อสุข 2. น.ส.ศิริวรรณ ชุมทอง 3. นายวิระพรรณ เนาหอย <u>สมาชิกกลุ่ม</u> จำนวน 30 คน <u>พี่เลี้ยงเทศบาล</u> 1. จำเอยรรยง ทองเหมาะ <u>พี่เลี้ยงชุมชน</u> 1. นางทอง เอื้อเพื่อสุข	1. มีการประชุมกันเดือนละ 1 ครั้ง 2. รวมกลุ่มกันทำไข่เค็มจำหน่าย 2 อาทิตย์ ต่อครั้ง 3. มีกติกาก่อนการออกไปให้อาหารเป็ด ไข่และเก็บไข่เป็ด	1. มีต้นทุนเดิมเคยเป็นบ้านที่ได้รับทุนจาก สสส. ตั้งแต่ พ.ศ. 2553 ได้รวมกลุ่มกัน ปลุกผักบริเวณโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ ตำบลบ้านหนองม่วง 2. มีรุ่นพี่ของชุมชนคือน้องเบนซ์ได้ไปดูงาน กันเทศบาลที่บ้านขอนแก่น จังหวัด หนองคาย แล้วนำความรู้มาประยุกต์ พาน้อง ๆ ได้ทำไข่เค็มจำหน่าย 3. ผู้ใหญ่ฯ ชูชาติ ประเมินชัย เป็นผู้ใหญ่บ้าน ที่เห็นพลังของเยาวชนในชุมชนจึงรวมกลุ่ม เด็กผ่านกิจกรรมด้านอาชีพและด้านกีฬา

พัฒนาการกลุ่ม เด็กและเยาวชน รายหมู่บ้าน	เป้าหมายของกลุ่ม	องค์ประกอบของกลุ่ม	บทบาทของกลุ่ม	กระบวนการสำคัญในการพัฒนา ให้เกิดความเข้มแข็งและต่อเนื่อง/ ปัญหา อุปสรรค
6.กลุ่มเยาวชน บ้านหนองม่วง หมู่ที่ 4 พ.ศ. 2561-2563	1. รวมกลุ่มทำกิจกรรม อนุรักษ์ประเพณี หมู่บ้านกันตริ้ม	<u>แกนนำเยาวชน</u> 1. นายวงศกร สิทธิ ประธาน 2. น.ส.สุชาวลี มุมทอง 3. นายศิริไชยมงคล กุหลาบ 4. นายศุภกรณ์ ยศหล้า 5. น.ส.อารยา ประเจริญ <u>สมาชิกกลุ่ม</u> จำนวน 32 คน <u>พี่เลี้ยงเทศบาล</u> 1. นายสุรศักดิ์ ประเจริญ <u>พี่เลี้ยงชุมชน</u> 1. นางทอง เอื้อเฟื้อสุข	1. นายวงศกร สิทธิ 2. น.ส.สุชาวลี มุมทอง 3. นายศุภกรณ์ ยศหล้า เข้ารับการอบรมพัฒนาศักยภาพ เมื่อ พ.ศ. 2561 ดังนี้ - ค่ายพัฒนาศักยภาพแกนนำ เยาวชนสู่การเป็นพลเมืองรุ่นใหม่ 10 วัน ณ อำเภอแคนดง จังหวัดบุรีรัมย์ - กิจกรรมกันตริ้มวัยรุ่น โดยรวม กลุ่มวัยรุ่นที่สนใจวัฒนธรรม ศิลปะกันตริ้มมาร่วมกันทำ กิจกรรมฝึกซ้อมอนุรักษ์ประเพณี	1. มีแกนนำเยาวชนที่ชวนน้อง ๆ เล่นดนตรี พื้นบ้าน เกิดการรวมกลุ่มทำในสิ่งดี ๆ จากการหล่อหลอมกระบวนการฝึกค่าย พัฒนาศักยภาพแกนนำเยาวชนสู่การเป็น พลเมืองรุ่นใหม่ และสามารถนำผู้สูงอายุ มาร้องรำทำเพลงได้ <u>ปัญหาและอุปสรรค</u> 1. ขาดความต่อเนื่องวางระบบในการทำ กิจกรรม แบ่งหน้าที่การทำงานไม่ชัดเจน 2. แกนนำเยาวชนเข้าเรียนในระดับจังหวัด ทำให้ขาดผู้นำทำกิจกรรม 3. กิจกรรมกันตริ้มเยาวชน วิทยากรที่ฝึกใช้ วิทยากรจากต่างตำบล ต้องมี ค่าใช้จ่ายมาฝึกสอน 4. ขยายกลุ่มเป้าหมายไม่ได้ เป็นกิจกรรมที่ สนใจในกลุ่มเล็ก ๆ

พัฒนาการกลุ่ม เด็กและเยาวชน รายหมู่บ้าน	เป้าหมายของกลุ่ม	องค์ประกอบของกลุ่ม	บทบาทของกลุ่ม	กระบวนการสำคัญในการพัฒนา ให้เกิดความเข้มแข็งและต่อเนื่อง/ ปัญหา อุปสรรค
7. กลุ่มเยาวชน บ้านท่าศิลา หมู่ที่ 5 พ.ศ. 2558-2560	1. รวมกลุ่มกันสืบค้น ภูมิปัญญาในหมู่บ้าน ด้านการทำข้าว หลามและทำคลิป วิถีชีวิตคนขาย ข้าวหลาม	1. มีประธานกลุ่มผลิตเปลี่ยน ส่วนใหญ่เป็นบุตรของผู้นำ ชุมชนมาเป็นแกนกลางใน การขับเคลื่อน <u>พี่เลี้ยงชุมชน</u> 1. นายสงวน คหาวงศ์ 2. นางรจนา คั่นขั่งทอง	1. คัดเลือกแกนนำเด็กไปพัฒนากับ เทศบาล แล้วออกแบบโครงการ เรื่องที่ยากทำกับผู้นำชุมชน 2. ออกแบบเสร็จแล้ว แบ่งบทบาท กันหาสมาชิกมาร่วมทำกิจกรรม ส่วนใหญ่ได้เด็กในระบบช่วงชั้น ประถมศึกษาและมัธยมศึกษา	1. ขาดกลไกระบบกรรมการคุ้มในหมู่บ้านที่ จะคอยมากระตุ้นให้เด็กทำกิจกรรมให้ ชุมชน ผู้เข้าร่วมส่วนใหญ่เป็นเพื่อนของ ลูกผู้นำชุมชน 2. เป็นชุมชนตลาด รวมกลุ่มกันค่อนข้างยาก ติดเกมและไม่ช่วยงานบ้าน 3. เด็กเยาวชนชายทั้งในและนอกระบบสนใจ การเล่นกีฬาฟุตบอลมาร่วมกลุ่มเล่นกีฬา
8. กลุ่มเยาวชน บ้านท่าศิลา หมู่ที่ 5 พ.ศ. 2561-2563	1. รวมกลุ่มจัดทำที่ คัดแยกขยะใน ครัวเรือน	<u>แกนนำเยาวชน</u> 1. น.ส.ภัทราสุตา คหาวงศ์ ประธาน 2. น.ส.อุบลวรรณ เกียรติชู- สกุล 3. น.ส.สุภัตรา สุขตาม 4. ด.ญ.ณัฐธิชา เทียงธรรม	1. ช่วยกันทำถังขยะชุมชนโดยใช้ วัสดุไม้ไผ่และอบรมการจัดการ ขยะจากวิทยากร (พ่อบุญเหลือ จันทร์แดง) จากบ้านตากแดด ตำบลเมืองแก ซึ่งเป็นหมู่บ้าน ต้นแบบการจัดการขยะในชุมชน	1. เกิดความร่วมมือระหว่างเยาวชนกับผู้นำ ชุมชนในการร่วมกันทำกิจกรรม <u>ปัญหา อุปสรรค</u> เกิดความไม่ต่อเนื่องของกิจกรรมเนื่องจาก ส่วนใหญ่เยาวชนไปเรียนต่อนอกพื้นที่

พัฒนาการกลุ่ม เด็กและเยาวชน รายหมู่บ้าน	เป้าหมายของกลุ่ม	องค์ประกอบของกลุ่ม	บทบาทของกลุ่ม	กระบวนการสำคัญในการพัฒนากลุ่ม ให้เกิดความเข้มแข็งและต่อเนื่อง/ ปัญหา อุปสรรค
		5. ด.ญ.เกวรินทร์ หงส์ทอง สมาชิก 30 คน <u>พี่เลี้ยงเทศบาล</u> 1. น.ส.ชญานุช บุญมี <u>พี่เลี้ยงชุมชน</u> 1. นายสงวน คหาวงศ์ 2. นางรจนา คั่นขั่งทอง		
9. กลุ่มเยาวชน บ้านโคกล่าม หมู่ที่ 6 พ.ศ. 2558-2560	1. เกิดกิจกรรมกลุ่ม แปรรูปผลิตภัณฑ์ จากเสื่อกก	1. นายวุฒิชัย หลอดทอง เป็น ประธานกลุ่ม มีสมาชิก ประมาณ 20 คน ส่วนใหญ่ เป็นเด็กในระบบ <u>พี่เลี้ยงชุมชน</u> 1. นายประถม ใจแก้ว 2. นางบัวผัน งามเลิศ	1. ประชุมแกนนำเยาวชนสรุปปัญหา ของชุมชน 2. หาเรือปราชญ์ชาวบ้านผู้ประกอบ อาชีพทำเสื่อกก ให้เป็นวิทยากร สอนบุตรหลาน 3. หาแกนนำเยาวชนมาร่วมออก ความเห็นการจัดทำหลักสูตร โรงเรียนพี่สอนน้อง 4. แกนนำเยาวชนทดลองฝึกการสอน	1. มีแกนนำหลักคือประธานเยาวชนที่ยัน และมีความจริงใจ ทำกิจกรรมชุมชนอย่าง ต่อเนื่อง

พัฒนาการกลุ่ม เด็กและเยาวชน รายหมู่บ้าน	เป้าหมายของกลุ่ม	องค์ประกอบของกลุ่ม	บทบาทของกลุ่ม	กระบวนการสำคัญในการพัฒนากลุ่ม ให้เกิดความเข้มแข็งและต่อเนื่อง/ ปัญหา อุปสรรค
			และร่วมกันทำวัสดุอุปกรณ์	
10. กลุ่มเยาวชน บ้านโคกล่าม หมู่ที่ 6 พ.ศ. 2561-2563	1. เกิดกิจกรรมพี่สอน น้องในชุมชน ด้าน ศิลปะ ภาษาไทย และคณิตศาสตร์	มีสมาชิกประมาณ 20 คน ส่วนใหญ่เป็นเด็กในระบบ <u>พี่เลี้ยงเทศบาล</u> 1. นายไกรสร เพรศแก้ว <u>พี่เลี้ยงชุมชนคือ ผู้ใหญ่บ้าน</u> 1. นายประถม ใจแก้ว 2. นางยุพิน ตูตา	ปี พ.ศ. 2561 สนับสนุนโดย มูลนิธิสยามกัมมาจล วิทยาการโดย สถาบันยุวโพธิชน เพื่อเปิดโอกาส ให้มาเป็นแกนนำเยาวชน ทดลอง ฝึกการสอนและร่วมกันทำวัสดุ อุปกรณ์	1. ผู้นำหมู่บ้านและเทศบาลตำบลเมืองแกล ขาดการออกแบบสนับสนุนกิจกรรมให้ ต่อเนื่องและมีความหลากหลาย 2. กลุ่มวัยรุ่นผู้ชายที่ไม่ได้เข้าร่วมกิจกรรม ไปทำกิจกรรมหลักในชุมชน ไปร่วมเล่น กีฬาร่วมกับบ้านท่าวังหิน หมู่ที่ 17
11. กลุ่มเยาวชน บ้านโนนสาย หมู่ที่ 7 พ.ศ. 2558-2560	1. รวมกลุ่มทำ กิจกรรมแข่งกีฬา และพัฒนาชุมชน	<u>แกนนำเยาวชน</u> 1. นางสาวสุพิชญา เสพสุข ประธาน 2. น.ส เบญจมาศ ก้านจักร มีสมาชิกทั้งประถมและมัธยม รวม 30 คน <u>พี่เลี้ยงเทศบาล</u> 1. น.ส.ภาวิณี ศรีสกุลแพทย์	1. ประชุมรวมกลุ่มทำกิจกรรมด้าน พัฒนาชุมชนและการแข่งขันกีฬา ในช่วงปิดภาคเรียน 2. ทำกิจกรรมพี่สอนน้องงานด้าน ศิลปกรรมในช่วงปิดภาคเรียน	1. เป็นบ้านที่มีการขับเคลื่อนกิจกรรมใน ชุมชนค่อนข้างน้อย มีเพียงกิจกรรม การแข่งขันกีฬา ที่เยาวชนได้รวมกลุ่ม กันทำกิจกรรมในช่วงปิดภาคเรียน 2. พี่เลี้ยงชุมชนไม่ติดตามอย่างต่อเนื่อง

พัฒนาการกลุ่ม เด็กและเยาวชน รายหมู่บ้าน	เป้าหมายของกลุ่ม	องค์ประกอบของกลุ่ม	บทบาทของกลุ่ม	กระบวนการสำคัญในการพัฒนา ให้เกิดความเข้มแข็งและต่อเนื่อง/ ปัญหา อุปสรรค
		<u>พี่เลี้ยงชุมชน</u> 1. นางปัทมาภรณ์ ตาเปาว์ 2. นายเด่น งอกงาม		
12. กลุ่มเยาวชน บ้านโนนสาย หมู่ที่ 7 พ.ศ. 2561-2563	1. เกิดโครงการ โรงเรียนชุมชน พาน้อง ๆ ทำ กิจกรรมปลูกผัก ปลอดสารเคมี ในช่วงปิดเทอม	<u>แกนนำเยาวชน</u> 1. ด.ญ.สุกัญญา บุญสุวรรณ ประธาน 2. ด.ช.กัญญิรมย์ คุณเลิศ 3. นายเอกพล จันทปัต 4. ด.ญ.สุกษา งอกงาม 5. ด.ญ.ปาริณา คุณเลิศ <u>สมาชิกกลุ่ม</u> จำนวน 30 คน <u>พี่เลี้ยงเทศบาล</u> 1. นางสาวจิรสุดา บุญมี <u>พี่เลี้ยงชุมชน</u> 1. นายบุญเลิศ วางาม	1. รวมกลุ่มปลูกผักในสวนของผู้ใหญ่ ทัตพงษ์ บุญมี	1. เมื่อแกนนำมาพัฒนาทักษะแล้ว สามารถ ออกแบบกิจกรรม โดยใช้ทุนของชุมชน ด้านการทำน้ำหมักอินทรีย์จากปราชญ์ ชาวบ้าน พ่อม้วน เสพสุข แล้วพาน้อง ๆ ทำกิจกรรม 2. ใช้กลไกของพี่เลี้ยงชุมชนในการกระตุ้นให้ ผู้ปกครองหันมาให้ความร่วมมือ อนุญาต ให้ลูกหลานมาทำกิจกรรมช่วงวันหยุดปิด เทอม 3. กิจกรรมปลูกผักสวนครัว ช่วงแรกเด็กมา เตรียมแปลงและปลูกผัก แต่เมื่อแบ่ง หน้าที่แล้ว เด็กไม่มาปฏิบัติตามหน้าที่ เอาเวลาไปทำกิจกรรมกับโรงเรียนและ

พัฒนาการกลุ่ม เด็กและเยาวชน รายหมู่บ้าน	เป้าหมายของกลุ่ม	องค์ประกอบของกลุ่ม	บทบาทของกลุ่ม	กระบวนการสำคัญในการพัฒนา ให้เกิดความเข้มแข็งและต่อเนื่อง/ ปัญหา อุปสรรค
				ครอบครัว 4. การติดตามอย่างต่อเนื่อง แกนนำหลัก อายุยังน้อยความรับผิดชอบน้อย
13. กลุ่มเยาวชน บ้านทุ่ง หมู่ที่ 10 พ.ศ. 2557-2560	1. รวมกลุ่มทำ กิจกรรมเพื่อชุมชน ทั้งด้านจิตอาสาและ งานวัฒนธรรม ประเพณี 2. รวมกลุ่มทำขนมไทย 3. รวมกลุ่มกันแข่งขัน กีฬา	<u>ประธาน</u> 1. น.ส.รุ่งฤทัย ชาญศรี (ก๊) <u>รองประธาน</u> 1. น.ส.ณัฐสุดา ประเจริญ 2. น.ส.ศุภฤกษ์ สร้อยจิต <u>สมาชิกกลุ่ม</u> ประมาณ 20 คน <u>พี่เลี้ยงเทศบาล</u> จำสืบเอกคมสรรค์ พวงลำภู <u>พี่เลี้ยงชุมชน</u> 1. นางบัวผัน ประเจริญ 2. นางฮาน สร้อยจิต	1. ประชุมพบทวนการขับเคลื่อนงาน เดือนละ 1 ครั้ง 2. รวมกลุ่มกันจัดทำขนมเพื่อจำหน่าย ในชุมชน	1. เป็นหมู่บ้านเล็ก ๆ ในชุมชน กิจกรรมก่อน ที่จะได้เข้าร่วมทำร่วมกันคือ กิจกรรมด้าน การแข่งขันกีฬาและพัฒนาชุมชน 2. ได้ส่งแกนนำเยาวชนเข้ามาพัฒนาศักยภาพ แกนนำในชุมชนคือ น.ส.รุ่งฤทัย ชาญศรี (ก๊) สามารถพัฒนาตนเอง พาน้อง ๆ ทำ กิจกรรมในชุมชนได้อย่างต่อเนื่อง มีทักษะ ในการสื่อสาร เป็นยุวกระบวนการ 3. มีทุนของชุมชนจากการจำหน่ายสินค้าและ เพื่อขับเคลื่อนกิจกรรมในชุมชน <u>ปัญหา อุปสรรค</u> ขาดการสานต่อให้กับเด็กในชุมชนอย่าง ต่อเนื่อง เมื่อแกนนำคือน้องก็ไปเรียนใน

พัฒนาการกลุ่ม เด็กและเยาวชน รายหมู่บ้าน	เป้าหมายของกลุ่ม	องค์ประกอบของกลุ่ม	บทบาทของกลุ่ม	กระบวนการสำคัญในการพัฒนา ให้เกิดความเข้มแข็งและต่อเนื่อง/ ปัญหา อุปสรรค
				ระดับอุดมศึกษาก็ไม่มีใครดำเนินการต่อ
14. กลุ่มเยาวชน บ้านทุ่ง หมู่ที่ 10 พ.ศ. 2561-2563	1. รวมกลุ่มทำขนมไทย	<u>แกนนำเยาวชน</u> 1. นายวรโชติ วันลักษณ์ และ 2. น.ส.อังคณา วันลักษณ์ 3. ด.ช.ณัฐพล อุดหนุน 4. น.ส.กิตติยา สุวงศ์ 5. น.ส.กนกวรรณ ไกรเพชร <u>สมาชิกกลุ่ม</u> จำนวน 25 คน <u>พี่เลี้ยงเทศบาล</u> 1. น.ส.อรทัย อุดหนุน <u>พี่เลี้ยงชุมชน</u> 1. นางบัวผัน ประเจริญ	1. นายวรโชติ วันลักษณ์ และ ด.ช.ณัฐพล อุดหนุน เข้าร่วมค่าย ยุวกระบวนการ 10 วัน ณ สวน ชุมแสง จังหวัดมหาสารคาม เมื่อ ปี พ.ศ. 2561 สนับสนุนโดย มูลนิธิสยามกัมมาจล และเทศบาล ตำบลเมืองแกลง วิทยากรโดย สถาบันยุวโพธิชน 2. รวมกลุ่มกันจัดทำขนมเพื่อ จำหน่ายในชุมชน 3. กิจกรรมสร้างนักอ่านกับโครงการ หนังสือสู่มือน้องกับสมาคมไท- สร้างสรรค์ พี่นักอ่าน 2 คนไปอ่าน หนังสือให้น้องฟัง	1. มีพี่เลี้ยงที่ให้ความรู้เรื่องการทำขนมไทย ในชุมชน 2. มีทุนของชุมชนจากการจำหน่ายสินค้าและ เพื่อขับเคลื่อนกิจกรรมในชุมชน 3. ผู้นำในชุมชนไม่ค่อยให้การสนับสนุน การ เชื่อมต่อกับเทศบาลรอเป็นคราว ๆ ไปเมื่อ เทศบาลได้รับการร้องขอ <u>ปัญหา อุปสรรค</u> - ขาดการสานต่อให้กับเด็กในชุมชนอย่างต่อเนื่อง เมื่อแกนนำคือน้องก็ ไปเรียนในระดับ อุดมศึกษาก็ไม่มีใครดำเนินการต่อ - แม้เทศบาลจะพยายามผลักดันงบประมาณ ให้เกิดกิจกรรมในโรงเรียนครอบครัว แม้มี กิจกรรมทำขนมที่น้องชอบก็ยังไม่สามารถ ขยายผลให้ต่อเนื่อง

พัฒนาการกลุ่ม เด็กและเยาวชน รายหมู่บ้าน	เป้าหมายของกลุ่ม	องค์ประกอบของกลุ่ม	บทบาทของกลุ่ม	กระบวนการสำคัญในการพัฒนากลุ่ม ให้เกิดความเข้มแข็งและต่อเนื่อง/ ปัญหา อุปสรรค
15. กลุ่มเยาวชน บ้านท่าวังหิน หมู่ที่ 17 พ.ศ. 2557-2560	1. รวมกลุ่มกันทำ กิจกรรมจิตอาสา ร่วมกับกลุ่มผู้สูงอายุ 2. รวมกลุ่มกันทำ ผลิตภัณฑ์จำหน่าย	1. นายราชศักดิ์ บุญมี ประธาน <u>สมาชิกกลุ่ม</u> ประมาณ 30 คน <u>พี่เลี้ยงเทศบาล</u> 1. น.ส.สลิตา เรียงเงิน <u>พี่เลี้ยงชุมชน</u> 1. นายไกรสร งอกงาม 2. นางสาวสุนีย์ ธรรมชอบ	1. รวมกลุ่มกันประชุมเดือนละ 1 ครั้ง รายงานกิจกรรมให้สภาผู้นำชุมชน ทราบ 2. แขนงนำเยาวชนคือ น้องอ๋ม เป็น คนที่มีความตั้งใจสูง พาน้อง ๆ ทำกิจกรรมและนำเสนอในการ ทำโครงการโรงเรียนชุมชนได้ อย่างต่อเนื่อง	1. เป็นหมู่บ้านที่รับบสนับสนุนจาก สสส. ตามโครงการชุมชนน่าอยู่ในการดูแลให้ ความสำคัญในการช่วยประคับประคอง ผู้สูงอายุ ซึ่งผู้สูงอายุ เป็นภูมิปัญญาในการ พาลูกหลานแกนนำเยาวชนในการทำ น่ายาล้างจาน ขนดอกจอก เทียนหอม พรมเช็ดเท้า 2. ผู้ปกครองเป็นกลไกสำคัญในการช่วย ประคับประคองและปลูกฝังความร่วมมือ
16. กลุ่มเยาวชน บ้านท่าวังหิน หมู่ที่ 17 พ.ศ. 2561-2563	1. รวมกลุ่มจัดการ แข่งขันกีฬาใน ชุมชนท่าศิลา	<u>แกนนำเยาวชน</u> 1. นายสุรชัย คุ่มสุระ ประธาน 2. นายอุทัย งามเลิศ 3. ด.ญ.ณัฐธิดา จำหล้า 4. นายจักรินทร์ การะเกด 5. น.ส.นริศรา จำหล้า	1. ร่วมการจัดการแข่งขันกีฬาได้ผ่าน คัพ สำหรับเด็กและเยาวชนบ้าน ท่าวังหิน	1. ผู้ปกครองเป็นกลไกสำคัญในการช่วย ประคับประคองและปลูกฝังความร่วมมือ 2. เด็กทั้งในและนอกระบบในชุมชนนี้ ชอบกิจกรรม การแข่งขันกีฬา จึงเกิด กิจกรรมกีฬารายในชุมชนแล้วขยายผล ไปในระดับ 4 หมู่บ้าน 3. มีนักกีฬาต้นแบบคือ คุณกฤษดา สาแก้ว

พัฒนาการกลุ่ม เด็กและเยาวชน รายหมู่บ้าน	เป้าหมายของกลุ่ม	องค์ประกอบของกลุ่ม	บทบาทของกลุ่ม	กระบวนการสำคัญในการพัฒนา ให้เกิดความเข้มแข็งและต่อเนื่อง/ ปัญหา อุปสรรค
		สมาชิกกลุ่ม ประมาณ 35 คน <u>พี่เลี้ยงเทศบาล</u> 1. น.ส.รัตนา เกษมจิต <u>พี่เลี้ยงชุมชน</u> 1. นายไกรสร งอกงาม 2. นางสาวสุนีย์ ธรรมชอบ		อดีตนักกีฬาฟุตบอลทีมการทำเรือที่กลับมา อยู่บ้าน เด็กจึงอยากมีทักษะ เก่งขึ้นเหมือน นักกีฬาดั้งเดิม 4. ผู้ใหญ่ ไกรสร งอกงาม เป็นผู้ใหญ่รุ่นใหม่ที่จะ ให้ความร่วมมือ
17. กลุ่มเยาวชน บ้านสระบัว หมู่ 18 พ.ศ. 2558-2560	1. เกิดกิจกรรม รวมกลุ่มเยาวชน ในหมู่บ้านทำ กิจกรรมสร้างสรรค์	1. มีการรวมกลุ่มเด็กเยาวชน ในหมู่บ้าน เรียนรู้การจัก สา จากปราชญ์ผู้สูงอายุ แต่ ไม่ต่อเนื่อง	1. ประชุมเล่ารายละเอียดให้ผู้นำ ชุมชนฟังแล้วเสนอโครงการใน ที่ประชุม	1. การออกแบบการสอนยังไม่ต่อเนื่องเพราะ แกนนำเด็กยังขาดทักษะและไม่ชัดเจนใน เรื่องการออกแบบกิจกรรม 2. ทักษะในการพาบุตรหลานเรียนรู้และเล่น ให้สนุกสนานยังไม่มี ความชัดเจน
18. กลุ่มเยาวชน บ้านสระบัว หมู่ 18 พ.ศ. 2561-2563	1. เกิดกิจกรรมสร้าง นักอ่าน ไปอ่าน นิทานให้น้อง ๆ ฟัง ทำกิจกรรมพี่สอน น้อง	<u>แกนนำเยาวชน</u> 1. น.ส.อรไพริน สุขล้วน ประธาน 2. น.ส.ดวงตะวัน สดับสาร 3. นายพิรพัฒน์ เอ็นดู	1. เนื่องจากเป็นชุมชนเล็ก ผู้ปกครอง ให้ความร่วมมืออย่างดี ทั้งการ สนับสนุนการอ่านนิทานให้น้องฟัง และโครงการของโรงเรียนชุมชน พี่สอนน้อง	1. ยังเข้าไม่ถึงกลุ่มครูอาจารย์ที่อยู่ในชุมชน ให้เข้ามาช่วยออกแบบกิจกรรมการสอน 2. เกิดการเปลี่ยนแปลงในผู้นำชุมชนอยู่ ระหว่างการปรับเปลี่ยนทัศนคติของ ผู้ใหญ่บ้านให้หันมาสนใจงานเยาวชน

พัฒนาการกลุ่ม เด็กและเยาวชน รายหมู่บ้าน	เป้าหมายของกลุ่ม	องค์ประกอบของกลุ่ม	บทบาทของกลุ่ม	กระบวนการสำคัญในการพัฒนากลุ่ม ให้เกิดความเข้มแข็งและต่อเนื่อง/ ปัญหา อุปสรรค
		4. น.ส.วนิดา ยืนหาญ 5. น.ส.บุษราภรณ์ เงามาม มีสมาชิก จำนวน 20 คน <u>พี่เลี้ยงเทศบาล</u> 1.นางเนตรทราย ถิ่นถาน <u>พี่เลี้ยงชุมชน</u> 1.นายเสาร์ อุดหนุน 2.น.ส.ณิกานต์ ศรีมาตร		

4.5 การหนุนเสริม/การปฏิบัติการโครงการย่อย 3 โครงการ

โครงการย่อยที่ 1

1. ชื่อโครงการ/กิจกรรม ศึกษาแนวทางการเรียนอย่างไรให้มีความสุขตามช่วงวัย

2. สถานการณ์ปัญหา

โรงเรียนเมืองแกพิทยาสรรค์ ตั้งอยู่หมู่ที่ 10 บ้านกง ตำบลเมืองแก อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์ รหัสไปรษณีย์ 32120 เป็นโรงเรียนมัธยมศึกษาเล็กมีพื้นที่ทั้งหมดจำนวน 35 ไร่ เปิดสอนตั้งแต่ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึงระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6

โรงเรียนเมืองแกพิทยาสรรค์ตั้งขึ้นเมื่อปี พ.ศ. 2533 โดยเป็นสาขาของโรงเรียนท่าตูมประชาเสริมวิทย์ ตั้งอยู่ที่บ้านบัวโคก ตำบลบัวโคก อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์ เปิดสอนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ต่อมาใน ปีพ.ศ 2535 โรงเรียนได้รับการประกาศจัดตั้งจากกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ให้ใช้ชื่อ “โรงเรียนเมืองแกพิทยาสรรค์”

โรงเรียนเมืองแกพิทยาสรรค์ มีจำนวน ครู บุคลากร นักเรียน ข้อมูล ณ วันที่ 4 พฤษภาคม พ.ศ. 2562 ดังนี้

ตารางที่ 4.29 แสดงจำนวน ครู บุคลากร โรงเรียนเมืองแกพิทยาสรรค์

บุคลากร	ผู้บริหาร	ครูผู้สอน	พนักงานราชการ	ลูกจ้างประจำ	เจ้าหน้าที่ธุรการ
ปีการศึกษา 2562	1	15	1	1	1

ตารางที่ 4.30 แสดงจำนวน นักเรียน โรงเรียนเมืองแกพิทยาสรรค์

ระดับชั้นเรียน		ม.1	ม.2	ม.3	รวม	ม.4	ม.5	ม.6	รวม	รวมทั้งหมด
จำนวนห้อง		2	2	2	6	1	1	1	3	9
เพศ	ชาย	17	17	21	55	10	3	6	19	74
	หญิง	18	15	27	60	16	11	10	40	100
รวม		35	32	48	115	32	14	16	59	174
เฉลี่ยต่อห้อง		17	16	24	-	16	14	16	-	-

สถานการณ์ปัญหาปัจจุบันของนักเรียนโรงเรียนเมืองแกพิทยาสรรค์ ปัญหาที่เกิดขึ้นคือ ปัญหายาเสพติด พฤติกรรม ปัญหาเศรษฐกิจครอบครัว ออกกลางคัน เปื้อนหน่วยการเรียนรู้ ติด 0, ร, มส. ปัญหาเหล่านี้แม้จะเกิดขึ้นกับนักเรียนบางส่วน แต่ส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมการเรียน

จากปัญหาดังกล่าวคณะครูโรงเรียนเมืองแกพิทยาสรรค์ ได้ดำเนินการแก้ไขปัญหาดังกล่าว โดยใช้ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน จัดหาทุนการศึกษา โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านหนองม่วง มาอบรมให้ความรู้เรื่องเพศศึกษา สถานีตำรวจภูธรท่าตูมให้ความรู้เรื่องยาเสพติด ใช้กระบวนการจิตศึกษาเพื่อสร้างสำนึก ค่านิยมที่ดี ติดตามช่วยเหลือนักเรียนที่มีปัญหาการเรียน โดยการเรียนซ่อมเสริม มีการออกเยี่ยมบ้านนักเรียนภาคเรียนละ 1 ครั้ง ส่วนนักเรียนที่มีปัญหารุนแรง ครูที่ปรึกษาจะดูแลพิเศษเป็นรายกรณี ควรมีการวิเคราะห์เปรียบเทียบบริบทถึงจุดเด่นจุดด้อยระหว่างชุมชนต่าง ๆ และในแต่ละชุมชนมีข้อมูลอะไรที่เสริมหรือจำกัดการทำวิจัยแบบนี้หรือการพัฒนา คือทำให้ข้อมูลมีความหมายขึ้นนอกจากการอธิบาย

นอกจากนี้ มีปัจจัยหลายอย่างที่มีก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ในการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนทั้งชุมชนในเขตพื้นที่บริการ และโรงเรียนเองต่างก็มีจุดเด่นและจุดด้อยที่ส่งผลต่อการวิจัยดังนี้

ตารางที่ 4.31 แสดงการวิเคราะห์จุดเด่น จุดด้อยของโรงเรียนเมืองแกพิทยาสรรค์

จุดเด่น	จุดด้อย
1. ด้านการจัดการเรียนการสอน - มีครูครบทุกวิชาเอก - ครูได้รับการอบรม การจัดการเรียนการสอน อย่างสม่ำเสมอ - มีระบบช่วยเหลือดูแลนักเรียน - มีทุนการศึกษาให้กับนักเรียนที่ยากจน 2. การบริหารจัดการ - ผู้บริหารให้การสนับสนุนการจัดการเรียน การสอน - การจัดกิจกรรมส่งเสริมการเรียนการสอน - คณะครูจัดการเรียนการสอนอย่างเต็ม ความสามารถ 3. ด้านสภาพแวดล้อม - อยู่ใกล้ชุมชน - สภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนเป็น ธรรมชาติ มีสวนป่า มีสระน้ำ มีที่นา มีสำหรับเพาะปลูกพืชไร่ 4. ชุมชน	1. ด้านการจัดการเรียนการสอน - ครูที่ได้รับการอบรมกระบวนการจัดการ เรียนการสอน นำมาใช้ไม่ต่อเนื่อง และขาด การประเมินผลรูปแบบหรือวิธีการสอน - ขาดเทคนิคการเรียนการสอน - ครูมุ่งสอนเนื้อหา - ชั่วโมงเรียนที่ไม่สัมพันธ์กับการจัด กระบวนการเรียนการสอน - ระบบดูแลช่วยเหลือขาดการส่งต่อ - นักเรียนส่วนมากยากจน ทุนการศึกษาไม่ เพียงพอ 2. การบริหารจัดการ - ภาระงานครูมากนอกเหนือจากการจัด การเรียนการสอนจึงไม่ต่อเนื่อง 3. งบประมาณ - งบประมาณไม่เพียงพอในการจัดซื้อวัสดุ อุปกรณ์ หรือครุภัณฑ์ในการจัดทำสื่อการ สอน

จุดเด่น	จุดด้อย
- ผู้ปกครอง ผู้นำชุมชนให้ความร่วมมือ	4. ชุมชน - ผู้ปกครอง ผู้นำชุมชน ให้ความร่วมมือไม่ต่อเนื่อง - ผู้ปกครองนักเรียน ส่วนมากไม่ใช่พ่อแม่ เป็นญาติซึ่งมีอายุมากและดูแลหลาน ซึ่งมีอายุต่างกัน หลายคนในครอบครัว ไม่สามารถติดตามดูแลได้อย่างทั่วถึง

3. แรงจูงใจอยากทำโครงการ

บริบทโรงเรียนเมืองแกพิทยาสรรค์ ด้านการสอน โดยการให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง เรียนรู้ด้วยตนเอง โดยผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมจากปีการศึกษาที่ผ่านมา นักเรียนมีความสามารถในการอ่าน การเขียน การสื่อสาร และการคิดคำนวณ อยู่ในระดับที่สถานศึกษากำหนด นักเรียนโรงเรียนเมืองแกพิทยาสรรค์ทุกคน มีความสามารถในการอ่าน การเขียน การสื่อสาร มีชิ้นงาน ผลงาน เช่น Mind mapping Web เชื่อมโยง การ์ตูนช่อง หรือผังมโนทัศน์อื่น ๆ สรุปชิ้นงานที่ได้จากการศึกษาค้นคว้า มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ คิดอย่างมีวิจารณญาณ อภิปรายแลกเปลี่ยน เรียนรู้ มีความสามารถในการจำแนก วิเคราะห์ ใคร่ครวญ อยู่ในระดับที่สถานศึกษากำหนด มีผลงาน ชิ้นงาน สามารถอธิบายขั้นตอน ปัญหาอุปสรรคในการทำงาน และบอกวิธี/นำเสนอการแก้ปัญหาได้ มีความสามารถในการสร้างนวัตกรรม มีความสามารถสร้างสูตรอาหารต่าง ๆ จากการจัดการเรียนการสอน แบบบูรณาการ PBL เช่น บัวลอยหน่อไม้ สาकुหวานหน่อไม้ ไข่เค็มสมุนไพรตะไคร้ ใบเตย โรตีกกล้วย กล้วยสไปร์ซี่ เห็ดสไปร์ซี่ มีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ มีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อพัฒนาตนเอง มีผลงานชิ้นงานจากการเรียนรู้ ศึกษา ค้นคว้าเช่นการใช้คอมพิวเตอร์ในการออกแบบผลิตภัณฑ์ โครงการต่าง ๆ สามารถสืบค้นข้อมูลจาก อินเทอร์เน็ตได้นำผลงานของตนเองผ่าน Youtube ได้ มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนตามหลักสูตร สถานศึกษา มีความรู้ ทักษะพื้นฐาน และเจตคติที่ดีต่องานอาชีพนักเรียนมีความรู้และทักษะพื้นฐาน ต่องานอาชีพ เข้าในการทำงานเป็นกลุ่ม จากการจัดการเรียนการสอน แบบบูรณาการ PBL นักเรียน สืบค้นข้อมูลต่าง ๆ เพื่อนำมาทำอาหารตามความคิดสร้างสรรค์ของตนเอง และนำไปสู่การประกอบ อาชีพได้ เช่น บัวลอยหน่อไม้ สาकुหวานหน่อไม้ ไข่เค็มสมุนไพรตะไคร้ ใบเตย โรตีกกล้วย กล้วยสไปร์ซี่ เห็ดสไปร์ซี่ มีเจตคติที่ดีต่ออาชีพสุจริต การจัดการเรียนการสอนดังกล่าวข้างต้นมีความแตกต่างกัน ดังนี้

ตารางที่ 4.32 แสดงความแตกต่างระหว่างการจัดการเรียนการสอน ก่อน – หลังของกระบวนการจัดการเรียนการสอนแบบ PBL

ก่อนจัดการเรียนแบบ PBL	หลังจัดการเรียนการสอนแบบ PBL
- จัดการเรียนการสอนเฉพาะในรายวิชาการงานอาชีพ กระบวนการเรียนการสอนคือ บรรยาย จดบันทึก ครูคิดรายการอาหารให้นักเรียนจัดทำผลงาน ลงมือปฏิบัติ - วัสดุ อุปกรณ์ในการจัดการเรียนการสอน ไม่เพียงพอ - ประเมินผลโดยดูจากผลงานและทำแบบทดสอบ - ครูเฉพาะวิชาจัดการเรียนการสอน	- จัดการเรียนการสอนบูรณาการกับรายวิชาต่าง ๆ เช่นวิทยาศาสตร์ ภาษาไทย การงานอาชีพ ศิลปะ สังคม โดยนำตัวชี้วัดบางตัวชี้วัดในแต่ละรายวิชาที่สามารถนำไปบูรณาการกันได้ไปจัดทำแผนการจัดการเรียนการสอนใหม่ - จัดชั่วโมงเรียนเป็นชั่วโมงคู่ - ครูให้โจทย์ในการค้นคว้า นักเรียนศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง หรือศึกษาจาก Youtube คิดรายการอาหารต่าง ๆ ด้วยตนเอง จัดหาอุปกรณ์ วัสดุด้วยตนเอง ลงมือปฏิบัติด้วยตัวนักเรียนเอง สรุปลองค์ความรู้ก่อนเรียน และหลังเรียนด้วยตนเอง - วัสดุ อุปกรณ์ในการจัดการเรียนรู้ นักเรียนหามาด้วยตนเอง - ครูในรายวิชาที่นำมาบูรณาการช่วยกันจัดการเรียนการสอน ตนเอง ลงมือปฏิบัติด้วยตัวนักเรียนเอง สรุปลองค์ความรู้ก่อนเรียนและหลังเรียนด้วยตนเอง ผ่านเครื่องมือ Web เชื่อมโยง หรือ Mind Mapping

จากผลการจัดการเรียนการสอนในปีการศึกษา 2561 พบว่า นักเรียนบางคนยังมีปัญหาผลการเรียน ไม่เข้าเรียน เปื้อน่ายการเรียน ยาเสพติด ติดโซเชียล ติดแฟน เกียจคร้าน ปัญหาครูผู้สอนครูสอนแต่เนื้อหาเดิม ๆ ไม่มีเทคนิควิธีการจัดการเรียนการสอนแปลกใหม่ ปัญหาผู้ปกครอง ขาดการติดตามเอาใจใส่พฤติกรรมการณ์เรียนของนักเรียน ซึ่งปัญหาดังกล่าวอาจมาจากนักเรียนไม่มีความสุขในการเรียน จึงมีความจำเป็นต้องศึกษาแนวทางการเรียนอย่างไรให้มีความสุขตามช่วงวัยว่า จากผู้มีส่วนได้เสียประกอบด้วย ครูศึกษากระบวนการเรียนรู้ที่ได้ก้อยากเรียน และหลักสูตรการเรียนรู้ ผู้ปกครองติดตามและให้ความร่วมมือกับกิจกรรมของโรงเรียน การดูแลเอาใจใส่การเรียนของนักเรียน ซึ่งจะส่งผลให้นักเรียนเรียนอย่างมีความสุขลดการออกเรียนกลางคัน

4.รายชื่อทีมวิจัย

ตารางที่ 4.33 แสดงรายชื่อทีมวิจัยโรงเรียนเมืองแกพิทยาสรรค์

ที่	ชื่อ-สกุล	ชั้น/ตำแหน่ง	หมายเลขโทรศัพท์
1.	เด็กหญิงรพีภรณ์ ขวัญใจ	มัธยมศึกษาปีที่ 3	06-5629-7374
2.	เด็กหญิงขันติพร อุดหนุน	มัธยมศึกษาปีที่ 3	-
3.	นางสาวกนกวรรณ เพชรดี	มัธยมศึกษาปีที่ 6	06-1074-6412
4.	นางสาวเบญญทิพย์ บุญสิทธิ์	มัธยมศึกษาปีที่ 6	09-3442-1949
5.	นางสาวมยุรี อุดหนุน	มัธยมศึกษาปีที่ 6	06-2113-6290
6.	นางสาววิจิตรา เสาทอง	มัธยมศึกษาปีที่ 6	06-2996-6036
7.	นางสาวปนัดดา เลิกสันเทียะ	มัธยมศึกษาปีที่ 6	06-5275-9071
8.	นางสาวเหมสุตา สายทอง	มัธยมศึกษาปีที่ 6	-
9.	นางสาวกาญจนา ศรีราช	ครู	08-7262-4575
10.	นางปวีณา จันดา	ครู	08-6227-2962
11.	นายประสิทธิ์ อุดหนุน	ครู	08-2128-9851
ที่ปรึกษา			
1.	นายถนอม บุญโต	ผู้อำนวยการ	08-1967-3358

5. ความคาดหวังที่อยากให้เป็น

นักเรียน มีความสุขในการเรียนไม่หนีเรียนส่งงานคุณครูตามกรอบเวลา เข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียนต่าง ๆ ต่อเนื่อง รักการเรียนศึกษาหาความรู้ด้วยตนเองนำความรู้ที่ใช้ในการเรียนไปใช้ให้เกิดประโยชน์

คุณครู ปรับตัวให้เข้ากับนักเรียนเข้าใจลักษณะความแตกต่างของตัวเด็กมากขึ้นมีเทคนิคใหม่ๆ ในการสอนได้ทดลองกระบวนการสอนแบบใหม่ ปรับปรุงตารางเวลา

โรงเรียน สามารถนำผลการปฏิบัติการไปปรับปรุงขยายผล ทำให้เข้าใจขั้นตอนการออกแบบกระบวนการสอนทั้งด้านเนื้อหากระบวนการเรียนรู้ ขอบเขตระยะเวลาในการสอน การเตรียมสื่อการสอน สถานที่ในการเรียนเพื่อให้เด็กได้มีความสุข

ความคาดหวังที่อยากให้เป็น เกิดจากนักเรียนมีแรงบันดาลใจในการเรียน มีเป้าหมายในการเรียน ผู้ปกครองให้การเอาใจใส่ดูแลนักเรียนในปกครองอย่างจริงจัง ครูเปลี่ยนแปลงวิธีการสอน เปลี่ยนพฤติกรรม ความสัมพันธ์อันดีกับนักเรียน โรงเรียนให้การสนับสนุน ปรับเปลี่ยนชั่วโมงเพิ่มขึ้นให้เหมาะสมกับการจัดเรียนการสอน เนื้อหาการสอน

6. ผู้เข้าร่วมในการดำเนินการ

1) เยาวชนเป้าหมายเป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ชั้น 2/1 และ 2/2 จำนวน 30 คน

- 2) ครูผู้รับผิดชอบการสอนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 7 คน
- 3) เทศบาลตำบลเมืองแกลงสนับสนุนงบประมาณในการจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ในการทดสอบปฏิบัติการ, ค่าอาหารในการถอดบทเรียนและสรุปผลการดำเนินการ
- 4) เยาวชนนักวิจัยนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และปีที่ 6 จำนวน 8 คน

7. การวิเคราะห์ทุนที่เอื้อต่อการพัฒนาเด็กและเยาวชนในโรงเรียนเมืองแกลงพิทยาสรรค์

ทุนด้านครูผู้สอน

โรงเรียนเมืองแกลงพิทยาสรรค์เป็นโรงเรียนประจำรัฐตามโครงการความร่วมมือระหว่างธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) โดยมูลนิธิสยามกัมมาจลและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษาที่ 33 จังหวัดสุรินทร์ มีการพัฒนาครูทุกคนไปเรียนรู้และเปลี่ยนรูปแบบการสอนกับโรงเรียนล้าปลายมาศพัฒนา มาเป็นรูปแบบของจิตตศึกษา และ PBL: Problem Based Learning มาได้ระยะ 1 ปีการศึกษา ครูมีความเห็นเป็นแนวทางที่ต้องการปรับเปลี่ยนรูปแบบการสอนโดยเน้นให้นักเรียนได้มีส่วนร่วมตั้งแต่ร่วมคิด ริเริ่มและการลงมือทำ โดยเน้นให้ผู้เรียนมองปัญหาที่เกิดขึ้นรอบตัว ตั้งคำถามจากปัญหานั้นและค้นคว้าหาคำตอบด้วยตนเอง ประกอบกับครูผู้สอนเป็นครูรุ่นใหม่ อยากเปลี่ยนแปลงตัวเองและใฝ่เรียนรู้เพื่อแสวงหาแนวทางใหม่ๆ ในการสอนให้นักเรียนมีความสุขจึงเป็นโจทย์ที่ท้าทาย

8. ผลจากการอบรมได้นำเอามาใช้ในโครงการนี้โดย

- จัดการเรียนการสอน แบบบูรณาการกับรายวิชาต่าง ๆ เช่น วิทยาศาสตร์ ภาษาไทย การงานอาชีพ ศิลปะสังคม โดยนำตัวชี้วัดบางตัวชี้วัดในแต่ละรายวิชาที่สามารถนำไปบูรณาการกันได้ไปจัดทำแผนการจัดการเรียนการสอนใหม่ ใช้รูปแบบการสอน PBL
- จัดชั่วโมงเรียนเป็นชั่วโมงคู่
- ครูให้โจทย์ในการค้นคว้า นักเรียนศึกษาหาความรู้ด้วยตนเอง หรือศึกษาจาก Youtube คิดรายการอาหารต่าง ๆ ด้วยตนเอง จัดหาอุปกรณ์ วัสดุด้วยตนเอง ลงมือปฏิบัติด้วยตัวนักเรียนเอง สรุปองค์ความรู้ก่อนเรียน และหลังเรียน ด้วยตนเอง ผ่านเครื่องมือ Webเชื่อมโยง หรือ Mind mapping
- วัสดุ อุปกรณ์ในการจัดการเรียนรู้นักเรียนหามาด้วยตนเอง
- ครูในรายวิชาที่นำมาบูรณาการช่วยกันจัดการเรียนการสอน
- จัดการเรียนการสอนด้วยกระบวนการกลุ่มมากขึ้น

9. บทวิเคราะห์ทุน

ทุนด้านนักเรียน

เด็กนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 2 เป็นกลุ่มเป้าหมายวิจัยเป็นเด็กที่มีภูมิปัญญาในตำบลเมืองแกลง

เป็นส่วนใหญ่ที่เคยเข้าร่วมกิจกรรมโรงเรียนชุมชนในหมู่บ้านที่ตั้งภูมิลำเนาอยู่จึงเคยฝึกทักษะการฟัง การพูด การคิด และมีความกล้าแสดงออก โดยการเสนอความคิดเห็นจากสิ่งที่พวกเขาอยากให้ปรับเปลี่ยนในการเรียนและได้ทดลองเรียนวิธีใหม่น่าจะได้บทเรียนนำมาใช้กับนักเรียนในชั้นอื่นโดยเปลี่ยนวิธีการสอนจากที่บรรยาย ให้เป็นการปฏิบัติมากขึ้น และมีเทคนิควิธีการทำให้เกิดความสนุกสนานในการเรียน

ทุนภาคีเครือข่าย

โรงเรียนเมืองแกพิทยาสรรค์ มีความเข้าใจในการหาภาคีเครือข่ายที่มาหนุนเสริมให้การเรียนของนักเรียนให้มีความสุข ภาคีสำคัญที่สนับสนุนอย่างต่อเนื่องคือเทศบาลตำบลเมืองแก สนับสนุนทั้งวัสดุอุปกรณ์สื่อการเรียนการสอน ซึ่งปัจจุบันโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กมีปัญหาอย่างมากในด้านสื่อและอุปกรณ์ การสอนให้สนุก จึงนำเสนอโครงการผ่านคณะกรรมการพัฒนาตำบล บรรจุในแผนพัฒนาตำบล จึงมีงบประมาณไปสนับสนุนให้เกิดกระบวนการสอนรูปแบบ ใหม่ ๆ ตลอด 8 ปี ที่ผ่านมา โดยใช้งบประมาณในการสนับสนุนจากเทศบาลเมืองแก มาจัดซื้อวัสดุ อุปกรณ์ สื่อการเรียนต่าง ๆ ซึ่งเพียงพอต่อการจัดการเรียนการสอน จัดจ้างวิทยากรมาฝึกอบรมให้เกิดแรงบันดาลใจในการเรียนของนักเรียนและสร้างแรงบันดาลใจให้ครูในการปรับเปลี่ยนกระบวนการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับนักเรียน และก่อให้เกิดโครงการใหม่ ๆ ที่ได้รับการสนับสนุนจากเทศบาลตามมา คือ โครงการหลักสูตรท้องถิ่น โครงการพัฒนาการเรียนการสอน

10. ขั้นตอนการทำงาน

การเก็บข้อมูลโดยการออกแบบสอบถาม

- โดยเยาวชนนักวิจัยได้ออกแบบสอบถามความพึงพอใจในการเรียนแต่ละวิชา โดยมีประเด็นคำถามเช่น วิชาที่ชอบวิชาที่ไม่ชอบพร้อมอธิบายเหตุผล โดยได้ตอบแบบสอบถามให้เด็กนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่เน้นกลุ่มเป้าหมายได้ตอบแบบสอบถาม

ผลการสำรวจความพึงพอใจ

- วิชาที่เด็กชอบ มาจากครูพูดเพราะสอนเข้าใจง่าย เรียนสนุกได้ออกไปเล่นกลางแจ้ง ได้ทำกิจกรรมต่าง ๆ ที่ไม่เคยทำ มีกิจกรรมการประกอบอาหารร่วมกับเพื่อน ครูใจดี มีเกมให้เล่น ใช้สื่อสอน ชอบการกระตุ้นให้คิด ตรงกับสิ่งที่ตนชอบ เช่น เป็นนักเรียนร้อง

- วิชาที่เด็กไม่ชอบ มีสาเหตุมาจากพื้นฐานของเด็กคือ อ่านไม่ออกในวิชาภาษาอังกฤษ สับสนในการเรียนเพราะเนื้อหาของแต่ละวิชามีมากไม่ชอบตัวเลขและการคำนวณ ครูพูดไม่เพราะพูดนอกเรื่องไม่ตรงกับเนื้อหา

สิ่งที่อยากให้เกิดขึ้น

- ไม่อยากให้ครูพูดเยาะดุด่า มีกิจกรรมให้ทำเยอะๆ สอนให้สนุกเล่นเกมเกี่ยวกับวิชาที่เรียนไปเรียนนอกสถานที่ที่มีกิจกรรมการเรียนที่ไม่ซ้ำกัน ไม่เขียนเยอะ ให้การบ้านน้อย ๆ

บทเรียน

- เด็กนักเรียนกรอกแบบสอบถามใช้คำนั้น ๆ ไม่ขยายความ ทำให้ไม่สามารถรู้ถึงเหตุผลที่แท้จริง จึงต้องมีการจัดกิจกรรมสร้างแรงบันดาลใจในการเรียนเป็นกลุ่มนักเรียนเขียนขยายคำตอบได้เป็นประโยคมากขึ้น “จากคำถามเรียนอย่างไรให้มีความสุข” ดังนี้

ตารางที่ 4.34 แสดงการจัดกิจกรรมสร้างแรงบันดาลใจในการเรียนเขียนข้อความขยายคำตอบ

ข้อความสะท้อน ก่อนสร้างแรงบันดาลใจ	ข้อความสะท้อน หลังสร้างแรงบันดาลใจ
<u>เรียนอย่างไรให้มีความสุข</u> - ได้เล่น ง่าย สนุก ได้ดูทีวี เล่นเกม เรียน สนุก ฯลฯ - สนุกไม่เข้าใจ พุดมาก เครียด ดุด่า ฯลฯ	<u>เรียนอย่างไรให้มีความสุข</u> - สนุก ให้ทำในสิ่งที่ไม่เคยทำ - ใช้อุปกรณ์โทรทัศน์ พาออกไปนอกห้องเรียน เช่นไปแข่งขันซูโดกุ เอแม็ต - มีใบงาน แบบฝึกหัด ส่งงานในกลุ่ม Line โดยใช้ โทรศัพท์ในการค้นหาข้อมูล - ครูพูดจาไพเราะ สนุกสนาน ชี้เล่น ไม่ด่า สนุก เข้าใจง่าย - เรียนตามหนังสือ ไม่มีการนำเสนอแบบที่ใหม่ แปลกตา

1. กิจกรรมสร้างแรงบันดาลใจนักเรียน-ครู

- กิจกรรมที่เน้นกิจกรรมสร้างแรงบันดาลใจในการเรียนการสอนของครูกับนักเรียนโดยให้นักเรียนได้สะท้อนวิชาที่ชอบและวิชาที่ไม่ชอบพร้อมให้เหตุผลประกอบลงรายละเอียดไปที่เนื้อหากระบวนการสอนวิธีการสอน เทคนิคการสอนของครูและยังได้ถอดบทเรียนครูถึงการทำงานในการดูแลเด็กพร้อมทั้งให้ผู้ปกครองได้สะท้อนมุมมองของผู้ปกครองตัวเด็ก

ผลการถอดบทเรียน

วิชาที่เด็กชอบ

- ครูสอนเข้าใจง่ายพูดจาไพเราะใจดีสอนสนุกได้เล่นเกมทำกิจกรรมต่าง ๆ มีเกมเล่นก่อนเข้าสู่บทเรียน มีสื่อการสอนที่แปลกใหม่เป็นกันเองเข้าใจนักเรียนถอดบทเรียนเมื่อทำกิจกรรมเสริม ทำกิจกรรมกับนักเรียนได้สนุก

กระบวนการสอน

- ใช้อุปกรณ์จากสื่อโทรทัศน์ พาออกไปหาประสบการณ์นอกชั้นเรียน มีการสั่งงานผ่านระบบ line ใช้โทรศัพท์ในการสืบค้นหาข้อมูล อธิบายให้เข้าใจก่อนที่จะเริ่มเรียนว่าจะเรียนอย่างไร

เนื้อหา

- ต้องไม่ซ้ำซ้อน ครูมีสื่อการสอนทำให้อธิบายได้ง่าย เป็นการอธิบายให้อธิบายได้ง่ายเป็นการอธิบายให้ฟังเพื่อยกตัวอย่างให้เห็นภาพ มีภาพประกอบเกี่ยวกับคำศัพท์ต่าง ๆ

มุมมองของเด็กต่อผู้ปกครอง

ขาดการเอาใจใส่ ไม่ดูแลไม่เปิดใจเรื่องความรัก เชื่อคนอื่นมากกว่าบุตรหลาน ไม่มีเวลาอบรมสั่งสอนเป็นผู้มีพระคุณแค่มองโลกในแง่ร้ายไม่เปิดใจรับฟังปัญหาของเด็กแต่เป็นผู้ที่รักเรามากที่สุด แม้จะทำผิดก็ตาม ดูแลเอาใจใส่ให้เงินมาโรงเรียนอยากเห็นเราได้ดี แต่ชอบฟังความคิดเห็นของคนอื่นมากกว่า ชอบนำเราไปเปรียบเทียบกับลูกคนอื่น ช่วยดูแลเราตอนเราไม่สบาย แนะนำทางออกที่ดีให้แก่เรา คอยดักเตือนเราและเป็นที่ปรึกษา

มุมมองของผู้ปกครองต่อเด็ก

ซีเกียจ วยเด็กไม่ควรมีความรัก ไม่เชื่อฟังคำสอน ไม่มีความรับผิดชอบ เชื่อเพื่อนมากกว่าพ่อแม่ แต่งตัวเกินเด็ก ไม่ตั้งใจเรียน ชอบเที่ยวนอนตื่นสาย ติดเกมติดโทรศัพท์ ไม่ช่วยงานบ้าน ชอบเที่ยวชอบสนุกไม่ชอบอยู่บ้าน เวลาที่นักเรียนมีปัญหาในการเรียนให้ทางโรงเรียนชี้แจงให้ผู้ปกครองทราบบ้าง ใจอยากให้ลูกหลานเป็นคนดีมีความเป็นผู้นำ เชื่อฟังพ่อแม่และมีความรับผิดชอบในการมาเรียน จะคอยช่วยเหลือและเป็นที่ปรึกษาทุกเรื่อง

ห้องเรียนในฝันของเด็ก

- บรรยากาศในชั้นเรียนมีอากาศถ่ายเทได้สะดวกเย็นสบายเป็นธรรมชาติ คุณครูมีรอยยิ้มไม่เครียดพูดจาไพเราะสุภาพ สอนสนุกไม่ดุคำ ไม่สั่งงานเยอะ ไม่สอนแต่ในห้องเรียนออกนอกสถานที่บ้าง มีสื่อน่าสนใจทันสมัย ความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับนักเรียนช่วยเหลือกัน ให้คำปรึกษา หากมีปัญหาให้ใช้เหตุผลคุยกันให้เกียรติกัน รักกันเป็นเพื่อน ความสัมพันธ์กับครูอยากให้ครูเข้าใจเอาใจใส่นักเรียน

2. กิจกรรมการออกแบบการสอน

หลักจากให้ครูได้ทราบถึงเหตุผลของเด็กในมุมมองของการเรียนการสอนแล้วครูผู้สอนร่วมกระบวนการการวิจัยได้มาสรุปบทเรียนตั้งแต่ ทำไม่อยากเป็นครู ปัญหาที่เกิดขึ้นจากภายในตัวคุณครูเองและปัญหาจากภายนอกที่กระทบในการสอนแล้วมาสรุปเป็นการออกแบบแผนการสอน

ผลการออกแบบแผนการสอน

1. เน้นการสอนสอนแบบทำกระบวนการเล่นเกมมาก่อนเข้าสู่บทเรียน ห้องเรียนใช้ห้องโถงห้องประชุมรวมเด็กนักเรียนทั้ง 30 คน มาเรียนรวมกันทำให้เด็กต่างห้องได้เรียนรวมกัน
2. ทีมวิจัยสนับสนุนงบประมาณในการนำวัสดุมาประกอบการสอน เป็นเงิน 16,000 บาท เพราะการสอนที่ผ่านมาจากวัสดุอุปกรณ์สื่อการสอนทำให้การสอนไม่น่าสนใจ
3. ปรับตารางเวลาเรียนให้เอื้อต่อการสอนแบบต่อเนื่องจากเดิมเวลาเรียนคาบละ 50 นาทีมาเน้นเรียนต่อเนื่องเป็น 4 ชั่วโมง
4. มีการทดลองสอนแบบใหม่ทั้งสิ้น 7 วิชา ดังนี้

ตารางที่ 4.35 แสดงรายวิชาที่ทดลองสอนแบบใหม่

วิชา	ชื่อหน่วยการเรียนรู้	เรื่อง
ประวัติศาสตร์	ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น	โบราณสถาน
คณิตศาสตร์	การสร้างรูปทรงเรขาคณิต	รูปทรงเรขาคณิต
พลศึกษา	กีฬาสากล	ฟุตบอล
วิทยาศาสตร์	โลกของเรา	กำเนิดโลก
วิทยาศาสตร์ คำนวณ	หุ่นยนต์	โปรแกรมไมโครบิต
ภาษาอังกฤษ	สนทนา	แนะนำตนเองทักทาย
ภาษาไทย	การสร้างคำ	คำมูล, คำสมาส, คำสนธิ

5. ครูผู้สอนส่งแผนการสอนให้ทีมวิจัย นำเสนอต่อผู้บริหารโรงเรียนอนุญาตให้ใช้ครูเริ่มดำเนินการสอน 7 วิชา วิชาละ 4 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ รวม 12 ชั่วโมง

6. แบ่งเยาวชนรุ่นพี่นักวิจัยจำนวน 12 คนเข้าสังเกตการณ์เรียนของนักเรียนวิธีการสอนของคุณครู

ผลการปฏิบัติการ

จากการสังเกตของเยาวชนนักวิจัยพอสรุปได้ ดังนี้

นักเรียนมีความกระตือรือร้นในการเรียน มีความสนุกสนานมีเสียงหัวเราะ กล้าซักถามโต้ตอบกัน ครูผู้สอนให้ความร่วมมือในการเรียนการสอน ทำงานเสร็จตามที่ครูกำหนด แม้อุปกรณ์จะชำรุดบ้างให้เด็กได้สัมผัสทดลองผ่านการลงมือทำ เช่น ทำปราสาทจากโมเดลปราสาทจากวิชาประวัติศาสตร์ โมเดลบ้านจากวิชาคณิตศาสตร์ การเล่นเกมเพื่อผ่อนคลายก่อนเข้าสู่บทเรียนโดยเฉพาะนักเรียนหญิง เด็กนักเรียนชายชอบเล่นสนุกยังไม่ค่อยตั้งใจสักเท่าไร ใน 2-3 ชั่วโมงแรกเด็กตั้งใจฟังการสรุปความรู้ของครูให้ฟัง แต่พอเข้าชั่วโมงที่ 4 เด็กเริ่มล้าจะไม่ตั้งใจทำกิจกรรม ครูต้องพาเล่นเกมให้นักเรียนผ่อนคลายหรือให้พัก 10 นาทีแล้วเรียนใหม่ อาจมีการแย่งอุปกรณ์การสอนบ้างสุดท้ายก็แบ่งกันใช้

ตารางที่ 4.36 แสดงผลจากการสังเกตของเยาวชนนักวิจัย

วิชา	ชื่อหน่วย	เรื่อง	แผนการสอน 4 สัปดาห์	สิ่งดี ๆ ที่ได้เรียนรู้	สิ่งที่ต้องปรับปรุงแก้ไข
ภาษาไทย	การสร้างคำ	คำมูล คำสมาส คำสนธิ	- บาลี - สันสกฤต - คำสมาส - คำสนธิ - การสังเกตคำบาลี - สันสกฤต - คำนาม - คำประสม - คำซ้ำ - คำซ้อน	- การสร้างคำในภาษาไทย - ใช้เกมเล่นปนเรียน เกิดความสนุก มีสมุดบันทึก - ครูต้องเตรียมตัวตลอด - ตื่นเต้นต้องพยายาม - เตรียมสื่อหาเกม ดีใจที่เห็นรอยยิ้มและเสียงหัวเราะจากเด็ก ๆ	- อยากให้ครูพาเรียนนอกสถานที่บ้าง อยากให้ลดเวลาเรียนลงบ้าง ปวดสมอง - ห้องใหญ่นักเรียนเสียงดังกว่าครู (ทำให้ครูต้องหวาดเสียงดัง)
คณิตศาสตร์	การสร้างรูปทรงเรขาคณิต	รูปทรงเรขาคณิต	- การสร้างรูปทรงเรขาคณิตในรูปแบบต่าง ๆ - ทดลองทำโมเดลสร้างบ้าน โดยใช้รูปทรง	- ได้ลงมือทำออกแบบ - โมเดลบ้านมีการศึกษา - ข้อมูลก่อนลงมือปฏิบัติ - ได้รู้จักรูปทรงเรขาคณิตได้ - ประกอบลูกบาศก์ ทำ	- เวลาในการทดลองปฏิบัติสั้นเกินไป - เวลาคาบเรียนยังไม่ลงตัว คงต้องหากิจกรรมเสริม ไม่ให้เด็กเบื่อ - อุปกรณ์การสอนไม่พอกับเด็ก

วิชา	ชื่อหน่วย	เรื่อง	แผนการสอน 4 สัปดาห์	สิ่งดี ๆ ที่ได้เรียนรู้	สิ่งที่ต้องปรับปรุงแก้ไข
คณิตศาสตร์	การสร้างรูปทรง เรขาคณิต	รูปทรงเรขาคณิต	เรขาคณิต	รูปทรงเรขาคณิตร่างเป็น สัตว์ เป็นบ้านสื่อออนไลน์ ในการสอนโดยเสนอ ความคิดของตนเอง - เด็กให้ความร่วมมือดีได้ แลกเปลี่ยนกับเด็กได้ เห็นศักยภาพเด็กผ่าน การทดลองทำ	กลุ่มใหม่ - อยากให้มีการพักเบรกระหว่าง การเรียนบ้าง
ภาษาอังกฤษ	การสนทนา	การแนะนำตนเอง- ทักทาย	- เรียนรู้คำศัพท์ - ฝึกแนะนำตนเอง - ฝึกพูดแนะนำตนเอง หน้าชั้นเรียน ทดสอน พูดกับคุณครู	- ได้เรียนรู้ศัพท์เพิ่มมากขึ้น - ได้รู้การเรียงคำศัพท์ให้ ถูกต้อง - ได้ทดลองฝึกการสนทนา กับเพื่อน ๆ - ได้นำคำศัพท์กลับไปใช้ ในชีวิตประจำวัน - ครูสอนสนุกใจดีกว่าปกติ	- นักเรียนยังไม่ค่อยกล้าพูด - เพื่อนไม่ทำตามทีครูกบอก อยาก ให้เกมมาเล่นระหว่างคาบเรียน - เด็กรู้คำศัพท์น้อยพอไม่ทราบก็ ไม่สนใจ เป็นปัญหาระดับตำบล พื้นฐานของเด็กไม่มีมาตั้งแต่ ระดับชั้นประถมศึกษาพื้นฐาน เด็ก ไม่เท่ากันอาจแบ่งกลุ่มสอน ไม่เหมือนกัน

วิชา	ชื่อหน่วย	เรื่อง	แผนการสอน 4 สัปดาห์	สิ่งดี ๆ ที่ได้เรียนรู้	สิ่งที่ต้องปรับปรุงแก้ไข
สังคม	ประวัติศาสตร์	ประวัติศาสตร์ท้องถิ่น	- หลักฐานทางประวัติศาสตร์ขั้นต้น, ขั้นรอง - หลักฐานที่เน้นลายลักษณ์อักษร และไม่ - เป็นลายลักษณ์อักษร - ปั้นปราสาทด้วย - กระจกชาอีไซเคิล - ไปเที่ยวปราสาท ศรีชร - ภูมิ - สรุปบทเรียน	- ได้ออกนอกสถานที่ - ได้เรียนรู้เรื่องราวในอดีตของปราสาท - สื่อการสอนน่าสนใจลงมือสร้างโมเดลปั้นปราสาท - ครูสอนเข้าใจง่ายตรงต่อเวลา	- อยากให้ครูไปเรียนรู้นอกสถานที่บ่อย ๆ - ครูใช้เวลาพักน้อย - เพื่อนส่งเสียงดัง
วิทยาศาสตร์	โลกของเรา	กำเนิดโลก	- โครงสร้างของโลก - ชั้นเปลือกโลก - โลกจำลองจากดินน้ำมัน - หินในโลกและหินนอกโลก	- มีความสุขในเกมส์กับเนื้อหาการเล่นที่เรียนมีความสุขกับการได้จำลองและเรียนรู้เรื่องการพิศพาของดิน - ชอบสื่อการเรียนการสอนของครู - ได้ทำงานเป็นกลุ่ม และได้ - ออกไปนำเสนองานหน้า	- การแบ่งกลุ่มทดลองปฏิบัติ ทำให้การทดลอง การลงมือทำไม่ทั่วถึง - เสียงดังระหว่างทดลองปฏิบัติ มีบางกลุ่มไม่ให้ความร่วมมือในการทำงาน

วิชา	ชื่อหน่วย	เรื่อง	แผนการสอน 4 สัปดาห์	สิ่งดี ๆ ที่ได้เรียนรู้	สิ่งที่ต้องปรับปรุงแก้ไข
วิทยาศาสตร์ คำนวณ		หุ่นยนต์	- การเขียนโปรแกรม ไมโครบิต - ทดลองเขียนโปรแกรม - การทดลองใช้ คอมพิวเตอร์	ชั้นเรียน - ได้ทดลองใช้คอมพิวเตอร์ การออกแบบคำสั่งใส่ ไมโครบิต เนื้อหาเข้าใจง่าย ได้ลงมือทำเพื่อตนเองได้ มีที่บ้าน	- อ่านคำศัพท์ที่ไม่ออกทำให้ครูต้องทำความเข้าใจก่อนเรียนรู้ - ออกแบบไม่ได้ครบทุกคน เพื่อนยังไม่ให้ความร่วมมือ - อุปกรณ์การฝึกไม่เพียงพอ
พลศึกษา	กีฬาสากล	ฟุตบอล	- ทักษะกีฬาฟุตบอล - การเล่นฟุตบอลที่ดี - กติกาฟุตบอล, มารยาทในการเล่นฟุตบอล	- เรียนสนุกได้ปฏิบัติจริง - ได้ออกกำลังกาย - ครูสอนปฏิบัติให้ดูเป็นตัวอย่างก่อน - ได้ฝึกทักษะต่าง ๆ เช่น การฝึกทักษะใหม่ ๆ รู้ กติการมารยาทในการเล่นฟุตบอล	- แดดรื้อนครเรียนช่วงบ่าย - ปรับเรียนในร่มบ้างในการให้ความรู้ - ครูให้วิ่งเยอะเกินไป - ขอให้ครูพูดน้อยลง

ภาพรวมครูทำได้มีอะไรบ้าง

1. การจัดการกระบวนการเรียนการสอนให้เข้าใจง่าย มีการหาข้อมูลเพิ่มเติมก่อนที่จะทำการสอน ต้องซักซ้อมเรียนรู้ทดลองให้เข้าใจเรื่องที่จะสอนอย่างละเอียดแล้วจึงนำไปสอนเด็ก
2. มีการเตรียมความพร้อมให้เด็กค้นคว้าข้อมูลก่อนไปดูงานนอกสถานที่ เมื่อไปดูงานภายนอกเด็กก็จะตื่นเต้นเนื่องจากได้ลงพื้นที่จริง
3. มีการนำเกมมาเล่นให้ความรู้ก่อนเข้าสู่บทเรียนได้ทดลองฝึกทักษะเน้นภาษาอังกฤษ
4. นำกิจกรรมไปออกแบบในการสอนผ่านการลงมือปฏิบัติจริงให้เด็กได้คิดได้ทำเอง
5. ครูใช้สิ่งในการสอนมากขึ้นทำให้เด็กสนใจเรียน

เยาวชนวิจัยได้เรียนรู้อะไรบ้าง รู้สึกอย่างไร

มีความภูมิใจที่ได้ทำงานใหญ่มากสำหรับนักเรียน ขอขอบคุณผู้อำนวยการโรงเรียน คุณครูทุกท่านที่เปิดโอกาส ตื่นเต้นตื่นตาตื่นใจทุกครั้งที่ได้เข้าร่วมประชุม และนำเสนองาน อาจเหนื่อยล้าบ้างเพราะต้องใช้เวลานานต่อเนื่อง หนักใจในการหาข้อมูลเกรงจะไม่สมบูรณ์แต่ก็ต้องอดทน สร้างกำลังใจให้ตนเองและเพื่อนในการทำงานมีสติและไม่เครียด ปรึกษาครูพี่เลี้ยงได้ตลอด

เยาวชนวิจัยได้ทักษะอะไรบ้าง

ได้วางแผนในการทำงาน ได้ทักษะการพูด กล้าแสดงความคิดเห็น ฝึกฝนการทำงานเป็นทีม กล้าแสดงออกมากขึ้น ได้ทักษะในการตั้งใจฟังเพื่อเก็บข้อมูลมาบันทึกสรุปผล

เยาวชนวิจัยได้นำไปใช้ประโยชน์อย่างไร

กล้าถามในเรื่องที่สงสัยหรือไม่เข้าใจกับคุณครูมากขึ้น กล้าแสดงความคิดเห็นในการประชุม ห้องประชุมสภานักเรียน กล้านำเสนอแนวทางหรือแนะแนวทางให้เพื่อนและรุ่นน้องได้ยอมรับความแตกต่างของเพื่อนแต่ละคน รับฟังความคิดเห็นคนอื่นและกล้ายอมรับหากเหตุอันดีพอและเหมาะสม

เยาวชนวิจัยมองเห็นการเปลี่ยนแปลงอะไร

เยาวชนนักวิจัยยอมรับและทำใจในการทำงานที่หนักขึ้น ได้มีความอดทนมากขึ้น ทำงานเป็นทีมมากขึ้น แม้กับเพื่อนรุ่นพี่ครูยิ้มแย้มแจ่มใสมีปฏิสัมพันธ์กับนักเรียนมากขึ้น นักเรียนกลุ่มเป้าหมายกล้าแสดงออกมากขึ้น เข้าเรียนมากขึ้นสนใจการเรียนช่วยเหลือกันในกลุ่ม

การนำเอาบทเรียนไปปรับใช้

เนื้อหา

- นำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้ ต้องร้อยเรียงเนื้อหาให้สอดคล้องเป็นรูปธรรม ครูต้องมีกระบวนการเรียนรู้ตัวเด็ก มีทักษะในการถ่ายทอดเนื้อหา
- ควรแยกกลุ่มเด็กเป็นกลุ่มย่อยตามความรู้และความสามารถ มีกิจกรรมมานำก่อนเข้าสู่บทเรียนสอนเนื้อหาผ่านการทำกิจกรรม

กระบวนการเรียนรู้

- ส่วนใหญ่เดินตามทฤษฎีมากเกินไป ควรกล้าออกนอกกรอบ มีความกังวลเมื่อถูกประเมินการเรียนการสอนจากศึกษานิเทศก์ ประเมินตามทฤษฎีมากเกินไป ควรกล้าที่จะออก แบบการสอนด้วยวิธีใหม่ ๆ คิดช่วยกันว่าควรแปลงเนื้อหาไปสู่กระบวนการเรียนรู้ได้อย่างไร

- ควรให้ผู้เรียนเรียนรู้จากสถานการณ์ เด็กได้เผชิญกับปัญหา หลังจากนั้นถอดบทเรียน กระตุ้นให้นักเรียนอยากเรียนรู้ อยากเขียน สร้างแรงบันดาลใจให้เด็กได้เรียนรู้ผ่านการลงมือทำ เรียนรู้จากสิ่งที่ใกล้ตัวแล้วสามารถนำไปปรับใช้ได้

ขอบเขตเวลา

- ครูผู้สอนแต่ละวิชาควรวิเคราะห์ตนเองว่าควรใช้เวลาเท่าใดมาเป็นกรอบในการจัดการ เนื้อหาในการเรียนรู้ของนักเรียน จัดสรรเนื้อหาให้เกิดการสอนที่มีความต่อเนื่อง ดูเนื้อหาของวิชาอื่นที่มีบริบทขอบเขตเนื้อหาที่สัมพันธ์กันอาจปรับเวลาร่วมกันหรือบูรณาการกันได้

สื่อการสอน

- วัสดุอุปกรณ์การสอน ไม่ตอบสนองความต้องการของเด็กนักเรียน ที่ต้องการสัมผัสกับของจริง หรือ สื่อจำลอง เพราะงบประมาณมีจำกัด ควรนำสิ่งที่มีอยู่รอบตัว บริบทในพื้นที่มาสร้างเป็นสื่อการสอน

สถานที่ห้องเรียน

- ควรปรับพื้นที่ให้โล่ง บางวิชาอาจมาสอนร่วมกันได้ในห้องโถง เพื่อให้เหมาะสมกับจัดกระบวนการเรียนรู้ การสื่อสารการเรียนรู้

- ถ้าเป็นวิชาที่อยู่ในกลุ่มการทดลอง ควรปรับปรุงห้องประจำหมวดวิชาเพื่อสะดวกในการเรียนรู้ ควรมีการสอนนอกห้องเรียน บางวิชาเพื่อให้ได้เรียนรู้กับพื้นที่จริง ประสานงานกับศูนย์การเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ในระดับหมู่บ้านมาพัฒนาเป็นห้องเรียนในระดับชุมชนให้เด็กนักเรียนได้ไปเรียนรู้ เพื่อให้นักเรียนไม่เบื่อหน่ายการเรียนรู้

ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน

- สร้างข้อตกลงกับนักเรียนให้ชัดเจน ปฏิบัติตามกติกาที่ตกลงกันไว้ สร้างกรอบปฏิบัติให้ชัดเจน บางครั้งครูเกิดความท้อเพราะเด็กไม่ให้ความร่วมมือ หลายครั้งเด็กนักเรียนไม่บอกเหตุผลที่แท้จริงในการไม่เข้าเรียน หนีเรียน ต้องเปิดใจคุยกันไว้ว่าใจกันเป็นความสัมพันธ์แนวราบ

ความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียน กับ นักเรียน

- แม้ในระหว่างทดลองปฏิบัติการสอน จะมีการดูแลกันเพราะอยู่คนละห้อง แต่ไม่มีปัญหารุนแรงเพราะผ่านการฝึกทำกิจกรรมร่วมกันตลอด แต่เป็นโจทย์ที่ทางโรงเรียนต้องทำกิจกรรมให้เกิดกระบวนการเปิดใจ สื่อสาร ช่วยเหลือกันให้มากขึ้น

ครู

- ลดการดู ด่า ว่ากล่าว เน้นความสนุกสนาน เข้าใจธรรมชาติของเด็กนักเรียนให้มากขึ้นว่าแต่ละคนมาจากครอบครัวที่มีพื้นฐานการเลี้ยงดูที่แตกต่างกัน

- ปรับวิธีคิดของครู ธรรมชาติของเด็กนักเรียนมาจากพื้นฐานที่ต่างกัน อย่าคาดหวังว่าเด็กนักเรียนจะต้องเป็นเหมือนที่ตนเองคิด

- ให้ความสนิทสนมเป็นกันเองกับนักเรียน มีเหตุผลที่บอกเขาได้ว่าเขาต้องเรียนรู้ต้องทำอะไร เพราะอะไร ให้คำปรึกษาได้ทุกเรื่อง รวมทั้งเรื่องส่วนตัว

- ยอมรับความสามารถพื้นฐานของเด็กนักเรียน หมั่นไปเยี่ยมบ้านนักเรียน ทำความรู้จักกับผู้ปกครองของใกล้ชิด กระตุ้นให้นักเรียนได้แสดงความสามารถในสิ่งที่เด็กอยากเรียนรู้

- ครูเป็นแบบอย่างที่ดีทำให้นักเรียนไว้วางใจ เข้าใจอารมณ์ความต้องการ ว่าช่วงอายุของเด็กและวัยเขาต้องการอะไร

- ฝึกฝนทักษะมีกระบวนการสอนใหม่ ๆ นำมาปรับใช้ไม่คาดหวังว่าให้เหมือนอย่างที่ครูกคิด

จากการจัดการเรียนการสอนโดยใช้เทคนิคใหม่ เช่น เรียนปนเล่นในวิชาคณิตศาสตร์ รูปแบบการประกอบเกม ในวิชาภาษาไทย ภาษาอังกฤษ พลศึกษา ศึกษาสถานนอกสถานที่ในวิชาประวัติศาสตร์ สัมผัสของจริงในวิชาวิทยาศาสตร์ สร้างหุ่นยนต์ในวิชาวิทยาการคำนวณสร้างในการทำโครงการในครั้งนี้ผู้วิจัยมีความเห็นว่า

- การจัดกระบวนการเรียนการสอนของครูจะไม่เป็นไปอย่างต่อเนื่อง อาจเกิดจากภาระงานครูที่มาก เช่น งานการเงิน งานพัสดุ งานบุคคล การทุนการศึกษา ฯลฯ รวมทั้งเปลี่ยนผู้บริหารงานวิชาการที่ต้องปรับเปลี่ยนทั้งระบบ

- นักเรียนจะติดโซเซียลมากขึ้น ความสนใจ ใฝ่เรียนรู้จะลดลง

- การติดตามดูแลของผู้ปกครอง ยังไม่เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น

โครงการย่อยที่ 2 : โครงการศึกษารูปแบบการส่งเสริมการเล่นกีฬาของเด็กและเยาวชนชุมชนท่าศิลา 4 หมู่บ้าน

1. แร่งบันดาลใจ แรงจูงใจ

ชุมชนท่าศิลาประกอบด้วย บ้านท่าศิลา หมู่ที่ 5 บ้านโคกล่าม หมู่ที่ 6 บ้านโนนสาย หมู่ที่ 7 และบ้านท่าวังหิน หมู่ที่ 17 ตั้งอยู่ในพื้นที่ตำบลเมืองแก อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์ เป็นชุมชนที่มีสถานศึกษา ขึ้นพื้นฐานในเขตบริการร่วมกัน 1 แห่งคือ โรงเรียนบ้านท่าศิลา มีวัด 2 แห่งคือ วัดสว่างอุดมท่าศิลา และวัดป่าท่าวังหิน ประชาชนส่วนใหญ่มีอาชีพหลักคือทำนา ส่วนอาชีพอีกอย่างที่มีชื่อเสียง คือ การทำข้าวหลามขาย สร้างรายได้ตลอดทั้งปี จะเห็นได้จากการตั้งขายบริเวณเขตชุมชนท่าศิลาตามรายทางถนนปัทมานนท์ ท่าตูม-สุรินทร์ ซึ่งเป็นสินค้าที่เป็นของฝากสร้างชื่อและส่งเสริมการสร้างรายได้ให้กับชุมชน และสิ่งหนึ่งที่เป็นเอกลักษณ์ในการรวมตัวทำกิจกรรมของชุมชนก็คือ การเล่นกีฬา โดยการจัดกีฬาในอดีตประเภทกีฬาที่มีการแข่งขันในชุมชน (หมู่บ้าน) ได้แก่ มวยวัด ฟุตบอล เชื่อมสัมพันธ์, ฟุตบอลกรุงเทพ-บ้านนอก กีฬาเชื่อมความสัมพันธ์ 4 หมู่บ้าน กีฬาตำบล กีฬาพื้นบ้าน เช่น เสาน้ำมัน วิ่งมะพร้าว ฟุตบอล ซึ่งกีฬามวยส่วนมากจะจัดช่วงที่มีเทศกาลมีงานวัดผ้าป่า นักมวยส่วนมากมีในชุมชน ในอดีตมีนักมวยดังหลายท่าน เช่น ดาวแดง ส.แสงฟ้า สือนันต์ขวัญใจ 40 โอเบศชัยปุสะท้าน เป็นต้น กีฬาเริ่มตั้งแต่อาจารย์ใหญ่มงคล เหมือนชาติ ผู้ก่อตั้งกีฬาชุมชนท่าศิลาคนแรก มีการแบ่งคุ้มแบ่งสี แต่ละบ้านจะมีนักกีฬาทุกบ้าน จะมีการแบ่งประเภทกีฬา เช่น ฟุตบอล ชาย-หญิง ตะกร้อ ชาย-หญิง วอลเลย์บอล ชาย-หญิง แต่ละชุมชนจะมีนักกีฬาระดับอำเภอและจังหวัดหลายท่าน เช่น นายสมพร ทรยศอ้าวรัมย์รัมย์ นายสงวน คหาวงค์ นายเสนาะ สารสุข

นายสมศักดิ์ เศรษฐศักดิ์อำพล นางสาวสุนีย์ ธรรมชอบ นางสาววิภา เหมือนตา นางสาวสวย จุลหิรัญ

ปัจจุบันกีฬาที่ยังดำรงอยู่ได้แก่ กีฬาสีเชื่อมสัมพันธ์ 4 หมู่ กีฬาตำบลเชื่อมสัมพันธ์ทั้งตำบล กีฬาชุมชน เช่น กีฬาไต่ฝุ่นคัพ ฟุตบอล โดยกีฬาสี การจัดชุมชนร่วมกับโรงเรียน แบ่งสีเป็น 4 หมู่ งบประมาณใช้ของชุมชน ชาวบ้านร่วมบริจาคสนับสนุน เยาวชนร่วมจัดเตรียมสนามช่วงก่อนปีใหม่ หลังจากฤดูเก็บเกี่ยวข้าวเสร็จแล้วกีฬาตำบลของเยาวชน รูปแบบการร่วมกับตำบล เยาวชนทำศิลาทั้ง 4 หมู่ แบ่งกันร่วมเล่นกีฬาแต่ละประเภท เช่นฟุตบอล วอลเลย์บอล ตะกร้อ จะมีน้อง ๆ เยาวชน มาร่วมกันซ้อมและจะมีพี่ ๆ ที่เคยเล่นกีฬาระดับอาชีพร่วมซ้อมและสอนเทคนิคการเล่นกีฬา บาง คนก็มาจากโรงเรียนกีฬา มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ และน้อง ๆ รุ่นพี่มาร่วมกันเล่น โดยมีผู้ฝึกสอน ดังนี้ ครูวิวัฒน์ บุญมี ครูศิริโรจน์ อ้าวอรัมย์รัมย์ โค้ช พิระพงษ์ สมหวัง โดยมีความหวังในส่งเสริมให้ เด็กมีทักษะความรู้ในการเล่นกีฬา เพื่อสร้างความสามัคคีในชุมชนและเป็นต้นแบบแก่น้อง ๆ ใน อนาคต เยาวชนมีความรับผิดชอบมีระเบียบวินัย

ช่วงเดือนเมษายน พ.ศ.2561 เทศบาลตำบลเมืองเก่าได้ให้งบประมาณสนับสนุนในโครงการโรงเรียน ชุมชน ซึ่งบ้านท่าวังหินได้เสนอโครงการและจัดการแข่งขันกีฬาจำนวน 3 ประเภท ได้แก่ ฟุตบอล วอลเลย์บอล ตะกร้อ ขึ้นซึ่งจะเห็นได้ว่ามีความร่วมมือในการจัดกิจกรรมการแข่งขันกีฬาในชุมชนนี้ มาก ไม่ว่าจะเป็นทางด้านผู้นำชุมชน เด็กและเยาวชนที่เข้าร่วมกิจกรรม และการจัดเตรียมสนามที่ มีการใช้สนามทุ่งนา (ไต้ฝุ่นคัพ) ในการจัดตามบริบทพื้นที่

จะเห็นได้ว่าชุมชนมีการส่งเสริมและสนับสนุนจนทำให้มีนักกีฬาที่เคยเล่นกีฬาและเป็นนัก นักกีฬาอาชีพประเภทฟุตบอลจำนวน 3 ราย ซึ่งจะเป็นแรงบันดาลใจให้กับเด็กและเยาวชนในการเล่น กีฬาของเด็กและเยาวชนชุมชนชุมชนท่าศิลาทั้ง 4 หมู่บ้าน รวมทั้งผู้นำชุมชนยังอยากเห็นการจัดการแข่งขัน กีฬาที่เป็นระบบลีกให้มีการแข่งขันตลอดทั้งปี และอยากให้เกิดโรงเรียนกีฬาขึ้นในอนาคตด้วยมี นักกีฬาที่มีประสบการณ์มาให้ความรู้แก่น้อง ๆ ปัจจุบันในชุมชนเรามีนักกีฬาอาชีพและนักกีฬาระดับ จังหวัดอยู่ในชุมชนหลายท่านมาช่วยกันดูแลน้องและให้ทักษะและสอนวินัยการเคารพกติกา โดยมีการขับเคลื่อน ดังนี้

ตารางที่ 4.37 แสดงกระบวนการขับเคลื่อนกลไกระดับชุมชนหมู่บ้าน

กิจกรรม	ลักษณะกิจกรรม	กลุ่มเป้าหมาย	งบประมาณ	บทบาทตำบล
เก็บข้อมูล	- ลงพื้นที่เก็บข้อมูลด้าน กีฬาทุนเดิมกิจกรรมที่ เคยทำ	- แกนนำเด็ก 4 ชุมชน 8 คน	สกสว.	กลไกตำบลให้ เครื่องมือ + ทักษะ การรวบรวมข้อมูล
รับสมัคร เยาวชน	- ลงพื้นที่ชี้แจงกับ ผู้ปกครองคัดเด็ก เข้าร่วมกิจกรรม	- รับสมัครทำความเข้าใจกับผู้ปกครอง ให้เข้าใจกิจกรรม	-	กลไกโซน + ทีม วิจัยย่อย ๆ

กิจกรรม	ลักษณะกิจกรรม	กลุ่มเป้าหมาย	งบประมาณ	บทบาทตำบล
ปฏิบัติการ	- ฝึกซ้อมตามรูปแบบ ที่คณะผู้ฝึกสอน กำหนด	- เด็กเยาวชน 30 คน - ทีมกลุ่มหมู่บ้าน	สกสว.	กลไกโซน + คณะ โค้ชและผู้จัดการ ทีม
ถอด บทเรียน	- ถอดบทเรียน วิธีดำเนินการ, ผลที่ เกิดขึ้น, วิเคราะห์ รูปแบบการส่งเสริม		-	ทีมวิจัย + กลไก ตำบล+ กลไกโค้ช
ออกแบบ โรงเรียน ท่าศิลา อคาเดมี่	- ออกแบบวิธี ดำเนินงาน 5 เดือน ต่อ 2 ปีงบประมาณ - วางกลไกสนับสนุน - เป้าหมายการฝึกเด็ก	- เด็กเยาวชน 30 คน - ทีมกลไกหมู่บ้าน - คณะทำงานโซน	สกสว.	ทีมวิจัย + กลไก หมู่บ้าน + คณะทำงานโซน + กลไกตำบล
ปฏิบัติการ	- จัดหาอุปกรณ์ - เตรียมสนาม - เริ่มฝึกซ้อม - ค่ายความสัมพันธ์ 3 วัน - แข่งแข่งขันภายนอก	- เด็กเยาวชน 30 คน 2 ช่วงอายุ	เทศบาล	โค้ช + คณะทำงาน โซนกลไกตำบล ติดตามประเมินผล

2. สถานการณ์เด็กและเยาวชน

จากการสำรวจพบว่าจำนวนเด็กและเยาวชนชุมชนท่าศิลา 4 หมู่บ้านมีดังนี้

หมู่ 5 มีเด็กในระบบ	จำนวน 18 คน	และไม่มีเด็กนอกระบบ	
หมู่ 6 มีเด็กในระบบ	จำนวน 25 คน	และมีเด็กนอกระบบ	จำนวน 2 คน
หมู่ 7 มีเด็กในระบบ	จำนวน 40 คน	และมีเด็กนอกระบบ	จำนวน 9 คน
หมู่ 17 มีเด็กในระบบ	จำนวน 21 คน	และมีเด็กนอกระบบ	จำนวน 9 คน

พบพื้นที่เสี่ยง ดังนี้

หมู่ที่ 5 บ้านท่าศิลา ได้แก่ วัด คลองถมหน้าโรงสี วินมอเตอร์ไซด์ บริเวณห้องน้ำโรงเรียนป้อม PT พบว่ามีความเสี่ยง อาทิ การรวมกลุ่มการแข่งขันรถจักรยานยนต์ การมั่วสุมอบายมุข การติดสื่อสังคมออนไลน์ เป็นต้น

หมู่ที่ 6 บ้านโคกล่าม ได้แก่ ทิศตะวันออกหมู่บ้านตรงหลักกิโลเมตร ก่อนไปบ้านหนองแขง ตรงป้ายหมู่บ้าน พบว่ามีความเสี่ยง อาทิ การมั่วสุมอบายมุข เป็นต้น

หมู่ที่ 7 บ้านโนนสาย ได้แก่ แยกทุ่งนาคุ้มโนนกระเจียว สนามฟุตบอลฝั่งตะวันตก ถนนหลัก

ทำตุ้ม-จอมพระ พบว่ามีความเสี่ยง การมั่วสุมอบายมุข การติดสื่อสังคมออนไลน์ การทะเลาะวิวาท เป็นต้น

หมู่ที่ 17 บ้านท่าวังหิน ได้แก่ ร้านอินเทอร์เน็ต ร้านเกม หมู่ที่ 17 ลำห้วยท่าวังหินส่วนใหญ่พากันไปเล่นน้ำสกีแยกใกล้ศาลาท่าวังหิน เกียงนา หลังห้องน้ำศาลาหมู่ที่ 17 พบว่ามีความเสี่ยง อาทิ การมั่วสุมอบายมุข การเล่นเกมส์ การหนีเรียน การติดสื่อสังคมออนไลน์ เป็นต้น

ความสนใจอยากเรียนรู้พัฒนาเรื่องอะไร

อยากเรียนรู้และพัฒนาเรื่องกีฬาเช่นฟุตบอล วอลเลย์บอล ตะกร้อ และ e-sport เพราะช่วยสร้างเสริมสุขภาพได้สร้างความสามัคคีในกลุ่มเยาวชนไม่มั่วสุมยาเสพติดพัฒนาทักษะในการเล่นกีฬา

จะเสริมจุดเด่นลดจุดอ่อนได้อย่างไร

ใช้กีฬาในการรวมกลุ่ม มีผู้ฝึกสอนที่มีประสบการณ์ มีอุปกรณ์กีฬาที่สมบูรณ์ มีกิจกรรมเข้าค่ายเสริมทักษะลดการมั่วสุมเกิดการชักชวนระหว่างเพื่อนมาร่วมเล่นกีฬาและนำพากันไปในสิ่งที่ดี ๆ

จุดเด่น/ข้อดีของเด็กและเยาวชน

มีการรวมตัวเล่นกีฬาในช่วงเย็นในสนามกีฬาของโรงเรียนบ้านท่าศิลาและสนามกีฬาบริเวณศาลาประชาคมบ้านท่าวังหิน หมู่ที่ 17 ซึ่งประเภทกีฬาที่เล่นได้แก่ฟุตบอล ตะกร้อ เวลาจัดกิจกรรมด้านการส่งเสริมพุทธศาสนามีการรวมตัวของเยาวชนในการไปร่วมกิจกรรม เช่น งานปฐมาภิเษกรรม วัดป่าท่าวังหิน การช่วยพัฒนาหมู่บ้านในการทำกิจกรรมร่วมกับผู้ใหญ่ในชุมชน มีการช่วยผู้ปกครองในการทำข้าวหลามซึ่งท่าศิลาเป็นชุมชนที่จำหน่ายข้าวหลามที่มีชื่อเสียงในจังหวัดสุรินทร์ เด็กผู้ชายมีพื้นฐานในการซ่อมจักรยานยนต์ เข้าร่วมกิจกรรมกีฬาในชุมชน ได้แก่ 1. กีฬาฟุตบอล (7 คน) การแข่งฟุตบอลได้ผู้ชนะเลิศ อายุ 12 ปี สำหรับเยาวชนทั่วไป วอลเลย์บอล (ชายหญิง) ตะกร้อจะร่วมกัน 4 หมู่ 2. กีฬาสี 3. ฟุตบอลกระชับมิตรปีใหม่ และ 4. กีฬาตำบลต้านยาเสพติด

ปัญหา/จุดอ่อนของเด็กและเยาวชน

ที่ยังพบอยู่ในทั้ง 4 หมู่บ้าน อาทิ การรวมกลุ่ม รวมตัวตามแยกต่างๆ ทะเลาะวิวาทกับชุมชนอื่น แยกผู้หญิงกับบ้านโสมนตำบลบัวโคก เมื่อ พ.ศ. 2561 การดื่มสุรา ดินทุหรี่ มีการขับรถเสียงดังแข่งรถจักรยานยนต์ เบียร์โลโซ ปิดเพลงเสียงดัง ดิดเกม ดิดสื่อออนไลน์ ไม่ชอบงานวิชาการ เด็กติดมือถือ ชีเกียจ ไม่ช่วยพ่อแม่ คุยเรื่องไร้สาระ เปิดเพลงเสียงดัง

3. การวิเคราะห์พื้นที่เอื้อต่อการพัฒนาเด็กและเยาวชนท่าศิลา 4 หมู่บ้าน

ทุนด้านผู้นำชุมชน

ชุมชนบ้านท่าศิลาประกอบด้วย 4 หมู่บ้านคือ หมู่ที่ 5 หมู่ที่ 6 หมู่ที่ 7 และหมู่ที่ 17 ซึ่งจะมีอาณาเขตติดกัน มีวัฒนธรรม ภาษา จารีตประเพณีเดียวกัน ซึ่งการทำกิจกรรมต่าง ๆ ได้แก่ การจัดการแข่งขันกีฬาสีทั้ง 4 หมู่บ้านในทุกปีก็จะร่วมกันจัดอย่างมีความสามัคคี ผ่านคณะกรรมการหมู่บ้าน และผู้นำชุมชนมาโดยตลอด

ทุนด้านสถานที่และสถานศึกษา

ชุมชนท่าศิลา 4 หมู่บ้านนี้มีสถานศึกษาที่ให้บริการ 1 แห่งคือ โรงเรียนบ้านท่าศิลาทำการเรียนการสอนตั้งแต่ระดับอนุบาล 2 จนถึงระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 ซึ่งก็จะเป็นที่เล่าเรียนของคนส่วนใหญ่ในชุมชนนี้จึงมีความป็นศิษย์พี่ศิษย์น้องคอยช่วยเหลือเกื้อกูลกันในด้านต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นคณะกรรมการหมู่บ้าน คณะกรรมการสถานศึกษา คุณครู และผู้บริหารโรงเรียนที่ส่วนใหญ่มีภูมิลำเนาในชุมชนอยู่แล้ว จึงให้ความสำคัญและสนับสนุนในการจัดตั้งท่าศิลาอคาเดมี่ รวมทั้งปัจจุบันโรงเรียนบ้านท่าศิลาก็มีพื้นที่และอาคารด้านฝั่งตะวันตกของโรงเรียนที่ไม่ได้ใช้ในการเรียนการสอนจากปัจจุบันที่นักเรียนมีจำนวนลดน้อยลงจากปัญหาการลดลงของการเกิดของประชากร จึงเอื้ออำนวยต่อการเป็นสถานที่ออกกำลังกายซึ่งมีพื้นที่ใช้การเล่นกีฬาต่าง ๆ

ทุนด้านเครือข่ายและพื้นฐานด้านกีฬา

เครือข่ายที่ให้การสนับสนุนด้านกีฬาย่างต่อเนื่องคือเทศบาลตำบลเมืองเก่าที่จัดการแข่งขันกีฬาประชาชน รวมถึงร่วมกับชุมชนท่าศิลา โรงเรียนบ้านท่าศิลาในการจัดโครงการแข่งขันวิ่งมินิมารารอนเนื่องในวันต้านยาเสพติดโลก และยังมีนักกีฬาต่าง ๆ ที่สามารถไปเป็นนักกีฬาฟุตบอลระดับสโมสร และผู้ฝึกสอนมีอาชีพ ที่ให้การสนับสนุนให้เด็กและเยาวชนในชุมชนท่าศิลาแห่งนี้มีทักษะทางด้านกีฬาฟุตบอลต่อไป

4. ความคาดหวังที่อยากเห็น/ให้เกิดขึ้น

1. นิสัย พฤติกรรมของเด็กและเยาวชน

- 1.1. มีความรับผิดชอบต่อตนเองและงานบ้านที่ได้รับมอบหมาย
- 1.2. มีความอ่อนน้อมถ่อมตน
- 1.3. มีระเบียบวินัย และข้อปฏิบัติที่ชัดเจน เพื่อสร้างวินัยในตนเองและชุมชน
- 1.4. รักและดูแลสุขภาพของตนเองเพื่อให้มีสุขภาพที่ดีพร้อมกับการเล่นฟุตบอล
- 1.5. รักการออกกำลังกาย
- 1.6. มีความกระตือรือร้นในการฝึกฝนตนเอง
- 1.7. ไม่มั่วสุม เช่น ยาเสพติด และอบายมุข มีภูมิคุ้มกัน หักห้ามใจตนเองได้

2. ความรู้และทักษะ

- 2.1. เด็กที่ผ่านกระบวนการเรียนรู้ของท่าศิลาอคาเดมี่ มีทักษะฟุตบอลเพียงพอที่จะเข้าสู่สโมสร ระดับที่สูงขึ้น/ขึ้นสู่ความเป็นนักฟุตบอลอาชีพได้
- 2.2. มีทักษะการคิดวิเคราะห์และตัดสินใจที่ดี
- 2.3. วิจารณ์ญาณเห็นโทษของพฤติกรรมที่เสี่ยง สามารถตัดสินใจและกำกับตนเองได้

3. ความสัมพันธ์

- 3.1. ในกลุ่มเพื่อนมีการดูแลกัน ชักชวนกันทำในสิ่งที่ดี
- 3.2. ไม่มีช่องว่างหรือแบ่งพรรคแบ่งพวกของเด็กและเยาวชนระหว่างหมู่บ้าน

- 3.3. เด็กและเยาวชนไม่มีช่องว่างระหว่างอายุ กลายเป็นกลุ่มก้อนเดียวกัน
- 3.4. มีความสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัวและรับผิดชอบดูแลครอบครัว
- 3.5. ให้ความเคารพผู้ใหญ่ มีสัมมาคารวะ รู้กาลเทศะ และมีมารยาท

5. สิ่งที่ต้องทำเพื่อสร้างนักฟุตบอลที่ดี

ทักษะ

1. มีทักษะการรับส่งบอล (เท้า หัว หน้าอก เข่า)
2. ฝึกทักษะการเลี้ยงบอล
3. ฝึกทักษะการทำประตู
4. ฝึกทักษะการสื่อสารพูดคุย การให้กำลังใจอย่างแท้จริง
5. ฝึกให้เข้าใจตำแหน่ง
6. ฝึกฝนทีมให้เข้มแข็ง

ความรู้

1. ความรู้เกี่ยวกับทักษะการเล่นฟุตบอล (ความรู้และทักษะไปด้วยกันจนเป็นหนึ่งเดียวกัน)
2. การได้รับรู้ เห็น อย่างเป็นประจำจนเกิดการฝังอยู่ในเนื้อในตัว (กลายเป็นพฤติกรรมที่สืบทอดจากรุ่นสู่รุ่น)
3. มีความรู้เรื่องกฎกติกา โดยทำให้เกิดในรุ่นพี่ก่อน รุ่นพี่ดูแลรุ่นน้องจนกลายเป็นวัฒนธรรมของกลุ่ม
4. รู้กติกาการเล่นฟุตบอลผ่านการฝึกซ้อม การแข่งขัน และการเรียนรู้จากสื่อต่าง ๆ เช่น

VTR

5. เรียนรู้เทคนิค กติกา การเล่นฟุตบอลมืออาชีพจากวิดีโอ หรือหนังสือ
6. มีความรู้เกี่ยวกับตารางกิจกรรมการฝึกซ้อมอย่างชัดเจน

จิตใจ

1. มีสมาธิจดจ่อในการฝึกซ้อม และการเล่น ที่เหมาะสมกับช่วงวัย
2. มีแรงบันดาลใจและกำลังใจในการฝึกฝนอย่างต่อเนื่อง
3. รักในการเล่นฟุตบอล
4. รักในกลุ่มเพื่อน รุ่นพี่สอนรุ่นน้อง ดูแลกันได้
5. จัดสรรเวลาให้มีเวลาร่วมกัน เช่น ช่วงปิดเทอม
6. ฝึกความอดทนให้เหมาะสมกับช่วงวัยและทำอย่างสม่ำเสมอ เช่น การวิ่ง
7. มีน้ำใจนักกีฬา รู้จักระงับอารมณ์ของตนเอง และให้อภัยผู้อื่นได้

6. บุคคลที่เกี่ยวข้อง

1. ผู้นำชุมชน 4 ชุมชน

จำนวน 13 คน

2. ผู้บริหารและครูโรงเรียนบ้านท่าศิลา	จำนวน 3 คน
3. ผู้บริหารและพนักงานเทศบาล	จำนวน 4 คน
4. ผู้ปกครอง	จำนวน 20 คน
5. นักกีฬา	จำนวน 20 คน
6. ผู้ฝึกสอน	จำนวน 3 คน

7. ขั้นตอนการดำเนินงาน

1. ประชุมทีมวิจัยเพื่อชี้แจงทำความเข้าใจโครงการแบ่งบทบาทหน้าที่และวางแผนดำเนินการ เกิดผลให้มีแผนงานที่ชัดเจนผู้ทำการวิจัยและผู้ที่เกี่ยวข้องเข้าใจบทบาทหน้าที่ในการศึกษาวิจัย

2. จัดเวทีชี้แจงทำความเข้าใจให้ผู้นำชุมชน ผู้ปกครอง แกนนำเด็กและเยาวชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องถึงกรอบการวิจัยและวิธีการดำเนินงาน เกิดผลให้ผู้เกี่ยวข้องทราบและเข้าใจกรอบการวิจัย ผู้ปกครองเข้าใจว่าลูกหลานทำอะไร

3. จัดเวทีอบรมทีมวิจัยเพื่อเพิ่มศักยภาพการจัดเก็บข้อมูลแบบมีส่วนร่วม การตั้งคำถาม การเก็บข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูล เกิดผลให้มีเครื่องมือที่ชัดเจน การตั้งคำถามในการเก็บบริบทชุมชน ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ และทรัพยากร

4. เก็บข้อมูล สถานการณ์เด็กและเยาวชน ต้นทุน ชุมชนท่าศิลา 4 หมู่บ้าน เกิดผลให้ได้แผนผังด้านสังคม วัฒนธรรม เศรษฐกิจ และทรัพยากร ประวัติของชุมชนบ้านเมืองในแต่ละยุคสมัย ประเพณีวัฒนธรรมในด้านต่างๆ ทุนและองค์กรชุมชน ได้ทราบปัญหาและอุปสรรคพร้อมทั้งนำมาวิเคราะห์เพื่อดำเนินการในขั้นต่อไป

5. ทดลองปฏิบัติการฝึกซ้อมท่าศิลาอคาเดมี ระยะเวลา 1 เดือน เกิดผลให้มีการเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆของผู้ร่วมปฏิบัติการ ทักด้านทักษะ ความรู้ จิตใจ พฤติกรรม และความร่วมมือของผู้เกี่ยวข้อง

6. ถอดบทเรียนประชุมสรุปทีมวิจัยเพื่อวิเคราะห์ สร้างข้อสรุปและข้อเสนอรูปแบบการส่งเสริมกีฬาเด็กและเยาวชนชุมชนท่าศิลา 4 หมู่บ้าน เกิดผลให้ได้ข้อสรุป ปัญหา กระบวนการมีส่วนร่วม กติกา แผนงานต่อเนื่อง รวมทั้งรูปแบบการการจัดโครงการท่าศิลาอคาเดมีต่อไป

8. ผลการศึกษาวิจัย

จากการศึกษาประวัติชุมชน บริบทชุมชน และทุนของชุมชนท่าศิลา 4 หมู่บ้าน ได้แก่ บ้านท่าศิลา หมู่ที่ 5 บ้านโคกลำ หมู่ที่ 6 บ้านโนนสาย หมู่ที่ 7 และบ้านท่าวังหิน หมู่ที่ 17 โดยใช้หลักสูตรการฝึกกีฬาฟุตบอลพื้นฐานซึ่งมีเด็กทั้งหมด 30 คน โค้ช 1 คน แบ่งเด็กเป็น 2 ระดับ ได้แก่ รุ่น 12 ปี ลงมา และรุ่น 12 ปีขึ้นไป โดยกีฬาฟุตบอลเป็นรูปแบบการส่งเสริมกีฬาท่าศิลา 4 หมู่บ้านเหมาะสมซึ่งสามารถเชื่อมโยงประสานทุกกลไกในพื้นที่ในการขับเคลื่อนงานเด็กและเยาวชนในพื้นที่ได้ จากการศึกษาได้ผลการศึกษา ดังต่อไปนี้

สิ่งที่ได้เรียนรู้ของเด็กและเยาวชน

ด้านทักษะ

1. มีทักษะการรับส่งบอล (เท้า หัว หน้าอก เข่า)
2. มีทักษะการเลี้ยงบอล
3. มีทักษะการทำประตู
4. มีทักษะการสื่อสารพูดคุย การให้กำลังใจอย่างแท้จริง
5. เข้าใจตำแหน่ง
6. มีทีมให้เข้มแข็ง

ด้านความรู้

1. ได้ความรู้เกี่ยวกับทักษะการเล่นฟุตบอล (ความรู้และทักษะไปด้วยกันจนเป็นหนึ่งเดียวกัน)
2. ได้รับรู้ เห็นอย่างเป็นประจักษ์จนเกิดการฝังอยู่ในเนื้อในตัว (กลายเป็นพฤติกรรมที่ส่งทอดจากรุ่นสู่รุ่น)
3. ได้ความรู้เรื่องกฎกติกา โดยทำให้เกิดในรุ่นพี่ก่อน รุ่นพี่ดูแลรุ่นน้องจนกลายเป็นวัฒนธรรมของกลุ่ม
4. ได้รู้กติกาการเล่นฟุตบอลผ่านการฝึกซ้อม การแข่งขัน และการเรียนรู้จากสื่อต่าง ๆ เช่น

VTR

5. ได้เรียนรู้เทคนิค กติกา การเล่นฟุตบอลมีอาชีพจากวิดีโอ หรือหนังสือ
6. ได้ตารางกิจกรรมการฝึกซ้อมอย่างชัดเจน

ด้านจิตใจ

1. มีสมาธิจดจ่อในการฝึกซ้อม และการเล่น ที่เหมาะสมกับช่วงวัย
2. มีแรงบันดาลใจและกำลังใจในการฝึกฝนอย่างต่อเนื่อง
3. มีความรักในการเล่นฟุตบอล
4. มีความรักสามัคคีในกลุ่มเพื่อน รุ่นพี่สอนรุ่นน้อง ดูแลกันได้
5. มีการจัดสรรเวลาให้มีเวลาร่วมกัน เช่น ช่วงปิดเทอม
6. ได้ฝึกความอดทนให้เหมาะสมกับช่วงวัยและทำอย่างสม่ำเสมอ เช่น การวิ่ง
7. มีน้ำใจนักกีฬา รู้จักรับอารมณ์ของตนเอง และให้อภัยผู้อื่นได้

สิ่งที่ได้เรียนรู้ต่อทีมวิจัย

ผู้นำและชุมชน

ช่วยดึง ชักชวน ให้เด็กฝึกซ้อมอย่างสม่ำเสมอ สังเกตเด็กแต่ละคนและสนับสนุนให้ถูกทาง ผู้นำมาให้กำลังใจในการฝึกซ้อมและแข่งขัน เป็นตัวเชื่อมและประสานงานทางงบประมาณ ทำความเข้าใจกับผู้ปกครองโดยชี้แจงความก้าวหน้า เพื่อกระตุ้นให้ผู้ปกครองสนับสนุน ประสานผู้ฝึกซ้อม

ผู้ปกครอง

กระตุ้น ติดตาม สนับสนุนให้ฝึกซ้อม ช่วยเตรียมความพร้อมทั้งกายและใจให้พร้อมในการฝึกซ้อมรับส่งในการฝึกซ้อม สนับสนุนปัจจัยในการทำงาน เช่น น้ำดื่ม อาหาร ทรัพย์สิน ดูการฝึกซ้อม และแข่งขันเพื่อให้กำลังใจ ประสานชุมชน ผู้ฝึกสอน และผู้ปกครอง ติดตามข้อมูลข่าวสารจากผู้นำและผู้ฝึกสอน

โรงเรียน

ติดตามสร้างแรงจูงใจให้เด็ก อำนวยความสะดวกด้านสถานที่ ผู้บริหารให้ความสำคัญและจัดหายุทธศาสตร์ในการดูแลและให้ความรู้กับเด็ก ทำให้บุคลากรในโรงเรียนมีความเข้าใจและเห็นความสำคัญของการฝึกเด็ก

เทศบาล

มีบุคลากรคอยประสาน ติดตาม และดูแล จัดทำโครงการที่ต่อเนื่องและนำเสนอผู้บริหารองค์กร กำหนดนโยบาย สนับสนุนงบประมาณและดูแลการใช้งบประมาณให้สอดคล้องกับเงื่อนไขของเทศบาล

ผู้ฝึกสอน

ต้องมีผู้ฝึกสอนประจำ ทำหน้าที่ในการดูแล ติดตาม โดยต้องเป็นคนในชุมชน และมีค่าตอบแทนวิทยากร จัดให้มีผู้ฝึกสอนอย่างต่อเนื่อง ฝึกผู้ช่วยโค้ช ได้แก่ ผู้นำ ครู รุ่นพี่ และผู้ปกครอง ทำให้เห็นเป็นรูปธรรมเพื่อสร้างความน่าเชื่อถือ และให้เกิดความเชื่อมั่นในการสนับสนุนของผู้ปกครอง

สิ่งที่เกิดและนำไปใช้

เกิดแผนปฏิบัติงาน โครงการท่าศิลา Academy

เกิดกฎกติกาเบื้องต้น

1. มีค่ายสร้างสรรค์ความสัมพันธ์ท่าศิลาคาเดมี่
2. ผู้ปกครองและเด็กเซ็นรับรองยินยอมกฎกติกาการฝึกซ้อม
3. เด็กเยาวชนต้องดูแลสุขภาพของตนเองให้พร้อมกับการฝึกซ้อม
4. เด็กเยาวชนฝึกซ้อมทุกศุกร์ เสาร์ อาทิตย์ เริ่มฝึกซ้อมช่วงเช้าเวลา 6.00 น.-8.00 น. และช่วงเย็น 16.00 น.-18.00 น.
5. เด็กเยาวชนใช้คำสุภาพในการฝึกซ้อมร่วมกัน
6. เด็กเยาวชนห้ามสูบบุหรี่ ดื่มสุรา และเล่นการพนันระหว่างฝึกซ้อม
7. เด็กเยาวชนขาดการฝึกซ้อมตามเหตุจำเป็นได้ 1 ครั้งต่อสัปดาห์
8. เด็กเยาวชนห้ามทะเลาะวิวาท หากเกิดการลงโทษขึ้นอยู่กับวิจารณ์ของโค้ชผู้ฝึกสอนและผู้นำ
9. เด็กเยาวชนเก็บวัสดุและอุปกรณ์หลังการฝึกซ้อม
10. เด็กเยาวชนดูแลและรักษาความสะอาดของสถานที่
11. เด็กเยาวชนต้องเก็บโทรศัพท์และเข้านอนไม่เกิน 22.00 น.

9. ข้อเสนอแนะ

1. จัดค่ายให้ได้อยู่ร่วมกัน เพื่อละลายพฤติกรรมและสร้างกฎกติการ่วม
 - 1.1. หลอมรวมพฤติกรรมเพื่อให้เป็นหนึ่งเดียว
 - 1.2. สร้างกฎเกณฑ์ร่วมกัน และฝึกฝนให้ติดเป็นนิสัย
2. ผู้ปกครองติดตามและประเมินผลการเปลี่ยนแปลงของเด็กด้วยตนเอง
3. ผู้ปกครองสนับสนุนด้วยการชมการฝึกซ้อม การแข่งขัน และให้กำลังใจ เพื่อให้เด็กรู้สึกภาคภูมิใจในตนเอง
4. ผู้ฝึกสอนและผู้นำส่งเข้าร่วมแข่งขันในรายการต่างๆ เพื่อให้เด็กเยาวชนกระตือรือร้นที่จะ

ฝึกซ้อม

5. เด็กเยาวชนจัดทำตารางชีวิตของตนเองที่ชัดเจนและปฏิบัติตาม
6. เด็กและเยาวชนฝึกฝนทักษะทางกีฬาฟุตบอลอย่างสม่ำเสมอเพื่อกระตุ้นให้พัฒนาตนเอง
7. ผู้นำชุมชนต้องช่วยบอกกล่าวตักเตือน
8. ทำรุ่นแรกให้เป็นรุ่นต้นแบบเพื่อสร้างแรงจูงใจและความน่าเชื่อถือให้เด็กคนอื่นและ

ผู้ปกครอง

9. ผู้นำและผู้ปกครองช่วยผลักดันและสนับสนุน เช่น รับส่ง หาทุน สนับสนุน ให้กำลังใจ
10. ต้องมีตารางการนัดหมายและมาให้ตรงเวลา
11. ผู้นำชุมชนติดตามการฝึกซ้อมให้สม่ำเสมอ
12. ทุกคนต้องยึดถือระเบียบอย่างจริงจัง
13. สร้างความเข้าใจกับผู้ปกครองโดยอธิบายให้เห็นพัฒนาการของตัวเด็ก
14. สร้างกระบวนการเรียนรู้ให้ผู้ปกครองไม่เปรียบเทียบลูกตนเองกับผู้อื่น
15. สร้างแรงบันดาลใจ เช่น มีเกียรติบัตรจากทางโรงเรียน มีรางวัลจากชุมชน
16. ครูให้คำแนะนำการประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์กับเด็กที่เข้ากระบวนการเป็นพิเศษ
17. โรงเรียนจัดกิจกรรมเสริมความรู้ให้กับเด็กที่เข้าร่วมคาเดมี่ ถ้าหากเด็กติดการแข่งขัน

และไม่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียนได้

18. ส่งเสริมให้รักชุมชนและช่วยเหลืองานชุมชน
 - 18.1. ผู้นำช่วยกระตุ้น
 - 18.2. ให้กลุ่มท่าศิลาอคาเดมี่เข้าร่วม/ช่วยเหลืองานหรือกิจกรรมในชุมชน เพื่อให้เกิด

การซึมซับและรู้จักพิธีกรรมของชุมชน

- 18.3. โรงเรียนส่งเสริมด้านจิตอาสา เช่น จิตอาสา 904
19. ส่งเสริมทักษะชีวิตและทักษะอาชีพ
 - 19.1. โรงเรียนฝึกให้เด็กรู้จักพอเพียง เช่น ปลูกผัก เลี้ยงสัตว์ การจัดจำหน่าย
 - 19.2. โรงเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน ร่วมกันวางแผนสร้างพื้นฐานอาชีพ

10. บทเรียนและการเปลี่ยนแปลงที่ได้รับ

1. ทดสอบเคลื่อนกิจกรรมกับกลุ่มเป้าหมายเลยไม่ได้ โดยมีกลไกของชุมชนช่วยคิดออกแบบช่วยกันหลายรูปแบบในการปรับปรุงเปลี่ยนแปลง
2. ระยะเวลาการดำเนินการ ตามโครงการวิจัยที่สั้นเกินไป งบประมาณจากงานวิจัยมีดำเนินการมีระยะเวลาสั้นเกินไป ทำให้ไม่บรรลุเป้าหมาย แต่มีงบประมาณจากเทศบาลตำบลเมืองแกเข้ามาหนุนเสริมอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเริ่มขับเคลื่อนทั้งกระบวนการงบประมาณ และเริ่มขับเคลื่อนต่อเนื่อง 6 เดือน 2 ปีงบประมาณ
3. โรงเรียนบ้านท่าศิลาให้การสนับสนุนด้านสถานที่และบุคลากรเข้ามาเป็นผู้ช่วยโค้ช ซึ่งถ้าหากนักกีฬาฟุตบอลเข้าไปเป็นหลักสูตรของโรงเรียนขยายโอกาส ด้านการกีฬาในระยะต่อไป
4. การทำงานขับเคลื่อนกิจกรรมในระบบโซนต้องหาจุดร่วมของปัญหาชุมชนที่เข้าร่วมก่อนว่าจะแก้ร่วมกันในประเด็นใด และมีทุนเดิมของท่าศิลา 4 ชุมชนในการเข้าพัฒนาต่อ
5. เมื่อจะขับเคลื่อนกิจกรรมร่วมกันควรมีการจัดตั้งคณะทำงานกลไกระบบโซนหมู่บ้านมีคณะกรรมการที่มาจากผู้นำในหมู่บ้าน ตลอดชุมชน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน แกนนำชุมชนโดยแบ่งบทบาทการติดตามประเมินผล หน้าที่ออกเป็นฝ่ายต่าง ๆ ให้ชัดเจน มีปฏิทินการปฏิบัติงานและการประชุมติดตามให้ชัดเจน
6. เยาวชนที่เข้าร่วมกิจกรรมมีแนวโน้มไปในทางที่ดีขึ้นอาทิ มีสัมมาคารวะ มีความสามัคคี เชื่อฟังผู้นำชุมชนมากขึ้น เข้าร่วมกิจกรรมต่างๆในชุมชนมากขึ้น ไม่มีการทะเลาะวิวาท ไม่มั่วสุมกลุ่มตามจุดเสี่ยงต่าง ๆ และได้กนอกระบบการศึกษาบางคนหันกลับเข้ามาเรียนในระบบการศึกษาหลังจากผ่านกิจกรรม

โครงการย่อยที่ 3 : โครงการรูปแบบการส่งเสริมให้เด็กทำกิจกรรมด้านเกษตรอินทรีย์ร่วมกับผู้ปกครองบ้านเมืองแก

1. หลักการและเหตุผล

บ้านเมืองแก หมู่ที่ 3 ตำบลเมืองแก อำเภอดำรงวิทยารมย์ จังหวัดสุรินทร์ มีพื้นที่ในเขตชุมชนทั้งสิ้น 2,717 ไร่ แบ่งเป็นพื้นที่ อยู่อาศัย 80 ไร่ ป่าจำนวน 230 ไร่ แหล่งน้ำสาธารณะ 52 ไร่ ที่ดินทำกิน 2,355 ไร่ มีเกษตรกรมีพื้นที่ทำอินทรีย์ 673 ไร่ บ้านเมืองแก มีประชากรทั้งสิ้น 869 คน แยกเป็นเพศชาย 429 คน หญิง 440 คน มีจำนวนหลังคาเรือนทั้งสิ้น 171 หลังคาเรือน ปัจจุบันมีประชากรอาศัยอยู่จริง 572 คน คิดเป็นร้อยละ 65.82 ของประชากรทั้งหมด ส่วนที่เหลือออกไปประกอบอาชีพ เพื่อหารายได้ครอบครัว นายเปี่ยม สงนวน ดำรงตำแหน่งผู้ใหญ่บ้านเมืองแกได้ใช้กลไก โครงสร้างกรรมการหมู่บ้านที่มีการแบ่งบทบาทหน้าที่รับผิดชอบ ซึ่งกระบวนการนี้ส่งผลให้มีการตัดสินใจร่วมกันเพื่อหาทางออกในการแก้ปัญหา ดังต่อไปนี้

พ.ศ. 2556 จึงได้เข้าร่วมโครงการชุมชนน่าอยู่ของสำนักงานกองทุนสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) ซึ่งเน้นไปที่การดูแลผู้สูงอายุและสิ่งแวดล้อมในชุมชน มีการปรับกลไกขยายการมีส่วนร่วม

ของชุมชนเพิ่มมากขึ้นในรูปแบบของ “สภาผู้นำชุมชน” จำนวน 45 คน โดยคัดตัวแทนคุ้ม ปราชญ์ ชาวบ้าน ประธานกลุ่มอาชีพ เข้ามาร่วมการแก้ไขปัญหาในชุมชน แต่ก็เห็นจุดอ่อนสภาผู้นำชุมชน คือ เป็นเพียงการรวมตัวการขับเคลื่อนกิจกรรมในชุมชน แต่ไม่มีการแบ่งบทบาทให้ชัดเจน สภาผู้นำชุมชน ยังขาดแรงบันดาลใจในการทำงาน ขาดความรู้และทักษะในการทำงานตามตนเองรับผิดชอบ

พ.ศ. 2558 เทศบาลตำบลเมืองแก้วร่วมกับสถาบันเสริมสร้างการเรียนรู้เพื่อชุมชนเป็นสุข (สรส.) มูลนิธิสยามกัมมาจล ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน) ได้เข้ามาสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมในการจัดกระบวนการเรียนรู้จนเกิดเป็น “โมเดลประเทศ” โดยมีวัตถุประสงค์ในการพึ่งตนเองในการพัฒนาหมู่บ้านจัดหาทีมงานที่เหมาะสมและพัฒนาศักยภาพในการทำงานของผู้รับผิดชอบแต่ละฝ่าย ผ่านการกระจายอำนาจ ทำให้ปัญหาของชุมชนได้รับการแก้ไขและพัฒนาให้ดีขึ้นซึ่งผลการขับเคลื่อนกิจกรรมแต่ละกระทรวงต้องเสนอแผนงานให้สภาผู้นำทราบ และวางกรอบในการติดตามประเมินผลทุกเดือนโดยกลไก ของคณะกรรมการคุ้มเข้าไปช่วยกระตุ้นให้เกิดการปฏิบัติตามกติกาที่ชุมชนเข้าไปช่วยให้งานได้ขับเคลื่อน ซึ่งถือว่ามีส่วนที่กลางให้ทุกครอบครัวในการเข้ามามีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาชุมชนแม้บ้านเมืองจะสามารถสร้างสรรค์ทีมงาน ทีมที่สามารถทำงานอย่างมีส่วนร่วมขึ้นมาได้ แต่การสร้างศักยภาพให้คนทำงาน มีความสามารถแสวงหาความรู้ และสร้างความรู้เพื่อแก้ปัญหาบางอย่างที่ยังหยังรากลึกหากต้องการแก้ไขปัญหาในระยะยาว อาจต้องใช้ความเอาใจจริงเอา จังในการสืบค้นและแก้ไข

พ.ศ. 2560 มูลนิธิสยามกัมมาจล ได้เชื่อมประสานกัน สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.) ฝ่ายวิจัยท้องถิ่น เพื่อเสนอให้บ้านเมืองแก้วได้ต่อยอดกระบวนการวิจัยท้องถิ่น จึงได้มีการทำวิจัยท้องถิ่นโครงการ “แนวทางการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขระหว่างผู้สูงอายุกับเยาวชนบ้านเมืองแก้ว” ซึ่งทำให้ทีมสภาผู้นำชุมชนผู้รับผิดชอบแต่ละกระทรวง ได้เรียนรู้กระบวนการทำงานวิจัยได้รับรู้ถึงสถานการณ์ของผู้สูงอายุและเยาวชนในชุมชนบ้านเมืองแก้วว่ามีการวิวัฒนาการอย่างไรได้ทราบถึงช่องว่างทางแนวคิดวิถีชีวิตและความสัมพันธ์ของผู้สูงอายุกับเยาวชนที่นับวันจะห่างกันมากขึ้นได้เขาใจถึงลักษณะของครอบครัว 7 รูปแบบในการดูแลบุตรหลานว่ามีการสร้างความสัมพันธ์ในครัวเรือนอย่างไร ได้มีแนวทางในการจัดกิจกรรมสร้างการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขผ่านกิจกรรมสร้างพื้นที่การทำกิจกรรมร่วมกันในครัวเรือนผ่านอาชีพเกษตรได้อบรมสั่งสอนบุตรหลาน ผ่านกิจกรรมการเกษตรทำให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีขึ้นและการฟื้นฟูประเพณีในอดีตสร้างกิจกรรมในผู้สูงอายุและบุตรหลานได้ทำกิจกรรมร่วมกัน พร้อมทั้งกิจกรรมที่ช่วยเชื่อมต่อความรู้ของคนสองวัยให้เห็นบทบาทของกันและกันเข้าใจในความต่างทางความคิด ผ่านกิจกรรมครอบครัวขึ้นสุข ทั้งนี้ยังได้เห็นบทบาทกลไก การทำงานของหมู่บ้านที่เข้าไปหนุนเสริมการพัฒนางานเด็กและเยาวชนทั้งระดับกลไกการบริหารและเชื่อมประสานภาคี ซึ่งได้แก่ทีมผู้นำกระทรวงและสภาผู้นำชุมชนซึ่งต้องมีทักษะการเลื่อนงาน ระดับกลไกการปฏิบัติการแบ่งความรับผิดชอบเป็นระดับคุ้มในการควบคุมให้ระดับคุ้มปฏิบัติตามกติกาและกลไกระดับหน่วยปฏิบัติการซึ่งเป็นระดับครอบครัว ที่ทำกิจกรรมที่วางกรอบไว้ไปปฏิบัติ การที่ทีมวิจัยบ้านเมืองแก้วเสนองานวิจัยครั้งนี้ จึงเป็นการขยายผลกระบวนการเรียนรู้จัดขึ้นผ่านโครงการ

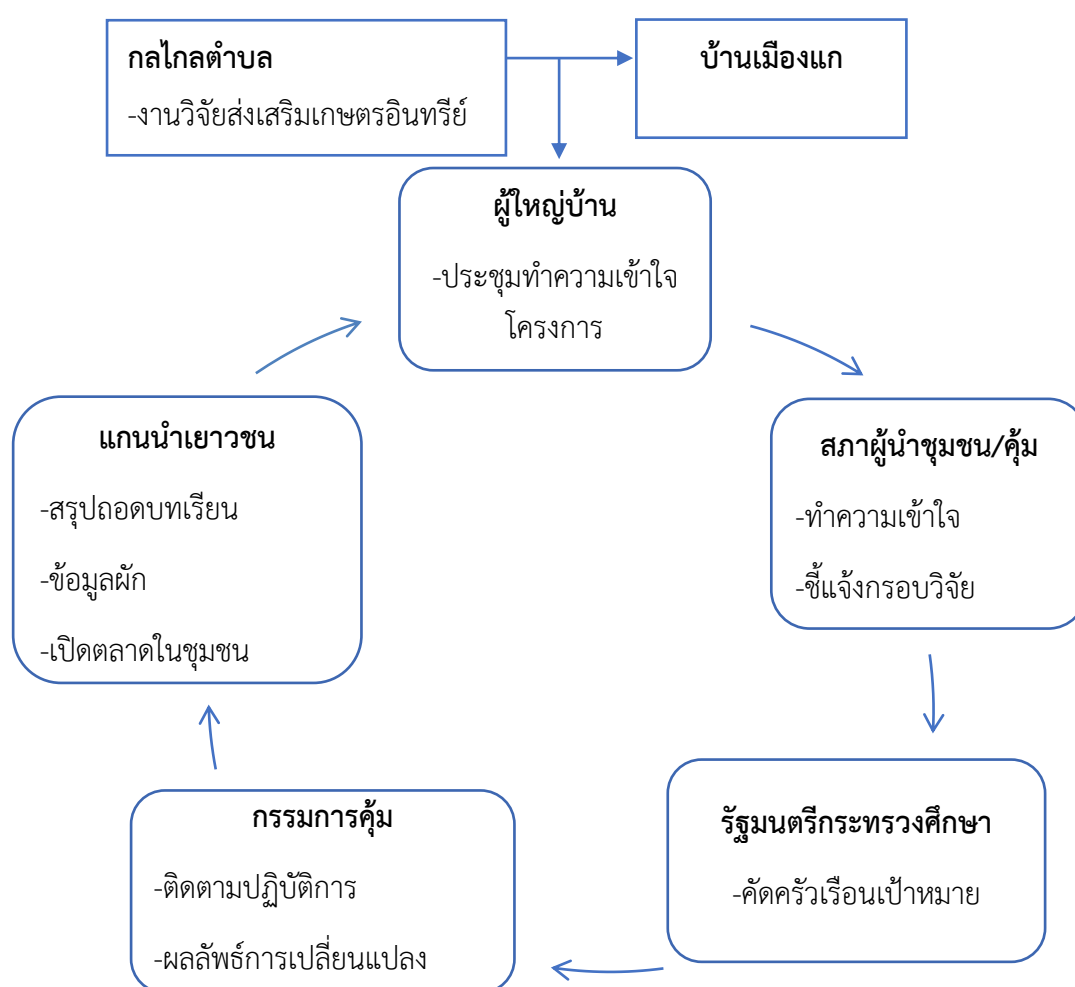
โครงการนี้เป็นโครงการขยายผลจากการทำวิจัยท้องถิ่นในระยะที่ 1 ซึ่งบ้านเมืองแกได้เรียนรู้กระบวนการวิจัยรับรู้ถึงสถานการณ์ของผู้สูงอายุและเยาวชนว่ามีช่องว่างทางแนวคิดวิถีชีวิตและความสัมพันธ์อย่างไร กิจกรรมใดที่จะจัดให้ความสัมพันธ์เองผู้สูงอายุกับเยาวชนดีขึ้นในครัวเรือน ซึ่งก็เป็นกิจกรรมเกษตรที่ดำเนินการในครัวเรือนเป็นกิจกรรมสำคัญที่สร้างความสัมพันธ์ลดช่องว่างความเห็นเห็นต่างมาทำกิจกรรมร่วมกันมากขึ้น ประกอบกับบ้านเมืองแกมีทุนเดิม ในชุมชนที่มีเกษตรกรทำเกษตรอินทรีย์ถึง 61 ครัวเรือน มีจำนวนครัวเรือนที่มีเด็กเล็กในการส่งเสริมการทำเกษตรอินทรีย์ได้ถึง 38 ครัวเรือน จึงได้เสนอกรอบงานวิจัยเพื่อให้เด็กและเยาวชนได้เข้าร่วมกิจกรรมปลูกผักอินทรีย์ร่วมกับครอบครัว และได้ทบทวนว่าจะใช้กิจกรรมงานเกษตรอินทรีย์ขยายความสัมพันธ์ในครัวเรือนได้ดีขึ้นหรือไม่ และกลไกของบ้านเมืองแกเข้าไปช่วยขับเคลื่อนสนับสนุนกิจกรรมการปลูกผักอินทรีย์อย่างไร ดังนี้

ตารางที่ 4.38 แสดงการทบทวนกิจกรรมงานเกษตรอินทรีย์ขยายความสัมพันธ์ในครัวเรือน และกลไกของบ้านเมืองแกเข้าไปช่วยขับเคลื่อนสนับสนุนกิจกรรมการปลูกผักอินทรีย์

กิจกรรม	ลักษณะกิจกรรม	กลุ่มพัฒนา	งบประมาณ	บทบาทกลไกตำบล/หมู่บ้าน
เก็บข้อมูล	- ลงพื้นที่เก็บข้อมูลด้านเกษตร	38 ครัวเรือน	สกสว.	กลไกตำบลชี้แจงเครื่องมือที่วิจัยหมู่บ้านค้นข้อมูล
จัดเวทีวิเคราะห์ ออกแบบ กิจกรรม	- วิเคราะห์กิจกรรมปลูกผัก, ทำนา, เลี้ยงสัตว์	- แกนนานและรัฐมนตรี - สภาผู้นำ	สกสว.	ทีมวิจัย หมู่บ้าน + คณะกรรมการ + รัฐมนตรี
ทดลอง ปฏิบัติการ	- ปลูกผักข้างบ้าน, ปลูกในแปลงนา	- ครัวเรือนเป้าหมาย, กรรมการคุ้ม	สกสว.	ติดตามเก็บพฤติกรรม และชนิดของผักที่ปลูก
	- ผลผลิต, เศรษฐกิจ, สุขภาพ พฤติกรรมเด็กเยาวชน การสอนงาน - การเปลี่ยนแปลงของบุตรหลาน บทบาทกลไกคุ้ม	- ครัวเรือนเป้าหมาย 38 ครัวเรือน	สกสว.	ทีมวิจัยกลไกหมู่บ้าน กลไกคุ้ม + ผู้ปกครอง
ศึกษาแนวทาง	- เก็บข้อมูลจำนวน	- ครัวเรือน	สกสว.	กลไกหมู่บ้าน +

กิจกรรม	ลักษณะกิจกรรม	กลุ่มพัฒนา	งบประมาณ	บทบาทกลไก ตำบล/หมู่บ้าน
การพัฒนาตลาด อาหารท้องถิ่น	ผู้ผลิตปริมาณ, ศึกษาข้อมูล, ตลาด สินค้าราคา - ทดลองเปิดตลาดใน ชุมชน	เป้าหมาย 38 ครัวเรือน - สภาผู้นำ		สภาผู้นำ + กรรมการคุ้ม

2 วงจรขับเคลื่อนกลไกหมู่บ้าน บ้านเมืองแก

ภาพที่ 4.2 สรุปวงจรการขับเคลื่อนของกลไกหมู่บ้าน บ้านเมืองแก

3. สถานการณ์เด็กและเยาวชนในบ้านเมืองแก

เด็กและเยาวชนบ้านเมืองแกมีอายุตั้งแต่ 2 - 25 ปี มีทั้งสิ้นจำนวน 25 คน แยกเป็นเข้าเรียนในระดับปฐมวัยศูนย์พัฒนาเด็กเล็กทั้งสิ้นจำนวน 16 คน เข้าเรียนระดับอนุบาลและประถมศึกษา

จำนวน 71 คน เข้าเรียนในระดับมัธยมศึกษาจำนวน 5 คน มีเด็กที่ออกจากโรงเรียน กลางคัน จำนวน 6 คน เยาวชนออกไปรับจ้างต่างจังหวัดจำนวน 45 คน

การดูแลบุตรหลานในระดับปฐมวัยไม่ค่อยประสบปัญหามากนักเพราะครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็กได้สร้างกระบวนการมีส่วนร่วมมาโดยตลอดผ่านกิจกรรม กิน กอด เล่น เล่า เพื่อพัฒนาการเด็กปฐมวัยการดูแลเด็กเล็กจึงเป็นไปด้วยดีเพราะมีกิจกรรมและการติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่อง

เด็กในระดับประถมศึกษาตั้งแต่ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 - 6 เรียนที่โรงเรียนบ้านเมืองแกทั้งสิ้นจำนวน 71 คน คิดเป็นครึ่งหนึ่งของจำนวนเด็กทั้งหมดการอบรมให้ความรู้ของครูผู้สอนอย่างใกล้ชิด ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในระดับค่อนข้างดี แต่สิ่งที่หน้าจะเป็นห่วงคือ มีการเพิ่มกระบวนการพิเศษเพื่อมุ่งสู่ความเป็นเลิศทางการศึกษาจนเกินไป เด็กนักเรียนกลับบ้านค่าแล้วต้องเรียนพิเศษในช่วง เสาร์-อาทิตย์ ซึ่งทำให้ไม่มีเวลาในการทำกิจกรรมที่เคยทำด้านการเกษตรร่วมกับครอบครัวซึ่งเป็นกิจกรรมที่เพิ่มทักษะชีวิตและสร้างความสัมพันธ์ในครอบครัว

เด็กในระดับมัธยมศึกษาและนอกระบบมักจะคิดว่าตัวเองเป็นหนุ่มสาวแล้วเริ่มมีความเหนียวอายเคอะเขินเริ่มจับกลุ่มกัน กิจกรรมในการเรียนส่วนใหญ่ที่เรียนในระดับมัธยมศึกษาที่โรงเรียนเมืองแกพิทยาสรรค์ มีการปรับการเรียนการสอนโดยมุ่งที่ตัวผู้เรียนเป็นหลัก มีโครงการที่ให้เด็กฝึกฝนเรียนรู้ แต่หากพื้นฐานความรู้ไม่ดีก็อาจเกิดความเบื่อหน่ายไม่อยากเข้าห้องเรียน แต่ในส่วนกิจกรรมในชุมชนและครอบครัวยังช่วยงานบ้านและช่วยผู้ปกครองประกอบอาชีพทางการเกษตรอย่างสม่ำเสมอ

4. แรงบันดาลใจ/แรงจูงใจ

บ้านเมืองแกมีอาชีพหลักคืออาชีพทำการเกษตรซึ่งเป็นรายได้หลักของชุมชน ปัจจุบันต้องใช้ต้นทุนสูงในการทำนาเพื่อซื้อปุ๋ยเคมีและยากำจัดศัตรูพืช จนมีราษฎรกลุ่มแรกคือ พ่อขั่น อุดหนุน ได้เริ่มทำนาอินทรีย์และรวมกลุ่มไปขายข้าวให้กองทุนข้าวจังหวัดสุรินทร์ประกอบกับรัฐบาลได้มีนโยบายให้เกษตรกรหันกลับมาทำนาอินทรีย์เพื่อลดต้นทุนและมีอาหารที่ปลอดภัย ทางชุมชนจึงหันมาทำนาเกษตรอินทรีย์มากขึ้นเพราะเห็นความสำคัญในการลดต้นทุนทั้งยังช่วยให้สุขภาพและสิ่งแวดล้อมดีขึ้น

ปัจจุบันบ้านเมืองแกมีพื้นที่ทำนาอินทรีย์ รวมทั้งสิ้น 631 ไร่ มีเกษตรกรที่ทำนาอินทรีย์ทั้งสิ้น 61 ครัวเรือน จากราษฎร 130 ครัวเรือน มีพื้นที่ทำนาอินทรีย์ที่ผ่านการตรวจแปลงของกรมการข้าวแล้วทั้งสิ้น 613 ไร่ ในจำนวนที่ทำนาอินทรีย์ 61 ครัวเรือน มีจำนวนเด็กอยู่ในครอบครัวทั้งสิ้น 60 คน แยกเป็นปฐมวัย จำนวน 6 คน ประถมศึกษา จำนวน 29 คน มัธยมศึกษา จำนวน 17 คน ระดับปวช.และปวส. จำนวน 8 คน รวมครอบครัวที่ทำนาอินทรีย์และมีเด็กเยาวชนอยู่ในครอบครัวทั้งสิ้น 38 ครอบครัว อีกจุดแข็งหนึ่งที่เข้ามาหนุนเสริมคือ บ้านเมืองแกในปัจจุบันมีศูนย์เรียนรู้ด้านเกษตรอินทรีย์เป็นศูนย์ฝึกอบรมเกษตรกรด้านเกษตรอินทรีย์ของตำบลเมืองแก โดยมีฐานเรียนรู้จำนวน 4 ด้านได้แก่ ด้านปศุสัตว์ ด้านการปลูกพืชบำรุงดิน พืชหลังนา การคัดเมล็ดพันธุ์ข้าว การทำสารกำจัด

ศัตรูพืช การทำเกษตรผสมผสาน ซึ่งถือว่าเป็นจุดแข็งของชุมชนบ้านเมืองแกที่เด็กอยากเรียนรู้และพัฒนาเพิ่มทักษะอาชีพเดิมของครอบครัว

5. วิเคราะห์ทุนที่เอื้อต่อการพัฒนาเด็กเยาวชนบ้านเมืองแก

ทุนของครัวเรือน

มีกลุ่มเกษตรกรในชุมชนที่สามารถเป็นองค์ความรู้ถ่ายทอดการทำกิจกรรมเกษตรอินทรีย์กระจายอยู่ในระดับครัวเรือนถึง 61 ครัวเรือน สามารถถ่ายทอดการปลูกผักให้กับบุตรหลาน โดยหัวหน้าครอบครัวที่มีบุตรหลานอยู่ด้วยถึง 38 ครัวเรือน ส่วนใหญ่ทำนาอินทรีย์ ปลูกผักอินทรีย์รับประทานเองในครัวเรือนหรือแปลงเกษตรที่ไร่นา ขาดเพียงการชวนบุตรหลานมาทำกิจกรรมร่วมกัน บางครัวเรือนเคยชวนลูกหลานทำแต่แค่มอบหน้าที่ให้แค่รดน้ำผัก ยังไม่เคยมอบหมายตั้งแต่เริ่มเตรียมแปลง หาพันธุ์ผัก เริ่มทดลองปลูกผักก็จะเป็นการปลูกฝังบุตรหลานให้เข้าใจคำว่าเกษตรอินทรีย์ ทั้งยังเกิดความสัมพันธ์นำเวลาร่วมหลังจากกลับจากโรงเรียนมาทำกิจกรรมร่วมกัน อาชีพการทำเกษตรอินทรีย์จึงเป็นต้นทุนเดิมของแต่ละครัวเรือน

ทุนกลไกการทำงานในระดับคุ้ม

คณะกรรมการคุ้มเป็นกลไกที่ช่วยสนับสนุนด้านการให้แต่ละครัวเรือนได้ดำเนินการตามกติกาที่วางไว้ เช่น คอยสำรวจพื้นที่ปลูก สำรวจพืชพันธุ์ที่ปลูก การแบ่งบทบาทหน้าที่ของแต่ละคนในครัวเรือนให้ข้อเสนอแนะไม่ให้ปลูกซ้ำกัน ซึ่งเหมือนเป็นทุนในการทำให้โครงการขับเคลื่อนกระจายเต็มพื้นที่

6. ความคาดหวังที่อยากเห็น

1. เด็กเยาวชนบ้านเมืองแกได้เข้าร่วมกิจกรรมปลูกผักอินทรีย์ร่วมกับครอบครัว ได้เรียนรู้ผ่านการลงมือที่ร่วมกับผู้ปกครองและเกิดการใช้เวลาร่วมกันให้เกิดประโยชน์ผ่านกิจกรรมเกษตรอินทรีย์
2. ทบทวนกลไกการพัฒนาเยาวชนของหมู่บ้านว่าจะใช้งานเกษตรอินทรีย์สร้างความสัมพันธ์ในระดับครัวเรือนจะขยายต่อได้หรือไม่ ยังมีปัญหาอะไรจะต้องแก้ไขหรือพัฒนาตรงไหน
3. กลไกของบ้านเมืองแกในการพัฒนาเยาวชนทั้งระดับชุมชน คุ้ม ผู้ปกครอง กลุ่มเกษตรกรอินทรีย์เข้าไปช่วยในการสร้างความอบอุ่น ลดช่องว่างและสร้างเศรษฐกิจของครอบครัวได้อย่างไร

ทำกินกันก็คนใครมาช่วยบ้างทำกับใคร

1. เยาวชน เป้าหมายจากครัวเรือนที่ทำเกษตรอินทรีย์จำนวน 38 ครัวเรือน มีจำนวนเด็กเข้าร่วม 60 คน
2. เยาวชนนักวิจัย 6 คน
3. นักวิจัยโครงการหลักได้เข้ามาช่วยออกแบบวางแผนการปฏิบัติการและช่วยติดตามถอดบทเรียนออกเยี่ยมแปลงและให้กำลังใจ

ขั้นตอนการดำเนินงานวิจัย

1) สํารวจข้อมูลฐานทุนด้านการทำเกษตรอินทรีย์ของบ้านเมืองแก เป็นการออกสำรวจฐานทุนด้านการทำเกษตรอินทรีย์ของบ้านเมืองแกตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันว่ามีวิวัฒนาการอย่างไร

2) เชิญปราชญ์ชาวบ้าน ตัวแทนกลุ่มเกษตรอินทรีย์มาให้ข้อมูลการขับเคลื่อนกิจกรรมเกษตรอินทรีย์ของบ้านเมืองแก

7. ผลการสำรวจและศึกษาข้อมูล

กลุ่มอินทรีย์เพื่อผลิตข้าวบ้านเมืองแก

ก่อตั้งมาเมื่อ พ.ศ. 2544 โดยตั้งกลุ่มเพื่อขอรับเงินกองทุนหมู่บ้านในช่วงแรก โดยให้สมาชิกออมเงินเดือนละ 100 บาท และได้ปล่อยกู้ในการทำนาโดยในระยะแรกมีสมาชิกทั้งสิ้นจำนวน 18 คน เริ่มออมครั้งแรกเมื่อวันที่ 27 มิถุนายน พ.ศ. 2544 ปัจจุบันมีสมาชิกจำนวน 227 คน ดอกเบี้ยปัจจุบัน 1 บาท 25 สตางค์/เดือน โดยกำหนดปันผลทุกเดือนธันวาคมของทุกปี ปีที่ผ่านมาเฉลี่ยคืน 1,404,000 บาท มีเงินออม 813,783 บาท ปล่อยกู้ 986,500 บาท ปัจจุบันมี นายชัน อุดหนุน สมาชิกสภาเทศบาลตำบลเมืองแก เป็นประธานการดำเนินการของกลุ่มนี้ เป็นกลุ่มที่ค่อยเป็นเงินทุนในการทำนาของสมาชิก

กลุ่มเกษตรอินทรีย์บ้านเมืองแก

ก่อตั้งโดย นายชัน อุดหนุน เมื่อ พ.ศ. 2541 ได้รู้จักการทำเกษตรอินทรีย์ครั้งแรก เมื่อ บุตรชายสามเณร วิรัตน์ อุดหนุน ได้บวชเป็นสามเณรอยู่ที่วัดสามัคคีมีเจ้าอาวาสคือ พระพิณิธประชา นารา (หลวงพ่อนาน สุทธสีโล) ได้ทำน้ำหมัก EM และกากน้ำตาลมาทดลองใช้ ครั้งแรกได้ใช้ปุ๋ยคอกหมักใช้ปลูกข้าวโพด หลังเก็บเกี่ยวเห็นความแตกต่างคือข้าวโพดให้ผลผลิตดีมากจึงเริ่มหันมาทดลองใช้เอง

เดือนมกราคม พ.ศ. 2543 นายพุมพิงศ์ พาเจริญ และนางสาวเรวรงค์ ศรีช่อมน้อย เจ้าหน้าที่มูลนิธิเพื่อชีวิตและสังคม ได้ชักชวนไปอบรมการทำน้ำหมัก EM ที่ศูนย์เกษตรชีวเวช จังหวัดสระบุรี สิ่งที่ได้เรียนรู้คือ การทำน้ำหมักชีวภาพและสารสกัดธรรมชาติที่ได้มาจากการนำเอาพืชผักผลไม้หรือวัสดุต่างๆที่เป็นสารอินทรีย์ที่สามารถย่อยสลายได้รวมทั้งเศษอาหารจากครัวเรือนก็สามารถนำมาทำน้ำหมักชีวภาพได้ นอกจากนี้ยังได้ความรู้จากการทำน้ำหมักการทำนาแบบธรรมชาติและการพึ่งตนเอง

พ.ศ. 2543 เริ่มตั้งกลุ่มเกษตรอินทรีย์บ้านเมืองแก มีสมาชิกอยู่จำนวน 2 คน คือพ่อชัน อุดหนุน และนางสมพร กองทอง จึงไปรวมกลุ่มกับเกษตรกรตำบลหนองบัวโดยการชักชวนของพ่อธรรมมา สังข์สาลี ประธานกลุ่มได้รวมข้าวไปส่งขายให้กับสหกรณ์เกษตรอินทรีย์กองทุนข้าวสุรินทร์ ตำบลแกใหญ่ อำเภอเมือง จังหวัดสุรินทร์

พ.ศ. 2548 แยกกันมาตั้งกลุ่มเกษตรอินทรีย์เมืองแก มีสมาชิกจำนวน 9 คน ขยับมาจนถึง พ.ศ. 2559 มีสมาชิกทั้งสิ้น 21 คน เป็นสมาชิกที่อยู่ในบ้านเมืองแก จำนวน 16 คน ส่งข้าวขายให้กองทุนข้าวสุรินทร์ในปี 2558 ได้ทั้งสิ้น 85 ตัน เป็นเงิน 1,352,500 บาท ได้รับการสนับสนุนการขย

ขยายผลพื้นที่จากเทศบาลตำบลเมืองแกจนปี 2560 รัฐบาลมีโครงการปรับปรุงพื้นที่นา ทางลำเลียงขนส่งผลผลิตและสนับสนุนการตั้งธนาคารปุ๋ย พร้อมทั้งสมาชิกเข้าร่วมการทำนาอินทรีย์ 1 ล้านไร่ของกรมการข้าว จึงมีผู้สมัครเข้าทำนาอินทรีย์จำนวน 3 กลุ่ม ดังนี้

ตารางที่ 4.39 แสดงกลุ่มทำเกษตรในบ้านเมืองแก

ชื่อกลุ่ม	ประธานกลุ่ม	จำนวนสมาชิก	จำนวนไร่
เกษตรอินทรีย์วิถีเมืองแก	นายวิรัตน์ อุดหนุน	30	361
เกษตรอินทรีย์ทุ่งรวงทอง	นางสายใจ คงทรัพย์	13	131
เกษตรอินทรีย์บ้านเมืองแก	นายสมศักดิ์ กองทอง	18	131
รวม		61	613

และสมาชิกกลุ่มเกษตรอินทรีย์บ้านเมืองแกทั้งสามกลุ่มได้คัดเลือกให้ นายสมศักดิ์ กองทอง เป็นประธานกลุ่มเกษตรอินทรีย์บ้านเมืองแก ต่อมาเทศบาลตำบลเมืองแกได้ขยายผลการทำงานของกลุ่มเกษตรอินทรีย์ในระดับตำบล เกษตรกรบ้านเมืองแกถูกคัดเลือกเป็นวิทยากรในการไปให้ความรู้แก่เกษตรกรในด้านต่างๆ จำนวน 6 คน ได้เป็นวิทยากรถ่ายทอดกระบวนการทำนาตั้งแต่กระบวนการเตรียมดิน การปลูกพืชบำรุงดินหลังฤดูเก็บเกี่ยว การทำน้ำหมัก การทำปุ๋ยหมัก การคัดเมล็ดพันธุ์ข้าว การทำสารไล่แมลง เทคนิคการเก็บเกี่ยวผลผลิต ปัจจุบันมีสมาชิกผู้ทำนาอินทรีย์ทั้งสิ้นจำนวน 61 คน มีจำนวน 613 ไร่

8. การออกแบบแผนปฏิบัติการ

หลังจากนั้นนักวิจัยท้องถิ่นบ้านเมืองแก ได้ดำเนินการสำรวจในแต่ละคุ้มมีสมาชิกที่มีบุตรหลานในครัวเรือนจากกลุ่มผู้ทำนาอินทรีย์เข้าร่วมทั้งสิ้น 38 ครัวเรือน โดยได้คุยแลกเปลี่ยนกับกลุ่มผู้ปกครองที่จะเข้าร่วมโครงการและเด็กที่จะเข้าร่วมในเวลาปฏิบัติการค่อนข้างจำกัด มีเวลาปฏิบัติการเพียง 2 เดือน จึงปรับรูปแบบกิจกรรมเป็นกิจกรรมปลูกผักสวนครัวอินทรีย์ในครัวเรือนและบริเวณแปลงนาของเกษตรกร โดยวางกรอบให้มีการปฏิบัติการปลูกผักไม่น้อยกว่า 5 ชนิด แบ่งบทบาทหน้าที่กันของบุตรหลาน มีหน้าที่ตั้งแต่ยกแปลงเตรียมดิน รดน้ำดูแลและนำผลผลิตออกจำหน่ายและกลั้บมาสรุปบทเรียนในการปฏิบัติการ

ผลการปฏิบัติการ ด้วยการถอดบทเรียนจากการปฏิบัติการ

ทำไมจึงเข้าร่วมโครงการ

เป็นหมู่บ้านต้นแบบด้านเกษตรอินทรีย์ของตำบล มีฐานทุนเคยปลูกผักอินทรีย์ ทำนาอินทรีย์แล้วได้ปลูกผักไว้รับประทานเอง ครัวเรือนที่อยู่ใกล้กันได้แลกเปลี่ยนผลผลิตพูดคุยกัน ลูกหลานในครัวเรือนได้มีส่วนร่วมในการทำเกษตรอินทรีย์ในครอบครัว

เหตุใดลูกหลานในครัวเรือนจึงช่วยเหลือ

เพราะผู้ปกครองชักชวนให้ลงมือทำ กระตุ้นให้ลูกหลานทำ เพราะเห็นแปลงผักของบ้าน ใกล้เคียงว่าเขาสามารถทำได้ แล้วเราทำไมจะทำได้ และจัดเวลาให้เหมาะที่ลูกหลานจะมาร่วมดูแลด้วยกันส่วนใหญ่เป็นช่วงเย็น กรรมการคุ่มเป็นผู้ช่วยกระตุ้นเด็กอีกทางหนึ่ง มีการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบชัดเจน เป็นกิจกรรมที่สนุกที่เด็กได้เล่นน้ำระหว่างรดน้ำผัก

สิ่งที่ยากในการให้ลูกหลานในครอบครัวช่วยเหลือ

เด็กยังติดเกมและโทรศัพท์อยู่ กลุ่มที่เป็นวัยรุ่นที่อยู่ในวัยเรียน หรือเหนื่อยมาจากโรงเรียน แล้ว มีอยู่ 2 แปลงที่พื้นที่เพาะปลูกอยู่แปลงนา ทำให้เด็กไม่ได้ไปทำกิจกรรมกับครอบครัวอย่างต่อเนื่อง

เทคนิคที่ดีที่ทำให้ลูกหลานช่วยเหลือ

ต้องมีการแบ่งหน้าที่อย่างชัดเจนว่าผู้ปกครองมีหน้าที่อะไร เด็กมีหน้าที่อะไร อาจมีค่าตอบแทนให้จากการขายผลผลิตให้บุตรหลานได้เกิดความภูมิใจ มีเครื่องมือการเกษตรเครื่องทุ่นแรง เพื่อไม่ให้รู้สึกเหนื่อยจนเกินไป

การเปลี่ยนแปลงในตัวบุตรหลาน

มีทักษะการสังเกตมากขึ้นในการเจริญเติบโตของพืชผัก จดจ่อกันในเรื่องที่ทำอยู่และใจเย็นขึ้น ทำงานช้าลง มีความรับผิดชอบมากขึ้น รู้หน้าที่ของตนเอง มีเรื่องกิจกรรมที่ทำที่โรงเรียนมาแล้วให้ผู้ปกครองฟังมากขึ้น มีความรู้เกี่ยวกับชนิดของผักเพิ่มมากขึ้น ได้รับประทานผักที่ปลูกเอง และรักในการปลูกผักมากขึ้น

การปลูกผักเป็นกิจกรรมที่ฝึกบุตรหลานอย่างไร

เด็กได้ออกกำลังกายในการเตรียมแปลงปลูกและรดน้ำผัก ได้ฝึกความรับผิดชอบ ฝึกฝนให้เด็กมีความใจเย็น ทำให้เด็กมีรายได้จากการจำหน่ายผัก ได้ทดลองและลงมือทำด้วยตนเอง รู้จักเครื่องมือเกษตร และได้ฝึกคิดอย่างมีเหตุผล

กลไกของชุมชนที่เข้ามาสนับสนุนกิจกรรม

โครงการนี้มีนักวิจัยบ้านเมืองแก ที่เป็นนักวิจัยจากงานเดิมร่วมเป็นทีมวิจัย ติดตามงานอยู่ 5 คน ประกอบด้วย นายเป้ม สงนวน ผู้ใหญ่บ้าน, นายวิรัตน์ อุดหนุน, นางสาวณัฐ ลักขร, นางทองสุข เสาวรส และนางสมหมาย รักษ์ชอบ ร่วมกับเยาวชนนักวิจัยแต่ละคุ่มอีก 5 คน ได้ร่วมกันเป็นกลไกในการสนับสนุนร่วมกับประธานคุ่มในการสำรวจข้อมูลคนในคุ่มที่ทำนาอินทรีย์และปลูกผักอินทรีย์ ตรวจสอบแปลงปลูกพร้อมทั้งติดตามผล พุดคุยให้คำปรึกษา ถามไถ่ปัญหา และเก็บบันทึกภาพ โดยมีการประชุมติดตามวันหยุดเสาร์อาทิตย์เดือนละ 2 ครั้ง

ข้อดีของกลไกคุ่มและสิ่งที่ควรปรับปรุง

มีการติดตามอย่างใกล้ชิดกระตุ้นให้ตื่นกลัวและอยากทำ มีการให้คำแนะนำในการปลูกแต่ขาดการบันทึกตรวจเยี่ยม ในส่วนกระบวนการผลิตยังนำความรู้เก่ามาใช้ในการผลิต ปลูกพืชชนิดเดิม

ไม่พลิกแพลง ปลุกพืชชนิดใหม่ยังขาดความรู้ใหม่ๆ เช่น ความรู้ความเหมาะสมของพื้นที่เพาะปลูกว่าควรปลูกพืชแบบใด

ผลผลิต

ด้านเศรษฐกิจ

ทุกครัวเรือนมีผลผลิตเพียงพอต่อการบริโภคในครัวเรือน ไม่ต้องซื้อผัก รถจำหน่ายสินค้าขายสินค้าประเภทผักไม่ได้ เพราะผลผลิตของพี่น้องเพียงพอ ร้านค้าในหมู่บ้านที่เคยนำพืชผักจากตลาดในอำเภอมาจำหน่ายคนนำพืชผักมาจำหน่ายคงเหลือแต่เนื้อสัตว์ที่ยังนำมาจำหน่าย พื้นที่แปลงปลูกไม่มีโรคแมลงมีมาทำลายผลผลิตแต่ไม่มาก มะเขือมีมดมารบกวนบ้าง ผู้ที่ปลูกมากมีผลผลิตเหลือต้องจำหน่ายในราคาต่ำหรือแจกจ่ายเพื่อนบ้าน ผู้ที่มีตลาดจำหน่ายตลาดภายนอกจำนวน 4 คน ไม่มีปัญหาเรื่องผลผลิตเหลือ

ด้านสุขภาพ

สามารถทานผักได้อย่างสบายใจ แต่ละครัวเรือนทำอาหารที่มีผักมากขึ้น

9. การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น

การฝึกเด็กเยาวชน

สามารถสอนเรื่องสุขภาพได้จากการปลูกผักทานเอง รู้จักคุณค่าของอาหารที่มาจากผัก ประหยัดค่าใช้จ่าย รู้จักวิธีการเตรียมแปลง การปลูก และการดูแล

พฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปของเด็ก

ลดการเล่นโทรศัพท์ให้น้อยลง รู้จักและฝึกฝนการค้าขาย มีความรับผิดชอบดูแลผักในแปลงตามพฤติกรรมการกินเปลี่ยนไป หันมากินผักมากขึ้น มีความคุ้นเคยและกล้าพูดกับผู้ใหญ่มากขึ้น

พฤติกรรมของผู้ปกครอง

อดทนกับการบอกกล่าวและสอนลูกหลานมากขึ้น ได้บอกเตือนบุตรหลานของตนเอง มีความยึดหยุ่นกับลูกหลานของตนเองมากขึ้น เช่น รอบ้าง หรือลงมือทำเองบ้าง มีความสุขกับการได้เห็นผลผลิตของตนเอง ส่งผลให้ใจเย็นขึ้น มีความมั่นใจกับสิ่งที่เด็กทำ เปิดโอกาสให้เด็กที่ยังไม่เคยเข้าร่วมกิจกรรมมาทำกิจกรรมกับชุมชนมากขึ้น คนในชุมชนพูดคุยหยอกล้อกันมากขึ้น

ผลลัพธ์การเปลี่ยนแปลง

1. ผู้ปกครองที่มีผักกิน 38 ครัวเรือน มีผักขายได้ 25 ครัวเรือนมีเด็กสนใจที่จะทำปศุสัตว์ที่เลี้ยงและซื้อขายควาย จำนวน 3 ราย
2. มีผักในชุมชนมากพอที่จะจำหน่ายในชุมชนได้และชุมชนมีแนวคิดเรื่องการสร้างตลาดผักในชุมชนและหาตลาดผักเป็นที่รวมขายสินค้าและได้ทดลองเปิดจำหน่ายผักเป็นตลาดชุมชน ในวันที่ 23 กรกฎาคม พ.ศ. 2563 มีผู้มาจำหน่ายผัก 17 ครอบครัว มีเงินหมุนเวียน 4,085 บาท และกำหนดเป็นตลาดผักอินทรีย์ ทุกวันพฤหัสบดีที่ 2 และพฤหัสบดีที่ 4 ของเดือน พร้อมการวางรอบให้มีการทำอาหารจานเด็ดมาจำหน่ายทุกวันตรงสี่แยกหมู่บ้าน

10. บทเรียนที่ได้

ชุมชนได้เรียนรู้ร่วมกันว่าเมื่อปลูกผักชำชนิดกันหลาย ๆ ชนิด ทำให้ผลผลิตขายในชุมชนไม่หมดต้องหาตลาดใหญ่ได้ส่งต่อข้อมูลไปทำงานเกษตรอินทรีย์ของเทศบาลตำบลเมืองแกเพื่อจัดทำปฏิทินการผลิตเพื่อให้รู้ถึงความต้องการของตลาดมีแผนการผลิตของหมู่บ้านเพื่อไม่ให้เกษตรกรปลูกชำชนิดกันจะจำหน่ายลำบากเมื่อมีผักชำชนิดกันและควรมีแผนการตลาดออนไลน์ หลังสรุปบทเรียนควรคิดเรื่องผักพื้นถิ่นในชุมชนเพิ่มเติม

11. ข้อเสนอแนะ

1. สามารถขยายผลได้มากกว่านี้หากมีงบประมาณที่ช่วยเหลือเครื่องทุนแรงและมีระบบไฟฟ้าที่ขยายเขตถึงแปลงนา
2. ต้องสำรวจและรู้ความต้องการและปลูกให้ตรงกับความต้องการ เช่น ช่วงงานบุญหรือช่วงเทศกาล ซึ่งมีความต้องการผลผลิตสูง แต่ไม่พอเพียงต่อการใช้ในงานบุญ
3. เนื่องจากผลผลิตมีมาก มีผู้ต้องการส่งออกตลาดนอกชุมชนถึง 14 ราย นางพิกุล สุดสัมฤทธิ์ เสนอตนเองเป็นผู้รวบรวมผลผลิตของชุมชนส่งขายนอกชุมชน

12. ผลการศึกษาข้อมูลบริบทชุมชน

ได้ทราบข้อมูลการศึกษาบริบทชุมชนเพิ่มมากขึ้นจากเดิม ซึ่งเดิมเคยรู้เพียงขอบเขตด้านพื้นที่ผู้เคยดำรงตำแหน่งสำคัญ แต่ครั้งนี้ได้เข้าไปเรียนรู้ในด้านทรัพยากร ด้านการเกษตรเพิ่มมากขึ้น เห็นถึงความสำคัญของอาชีพเกษตร ซึ่งเป็นอาชีพหลักของผู้ปกครองว่ามีความต้องการผลิตอย่างไร ซึ่งสามารถนำข้อมูลบริบทชุมชนของแต่ละชุมชนไปมอบให้โรงเรียน ซึ่งอยู่ระหว่างการออกแบบหลักสูตรของท้องถิ่น เพื่อนำไปใช้กับนักเรียนในระดับประถมศึกษาปีที่ 6 ว่าพื้นที่ที่มีปราชญ์ชาวบ้านและพื้นที่นอกโรงเรียนให้เป็นสถานที่ฝึกของนักเรียนในการทำกิจกรรม ข้อมูลบริบทชุมชนยังบอกถึง การรวมกลุ่มกันทำกิจกรรมตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบันของชุมชนว่าเคยมีบทเรียนประสบการณ์ในการทำกิจกรรมร่วมกันอย่างไร ประสบความสำเร็จและยังยืนมาถึงทุกวันนี้เพราะอะไร มีปัญหาและอุปสรรคในการทำกิจกรรมเพราะอะไร

ทุนและข้อจำกัดในการพัฒนาเด็กและเยาวชน

ทุนเดิมในการพัฒนาเด็กและเยาวชนของตำบลเมืองแกที่มีกิจกรรมขับเคลื่อนในทุกชุมชนคือทุนจากงบประมาณในการขับเคลื่อนของเทศบาลตำบลเมืองแกที่เข้ามาช่วยสนับสนุนงบประมาณในการพัฒนาตั้งแต่ปี 2546 จนถึงปัจจุบัน แม้จะมีการเว้นระยะไปบ้างในช่วงปี พ.ศ. 2552 – พ.ศ. 2556 แต่เมื่อนายจักรกฤษณ์ พาณิชยกิจเจริญ กลับมาเป็นนายกเทศมนตรีเมื่อปลายปี 2556 งานพัฒนาเยาวชนก็กลับมาพัฒนาอีกครั้งมีการส่งตัวบุคลากรเข้าอบรมและเพิ่มทักษะในการทำงานกับเยาวชนแต่การออกแบบกิจกรรมและการคัดเลือกเยาวชนในระดับหมู่บ้านยังเป็นปัญหา ขับเคลื่อนโดยไร้

ทิศทาง เปลี่ยนผู้นำบางชุมชนเมื่อถึงคราวหมดวาระก็ไม่สามารถส่งต่องานเยาวชนให้กับผู้นำคนใหม่ได้ เป็นเรื่องที่คณะกรรมการพัฒนาเด็กและเยาวชนในระดับตำบลต้องค้นหาวิธีแก้ปัญหาร่วมกัน

เยาวชนได้เรียนรู้อะไร

เด็กและเยาวชนในบทบาทเป็นนักวิจัยได้เรียนรู้สถานการณ์เด็กและเยาวชนในหมู่บ้านของตนเองว่า มีวิวัฒนาการในการรวมกลุ่มทำกิจกรรมของเยาวชน ย้อนหลังไปประมาณ 10 ปี มีการรวมกลุ่มทำกิจกรรมอะไรในชุมชนของตนเอง ได้เรียนรู้ถึงปัญหา-อุปสรรค ความสำเร็จของการทำกิจกรรม การต่อยอดขยายผลของกิจกรรมที่สำเร็จจนมาถึงทุกวันนี้ บทบาทของพี่เลี้ยงในชุมชนที่คอยกระตุ้นให้กิจกรรมของเด็กเยาวชนก็เป็นเรื่องสำคัญ ชุมชนใดที่มีพี่เลี้ยงชุมชนจะเข้าใจว่าการทำกิจกรรมกับเด็กและเยาวชนเป็นเรื่องสำคัญ ก็จะทำกิจกรรมช่วยเหลือเด็กและเยาวชนอย่างต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบันนี้ ส่วนหนึ่งที่เด็กเยาวชนได้เรียนรู้คือการที่มองเห็นรุ่นพี่แกนนำเยาวชนที่เคยทำกิจกรรมช่วยชุมชนและประสบความสำเร็จในการเรียนก็สามารถนำไปเป็นต้นแบบในการมุ่งมั่นตั้งใจเรียน พร้อมยังนำไปเล่าให้ผู้ปกครองฟังเพื่อให้เปลี่ยนทัศนคติให้ลูกหลานมาช่วยกิจกรรมในชุมชนทำงาน และตั้งใจทำงานร่วมกับชุมชนทำให้ผลการดำเนินงานออกมาดีมีคุณภาพมากขึ้น และมองเห็นถึงความกล้าแสดงออกของเยาวชนและสามารถนำเยาวชนเข้าร่วมพัฒนาต่อในทักษะการเป็นแกนนำในการฝึกอบรมของเทศบาลตำบลเมืองแก

ทำไมต้องสร้างการมีส่วนร่วมกับผู้ปกครอง

ผู้ปกครองเป็นส่วนหนึ่งในการตัดสินใจเข้าร่วมกิจกรรมของชุมชน แม้ทางชุมชนร่วมกันออกแบบกิจกรรมร่วมกับเด็กเยาวชนแกนนำหมู่บ้านให้ดียังไงก็ตาม ถ้าผู้ปกครองไม่ทราบถึงผลกระทบกับตัวเด็กและเยาวชนก็จะไม่สนับสนุนให้มาร่วมกิจกรรม แต่ถ้าผู้ปกครองเห็นถึงความสำคัญอนุญาตให้เด็กและเยาวชนได้มาเรียนรู้ ทำกิจกรรมกับชุมชน จึงควรมีการประชุมทำความเข้าใจกับผู้ปกครองก่อนเริ่มกิจกรรมทุกโครงการให้เล่ารายละเอียดสิ่งที่เด็กและเยาวชนได้รับและสิ่งที่ผู้ปกครองควรให้การสนับสนุนให้กำลังใจ

เทศบาลและชุมชนได้เรียนรู้อะไร

การสร้างเยาวชนในชุมชนเป็นกระบวนการต้องทำอย่างต่อเนื่อง เพราะจากข้อมูลของทั้ง 9 ชุมชน เมื่อแกนนำเยาวชนไปศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาในต่างจังหวัด หรือเข้าไปทำงานที่กรุงเทพ ก็ขาดการทำกิจกรรมให้ต่อเนื่อง ชุมชนกับเทศบาลตำบลเมืองแกต้องวางแผนการสร้างกิจกรรมให้หลากหลายรุ่น กลไกของหมู่บ้านต้องร่วมคัดเลือกเยาวชนมาฝึกฝนให้เกิดความรู้ ทักษะที่หลากหลาย ไม่ควรกำหนดกิจกรรมประเภทเดียวอาจแบ่งเป็นกิจกรรมชายหรือหญิงก็ได้ให้เกิดการรวมกลุ่มทำกิจกรรมของเยาวชนให้ต่อเนื่อง เมื่อแกนนำรุ่นพี่ต้องไปศึกษาต่อแกนนำรุ่นน้องที่เคยผ่านกระบวนการมาก่อน ก็สามารถเข้ามาแทนที่ทำกิจกรรมต่อได้ทันที ทำให้กิจกรรมไม่ขาดช่วงและสามารถดำเนินการต่อเนื่องได้

พี่เลี้ยงชุมชนมีบทบาทสำคัญอย่างไร

แกนนำเยาวชนที่ขับเคลื่อนทำกิจกรรม ถ้าเป็นเด็กและเยาวชนที่ไปศึกษาต่อหรือพักแรมอยู่

ในเมือง ส่วนใหญ่กิจกรรมจะไม่ประสบความสำเร็จ เพราะน้องรอทำกิจกรรมที่มีเวลาว่างหลังเลิกเรียนจะไม่มีแกนนำพาทำกิจกรรม หมู่บ้านที่ทำกิจกรรมสำเร็จต้องมีการแบ่งหน้าที่กันอย่างชัดเจน มีพี่เลี้ยงชุมชนคอยให้กำลังใจ แต่ถ้าขาดพี่เลี้ยงในชุมชนมาช่วยติดตามก็ไม่สามารถตอบได้ถึงผลลัพธ์ การเปลี่ยนแปลง

กิจกรรมที่ทุกชุมชนหากอยากเห็นเด็กเยาวชนได้ร่วมกิจกรรมได้มากที่สุด คือ กิจกรรมด้านวัฒนธรรมประเพณี ถ้ามีการแบ่งหน้าที่บทบาทให้เด็กเยาวชนทุกกลุ่มและสนับสนุนให้ทำกิจกรรมให้อิสระในการทำงาน เด็กจะตั้งใจ

13. กลไก/กระบวนการสนับสนุนในการพัฒนาเด็กและเยาวชน

เทศบาลตำบลเมืองเก่าได้แบ่งกลไกในการพัฒนาเด็กและเยาวชนออกเป็น 2 ระดับ ดังนี้

กลไกการพัฒนาเด็กและเยาวชนระดับชุมชน

กลไกในระดับชุมชนเป็นหน่วยง่ายสุด ที่เชื่อมกับตัวเด็กเยาวชนและผู้ปกครองว่าเด็กเยาวชนในแต่ละชุมชนมีปัญหาอย่างไร ต้องการการแก้ไขปัญหายังไร โดยใช้กระบวนการให้คณะกรรมการคุ้ม, ผู้นำ, คณะกรรมการหมู่บ้านได้สรุปปัญหาของแต่ละชุมชน โดยเทศบาลตำบลเมืองเก่าได้มุ่งให้ทุกชุมชนเกิดพื้นที่กลางของชุมชนส่งเสริมกิจกรรมของเด็กเยาวชนสร้างสรรค์ที่เกิดจากความต้องการของเด็กเยาวชนเอง มีการใช้ทุนจากปราชญ์ชุมชน ทุนด้านทรัพยากรมาช่วยออกแบบกิจกรรม ซึ่งผู้นำของหมู่บ้านและแกนนำเยาวชนต้องคิดถึงการสร้างแกนนำเยาวชนเพื่อถ่ายทอดส่งต่อรุ่นสู่รุ่นให้มากขึ้น เพื่อจะได้ขับเคลื่อนงานเยาวชนให้มีความต่อเนื่องที่จะต้องทำในระดับชุมชนคือ สร้างทีมรับผิดชอบงานเยาวชนใช้ระดับหมู่บ้านเพื่อวิเคราะห์ปัญหาวิเคราะห์ความเสี่ยงพร้อมทั้งติดตามประเมินผล ซึ่งต้องตั้งให้มีความชัดเจนสำหรับชุดที่จะเข้าไปทำหน้าที่สนับสนุนการขับเคลื่อนเพื่อดูแลเด็กในระบบและนอกระบบ โดยตั้งเป็นคณะกรรมการพัฒนาเด็กและเยาวชนในระดับหมู่บ้าน ทั้งนี้ต้องคอยเชื่อมประสานกับระดับครอบครัว ตั้งแต่การเข้าไปทำความเข้าใจให้ผู้ปกครอง ให้ผู้ปกครองตระหนักถึงปัญหาที่จะส่งผลกระทบต่อเด็กให้มีความสำคัญ กับเด็กให้ความสนใจดูแลเอาใจใส่ ทั้งนี้สำหรับเด็กที่ไม่มีผู้ปกครองดูแลหรือยากจน คณะกรรมการพัฒนาเด็กและเยาวชนต้องมีบทบาทเข้าไปช่วยกระตุ้นให้เด็กเยาวชนมีส่วนร่วม

กลไกพัฒนาเด็กในระดับตำบล (องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น)

เจ้าภาพหลักในการดูแลกลไกระดับตำบลคือ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งมีภาคร่วมในการพัฒนาเด็กและเยาวชนทั้งในระบบและนอกระบบ โดยมีภาคีจากหน่วยงานของรัฐคือ กระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ มาช่วยสนับสนุน “สภาเด็กและเยาวชนตำบล” ให้ขับเคลื่อนกิจกรรมผ่านงบประมาณสนับสนุนปีละ 20,000 บาท ซึ่งจากกรอบการทำงานที่ผ่านมาเป็นแค่ทำกิจกรรมแล้วรายงานแต่ขาดความต่อเนื่องที่ยังเลือกพัฒนาเด็กเพียงบางกลุ่ม จากสภาพปัญหาของเมืองเก่าในวันนี้ จำเป็นต้องพัฒนาเด็กทั้งในระบบการศึกษาและนอกระบบการศึกษา

เหตุผลที่ต้องพัฒนากลไกระดับตำบลต้องพัฒนาเด็กและเยาวชนทั้งในและนอกระบบ คือ

1. เป็นกิจกรรมต้องพัฒนาอย่างต่อเนื่อง มีบทเรียนสามารถพัฒนาต่อยอดได้
2. แต่ละส่วนมีกลไกย่อยดำเนินการเยาวชนเป็นเอกเทศหากจะพัฒนาเป็นภาพรวมทั้งตำบล ต้องออกแบบการพัฒนาร่วมกัน

ดังนั้นงานพัฒนาเด็กและเยาวชนต้องถูกขยายให้เป็นการที่ทำทั้งตำบล โดยกลไกทุกระดับ ต้องวางเป้าหมายและกระบวนการรายละเอียดของแต่ละกลุ่มบนฐานข้อมูลแล้วนำบทเรียนมาวิเคราะห์ร่วมกันจึงต้องเป็นคณะกรรมการพัฒนาเด็กและเยาวชนทั้งระบบให้เกิดความต่อเนื่อง โดยดึงทุกภาคส่วนในการสนับสนุนการจัดทำแผนยุทธศาสตร์งบประมาณ ติดตามการสนับสนุนการปฏิบัติการวางแผนประเมินผลให้เกิดความต่อเนื่อง

คณะกรรมการพัฒนาเยาวชนระดับตำบลต้องเป็นผู้ระดมความเห็นทบทวนปัญหาเยาวชนทั้งในระบบและนอกระบบว่ายังมีปัญหา ใครกำหนดกรอบแนวทาง ที่จะต้องดำเนินงานทั้งด้านระบบ ข้อมูล การสรรหาทุนในตำบล การประสานงานกับภาคีเครือข่าย การพัฒนาด้านอาชีพ การติดตามสนับสนุนและประเมินผลอย่างต่อเนื่องและมีส่วนร่วมโดยได้วางเป้าหมายภายใน 5 ปี ไว้ดังนี้

1. เด็กในระบบทุกคนต้องเรียนจบการศึกษาภาคบังคับ (มัธยมศึกษาปีที่ 3) เป็นเด็กที่เรียนอย่างมีความสุข มีทักษะด้านอาชีพ ด้านการเกษตรอย่างน้อย 3 อาชีพ
2. เด็กเยาวชนเลือกมาเรียนรู้นอกระบบ สามารถค้นพบศักยภาพของตนเองว่ามีความชอบ ความถนัด ความพร้อม สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีคุณค่ามีอาชีพมีรายได้ พร้อมทั้งรักและเห็นคุณค่าของท้องถิ่นพร้อมทั้งมีใจอาสาส่วนร่วมพัฒนาองค์กรส่วนท้องถิ่น

14. สถานการณ์/ผลการปฏิบัติการโครงการย่อย

เทศบาลตำบลเมืองแก อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์ ได้วางกรอบกลไกเพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาเด็กและเยาวชนทั้งในระดับชุมชนและระดับตำบลให้เกิดการมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่อง และจากการสนับสนุนโครงการย่อย พบว่าสิ่งดี ๆ ที่ได้ร่วมกันพัฒนาเยาวชนดังรายละเอียดดังนี้

ตารางที่ 4.40 แสดงสถานการณ์/ผลการปฏิบัติการโครงการย่อย

กิจกรรม	สิ่งดี ๆ ที่เกิดขึ้น	เกิดขึ้นอย่างไร	ผลที่เกิดขึ้น
การทำกิจกรรม การเกษตรร่วมกับ หมู่ที่ 3, 18, 2	- การปลูกผักสวนครัว - ข้างบ้านการทำปุ๋ยหมัก - ร่วมกับผู้ปกครอง - ได้ศึกษาและดูแลแปลง - ผัก เรียนรู้แก้ไขเมื่อเจอ - ปัญหาในการปลูกผัก - เด็กรู้จักแบ่งเวลา	- เกิดการค้นหากลุ่ม - เป้าหมาย คัดเลือก - ครอบครัวเด็ก - ชักชวนกันมาทดลอง - ทำ มีความพร้อมใน - ด้านพื้นที่ - ผู้นำต้อง	- คนในชุมชนได้เรียนรู้ - และลงมือทำ เข้าใจ - ความสัมพันธ์กับบุตร - หลานมากขึ้น

กิจกรรม	สิ่งดีๆ ที่เกิดขึ้น	เกิดขึ้นอย่างไร	ผลที่เกิดขึ้น
	- เด็กกล้าคิดกล้าตัดสินใจและลงมือทำ	ประชาสัมพันธ์ชี้แจง ประสานผู้ปกครอง ประธานคุ้มให้เข้าใจ ไปในทิศทางเดียวกัน	
กิจกรรมพัฒนา ชุมชนและร่วมงาน ประเพณี หมู่ที่ 3, 2, 7, 17	- เช่น การพัฒนาทำ ความสะอาดหมู่บ้าน ช่วยงานบุญประเพณี - ช่วยทำความสะอาด	- ผู้นำชักชวนมีกติกาก่อน ของหมู่บ้าน - ผู้ปกครองกระตุ้นให้ ไปช่วยงาน	- ได้เรียนรู้ประเพณี วัฒนธรรม - กระตุ้นให้เกิดการ เสียสละทำงานเพื่อ
	สถานที่ ล้างจาน เสร็จน้ำ - กิจกรรมทำบุญ ประเพณีของหมู่บ้าน ทั้งหมด	- ทำความสะอาด ชุมชน - รุนพี่ชักชวนเกิดการมี ส่วนร่วมลดช่องว่าง ระหว่างวัย	บ้านเกิด - ผู้ให้บ้านมีเวลาไปทำ กิจกรรมอย่างอื่น - เกิดภาพลักษณ์ที่ดี ต่อตัวเด็กที่ได้ทำเพื่อ ชุมชนจากการลงมือ ทำจริง ขยันไปช่วย งานที่ยากขึ้น เป็น งานใช้กำลัง
กิจกรรมการ แข่งขัน กีฬา	- เด็กมีความชอบกีฬา เป็นพื้นฐาน เพียงแต่ ต้องค้นหาทุนและเปิด พื้นที่ให้ได้เล่นด้วยกัน - เกิดกิจกรรมรวมกลุ่มกัน แข่งขันกีฬาในชุมชน ระหว่างชุมชน และลง แข่งระหว่างตำบล - เพิ่มพื้นที่ให้บุตรหลาน ได้ทำกิจกรรมร่วมกัน	- สร้างแกนนำจากรุ่นพี่ ที่ประสบความสำเร็จ เป็นตัวอย่าง - ประกาศจากผู้นำ หมู่บ้านให้ผู้ปกครอง ทราบ - ผู้ปกครองให้การ สนับสนุนเด็กเยาวชน หันมาสนใจกีฬา ดีกว่าเล่นเกม	- สุขภาพและการมี น้ำใจเป็นนักกีฬา - เป็นกิจกรรมที่ทำให้ เด็กรู้จักแบ่งเวลา มี ความรับผิดชอบมากขึ้น

ซึ่งจากการสรุปสถานการณ์ข้างต้นจะเห็นว่ายังเป็น 3 กิจกรรมหลักที่จะช่วยขับเคลื่อนกิจกรรมเด็กในระดับชุมชนให้ลดพื้นที่เสี่ยง เพิ่มพื้นที่สร้างสรรค์ให้กับเยาวชน ทีมวิจัยได้ถอดบทเรียนต่อว่ากิจกรรมของเด็กเยาวชนทำอย่างไรจะเกิดความต่อเนื่องพอสรุปได้ดังนี้

เหตุใดกิจกรรมของเด็กเยาวชนจึงขาดความต่อเนื่อง

1. งบประมาณสนับสนุนไม่เพียงพอ ขาดวิทยากรภายนอกที่มาสร้างแรงจูงใจให้กับเด็ก กิจกรรมทำไม่เหมาะกับเด็ก พื้นที่ทำโครงการไม่ได้วิเคราะห์ก่อนว่าเหมาะสมหรือไม่ เช่น พื้นที่ปลูกผักขาดระบบน้ำ ฤดูกาลกิจกรรมไม่เหมาะสม

2. ผู้ปกครองไม่อนุญาตให้เด็กเข้าร่วมกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง ผู้นำในชุมชนไม่สานต่อให้เห็นความสำคัญของปัญหาเด็กและเยาวชน หน่วยงานภาครัฐ คิดเพียงแค่ได้สนับสนุนงบประมาณ ไม่สานต่อให้เห็นผลลัพธ์ที่ชัดเจน

3. เจ้าหน้าที่ของรัฐขาดความชำนาญและประสบการณ์ในการทำงานร่วมกับเด็ก ไม่สนใจงานเยาวชนอย่างจริงจัง ไม่มีกรอบในการติดตามหลักเกณฑ์ที่สนับสนุนให้ชัดเจน

4. ผู้นำหมู่บ้านไม่เห็นประโยชน์ระเบียบหน่วยงานรัฐมาทำให้คิดว่าตนเองทำมามากแล้วเหนื่อยแล้วให้คนอื่นทำแทนบ้าง

แนวทางการแก้ไขการสร้างความต่อเนื่องในกิจกรรมของเยาวชน

1. ตัวเด็กต้องวิเคราะห์กลุ่มเด็กความเหมาะสมที่จะเลือกกิจกรรมนั้นทำให้เกิดความสนุกอยากทำหรือไม่ หากยังเป็นเด็กเล็กให้ผู้ปกครองมาร่วมด้วยเพื่อช่วยปลูกฝังแนวคิด

2. กิจกรรมทำกับเด็กควรจัดเวลาให้เหมาะสม มีกิจกรรมที่หลากหลายต่อเนื่อง หาแหล่งเรียนรู้ที่สร้างแรงบันดาลใจจากภายนอกมีวิธีช่วยคิดหาทางออก เพื่อช่วยกันปรับเปลี่ยนพฤติกรรม

3. รวบรวมภาคีเครือข่ายให้เข้มแข็งทั้งโรงเรียนสถานศึกษาที่ดูแลเด็กเชื่อมโยงให้เกิดกิจกรรมในชุมชนร่วมกับผู้นำหมู่บ้านซึ่งต้องแสดงความจริงใจในการแก้ไขปัญหาาร่วมกัน แก้ไขปัญหาเด็กและเยาวชน

4. หนุนเสริมฝึกประสบการณ์ภายนอก เช่น ส่งทีมเข้าร่วมแข่งขันกีฬา หรือออกไปฝึกประสบการณ์ภายนอกกับผู้รู้ ทั้งในส่วนกิจกรรมด้านการเกษตรต้องหาตลาดที่ยั่งยืนรองรับมีผู้รับซื้อ หรือหาเครือข่ายในตำบลรับซื้อผลิตผลทางด้านการเกษตร

15. ปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะ

ปัญหาอุปสรรค และข้อเสนอแนะ

กลไกการพัฒนาเยาวชนของเทศบาลตำบลเมืองแก

มีกลไกการตั้งคณะกรรมการพัฒนาเด็กและเยาวชนในระดับตำบล เพื่อเป็นคณะทำงานที่วางยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนาเยาวชน ดึงทุกภาคส่วนที่เคยต่างคนต่างคิด มาร่วมกันคิดและวางระบบในการขับเคลื่อนงานเยาวชนซึ่งเดิมยึดกรอบการขับเคลื่อนงานเยาวชนผ่าน 3 กลุ่มดังต่อไปนี้

1) กลุ่มโรงเรียน เป็นการสนับสนุนงบประมาณผ่านโครงการโรงเรียนครอบครัว ที่มุ่งให้เด็กได้มีกิจกรรมเรียนรู้จากการลงมือปฏิบัติจริง ให้แก่เด็กในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา แต่ส่วนใหญ่กิจกรรมในระยะหลังขับเคลื่อนตามนโยบายของผู้บริหารและตามตัวชี้วัดของเขตพื้นที่การศึกษา มากกว่าความสนใจของผู้เรียน

2) กลุ่มโรงเรียนชุมชน ผ่านหมู่บ้านที่มีแกนนำเยาวชนมาฝึกความเป็นผู้นำ ทักษะการทำงาน เป็นทีมและการหาข้อมูลทุนของชุมชนที่สนับสนุนมาขับเคลื่อนกิจกรรมเพิ่มพื้นที่สร้างสรรค์ให้เด็ก แต่ขาดความต่อเนื่องประกอบกับการขาดการวางแผนในระดับหมู่บ้านในการสร้างแกนนำส่งต่อรุ่นต่อรุ่น เมื่อรุ่นพี่ต้องเดินทางไปทำการศึกษาในระดับที่สูงขึ้น

3) การสนับสนุนผ่านสภาเด็กและเยาวชนตำบล ซึ่งได้รับงบประมาณจากกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ปีละ 20,000 บาท ซึ่งส่วนใหญ่ตำบลเมืองแกลงใช้ในการประชุมถอดบทเรียนการขับเคลื่อนกิจกรรมเยาวชนของสภาเด็กและเยาวชนในช่วงปลายปีงบประมาณ

4) การรับงบประมาณจากกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ด้านครอบครัว ได้รับงบประมาณปีละ 30,000 บาท ผ่านกิจกรรมด้านการสร้างกติกาสุนัขและเรือเพชฌัญชี่ แต่เป็นการดำเนินการตามนโยบายของกระทรวงฯ ขาดการแสวงหาข้อมูลและขาดการติดตามประเมินผล

โดยสรุปก็คือ ขาดการวางแผนงานร่วมกันในการแก้ไขปัญหาเยาวชน ขาดการวางยุทธศาสตร์การพัฒนาเยาวชนในระยะยาว คิดได้เพียงรายการกิจกรรมที่อยากทำในระยะสั้นๆ ขาดการวางแผนการทำงานร่วมกัน การจัดตั้งคณะกรรมการพัฒนาเด็กและเยาวชน เพื่อวางกรอบการสนับสนุนติดตามจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง

พนักงานเทศบาลที่รับผิดชอบงานเยาวชน

เดิมผู้รับผิดชอบ คือ ปลัดเทศบาล ซึ่งมีความสนใจ การพัฒนาเด็กและเยาวชน พยายามพัฒนาทีมพนักงานให้กระจายลงเป็นพี่เลี้ยงให้น้องเยาวชนในระดับหมู่บ้าน แต่ไม่มีความต่อเนื่อง พนักงานเทศบาลมองว่าเป็นภาระไม่ใช่งานตามมาตรฐานกำหนดตำแหน่ง จึงไม่ได้ลงไปช่วยขับเคลื่อน ในปัจจุบันก็มีนักวิชาการศึกษามาร่วมเป็นตัวหลักในการทำกิจกรรมและคอยติดตาม ประเมินผลส่งเสริมทัศนคติที่ดีในการทำงานกับเยาวชน

ด้านกรอบระเบียบกฎหมายที่เอื้อให้เกิดการสนับสนุนเยาวชนให้เกิดการสร้างอาชีพที่เด็กเยาวชนต้องการ เปิดร้านซ่อมมอเตอร์ไซด์ ซึ่งน้องมีทักษะแล้ว แต่ก็ยังไม่สามารถสนับสนุนได้ เพราะมีกรอบระเบียบประกอบการพิจารณาอนุมัติ เช่นรวมกลุ่มมาแล้วกี่ปี มีทักษะหรือไม่ ต้องนำไปฝึกทักษะเพิ่มเติมให้ชำนาญไหม ฝึกมาแล้วถ้าเป็นการมอบเป็นครุภัณฑ์ไปประกอบอาชีพต้องเป็นกลุ่มให้เป็นรายบุคคลไม่ได้ ทำให้การจัดอุปกรณ์ให้เกิดอาชีพไม่ทันต่อความต้องการของเยาวชน ทำให้ต้องไปทำงานต่างพื้นที่ เพราะกระบวนการจัดการของราชการมีขั้นตอนมากมาย

กระบวนการจัดให้มีการอบรมของเทศบาลตำบลเมืองแกลง พัฒนาเยาวชนในระดับแกนนำอย่างต่อเนื่องทุกปีมีงบประมาณสนับสนุนต่อเนื่อง แต่กระบวนการคัดเลือกเยาวชนจากแต่ละหมู่บ้านมาพัฒนาแกนนำถูกละเลยและคิดร่วมกันถึงคุณสมบัติของผู้ที่มารับการฝึกอบรม และการขับเคลื่อนงานต่อในชุมชน เมื่อเสร็จสิ้นโครงการจึงได้เพียงกิจกรรมจิตอาสา เพิ่มพื้นที่สร้างสรรค์ในระยะสั้นและเมื่อหมดงบประมาณไปแล้วก็ไม่เกิดกิจกรรมต่อในระดับหมู่บ้าน

กลไกที่ขับเคลื่อนงานเยาวชนในระดับหมู่บ้าน

ขาดความตระหนักในการมองปัญหาเยาวชนเป็นปัญหาหลักของหมู่บ้านที่ต้องช่วยกันดูแล

และระดับปกครองร่วมกัน การคัดเลือกเด็กเข้าร่วมกิจกรรมจึงเป็นการคัดเลือกเด็กที่มีความตั้งใจทำงานกับชุมชนมาโดยตลอด แต่เด็กกลุ่มที่เป็นปัญหากลับไม่ถูกนำมาพูดคุยหาทางออกว่าจะหากิจกรรมอะไรให้เขาทำให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชนตนเอง

การจัดประชุมวางกรอบการจัดเก็บข้อมูลใหม่ด้านปัญหาเยาวชนจึงเป็นเรื่องสำคัญ เพื่อนำข้อมูลคืนกลับให้ที่ประชุมประชาคมหมู่บ้าน ให้ตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้น ที่ผ่านมามองปัญหาเยาวชนเป็นเรื่องส่วนบุคคล เช่น ปัญหาท้องก่อนวัย ปัญหานักเรียนออกเรียนกลางคัน ปัญหาพื้นที่เสี่ยงในชุมชน ปัญหากลุ่มนี้เป็นเรื่องผลกระทบให้แต่ละครอบครัวไปแก้ไขปัญหาเอง ไม่เคยสร้างเกราะป้องกันปัญหาในชุมชน และนำปัญหานี้หารือกันในชุมชนจึงเป็นเรื่องสำคัญอย่างยิ่ง

การพัฒนาเด็กในระบบ

มีการตั้งเป้าหมายร่วมกันว่าภายใน 5 ปี นักเรียนที่เรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ต้องสำเร็จการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 คิดเป็น 100 เปอร์เซ็นต์ ซึ่งเป็นเป้าหมายที่คณะกรรมการเด็กและเยาวชนต้องวางกรอบกับสถานศึกษา คือโรงเรียนมัธยมทั้ง 2 แห่ง คือ โรงเรียนบ้านท่าศิลา และโรงเรียนเมืองแกพิทยาสรรค์ ว่าทำอย่างไรที่จะดำเนินการให้ได้ตามเป้าหมาย อาจเริ่มจากการเรียนอย่างไรให้มีความสุขของโรงเรียนเมืองแกพิทยาสรรค์ มาเป็นกรอบในการทบทวนตนเองและเปลี่ยนแปลงวิธีการเรียนการสอนใหม่ และให้เด็กมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีขึ้นในลำดับต่อไป

สำหรับการแก้ไขปัญหาลูกในระบบในระดับประถมศึกษา ซึ่งคณะกรรมการเด็กและเยาวชนได้ให้โรงเรียนพัฒนาเด็กและสร้างทักษะอาชีพให้เด็กได้มีทักษะอาชีพเกษตรอย่างน้อย 3 อาชีพ คณะกรรมการพัฒนาเด็กและเยาวชนในระดับตำบล ควรเข้าไปถอดบทเรียนว่ากิจกรรมในการเรียนการสอนด้านการเกษตรของโรงเรียนในรอบ 3 ปีที่ผ่านมาเป็นอย่างไร ตั้งแต่บริบททั่วไป สิ่งที่ได้ทำและทำได้ดีเป็นอย่างไร ที่เป็นปัญหาอุปสรรคที่จะไม่ทำและจะทำเพิ่มเติมให้ถึงแก่ตัวเด็กเป็นอย่างไร ทั้งนี้ควรเน้นกระบวนการให้เด็กได้เรียนรู้ ทดลองทำ ฝึกฝน และมีกิจกรรมร่วมกันกับผู้ปกครอง และไม่ควรเป็นกิจกรรมที่เน้นผลลัพธ์ด้านผลผลิตจนมากเกินไป แต่ขาดการเรียนรู้ สิ่งที่ทำหายของการพัฒนากลุ่มนี้คือ ทำอย่างไรเด็กจะมีทักษะอาชีพด้านการเกษตร 3 ประเภทเมื่อจบประถมศึกษาปีที่ 6

การพัฒนาเด็กนอกระบบ

คณะกรรมการพัฒนาเด็กและเยาวชนตำบลเมืองแก ได้ตั้งเป้าหมายว่าภายใน 5 ปี เด็กนอกระบบตำบลเมืองแกสามารถค้นพบศักยภาพของตนเองว่ามีความถนัด ความพร้อม สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีคุณค่า มีอาชีพ มีรายได้ สิ่งที่ต้องกลับไปทบทวนของคณะกรรมการพัฒนาเด็กและเยาวชนในระดับตำบลคือ การทบทวนฐานข้อมูลอย่างละเอียด คลอบคลุมในทุกปัญหาตั้งแต่สถานการณ์เยาวชนนอกระบบปัจจุบันเป็นอย่างไร แยกเป็นชายหญิง อาจเป็นงานรวมกันทั้งตำบลและในระดับหมู่บ้าน เมื่อวางกรอบและชวนคิดแก้ปัญหาาร่วมกัน ทั้งยังต้องเชื่อมประสานงานหาทุนภายในหมู่บ้าน และภาคีเครือข่ายมาวางกรอบการพัฒนาร่วมกัน เพราะในปัจจุบันนี้มีกิจกรรมแต่เพียงการเปิดพื้นที่สร้างสรรค์มาทำกิจกรรมร่วมกันเป็นระยะตามแต่งบประมาณของเทศบาลตำบลเมืองแกจัดสรรมา

และมีการระดมกลุ่มทำกิจกรรมวัฒนธรรมประเพณีร่วมกับชุมชน กิจกรรมที่สร้างอาชีพ สร้างรายได้ จึงควรเป็นเป้าหมายหลักในการทำกิจกรรมกับเด็กนอกระบบ

กลไกการพัฒนาเยาวชนในระดับหมู่บ้าน

ควรมีตัวแทนเยาวชนเข้าไปเล่าสถานการณ์ของเด็กเยาวชนที่เก็บข้อมูลเชิงลึกในหมู่บ้านมาเล่าให้คณะกรรมการหมู่บ้านฟัง เพื่อคุยกันถึงทางออก อีกทั้งในระบบคณะกรรมการหมู่บ้านควรมีระบบคຸ້ມในการรับฟังปัญหาของเยาวชนในระดับคຸ້ມอาจเรียกว่า “ประชาคຸ້ມ” นำเสนอสถานการณ์เด็กและเยาวชนให้ฟังแล้ววางแผนแก้ไขปัญหาย่างเป็นระบบ เช่น เด็กในระบบที่ทำกิจกรรมกับครอบครัวอาจให้โรงเรียนเข้ามากระตุ้นหนุนเสริมออกเยี่ยมครอบครัวที่ทำกิจกรรมเพิ่มเป็นกำลังใจให้สำหรับปัญหาเด็กนอกระบบ กลไกคຸ້ມเป็นกลไกให้กำลังใจเด็กที่ทำกิจกรรม หรือมีปราชญ์ชาวบ้านที่มีความถนัดให้คำแนะนำให้กำลังใจเด็กเยาวชน

ถ้าข้อมูลในคຸ້ມครบถ้วนสมบูรณ์สามารถนำเสนอได้ นำเรื่องราวสถานการณ์ที่น่าเป็นห่วงด้านเด็กเยาวชนให้ฟังถึงผลกระทบ ผู้ปกครองเกิดความตระหนัก คณะกรรมการหมู่บ้านมีผู้รับผิดชอบที่ชัดเจนว่าจะร่วมแก้ไขปัญหาของเยาวชนทั้งระบบ ผู้ปกครองจะเป็นคนกระตุ้นให้บุตรหลาน มาร่วมกิจกรรมกับชุมชน เมื่อถึงขั้นตอนนี้การคัดเลือกแกนนำเยาวชน จึงจะเป็นผู้ที่มีความต้องการพัฒนาตนเอง และนำความรู้ไปขับเคลื่อนในการพัฒนาชุมชนต่อไป

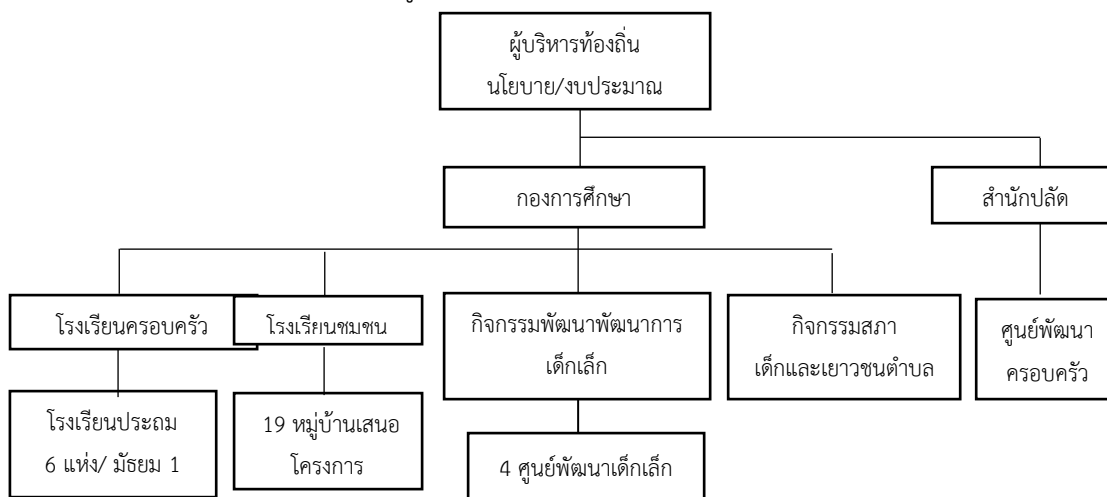
บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

5.1 สรุปผลการวิจัย

ระบบและกลไกการพัฒนาเด็กเยาวชนตำบลเมืองแก ปี พ.ศ. 2547-2562 ด้วยอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติเทศบาล พ.ศ. 2496 แก่ไขจนถึงปัจจุบัน กำหนดให้เทศบาลมีหน้าที่ในการส่งเสริมดูแลเด็กและเยาวชน ผู้บริหารท้องถิ่นมีนโยบายที่จะพัฒนาเด็กและเยาวชนมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2547 แต่ขาดการวางแผนยุทธศาสตร์หลักในการพัฒนาตำบลเป็นเพียงแผนงานย่อยในการพัฒนาเด็กและเยาวชนไม่ถูกขับเคลื่อนเป็นยุทธศาสตร์การพัฒนาหลักของตำบล เมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงด้านผู้บริหารท้องถิ่นระหว่างปี พ.ศ. 2552 – พ.ศ. 2556 งานพัฒนาเด็กและเยาวชนไม่ได้มีนโยบายในการพัฒนา ซึ่งเกิดการหยุดชะงักไม่เกิดความต่อเนื่องทั้งกลไกในการขับเคลื่อนในระดับตำบลก็ไม่มีแผนงานในการขับเคลื่อนงาน

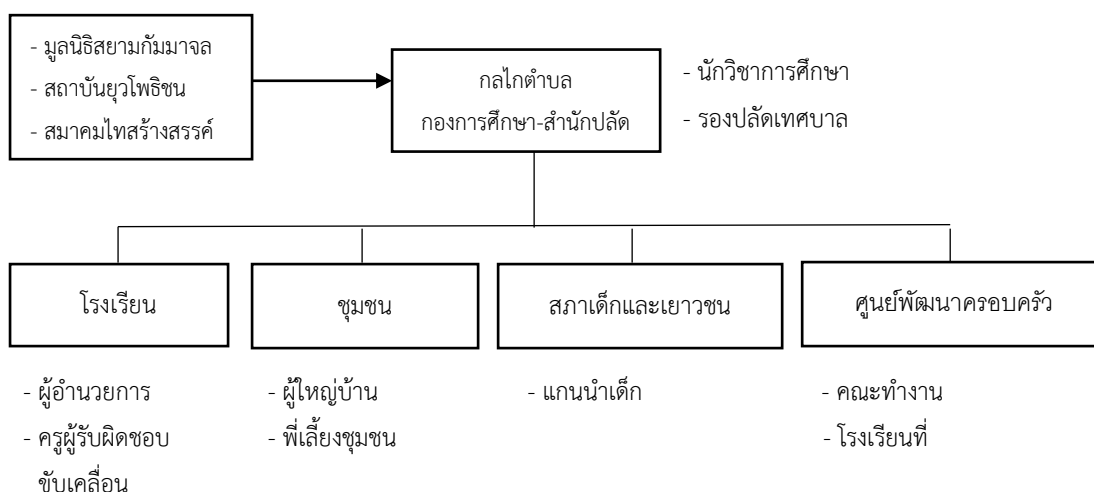
เมื่อปี พ.ศ. 2556 นายจักรกฤษณ์ พาณิชยกิจเจริญ นายกเทศมนตรีตำบลเมืองแก ได้กลับมารับตำแหน่งนายกเทศมนตรี ได้มีนโยบายมุ่งเน้นให้เกิดกิจกรรม ด้านการพัฒนาเยาวชนในระดับชุมชน มีกิจกรรมสร้างสรรค์ ลดกิจกรรมเสี่ยงที่จะนำไปสู่แหล่งอบายมุขในระดับชุมชน ลดการทะเลาะวิวาทในระดับชุมชน จึงกำหนดแผนงานโครงการด้านการพัฒนาเด็กและเยาวชนขึ้น ได้มีการส่งพนักงานเทศบาลตำบลเมืองแกเข้ารับการอบรมหลักสูตรนักักทอชุมชน ที่เน้นให้บุคลากรของเทศบาลตำบลเมืองแกลงไปฝึกฝนการทำงานด้านเด็กและเยาวชนมากขึ้น โดยมีการจัดทำโครงการพัฒนาเด็กและเยาวชน ตั้งแต่ระดับปฐมวัย-เด็กนอกระบบ แต่จากการถอดบทเรียนกิจกรรมพัฒนาเด็กและเยาวชน ยังไม่มีความเป็นเอกภาพ ขาดการวางแผนร่วมกัน กิจกรรมที่ทำอยู่ไม่ต่อเนื่อง มีหน่วยงานที่เข้ามาสนับสนุนต่างทำตามตัวชี้วัดของงานตนเองไม่คิดภาพรวมที่อยากให้เกิดขึ้น การตัดสินใจสนับสนุนงบประมาณมาจากการตัดสินใจของผู้บริหารท้องถิ่นเพียงฝ่ายเดียวดังนี้

ภาพที่ 5.1 โครงสร้างระบบและกลไกการพัฒนาเด็กเยาวชนปี พ.ศ. 2547 – พ.ศ. 2552

จากการวางระบบการดูแลเด็กและเยาวชนตามแผนภูมิที่ 6 จะเห็นได้ว่าผู้บริหารเทศบาลมีนโยบายที่จะพัฒนาเด็กและเยาวชนทุกกลุ่ม ยังเปิดโอกาสให้แต่ละกลุ่มมีกรอบการทำงานมีโรงเรียนหมู่บ้าน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเข้ามาเสนอโครงการเพื่อไปแก้ปัญหาในทุกระดับ นโยบายและเป้าหมายถูกกำหนดจากผู้บริหารท้องถิ่นร่วมหารือกัน ผู้บริหารสถานศึกษากำหนดร่วมกัน แต่ขาดข้อมูลในการวางแผนร่วมกัน โดยกำหนดกรอบดำเนินการดังนี้

1. โรงเรียนครอบครัว กำหนดให้เกิดกิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของเด็ก ทำกิจกรรมร่วมกัน มีการฝึกปฏิบัติ การหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ในชุมชน เช่น การทำข้าวหลาม การปั้นโอ่ง การทำเสื่อกก กลุ่มเป้าหมายที่จะมาเปลี่ยนแปลง คือ กลุ่มนักเรียนประถมศึกษาตอนปลาย
2. โรงเรียนชุมชน กำหนดนโยบายให้เกิดกิจกรรมการพัฒนาชุมชน มีกิจกรรมสร้างสรรค์ของเด็ก ลดพื้นที่เสี่ยงด้านอบายมุขให้เด็กได้ค้นหา ความชอบ ความถนัดแล้วมีจิตอาสาทำกิจกรรมให้ชุมชน
3. กิจกรรมพัฒนาเด็กเล็ก มุ่งส่งเสริมการพัฒนาเด็กเล็ก เป็นการทำงานกับผู้ปกครอง ด้านการดูแลบุตรหลานร่วมกัน เน้นให้เกิดการพัฒนาทั้ง 4 ด้าน คือ ร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา
4. กิจกรรมสภาเด็กและเยาวชนประจำตำบล เน้นการเป็นแกนหลักในการพัฒนาเยาวชนในระดับหมู่บ้าน มาฝึกฝนตนเองในการเป็นผู้นำของหมู่บ้าน เพื่อออกไปขับเคลื่อนกิจกรรมได้ โดยได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์
5. ศูนย์พัฒนาครอบครัวตำบลเมืองแกลง เป็นโครงสร้างที่ตั้งตามโครงสร้างของกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เป็นการพัฒนาครอบครัว แต่ส่วนใหญ่นโยบายถูกกำหนดมาจากส่วนกลาง เช่น เพศชายได้ในครอบครัว การขับเคลื่อนกตีกาชุมชน จะเห็นได้ว่าแม้จะมีการกระจายงบประมาณลงไปดำเนินการกับทุกกลุ่มตั้งแต่ระดับปฐมวัยจนถึงระดับครอบครัวในชุมชนแต่ก็ขาดการวางแผนร่วมกัน การวางแผนร่วมกันและขาดการติดตามประเมินผลให้เกิดความต่อเนื่อง ต่อมาเทศบาลตำบลเมืองแกลงจึงได้มีภาคีเครือข่ายเพิ่มเติมเข้ามาขับเคลื่อนงานเด็กและเยาวชนในปี พ.ศ. 2554 - 2561 ดังนี้

ภาพที่ 5.2 กลไกการสนับสนุนให้เกิดการทำงานด้านเยาวชน พ.ศ. 2554 – พ.ศ. 2561

กลไกในการขับเคลื่อนงานเด็กและเยาวชนแบ่งเป็น 2 ระดับ คือ ระดับนโยบายและระดับปฏิบัติการ โดยมีรายละเอียดดังนี้

จุดแข็งของระบบและกลไกรูปแบบเดิม

1. ผู้บริหารมีวิสัยทัศน์ กรอบนโยบายที่จะพัฒนาคนโดยเฉพาะ เด็กและเยาวชนที่จะเป็นอนาคตในการพัฒนาตำบล จึงมีกรอบนโยบายและงบประมาณสนับสนุนต่อเนื่องชัดเจน
2. มีภาคีเครือข่ายที่จะเข้ามาช่วยหนุนเสริมทั้งงบประมาณและการพัฒนาเพิ่มเติมให้กับทีมปฏิบัติการให้มีเทคนิคความรู้ใหม่ ๆ ไปขับเคลื่อนกิจกรรมงานในชุมชน

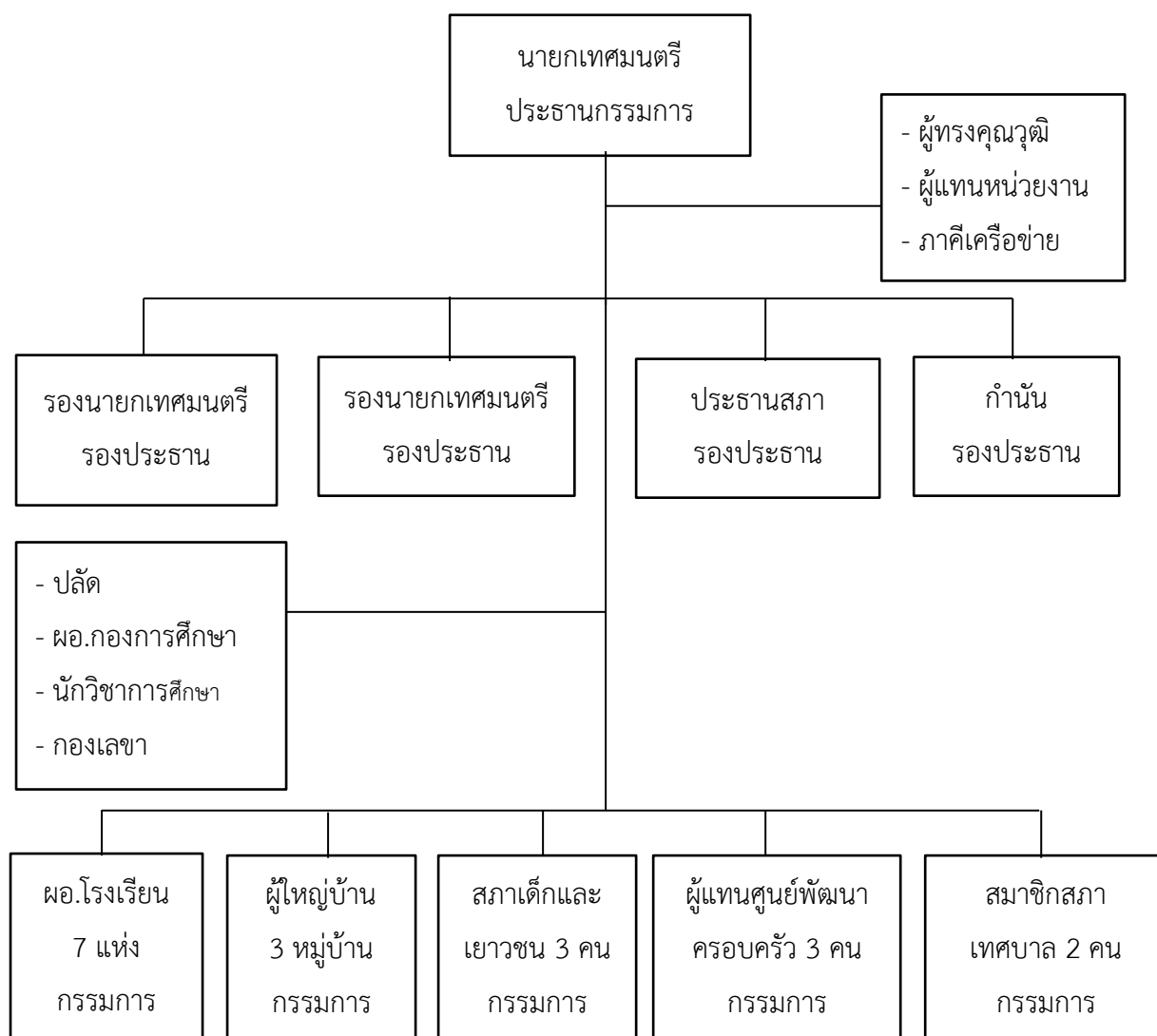
จุดอ่อนของระบบและกลไกเดิม

1. กลไกการขับเคลื่อนระดับตำบล ขาดการจัดทำข้อมูลเป็นภาพรวมของเด็กทั้งตำบล การออกแบบโครงการกิจกรรมเป็นแค่ นำข้อมูลจากข้อมูลพื้นฐานของแต่ละกลุ่มมาออกแบบ หมู่บ้านยังไม่เคยเก็บข้อมูลภาพรวม เด็กในชุมชนยังไม่เห็นปัญหาของเด็กในชุมชน
2. กลไกในระดับโรงเรียนที่รับกิจกรรม ยังมองว่างานที่นำลงไปขับเคลื่อนเพื่อพัฒนาเด็กเป็นภาระมากกว่าหน้าที่ เป็นการเพิ่มภาระงาน เดิมที่ต้องรับผิดชอบในการสอน ต้องสร้างทีมขับเคลื่อนร่วมกันในระดับโรงเรียน
3. กลไกที่ขับเคลื่อนในระดับชุมชน ขาดการนำข้อมูลปัญหาเด็กและเยาวชนมาเล่าให้คณะกรรมการหมู่บ้านเพื่อให้เกิดความตระหนักถึงปัญหาผลกระทบที่จะตามมา การคัดเลือกเด็กมาร่วมพัฒนากับกลไกระดับตำบล ส่วนใหญ่เป็นเด็กในระบบแต่ยังขาดการนำเด็กนอกระบบมาร่วมพัฒนา
4. คณะทำงานที่สนับสนุนกลไกในระดับตำบลมีเพียงปลัดเทศบาลและนักวิชาการศึกษา แต่ยังขาดการจัดตั้งทีมขับเคลื่อนในส่วนของพนักงานที่เป็นพี่เลี้ยงในชุมชนอย่างต่อเนื่อง

ระบบและกลไกเด็กเยาวชนในระดับตำบลในปัจจุบัน

เทศบาลตำบลเมืองแกลงได้มอบหมายให้นายสุรศักดิ์ สิงห์หาร ปลัดเทศบาลและพนักงานจ้างที่เป็นทีมกลไกกลางลงไปฝึกเรียนรู้การทำงานวิจัยท้องถิ่น ผ่านการทำงานกับกลไกหมู่บ้านผ่านงานวิจัย “แนวทางการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุขระหว่างผู้สูงอายุกับเยาวชนบ้านเมืองแกลง” ทำให้ได้เรียนรู้การวางระบบในหมู่บ้านในการหนุนเสริมงานเยาวชนและเรียนรู้การพัฒนากลไกในระดับตำบลให้หนุนเสริมการขับเคลื่อนงานเยาวชนระดับตำบล

เทศบาลตำบลเมืองแกลงจึงได้เชิญกลไกในการปฏิบัติการและกลไกนโยบายในระดับตำบลมาร่วมออกแบบและวางแผนงานร่วมกัน วางเป้าหมายการพัฒนาเด็กในระบบและนอกระบบว่าในอนาคต 5 ปี เด็กในเขตตำบลเมืองแกลงควรเป็นอย่างไรและมีการทบทวนสิ่งที่จะไปสู่เป้าหมายต้องดำเนินการทำอะไรบ้าง และปัญหาสถานการณ์เยาวชนที่เป็นอยู่เป็นอย่างไร และมีการตั้งคณะกรรมการพัฒนาเด็กและเยาวชนระดับตำบลขึ้น เพื่อเป็นผู้วางกรอบและกำหนดนโยบายสนับสนุนติดตามประเมินผลดังนี้

ภาพที่ 5.3 คณะกรรมการพัฒนาเด็กและเยาวชนตำบลเมืองแกลงในปัจจุบัน

บทบาทและอำนาจหน้าที่

1. จัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาเด็กและเยาวชนตำบลเมืองแกลงตั้งแต่กระบวนการหาปัญหา วางเป้าหมาย สร้างตัวชี้วัด การพัฒนาร่วมกัน
2. จัดทำแผนพัฒนาเยาวชนสนับสนุนให้เกิดการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนา พร้อมทั้งเสนอของบประมาณจากหน่วยงานภายนอก
3. พิจารณาแผนการพัฒนาเยาวชนพร้อมทั้งสนับสนุนการพัฒนาเด็กและเยาวชนทั้งในและนอกระบบ
4. ติดตามประเมินผลให้การสนับสนุนการดำเนินการดำเนินการตามโครงการที่พิจารณาอนุมัติงบประมาณหรือโครงการที่ได้รับจากหน่วยงานภายนอกภาคีเครือข่ายอย่างต่อเนื่อง
5. ติดตามตรวจสอบผลการดำเนินรายงานผลการดำเนินการและงบการเงินให้ทราบต่อเนื่อง โดยมีแนวทางการขับเคลื่อนและเป้าหมายการพัฒนาเด็ก เยาวชนตำบลเมืองแกลง ดังนี้

ตารางที่ 5.1 แสดงแนวทางการขับเคลื่อนและเป้าหมายการพัฒนาเด็กเยาวชนตำบลเมืองแก

แนวทางการขับเคลื่อน	เป้าหมายการพัฒนาเด็กเยาวชน ตำบลเมืองแก
1. รวบรวมฐานข้อมูลเยาวชนตำบล 2. เชื่อมหน่วยงานองค์กรระดับตำบลเพื่อขับเคลื่อนงาน 3. ค้นหาทุนองค์ความรู้ของชุมชนเพื่อออกแบบหนุนเสริมกิจกรรม 4. พัฒนาหลักสูตรท้องถิ่นด้านอาชีพของตำบลเมืองแก 5. พัฒนาข้อมูลด้านภูมิปัญญาของแต่ละชุมชนและองค์ความรู้จากภายนอก 6. งานติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่อง 7. ขับเคลื่อนงานวัฒนธรรมของชุมชนโดยเยาวชน 8. พัฒนาเยาวชนร่วมกับผู้ประกอบการ 9. พัฒนากลไกงานเยาวชนในระดับตำบลและหมู่บ้าน	1. เด็กในระบบ - ภายใน 5 ปี นักเรียนต้องจบมัธยมศึกษาตอนต้น 100% - นักเรียนในโรงเรียนเป็นนักเรียนที่เรียนอย่างมีความสุข - ได้เรียนรู้หลักสูตรท้องถิ่นด้านการเกษตรสามารถนำไปใช้ด้านประกอบอาชีพอย่างน้อย 3 ประเภท 2. เด็กนอกระบบ/เด็กในชุมชน - ค้นหาตนเองตามความชอบความถนัด - สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุขมีอาชีพและรายได้ - เป็นคนเห็นคุณค่าของตนเอง รักท้องถิ่นและร่วมพัฒนาชุมชน

ซึ่งมีจุดแข็งของกลไก และจุดอ่อนของกลไก ดังนี้

ตารางที่ 5.2 แสดงจุดแข็งและจุดอ่อนของกลไก

จุดแข็งของกลไก	จุดอ่อนของกลไก
1. องค์กรประกอบของกลไกในระดับตำบลครอบคลุมเป็นบุคคลที่เคยทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชนทั้งระบบโรงเรียน ชุมชน 2. เทศบาลมีเจ้าหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงมีแผนงานและงบประมาณไว้คอยสนับสนุน	1. ขาดตัวแทนครูผู้สอนเข้ามาเป็นคณะทำงานในระดับตำบลเพื่อเสนอปัญหา 2. ตัวแทนจากสภาเด็กไม่ค่อยได้ผู้ทำงานจริงมาตามตำแหน่งและไม่อยู่ในพื้นที่ 3. ขาดข้อมูลภาพรวมของเด็กเยาวชนในระดับตำบลเพื่อวางแผนงาน ทั้งเด็กในระบบและเด็กนอกระบบที่มาเรียนและไม่ได้เรียนและการประกอบอาชีพและไม่ได้ประกอบอาชีพ

จุดแข็งของกลไก	จุดอ่อนของกลไก
	4. ขาดคนรับช่วงต่อจากโรงเรียนเมื่อเด็กไม่มาเรียน ชุมชนจะเข้าไปคุยกับผู้ปกครองอย่างไร 5. ในชุมชนขาดการประสานงานส่งต่อระหว่างเรียนกับครอบครัว กรณีเด็กไม่มาโรงเรียน ขาดการทำความเข้าใจกับผู้ปกครอง

สิ่งที่กลไกทำได้ดีและสิ่งที่กลไกควรปรับปรุง ดังนี้

ตารางที่ 5.3 แสดงสิ่งที่กลไกทำได้ดีและสิ่งที่กลไกควรปรับปรุง

สิ่งที่ทำได้ดีของกลไก	สิ่งที่ควรปรับปรุง
1. มีกระบวนการวางยุทธศาสตร์ร่วมกัน ทั้งการถอดบทเรียน วิเคราะห์สถานการณ์ วางเป้าหมายจากการถอดบทเรียนมาวิเคราะห์ 2. โครงการย่อยที่ปฏิบัติการครอบคลุมกลุ่มเป้าหมายทั้งเด็กในระบบ เด็กในชุมชน เด็กนอกระบบ โดยใช้ทุนของชุมชนเข้ามาช่วยขับเคลื่อน 3. เป้าหมายที่วางไว้ชัดเจนเกิดจากการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการในโครงการย่อยตรงตามเป้าหมายหลักที่วางไว้ทั้งการส่งเสริมทำกิจกรรมเกษตรอินทรีย์ การเรียนอย่างไรให้มีความสุข และการใช้กีฬาลดกิจกรรมมั่วสุม 4. มีการถอดบทเรียนการดำเนินการของโรงเรียน และชุมชนเป็นระยะ 5. มีการออกแบบประมาณสนับสนุนอย่างต่อเนื่องและปรับตามบทเรียนที่เกิดขึ้น	1. ควรมีตัวแทนครูผู้สอนเข้ามาอยู่ในกลไกหลัก 2. แบ่งบทบาทหน้าที่ให้ชัดเจนขึ้น ทั้งยังต้องวางกรอบงบประมาณและควรมีฐานข้อมูลที่ครอบคลุม 3. ต้องปรับกลไกชุมชนที่มีผู้รับผิดชอบให้ชัดเจนมากกว่ามอบให้ผู้ใหญ่บ้านเพียงคนเดียว 4. งานเด็กและเยาวชนควรเป็นยุทธศาสตร์หลักของเทศบาลไม่ควรเป็นแค่แผนงานย่อย 5. การบูรณาการแผนงานโครงการของเทศบาลเข้าเป็นเนื้อเดียวกัน มีความเข้าใจถึงงานที่จะขับเคลื่อนตรงกัน 6. การวางยุทธศาสตร์ขาดตัวแทนของเด็กในระบบที่เป็นตัวแทนจากชุมชนและเด็กนอกระบบมาเล่าสถานการณ์ 7. ขาดแผนปฏิทินดำเนินงาน การติดตามประเมินผลอย่างชัดเจน ควรมีกรอบและระยะเวลาให้ชัดเจน

สิ่งที่ทำได้ดีของกลไก	สิ่งที่ควรปรับปรุง
	8. ทีมขับเคลื่อนงานในส่วนของเทศบาลควร ปรับเพิ่มจากเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบให้มาก ขึ้นเพราะมีกรอบการขับเคลื่อนค่อนข้าง มากทั้งโรงเรียน ชุมชน 9. ควรปรับตัวแทนของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ออกไปตั้งเป็นทีมขับเคลื่อนเฉพาะประเด็น

5.2 อภิปรายผล

1) กลไกตำบลกับการขับเคลื่อนร่วมกับโรงเรียนในการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น

เพื่อส่งเสริมทักษะด้านเกษตร ตามเป้าหมายการแก้ปัญหาเด็กในระบบสถานศึกษาตำบลเมืองแกลงได้
วางไว้ คือ เด็กในระดับประถมศึกษาตอนปลายได้เรียนรู้อาชีพด้านการเกษตร และนำไปใช้ได้อย่าง
น้อย 3 ประเภท คือ ทำนา, เลี้ยงสัตว์, ปลูกผัก เทศบาลตำบลเมืองแกลงโดยคณะกรรมการพัฒนาเด็ก
และเยาวชนตำบลเมืองแกลง ผู้ร่วมขับเคลื่อนหลักสูตรท้องถิ่นด้านการทำเกษตรซึ่งมีกระบวนการดังนี้

ตารางที่ 5.4 แสดงกระบวนการและกลไกตำบลกับการขับเคลื่อนการจัดทำหลักสูตรท้องถิ่น

กิจกรรม	ลักษณะของ กิจกรรม	กลุ่มเป้าหมาย	งบประมาณ	บทบาทกลไก คณะทำงาน/ โรงเรียน
ถอดบทเรียน โรงเรียนครอบครัว	- การทำเกษตรใน โรงเรียน 3 ปี ที่ผ่านมา - สิ่งที่ได้ดีและ อยากทำต่อ - สิ่งที่ยากไม่ทำ และสิ่งที่ยาก ทำเพิ่ม	- ผอ., ราษฎ์ ชาวบ้าน, กรรมการ สถานศึกษา - ครูเกษตร	สกสว.	- กลไกตำบลให้ เครื่องมือและ ถอดบทเรียน และสรรหา กรรมการเขียน โครงการ
พัฒนาหลักสูตร และพัฒนา โครงการ	- ร่างข้อมูลเพิ่มเติม - ข้อมูลกิจกรรมที่ อยากทำ 1 เรื่อง - ได้แผนงาน	- ครูเกษตร	สกสว.	- กลไกตำบล - กลไก คณะทำงาน โรงเรียน

กิจกรรม	ลักษณะของกิจกรรม	กลุ่มเป้าหมาย	งบประมาณ	บทบาทกลไก คณะทำงาน/ โรงเรียน
	โครงการ ปรับแก้ เสนอแนะ - เสนอโครงการ			
อนุมัติแผนงาน โครงการและ อุดหนุน งบประมาณ	- อนุมัติโครงการ 7 โครงการ - ทำนา 3 โรงเรียน - ปลุกผัก 3 โรงเรียน - เลี้ยงสัตว์ 1 โรงเรียน	- 7 โรงเรียน นักเรียนระดับ ประถมศึกษา ปีที่ 5, ระดับ มัธยมศึกษา ปีที่ 3	เทศบาล	- กลไกตำบล
ขับเคลื่อน ปฏิบัติการ	- ปฏิบัติการ 20 สัปดาห์ กรกฎาคม – พฤศจิกายน 62	- ประถมศึกษา ปีที่ 5 และ มัธยมศึกษา ปีที่ 3	เทศบาล	- กลไกโรงเรียน - คณะกรรมการ สถานศึกษา
ติดตามประเมินผล	- ครั้งที่ 1 กันยายน 63 - ครั้งที่ 2 พฤศจิกายน 62 - นำเสนอผลงาน ตลอดชุมชน	- คณะครูที่ รับผิดชอบโครงการ	เทศบาล	- กลไกตำบล - กลไกโรงเรียน - คณะกรรมการ ติดตาม ประเมินผล ตำบล

2) บทเรียนจากการออกหลักสูตรแบบท้องถิ่น

1. สิ่งที่โรงเรียนเคยทำกิจกรรมด้านการเกษตรแล้วจะไปดำเนินการอีก เนื่องจากไม่มีครูเกษตรที่ติดตามอย่างต่อเนื่อง ขาดการดึงปราชญ์ชาวบ้านมาช่วยเป็นวิทยากรให้ความรู้

2. โรงเรียนที่วางระบบให้ใช้วิชาเกษตรเนื่องจากเป็นสถานที่ฝึกนักเรียนมาอย่างต่อเนื่อง จะนำผลผลิตไปจำหน่ายให้ระบบอาหารกลางวันของโรงเรียนและนำไปจำหน่ายในระบบสหกรณ์โรงเรียน

3. เหตุผลหนึ่งคือการไม่สามารถทำกิจกรรมการเกษตร เรื่องการทำนาโดยอ้างเหตุผลว่าไม่มีพื้นที่เพียงพอ เมื่อได้ร่วมประชุมออกแบบหลักสูตรร่วมกับปราชญ์ชาวบ้าน ก็ได้เกิดการหาพื้นที่ของเกษตรให้เป็นฐานเรียนรู้นอกชั้นเรียนของลูกหลาน

4. ผู้อำนวยการสถานศึกษาต้องเน้นผลลัพธ์ด้านผลผลิตมาก เพื่อนำเสนอผลงานให้ผู้บังคับบัญชาในระดับเขตพื้นที่ทางการศึกษา แต่ขาดการเป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ของเด็กให้ได้ปฏิบัติและเรียนรู้ผ่านการลงมือทำ เมื่อได้นำครูผู้สอน ปรารภผู้ชาวบ้านมาร่วมออกแบบด้วยทำให้เกิดการเปลี่ยนแนวคิดเป็นผลลัพธ์ด้านผลผลิตด้านการเกษตรน้อยลง พุดคุยสิ่งที่บุตรหลานจะได้เรียนรู้มากขึ้น

5. แผนปฏิบัติการเรียนรู้กำหนดไว้ 20 สัปดาห์ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง แต่สิ่งที่น่าเป็นห่วงคือ ต้องบรรจุเป็นวิชาการงาน ซึ่งเป็นวิชาประจำและต้องถูกเร่งรัดการเรียนรู้ตามสาระวิชาหลักเพื่อมุ่งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมากเกินไป การคัดเลือกกลุ่มเด็กที่ร่วมเรียนรู้ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 จึงเหมาะสมเพราะหากเลือกกลุ่มเป้าหมาย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนจะมุ่งการทดสอบการตีความใช้กับเด็กจนละเลยการฝึกทักษะของเด็ก

3) กลไกตอบสนองกับการขับเคลื่อนกับกลไกโรงเรียนในการแก้ไขปัญหาด้านผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา ถอดบทเรียนการแก้ไขปัญหาผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา

เมื่อทีมวิจัยท้องถิ่นได้ลงไปปฏิบัติการโครงการย่อยเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ให้มีความสุขกับโรงเรียนเมืองแกพิทยาสรรค์ เพื่อปรับกระบวนการสอนเพื่อส่งเสริมให้เด็กได้เข้าเรียนอย่างมีความสุข ซึ่งจากบทเรียนต้องปรับตั้งแต่แนวคิดของครู เนื้อหาที่จะนำไปจัดการเรียนการสอน ความสัมพันธ์เปิดใจร่วมกันของครูและเด็กทั้งยังต้องให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการช่วยดูแลบุตรหลานในการเรียน เปิดใจรับฟังปัญหาของเด็ก และกระบวนการสอนการจัดการต้องปรับใหม่ คณะทีมวิจัยได้นำเสนอผลการขับเคลื่อนในโรงเรียนเมืองแกพิทยาสรรค์ให้คณะกรรมการพัฒนาเด็กและเยาวชนตำบลเมืองแกทราบเพราะเป็นกลไกตำบลที่ขับเคลื่อน เพื่อให้ไปสู่เป้าหมายที่วางไว้คือ เด็กเรียนอย่างไรให้มีความสุข จึงหันมาทบทวนผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาที่ผ่านมาว่าอยู่ในระดับใดทำอย่างไรที่เด็กจะมีความสุขและผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาจะเปลี่ยนไปด้วย จึงทดลองใช้กลไกตำบลเข้าไปถอดบทเรียนการแก้ไขปัญหาผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของนักเรียนในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา ตามกรอบกระบวนการดังนี้

ตารางที่ 5.5 แสดงกระบวนการกลไกตำบลกับการขับเคลื่อนแก้ไขปัญหาด้านผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา

กิจกรรม	ลักษณะของกิจกรรม	กลุ่มเป้าหมาย	งบประมาณ	บทบาทหน้าที่ กลไกตำบล/ หมู่บ้าน
ถอดบทเรียน	- ถอดบทเรียนผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาย้อนหลัง 3 ปี	ผอ., ครูวิชาการ, ครูคณิตศาสตร์,	สกว.	กลไกตำบล ชวนคิดชวน

กิจกรรม	ลักษณะของกิจกรรม	กลุ่มเป้าหมาย	งบประมาณ	บทบาทหน้าที่ กลไกตำบล/ หมู่บ้าน
	- แบ่งกลุ่ม 4 วิชา คณิต, วิทยาศาสตร์, ภาษาไทย, สังคม - อะไรที่ทำได้ดี, สิ่งที่จะต้องปรับปรุง	ครูภาษาไทย, ครูภาษาอังกฤษ		คุยกับ คณะกรรมการ
ออกแบบ โครงการ	- ถอดบทเรียนการจัดการของแต่ละโรงเรียน - ปัญหา, พฤติกรรมเด็ก - การจัดการของครู, การปรับกระบวนการสอน - ออกแบบโครงการเพิ่ม ผลลัพธ์ทางการศึกษา ของแต่ละโรงเรียน	ผอ, ครูวิชาการ, ครูคณิตศาสตร์, ครูภาษาไทย, ครูภาษาอังกฤษ	สกว.	กลไกตำบล/ คณะกรรมการ โรงเรียน
บรรจุ โครงการใน แผนพัฒนา ตำบลและ จัดสรร งบประมาณ ในปี 2564	- บรรจุในแผนพัฒนาตำบล ปี 2564 - สนับสนุนงบประมาณทดลองปฏิบัติการงบประมาณเป็นเงิน 300,000 บาท	ผอ, ครูวิชาการ, ครูคณิตศาสตร์, ครูภาษาไทย, ครูภาษาอังกฤษ	เทศบาล	กลไกตำบล/ คณะกรรมการ โรงเรียน

4) บทเรียนที่ได้รับ

1. ปัญหาการแก้ไขผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาเน้นเพียงปลายเหตุในการวัดผลทางการศึกษา โรงเรียนต้องวางระบบการแก้ไขปัญหาดังแต่ต้นแบบคือตั้งแต่การแก้ไขปัญหาด้านพฤติกรรมเด็ก กระบวนการจัดการสอนที่ต้องปรับใหม่ให้น่าสนใจ เด็กสนุกสนานกับการเรียน ทักษะของครูผู้สอน ต้องสอนในรูปแบบใหม่ไม่ยึดการสอนในรูปแบบเดิม ไม่ควรยึดติดตามตัวชี้วัด การประเมินของคณะ ผู้นิเทศงานมากจนเกินไป

2. กระบวนการทำความเข้าใจกับผู้ปกครองเด็กเน้นเรื่องสำคัญที่จะหนุนเสริมให้เด็กเปลี่ยน พฤติกรรมออกมาได้รู้ได้เรียนเพราะผู้ปกครองส่วนใหญ่เป็นตายาย ซึ่งต้องรับภาระในการดูแลบุตร หลานหลายช่วงวัย การทำความเข้าใจไม่ใช่แค่รับทราบถึงการขอความร่วมมือด้านการสนับสนุน เห็น ควรเน้นการหนุนเสริมให้ช่วยดูแลเมื่อเด็กอยู่ในการดูแลผู้ปกครองจะเปิดใจรับฟังปัญหาเด็ก ชี้ให้เห็น ถึงการร่วมมือกันเพื่อให้เด็กมีความสุขกับการเรียนและมีผลการเรียนที่ดี

3. กระบวนการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาในระดับประถมศึกษาเน้นทดสอบเด็กมาตั้งแต่ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 คือ การประเมินความสามารถด้านการอ่านตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 และการทดสอบความสามารถพื้นฐานระดับชาติ (NT) ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จนมาถึงผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 การจัดการศึกษาจึงเดินตามตัวชี้วัดและเร่งให้เด็กเรียนรู้ความสามารถการสอนตามกำหนด เสริมด้วยกิจกรรมที่เดิมให้เด็กจนเด็กต้องรับภาระในการเรียนมากเกินไป ขาดจินตนาการหันไปสนใจสื่อโซเชียล กดติกรอบให้เร่งรัดเรียนรู้เพราะหากพื้นฐานด้านการศึกษาที่อ่านไม่คล่องมาตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 จะส่งผลต่อการเรียนการสอนเมื่อมาถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ก็ถูกทดสอบอีก ถ้าการจัดการด้านกระบวนการสอนเนื้อหาไม่ชอบให้เด็กได้เรียนรู้โดยเฉพาะพื้นฐานด้ายภาษาอังกฤษจะส่งผลต่อการประเมินผลสัมฤทธิ์ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 อย่างมาก แม้ครูจะกำชับจัดการทบทวนบทเรียนมากเพียงใดก็ไม่ทำให้ผลการเรียนดีขึ้น

4. การปรับเปลี่ยนทัศนคติของครูผู้สอน ผู้อำนวยการสถานศึกษาเน้นเรื่องสำคัญที่สุด ต้องทบทวนตนเองว่ามีจุดบกพร่องใดในผลสัมฤทธิ์ในปีที่ผ่านมา มาจากกระบวนการสอนเนื้อหาที่ใช้สอน พฤติกรรมเด็กหรือการสร้างความร่วมมือของผู้ปกครองต้องวางแผนแก้ไขปัญหาย่อยอย่างเป็นระบบทุกช่วงชั้นในการเรียน สร้างทีมที่จะขับเคลื่อนด้านวิชาการแก้ไขร่วมกันวางระบบไม่ผลักระยะให้ครูที่อยู่ในความรับผิดชอบเพียงฝ่ายเดียว

5. การออกแบบโครงการของแต่ละโรงเรียนยังมุ่งเน้นการดึงบุคลากรจากระบบนอกให้เข้ามาเติมเต็มให้ความรู้ให้แก่เด็ก ซึ่งเข้าใจผิดว่าเป็นการกระตุ้นให้เด็กเรียนรู้ สิ่งที่ถูกคือการเติมความรู้ทักษะตั้งแต่ยังอยู่ในช่วงระดับชั้นประถมศึกษาตอนต้นให้แข็งแรง กระบวนการที่ทำให้เด็กไม่รู้ตั้งแต่ยังเด็กจึงเน้นเรื่องต้องให้ความสำคัญมากกว่ากระบวนการนำตัวชี้วัดมาเร่งวัดให้เด็กเรียนรู้โดยที่เด็กยังไม่พร้อมจะเปิดรับ

6. การเข้าไปหนุนเสริมให้ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของโรงเรียนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอาจต้องระมัดระวังเพราะไม่ใช่อำนาจหน้าที่โดยตรง การตรวจสอบผู้ตรวจสอบภายนอก คือ สำนักงานตรวจเงินแผ่นดิน ส่วนใหญ่จะดูที่อำนาจหน้าที่เป็นหลักต้องชี้แจงและทำความเข้าใจว่าเหตุใดต้องเข้าไปช่วยสนับสนุนข้อจำกัดด้านงบประมาณของหน่วยดูแลผู้รับผิดชอบโดยตรงและต้องเล่าถึงสถานการณ์ที่ดำรงอยู่ปัจจุบันให้ชัดเจนว่าเหตุใดจึงต้องขอรับการอุดหนุนงบประมาณจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อให้หน่วยตรวจสอบภายนอกเข้าใจและไม่ถูกเรียกเงินคืน

5) กลไกโรงเรียนในการแก้ไขปัญหาเด็กและเยาวชน

จากการระดมปัญหาการทำงานร่วมกันระหว่างโรงเรียนกับเทศบาลตำบลเมืองแกลงในการขับเคลื่อนงานเด็กเยาวชนที่ผ่านมาว่าปัญหามัอุปสรรคอย่างไรเพื่อนำปรับให้ดีขึ้น สรุปการทำงานร่วมกันโรงเรียนมีจุดอ่อนและจุดแข็งดังนี้

จุดแข็ง

1. ครูที่ได้รับมอบหมายมาประสานงานกับทีมครูที่จะขับเคลื่อนร่วมกันได้
2. ครูมีอิสระในการคิด การทำงานไม่ถูกแทรกแซงจากผู้บริหาร
3. ครูมีอิสระ ครูฝ่ายวิชาการเข้าใจจัดตารางเวลาเรียนเอื้อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน
4. มีการดึงปราชญ์ชาวบ้าน/กรรมการสถานศึกษามาร่วมออกแบบกิจกรรมและช่วยสอน
5. ครูผู้รับผิดชอบเคยผ่านการทำงานกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมาก่อน

จุดอ่อน

1. ครูผู้รับผิดชอบคิดคนเดียวได้ข้อมูลน้อย
2. การสร้างทีมสอนงานให้ครูครบชั้นขับเคลื่อนช่วยเหลือเป็นเรื่องยาก
3. ครูมีภาระงานมากงานอาจไม่เป็นไปตามแผนงานที่วางไว้
4. ครูมีภาระงานมากมองงานที่เทศบาลให้มาเป็นงานฝากเกรงว่าจะไม่เป็นไปตามแผนงาน
5. ครูมีภาระเดิมจากการสอนจากทีมงานที่มาช่วยคิดช่วยออกแบบ

เมื่อได้ประชุมถอดบทเรียนการขับเคลื่อนโครงการในโรงเรียนจึงได้หารือออกแบบร่วมกันในการตั้งคณะทำงานขับเคลื่อนกิจกรรมร่วมกันเทศบาลตำบลเมืองแก โดยมีโครงสร้างดังต่อไปนี้

คณะกรรมการขับเคลื่อนกิจกรรมเด็กและเยาวชนโครงสร้าง

1. ครูผู้ถูกคัดเลือกให้เป็นหัวหน้าคณะทำงาน จำนวน 1 คน เป็นประธานกรรมการ
2. ครูผู้รับผิดชอบงานอนามัย จำนวน 1 คน เป็นกรรมการ
3. ครูผู้รับผิดชอบงานวิชาการ จำนวน 1 คน เป็นกรรมการ
4. ครูผู้รับผิดชอบงานเกษตรอาชีพ จำนวน 2 คน เป็นกรรมการ
5. คณะกรรมการสถานศึกษาปราชญ์ชาวบ้าน จำนวน 2 คน เป็นกรรมการ
6. แกนนำผู้ปกครอง จำนวน 2 คน เป็นกรรมการ
7. ครูผู้รับผิดชอบสายชั้น จำนวน 1 คน เป็นเลขานุการ

บทบาทหน้าที่

1. ทำหน้าที่ประสานงานกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการเสนอปัญหาแนวทางการแก้ไขปัญหาและร่วมจัดทำยุทธศาสตร์การพัฒนาเด็กและเยาวชน
2. ประสานการทำงานขับเคลื่อนกิจกรรมตามโครงการที่ได้รับจัดสรรให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์และแผนงานที่วางไว้
3. รายงานผลการดำเนินงานพร้อมรายงานปัญหาอุปสรรคเสนอต่อผู้บริหารโรงเรียนและนำเสนอต่อคณะกรรมการพัฒนาเด็กและเยาวชนตำบลต่อไป
4. จัดทำสถานการณ์เด็กและเยาวชนในระดับโรงเรียนทั้งสถานการณ์ การดูแลเด็กของผู้ปกครอง เด็กออกจากระบบ การส่งต่อให้ชุมชนและผู้ปกครองรับทราบเพื่อแก้ไขปัญหา

6) กลไกการขับเคลื่อนกิจกรรมเยาวชนระดับหมู่บ้าน

เทศบาลตำบลเมืองเก่าได้ทดลองขับเคลื่อนกิจกรรมจากงานวิจัยในการขับเคลื่อนกิจกรรมผ่านชุมชนที่เทศบาลสนับสนุนงบประมาณเพื่อให้ทราบถึงกลไกการขับเคลื่อนกิจกรรม เมื่อได้รับงบประมาณจัดสรรจากเทศบาลและจำนวนชุมชนให้ได้เรียนรู้บริบทชุมชนทุนเดิมที่เคยทำกิจกรรมด้านเยาวชนและบทเรียนกลไกการขับเคลื่อนในชุมชนพอสรุปการขับเคลื่อนกิจกรรมได้ดังนี้

ตารางที่ 5.6 แสดงการขับเคลื่อนกิจกรรมระดับชุมชนที่ขยายการขับเคลื่อน

กิจกรรม	ลักษณะกิจกรรม	กลุ่มพัฒนา	งบประมาณ	บทบาทหน้าที่ของ กลไกชุมชน
อบรมให้ความรู้ เครื่องมือ	- อบรมทักษะการจัด เก็บข้อมูลบริบท ชุมชน	- เยาวชน 10 หมู่บ้าน ชุมชน ละ 5 คน	เทศบาล	- กลไกตำบล - ทีมวิจัยหลัก/ กลไกตำบล ให้ความรู้ จัดเก็บข้อมูล บริบทชุมชน
สรุปค้นข้อมูล บริบทชุมชนและ สถานการณ์ เยาวชน	- ค้นข้อมูลบริบท ชุมชน, สถานการณ์ เด็กและเยาวชน - สิ่งดี ๆ ที่เคยทำใน ชุมชน - เหตุผลของ กิจกรรมที่ขาด ความต่อเนื่อง	- เยาวชน + ผู้นำ หมู่บ้าน ละ 5 คน	สกว.	- กลไกหมู่บ้าน - ทีมวิจัยหลัก/ กลไกตำบล
พัฒนาโครงการ ชุมชน	- ออกแบบกิจกรรม การขับเคลื่อนงาน เด็กเยาวชนตาม ประเด็นที่สนใจ	- แกนนำ เยาวชน - ผู้ปกครอง - ผู้นำหมู่บ้าน	เทศบาล	- กลไกหมู่บ้าน - ทีมวิจัยหลัก/ กลไกตำบล
ปฏิบัติติการ โรงเรียนชุมชน	- ปฏิบัติติการพร้อม กันในชุมชน		เทศบาล	- กลไกหมู่บ้าน - ทีมวิจัยหลัก/ กลไกตำบล

7) ผลการขับเคลื่อนกิจกรรมเด็กและเยาวชนผ่านกลไกหมู่บ้าน

โดยมีการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน ผลการขับเคลื่อนกิจกรรมเด็กและเยาวชนผ่านกลไกหมู่บ้านดังนี้

ตารางที่ 5.7 แสดงวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อนในการขับเคลื่อนกิจกรรมเด็กและเยาวชนผ่านกลไกหมู่บ้าน

จุดแข็ง	จุดอ่อน
1. แกนนำเด็กเยาวชนที่ทำกิจกรรมตั้งแต่ชวนวิเคราะห์บริบทของหมู่บ้านยังชวนเด็กเข้ามาร่วมกิจกรรมได้ 2. ผู้ปกครองบางชุมชนเข้าใจในการสนับสนุนให้เข้าร่วมกิจกรรมหลายกิจกรรมและเข้าร่วมกับบุตรหลาน เช่น ทำข้าวหลาม, เลี้ยงปลา เป็นต้น 3. การเชิญชวนเด็กเมื่อได้แกนนำแล้ว การเชิญสมาชิกเข้าร่วมใช้ทั้งวิธีเดินชวนเพื่อทำความเข้าใจกับผู้ปกครอง หาแกนนำผู้ปกครองมาร่วมกระตุ้นและขับเคลื่อน	1. เด็กติดสื่อบ่อยเกินไปไม่อยากเข้าร่วมกิจกรรม เด็กเยาวชนยังไม่กล้าแสดงออก มีภาระมากจากโรงเรียน 2. แกนนำเด็กและเยาวชนเมื่อรุ่นพี่ไปเรียนในจังหวัดไม่สามารถส่งต่องานให้น้องรุ่นต่อไปได้ 3. เด็กไม่มั่นใจตนเองต้องมาเป็นกลุ่ม เด็กโตมาเข้าร่วมไม่ตรงเวลา 4. แกนนำรุ่นใหญ่ไม่มีงานทำจำเป็นต้องไปหางานทำที่กรุงเทพ 5. เด็กนอกระบบติดสังสรรค์มาทำกิจกรรมล่าช้า เด็กเล็กมีอายุน้อยเกินไปที่จะทำกิจกรรม

เพื่อให้การขับเคลื่อนกิจกรรมร่วมกันระหว่างกลไกตำบลซึ่งก็คือ คณะกรรมการพัฒนาเด็กและเยาวชนระดับตำบลกับทีมขับเคลื่อนในหมู่บ้าน เมื่อได้สรุปถอดบทเรียนการขับเคลื่อนกิจกรรมในหมู่บ้านจึงพัฒนารูปแบบกลไกขับเคลื่อนงานกิจกรรมระดับหมู่บ้านใหม่เป็นคณะกรรมการพัฒนาเด็กและเยาวชนระดับหมู่บ้านโดยมีโครงสร้างบทบาทหน้าที่และคุณลักษณะดังนี้

ภาพที่ 5.4 องค์ประกอบและบทบาทของกลไกคณะกรรมการระดับหมู่บ้าน

8) กลไกระดับโซนหมู่บ้านในการขับเคลื่อนโครงการย่อย

โครงการศึกษารูปแบบการส่งเสริมการเล่นกีฬาของเด็กและเยาวชนชุมชนท่าศิลา 4 หมู่บ้าน เป็นโครงการที่เทศบาลตำบลเมืองแกลงร่วมกับงานวิจัยได้ทดลองขับเคลื่อนกิจกรรมในระดับโซนหมู่บ้าน ทั้ง 4 ชุมชน เคยขับเคลื่อนกิจกรรมโรงเรียนชุมชนร่วมกับเทศบาลตั้งแต่ ปี พ.ศ. 2558 เน้นกิจกรรมที่กระจายในชุมชนตั้งแต่กิจกรรมที่เด็กสนใจ เช่น การทำข้าวหลาม, กิจกรรมพืชน้อง, กิจกรรมปลูกผักและกิจกรรมด้านศิลปะ แต่เมื่อกิจกรรมโครงการจบลงเด็กรุ่นนี้เข้าเรียนในระดับอุดมศึกษา กิจกรรมก็หยุดลงเพราะการทำโครงการดำเนินการต่อจากเยาวชนรุ่นถัดมา แต่สิ่งนี้ที่เน้นกิจกรรมความสนใจร่วมกัน 4 ชุมชน คือ การเล่นกีฬาฟุตบอล ผู้นำทั้ง 4 ชุมชนจึงเข้าร่วมงานวิจัยท้องถิ่นในการหารูปแบบการส่งเสริมการเล่นกีฬาของเด็กเยาวชนชุมชนท่าศิลา

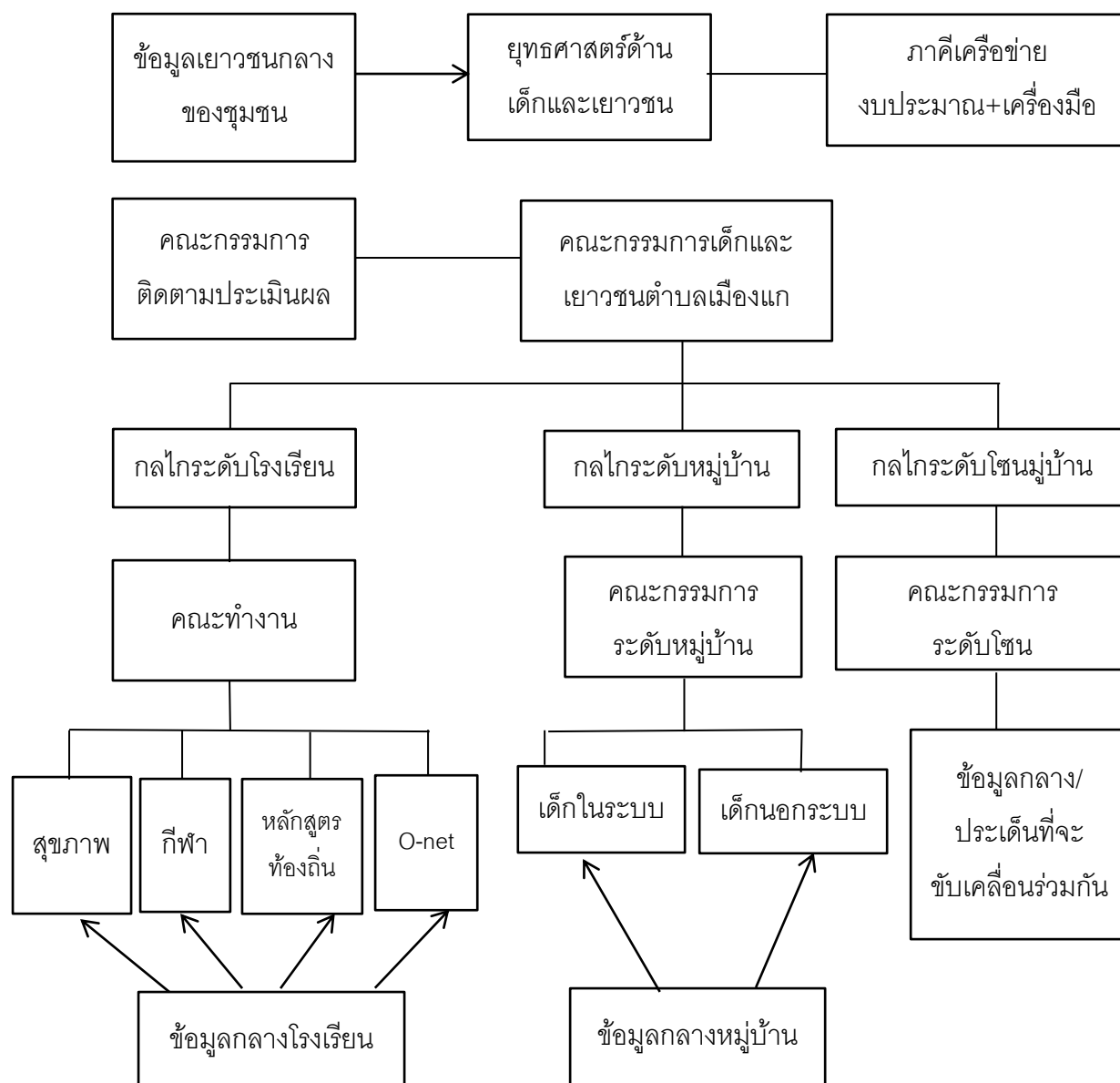
9) กลไกตำบลกับการตรวจสอบผลการดำเนินงานของกลไกหมู่บ้านและกลไกโรงเรียน

คณะกรรมการพัฒนาเด็กและเยาวชนได้พยายามที่จะวางระบบการดูแลเด็กและเยาวชนให้สามารถดูแลเด็กและเยาวชนตามเป้าหมายที่วางไว้ทั้งด้านการศึกษาในระบบโรงเรียน การดูแลเด็กในชุมชนให้ทำกิจกรรมร่วมกันคณะกรรมการพัฒนาเด็กเยาวชนในชุมชน สิ่งที่คณะกรรมการพัฒนาเด็กและเยาวชนตำบลเมืองแกได้ถอดบทเรียนกลไกโรงเรียนและกลไกหมู่บ้าน คือ กลไกการตรวจสอบติดตามกิจกรรมโดยมีโครงสร้างและบทบาทหน้าที่ดังนี้

ตารางที่ 5.8 แสดงองค์ประกอบและบทบาทหน้าที่ของคณะกรรมการการติดตามประเมินผล

องค์ประกอบ		บทบาทหน้าที่
1. รองนายกเทศมนตรี	เป็นประธาน	1. ติดตามให้กำลังใจการขับเคลื่อนกิจกรรมเด็กและเยาวชนระดับหมู่บ้านและระดับโรงเรียน 2. วางแผนติดตามกำหนดกรอบการติดตามและประเมินการทำงานของกลไกโรงเรียนและหมู่บ้าน 3. รายงานผลการตรวจเยี่ยมให้คณะกรรมการการพัฒนาเด็กและเยาวชนตำบลทราบ
2. กำนันตำบลเมืองแก	เป็นรองประธาน	
3. ที่ปรึกษานายกเทศมนตรี	เป็นกรรมการ	
4. เลขานุการนายกเทศมนตรี	เป็นกรรมการ	
5. ผู้ใหญ่บ้านที่คัดเลือกมาจากโรงเรียน	เป็นกรรมการ	
6. นักวิชาการศึกษา	เป็นเลขานุการ	

โดยมีกระบวนการขับเคลื่อนกลไกการพัฒนาเด็กและเยาวชนตำบลเมืองแก ดังนี้

ภาพที่ 5.5 กระบวนการขับเคลื่อนกลไกการพัฒนาเด็กและเยาวชนตำบลเมืองแก

5.3 ข้อเสนอแนะ

1. ยุทธศาสตร์ตำบลเมืองแกด้านการพัฒนาเด็กเยาวชน ปัจจุบันแยกเป็น 2 ส่วน คือ การพัฒนาเด็กในระบบโรงเรียนอยู่ในแผนงานด้านการศึกษา และการพัฒนาเด็กนอกระบบอยู่ในแผนงานเสริมสร้างความเข้มแข็ง ซึ่งจากสภาพปัญหาในปัจจุบัน ปัญหาของเด็กเยาวชนควรกำหนดให้การแก้ปัญหาเด็กเยาวชนเป็นยุทธศาสตร์หลักเป็นวาระของตำบล ทั้งนี้ควรปรับปรุงด้านฐานข้อมูลของเยาวชน กำหนดเป้าหมายในการแก้ไขปัญหาให้ชัดเจน การปรับยุทธศาสตร์ตำบล 5 ปี จะดำเนินการอีกครั้งในช่วงปลายปี 2563 เพื่อเป็นยุทธศาสตร์การพัฒนาในการพัฒนา ปี พ.ศ. 2566-2571 ซึ่งสามารถนำบทเรียนจากงานวิจัยท้องถิ่นเข้าไปวางระบบจัดทำยุทธศาสตร์ตำบลได้เพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ดีขึ้น

2. ข้อมูลจากการศึกษาการวางระบบกลไกในการพัฒนาเด็กและเยาวชน สิ่งที่จะต้องปรับปรุงมากที่สุดก่อนทำยุทธศาสตร์ตำบลคือเรื่องข้อมูล มีฐานข้อมูลเด็กและเยาวชนที่อยู่ในชุมชนน้อยมากมีเพียงการจำแนกเด็กในระบบที่อยู่ในสถานศึกษา แต่ข้อมูลนำเข้าของเด็กนอกระบบที่ไม่ได้เรียนต่อไม่มีการเก็บข้อมูลไว้ในแต่ละชุมชน บางชุมชนเด็กนอกระบบได้ไปทำงานต่างจังหวัดก็ไม่มีเก็บข้อมูลไว้เพื่อทำการวิเคราะห์ คงมีเพียงข้อมูลกิจกรรมที่เด็กเยาวชนเคยดำเนินการย้อนหลังในช่วง 3 ปี ที่ผ่านมา ซึ่งต้องจัดเก็บข้อมูลในเชิงลึกเพื่อการวางกลยุทธ์ในการแก้ไขปัญหา โดยมีคณะทำงานจัดเก็บข้อมูลในระดับหมู่บ้านแล้วนำข้อมูลไปสะท้อนให้คณะกรรมการหมู่บ้านฟัง เพื่อให้เห็นถึงความสำคัญและตระหนักร่วมกันแก้ไขปัญหาด้านเด็กและเยาวชน ซึ่งการจัดเก็บข้อมูลอาจตั้งทีมเก็บข้อมูลโดยเฉพาะ เพื่อจะได้ข้อมูลกลางในการนำไปเขียนโครงการของงบประมาณจากหน่วยงานอื่นทั้งยังสามารถนำข้อมูลไปใช้ในการวางแผนยุทธศาสตร์ตำบล

3. งบประมาณ ด้านการจัดสรรงบประมาณถือเป็นจุดแข็งของตำบลเมืองแก ที่มีงบประมาณสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง เพราะผู้บริหารเทศบาลมีกรอบในการพัฒนาเยาวชนเป็นนโยบายแล้ว ทั้งยังมีงบประมาณจากกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ที่สนับสนุนงบสภาเด็กและเยาวชนตำบล ปีละ 20,000 บาท ซึ่งในการสรุปและถอดบทเรียนการทำงาน ถ้าวิเคราะห์งบประมาณมีตั้งแต่การสร้างทีมเด็กเยาวชนในระดับหมู่บ้านมาพัฒนาการเป็นผู้นำขับเคลื่อนกิจกรรมในชุมชน และฝึกทักษะการทำงานเป็นทีมในการทำงานระดับชุมชน สิ่งที่ควรปรับเพิ่มเติมคือ การพัฒนาทีมกลไกในระดับหมู่บ้านคือ คณะกรรมการเด็กและเยาวชนในระดับหมู่บ้านให้มีความเข้มแข็งทั้งด้านข้อมูล การเป็นพี่เลี้ยง และการสร้างเยาวชนส่งต่อรุ่นสู่รุ่นถัดไปและการสร้างอาชีพเด็กนอกระบบ อีกส่วนหนึ่งของงบประมาณที่มาจากภาคีเครือข่ายภายนอกที่จะมาหนุนเสริมให้งบประมาณขับเคลื่อนในการทำกิจกรรม ทั้งนี้ ต้องมาจากการทำข้อมูลให้ชัด มีแนวทางการขับเคลื่อนให้ชัดเจน ก็จะมีงบประมาณเสนอมาจากหน่วยภาคีเครือข่ายมาช่วยหนุนเสริม

4. แผนพัฒนาตำบล ในทุกปีช่วงเดือนเมษายน-มิถุนายน จะมีการเขียนแผนงานโครงการบรรจุในแผนพัฒนาตำบลประจำปี เทศบาลตำบลเมืองแกควรปรับเคลื่อนแผนงานโครงการตั้งแต่เดือนตุลาคมเพื่อให้ได้ชุดประสบการณ์ในการทำงานมาปรับแผนการทำงาน การเสนอแผนงานโครงการต้องมาปรับจากการใช้ข้อมูลและเป็นความต้องการของชุมชนโดยใช้ข้อมูลมาออกแบบ และผ่านการพิจารณาจากคณะกรรมการพัฒนาเด็กและเยาวชนในระดับตำบลเพื่อเสนอต่อคณะกรรมการพัฒนาตำบลซึ่งเป็นผู้กำหนดยุทธศาสตร์ตำบลให้ทราบแนวทางการขับเคลื่อนกิจกรรมว่าไปสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้หรือไม่ถือว่าเป็นการสร้างการมีส่วนร่วมและตรวจสอบให้ข้อเสนอแนะ ทั้งยังเมื่อได้รับการจัดสรรงบประมาณแล้วจะได้ดำเนินการตามแผนปฏิบัติการที่วางไว้ตามกรอบเวลา

5. กลไกตำบล คือ คณะกรรมการพัฒนาเด็กและเยาวชนระดับตำบล เป็นคณะกรรมการที่ตั้งขึ้นมาเพื่อแก้ไขปัญหาเด็กและเยาวชนเป็นการเฉพาะ มีการคัดเลือกบุคลากรจากทุกภาคส่วนที่เคยทำงานด้านเด็กเยาวชนมาเป็นคณะทำงานเพื่อแก้ไขปัญหาเด็กทั้งในและนอกระบบ เป็นคณะกรรมการที่เป็นผู้วางเป้าหมายการขับเคลื่อนปัญหาเด็กและเยาวชน และคอยติดตามประเมินผลว่าเป็นไปตามเป้าหมายที่ตั้งไว้หรือไม่มีปัญหาหรืออุปสรรคอย่างไร ขาดแนวทางการดำเนินการด้านใด

ที่ไม่สามารถไปถึงเป้าหมายที่ตั้งไว้ได้และช่วยส่งเสริมผลักดันแนวทางขับเคลื่อนงานให้ไปถึงเป้าหมายได้

6. กลไกหมู่บ้าน ถือว่าเป็นกลไกสำคัญที่สุดในการแก้ไขปัญหาเด็กและเยาวชน เพราะเป็นหน่วยปฏิบัติการหากไม่แก้ไขปัญหาด้านเด็กและเยาวชนก็จะเกิดพื้นที่เสี่ยงด้านอบายมุข ไม่มีกิจกรรมให้เด็กได้ทำร่วมกันขาดพื้นที่สร้างสรรค์ เกิดช่องว่างระหว่างเด็กและเยาวชนกับครอบครัวและชุมชน เทศบาลตำบลเมืองแกลงได้เห็นถึงจุดอ่อนเห็นถึงการเชื่อมระหว่างกลไกตำบลมีทีมขับเคลื่อนกิจกรรมเด็กและเยาวชนในระดับหมู่บ้าน ตั้งแต่การเก็บข้อมูลเด็กและเยาวชน การคืนข้อมูล การคัดเลือกเด็กและเยาวชนมาพัฒนาทักษะการเสนอโครงการทำร่วมกับเด็กเยาวชนในชุมชน การเข้าไปช่วยแก้ปัญหาเด็กเยาวชนนอกระบบ ทำให้การแก้ปัญหาเยาวชนในชุมชนเป็นเรื่องสำคัญและต้องให้ความสำคัญตระหนักในการเข้ามาช่วยกันดูแล

7. กลไกโรงเรียน มีการตั้งคณะทำงานขับเคลื่อนกิจกรรมของโรงเรียนร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยเป็นทีมทำงานผ่านกิจกรรมด้านสุขภาพ กิจกรรมด้านการแข่งขันกีฬา การจัดทำหลักสูตรท้องถิ่นและการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา ซึ่งถือว่าได้รับการสนับสนุนจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมากพอสมควร สิ่งที่ต้องปรับปรุงคือ ฐานข้อมูลเชิงลึกถึงการดูแลของผู้ปกครอง สิ่งที่เป็นจุดอ่อนในการพัฒนาด้านการสอน เพื่อมุ่งไปที่ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาควบคู่กับการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมของนักเรียนให้เข้าไปช่วยงานผู้ปกครองมากขึ้น อีกสิ่งหนึ่งที่ต้องปรับคือทัศนคติ ต้องวางเป้าหมายร่วมกัน วางกิจกรรมที่ขับเคลื่อนช่วยดูแลนักเรียนให้ดีขึ้นอย่างไรไม่มองว่าเป็นภาระเรื่องงานฝากจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ไม่เปลี่ยนบุคลากรที่เป็นผู้รับผิดชอบร่วมกับท้องถิ่นย่อยเพราะจะไม่เห็นทิศทางการขับเคลื่อนร่วมกัน อีกสิ่งหนึ่งคือมุ่งมั่นการทำงานร่วมกันถอดบทเรียนแล้วพัฒนาการทำงานด้านเด็กและเยาวชนให้ดีขึ้นร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เป็นภาคีสำคัญในการดูแลด้านงบประมาณในส่วนที่ยังไม่เพียงพอ

8. ภาคีเครือข่าย กลุ่มที่หนุนเสริมด้านงบประมาณคือ บ้านพักเด็กและครอบครัวจังหวัดสุรินทร์ที่เข้ามาหนุนเสริมการดำเนินงานของสภาเด็กและเยาวชนในตำบล กลุ่มนี้วางบทบาทในการขับเคลื่อนงานด้านกลไกใต้กระดับตำบลให้ขับเคลื่อนแล้วรายงานผลการดำเนินงานให้ทราบปีละ 1 ครั้ง ต้องปรับปรุงคือมาสร้างกระบวนการรับรู้ ทำข้อมูล และจัดทำแผนปฏิบัติการร่วมกัน อีกหน่วยงานหนึ่งคือองค์การบริหารส่วนจังหวัดสุรินทร์และกองทุนเพื่อความเสมอภาคทางการศึกษาที่เข้ามาช่วยสนับสนุนงบประมาณด้านการดูแลเด็กนอกระบบ สนับสนุนงบประมาณให้ลงไปพัฒนาด้านทักษะอาชีพ กลุ่มที่สนับสนุนด้านเครื่องมือในการทำงานกระบวนการพัฒนาศักยภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ยังมีความจำเป็นที่จะช่วยสนับสนุนพัฒนาทักษะเครื่องมือในการทำงานด้านเยาวชนในระยะ 5 ปีข้างหน้าเพื่อจะไปให้ถึงเป้าหมาย ทั้งเรื่องการเก็บข้อมูล การพัฒนาเด็กนอกระบบ การหาแนวทางปรับปรุงการเรียนการสอน การทำความเข้าใจกับผู้ปกครอง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจำเป็นต้องมีภาคีเครือข่ายในการร่วมขับเคลื่อน

บรรณานุกรม

บุษบา บัวสาย และคณะ. (2556). รูปแบบการทำงานของภาคีเครือข่ายอำเภอโนนสังในการป้องกันการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควร จังหวัดหนองบัวลำภู. สืบค้นออนไลน์จาก <http://www.elibrary.trf.or.th>

สำลี อุตุมูล และคณะ. (2558). รูปแบบการมีส่วนร่วมของภาคีชุมชนในเขตเทศบาลกุดดินจี่ อำเภอนากลาง จังหวัดหนองบัวลำภู. สืบค้นออนไลน์จาก <http://www.elibrary.trf.or.th>

ภาสกร บัวศรี และศักรินทร์ ชาญเสน. (2558). รูปแบบการเสริมสร้างศักยภาพและพลังเยาวชนในการเปลี่ยนแปลงชุมชนจังหวัดหนองบัวลำภู. สืบค้นออนไลน์จาก <http://www.elibrary.trf.or.th>

สมพงษ์ จิตระดับ และคณะ. (2562). เอกสารรายงานการศึกษา การส่งเสริมกระบวนการทางความคิด (Mindset) เด็กและเยาวชนสู่ประเทศไทย 4.0, ศูนย์วิชาการและเครือข่ายวิชาการเด็ก เยาวชน และครอบครัว คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. สืบค้นออนไลน์จาก <http://www.dcy.go.th>

ประวัติผู้วิจัยพอสังเขป

หัวหน้าโครงการวิจัย

1. นายสุรศักดิ์ สิงห์หาร
ตำแหน่ง ปลัด (นักบริหารท้องถิ่นระดับกลาง)
สังกัด เทศบาลตำบลเมืองแก
ที่อยู่ 132 หมู่ที่ 16 ถนนปัทมานนท์ ตำบลเมืองแก อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์
โทรศัพท์ : 044-145366 โทรสาร : 044-145366
โทรศัพท์มือถือ : 08-9628-4277 E-mail : surasaks-2513@hotmail.com

คณะผู้วิจัยร่วม

1. นายเปี่ยม	สงวน	ผู้นำหมู่ที่ 3
2. นางสาวกาญจนา	ลักษระ	ผู้นำหมู่ที่ 3
3. นางสาวสมหมาย	รักษชอบ	ผู้นำหมู่ที่ 3
4. นางสาวเยาวลักษณ์	งามขำ	ผู้นำหมู่ที่ 3
5. นายวิรัตน์	อุดหนุน	ผู้นำหมู่ที่ 3
6. นายไกรสร	งอกงาม	ผู้นำ หมู่ที่ 17
7. นายชูชาติ	ประเมินชัย	ผู้นำ หมู่ที่ 4
8. นายประถม	ใจแก้ว	ผู้นำ หมู่ที่ 6
9. นายสงวน	คหาวงค์	ผู้นำ หมู่ที่ 5
10. นายทัตพงษ์	บุญมี	ผู้นำ หมู่ที่ 7
11. นางสาวกาญจนา	ศรีราช	ครู โรงเรียนเมืองแกพิทยาสรรค์
12. นางมยุรี	ทองสุข	ครู กศน.ตำบลเมืองแก
13. นายประสิทธิ์	อุดหนุน	ครู โรงเรียนเมืองแกพิทยาสรรค์
14. นายไกรสร	เพริศแก้ว	นักวิชาการศึกษา เทศบาลตำบลเมืองแก
15. นายพิสิษฐ์	พงษ์สุวรรณ	ผู้ช่วยครูผู้ดูแลเด็ก ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก
โรงเรียนบ้านหนองแวง
16. นางสาวอรทัย	อุดหนุน	พนักงานจ้างเทศบาลตำบลเมืองแก
17. นายอรุณศักดิ์	กำจร	ประธานสภาเด็กและเยาวชนตำบลเมืองแก
18. นายธนภัทร	สงวน	เยาวชน หมู่ที่ 3
19. นางสาวนิตติยา	เห็นสิน	เยาวชน หมู่ที่ 3

20. นายกฤษฎา	สาแก้ว	ผู้นำ หมู่ที่ 7
21. นายถนอม	บุญโต	ผู้อำนวยการโรงเรียนเมืองแกพิทยาสรรค์

ทีมที่ปรึกษา

1. นายจักรกฤษณ์	พาณิชย์กิจเจริญ	นายกเทศมนตรี
2. นายเสมอ	เอ็นดู	รองนายกเทศมนตรี
3. นายทิพย์	ทองด้วง	รองนายกเทศมนตรี
4. นายถนอม	บุญโต	ผู้อำนวยการโรงเรียนเมืองแกพิทยาสรรค์

โครงการย่อยที่ 1 : ศึกษาแนวทางการเรียนอย่างไรให้มีความสุขตามช่วงวัย โรงเรียนเมืองแกพิทยาสรรค์

ทีมพี่เลี้ยงวิจัย

1. นางสาวกาญจนา	ศรีราช	ครู
2. นางปวีณา	จันดา	ครู
3. นายประสิทธิ์	อุดหนุน	ครู
4. นายถนอม	บุญโต	ผู้อำนวยการโรงเรียน

ทีมนักวิจัยเยาวชน

1. เด็กหญิงรพีภรณ์	ขวัญใจ	นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
2. เด็กหญิงชนติพร	อุดหนุน	นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
3. นางสาวกนกวรรณ	เพชรดี	นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6
4. นางสาวเบญญทิพย์	บุญสิทธิ์	นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6
5. นางสาวมยุรี	อุดหนุน	นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6
6. นางสาววิจิตรา	เสาทอง	นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6
7. นางสาวปนัดดา	เล็กสันเทียะ	นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6
8. นางสาวเหมสุตา	สายทอง	นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6

โครงการย่อยที่ 2 : ศึกษารูปแบบการส่งเสริมการเล่นกีฬาของเด็กและเยาวชนชุมชนท่าศิลา

4 หมู่บ้าน

ทีมพี่เลี้ยงวิจัย

1. นายสงวน	คหาวงค์	ผู้นำ หมู่ที่ 5
2. นายวิชัย	บุญมี	ผู้นำ หมู่ที่ 5

3. น.ส.รจนา	คันชั่งทอง	ผู้นำ หมู่ที่ 5
4. นายประถม	ใจแก้ว	ผู้นำ หมู่ที่ 6
5. นายสว่าง	เพิ่มผล	ผู้นำ หมู่ที่ 6
6. นางยุพิน	ตุตา	ผู้นำ หมู่ที่ 6
7. นายทัตพงษ์	บุญมี	ผู้นำ หมู่ที่ 7
8. นายบุญเลิศ	วางาม	ผู้นำ หมู่ที่ 7
9. นางสุพิท	กุลสิทธิ์	ผู้นำ หมู่ที่ 7
10. นายเดชา	แก้วศรี	ผู้นำ หมู่ที่ 7
11. นาย กฤษดา	สาแก้ว	ผู้นำ หมู่ที่ 7
12. นายไกรสร	งอกงาม	ผู้นำ หมู่ที่ 17
13. นางสาวสุนีย์	ธรรมชอบ	ผู้นำ หมู่ที่ 17
14. นางอัญชลี	บุญมี	ผู้นำ หมู่ที่ 17

ทีมนักวิจัยเยาวชน

1. นางสาวอุบลวรรณ	เกียรติชูสกุล	เยาวชน หมู่ที่ 5
2. เด็กหญิงสุนิสา	สุขตาม	เยาวชน หมู่ที่ 5
3. นายวุฒิชัย	หลอดทอง	เยาวชน หมู่ที่ 6
4. นายสหชัย	ศรีสังวร	เยาวชน หมู่ที่ 6
5. นายเด่น	งอกงาม	เยาวชน หมู่ที่ 7
6. นายเอกพล	จันทปัด	เยาวชน หมู่ที่ 7
7. นายจักรรินทร์	การะเกษ	เยาวชน หมู่ที่ 17
8. นายสุรชัย	คุมสระ	เยาวชน หมู่ที่ 17

โครงการย่อยที่ 3 : รูปแบบการส่งเสริมให้เด็กทำกิจกรรมด้านเกษตรอินทรีย์ร่วมกับผู้ปกครอง

บ้านเมืองแก

ทีมพี่เลี้ยงวิจัย

1. นายเบิ้ม	สงนวน	ผู้ใหญ่บ้าน
2. นายวิรัตน์	อุดหนุน	สภาผู้นำ
3. นางสาวาญ	ลักษณะ	สภาผู้นำ
4. นางทองสุข	เสาวรส	สภาผู้นำ
5. นางสมหมาย	รักษชอบ	สภาผู้นำ

ทีมนักวิจัยเยาวชน

1. นายธนภัทร	สงนวน	เยาวชน
2. นางสาวนิตติยา	เห็นสิน	เยาวชน
3. ด.ญ ดรัลพร	ตะวันแทน	เยาวชน